

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**YUMUŞAK GÜÇ VE KÜLTÜREL DİPLOMASİ
BAĞLAMINDA BRITISH COUNCIL ÖRNEĞİ**

Ebru SEVEN

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Fırat PURTAŞ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MÜTERCİM TERCÜMANLIK ANABİLİM DALI
ÇEVİRİ VE KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR BİLİM DALI**

EKİM - 2019

**YUMUŞAK GÜÇ VE KÜLTÜREL DİPLOMASİ BAĞLAMINDA BRİTİSH
COUNCIL ÖRNEĞİ**

Ebru SEVEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MÜTERCİM TERCÜMANLIK ANA BİLİM DALI
ÇEVİRİ VE KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

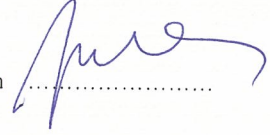
EKİM 2019

Ebru Seven tarafından hazırlanan “Yumuşak Güç ve Kültürel Diplomasi Bağlamında British Council Örneği” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Fırat PURTAŞ

Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Başkan : Prof. Dr. Suna AĞILDERE

Mütercim Tercümanlık Ana Bilim Dalı Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Doç. Dr. Burak TANGÖR

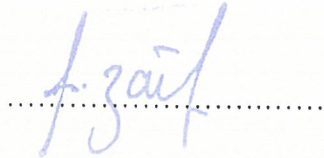
Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Hacettepe Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Tez Savunma Tarihi: 15 / 10 / 2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZAİF

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Ebru SEVEN

15/10/2019

YUMUŞAK GÜÇ VE KÜLTÜREL DİPLOMASİ BAĞLAMINDA
BRITISH COUNCIL ÖRNEĞİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Ebru SEVEN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Ekim 2019

ÖZET

Uluslararası ilişkilerde güç kavramı özellikle küreselleşme ile ciddi bir değişim geçirmiştir. Daha önceki dönemlerde toprak, askeri güç ve doğal kaynaklara dayandırılan güç kavramı günümüzde daha çok bilgi ve teknoloji ile ilişkilendirilmektedir. Güç kavramındaki bu evrimin sonucu olarak da dünya siyasetinde başat aktör olarak kabul edilen ülkeler salt askeri gücün kullanıldığı sert güç kullanımından tamamen vazgeçmemekle birlikte yumuşak güç adı verilen sosyo-kültürel, ekonomik ve diğer unsurların birlikte ele alındığı yeni güç modeline geçiş yapmışlardır. Yumuşak gücün yaygınlaşmasıyla birlikte önemi artan kavramların başında kamu ve kültür diplomasisi gelmektedir. Kamu diplomasisi ile hedeflenen ülke vatandaşlarının bir hükümetin stratejik hedeflerini desteklemeye veya hoş görmeye ikna etmek amaçlanmaktadır. Kültürel diplomasi ise uluslararası kültürel faaliyetleri arttırarak uluslararası çevreyi etki altına almak ve yönetmek şeklinde ifade edilmektedir. Çalışmada güç, yumuşak güç ve kültürel diplomasi kavramları ele alındıktan sonra İngiltere tarafından yürütülen yumuşak güç ve kültürel diplomasi faaliyetleri tüm dünyada temsilcilikleri bulunan ve tarihteki ilk kültürel ilişkiler kurumu olan British Council üzerinden incelenmiştir. Küresel çapta etkinliğini sürdüren British Council kurumunun İngiltere'nin ulusal hedef ve amaçlarına hizmet edip etmediğine odaklanılan çalışmada kurumun öncelikle İngilizce dili, eğitim, kültür, sanat vb alanlarındaki faaliyetleri kendi internet sitesi, hazırladığı raporlar, yaptığı çalışmalar ve etkinlikler analiz edilerek değerlendirilmiştir. Sonuç olarak British Council tarafından yürütülen faaliyetler ve gerçekleştirilen etkinlikler kurum tarafından kültürel ilişki faaliyetleri olarak nitelendirilse de faaliyetlerin yumuşak güç unsuru olarak kültürel diplomasi faaliyeti olduğu görülmektedir.

Bilim Kodu : 305.4.054
Anahtar Kelimeler : Güç, yumuşak güç, kültürel diplomasi, kültürel ilişkiler, İngiltere, British
Sayfa Adedi : 141
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Fırat PURTAŞ

THE EXAMPLE OF BRITISH COUNCIL IN THE CONTEXT OF SOFT POWER AND
CULTURAL DIPLOMACY

(M.Sc. Thesis)

Ebru SEVEN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL FOR ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

October 2019

ABSTRACT

The concept of power in International Relations has undergone a dramatic change based on globalization. Previously, power grounded on land, military power and natural resources is now mostly associated with information and technology. As a consequence of this evolution in the concept of power, the countries which are recognized as the dominant actors in world politics have not abandoned the use of hard power relied on only military power, but have made the transition to a new power model called soft power, in which socio-cultural, economic and other elements are handled as a whole. With the spread of soft power, public and cultural diplomacy have become among the most significant concepts. With public diplomacy it is aimed to convince targeted sectors of foreign opinion to support or tolerate a government's strategic objectives. Cultural diplomacy is defined as influencing and managing the international environment by increasing international cultural activities. In this study, after the concepts of power, soft power and cultural diplomacy are discussed, the soft power and cultural diplomacy activities conducted by England are examined through the British Council, which is the first cultural relations institution in the world with partners all over the world. In the study, which focuses on whether the British Council, globally maintaining its efficiency, serves the UK's national goals and objectives, the activities of the institution in the fields of English, education, culture, arts, etc. have been evaluated by analyzing its own website, reports, actions and operations. As a result, though the activities and the events carried out by the British Council are characterized as cultural relations activities by the institution, it is noticed that the activities are cultural diplomacy activities as a soft power element.

Science Code : 305.4.054
Key Words : Power, soft power, cultural diplomacy, cultural relations, England, British
Page Number : 141
Supervisor : Prof. Dr. Fırat PURTAŞ

TEŐEKKÖR

Çalıőmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren, kıymetli tecrübelerinden faydalandığım danışmanım Prof. Dr. Fırat PURTAŞ'a, yardımlarından dolayı teőekkörü bir borç bilirim.

Ayrıca manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan Yıldız YILMAZ, Ayőe AKBULUT ve aileme őükranlarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
2. ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE GÜÇ KAVRAMI VE YUMUŞAK GÜÇ	9
2.1. Güç ve Uluslararası Politika.....	9
2.2. Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Güç Kavramı.....	14
2.2.1. İdealizm ve Güç İlişkisi	15
2.2.2. Realizm ve Güç İlişkisi.....	17
2.2.3. Neorealizm ve Güç İlişkisi	19
2.2.4. Liberalizm ve Güç İlişkisi	20
2.2.5. Konstruktivizm ve Güç İlişkisi.....	22
2.2.6. Karşılıklı Bağımlılık	24
2.3. Yumuşak Güç, Sert Güç ve Akıllı Güç Ayrımı	26
2.4. Yumuşak Gücün Kaynakları	31
2.4.1. Kültür.....	32
2.4.2. Siyasi Değerler.....	35
2.4.3. Hükümet Politikaları.....	35
2.4.4. Dış Politika	37
2.5. Yumuşak Güç Araçları.....	38
2.5.1. Devlet Kurumları	39

	Sayfa
2.5.2. Hükümet Dışı Organizasyonlar	40
2.6. Bazı Ülkelerin Yumuşak Güç Politikaları ve Kullandığı Araçlar	47
2.6.1. Çin.....	50
2.6.2. Fransa.....	51
2.6.3. Almanya.....	52
2.6.4. Rusya	53
2.6.5. Güney Kore.....	54
3. KAMU DİPLOMASİSİ VE KÜLTÜREL DİPLOMASİ.....	57
3.1. Diplomasi Kavramı	57
3.2. Diplomasiden Kamu Diplomasisine Geçiş	58
3.3. Kamu Diplomasisinin Ortaya Çıkma Nedenleri ve Geleneksel Diplomasi ile Arasındaki Farklar.....	59
3.4. Kamu Diplomasisi Kavramı.....	60
3.5. Kamu Diplomasisinin Temel Faaliyet Alanları	62
3.5.1. Eğitim	62
3.5.2. İnanç	63
3.5.3. Kültür.....	65
3.6. Kültürel Diplomasi Kavramı	72
3.6.1. Kültür ve Küreselleşme	73
3.6.2. Kültürler Arası İlişkiler.....	76
3.7. Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Kültürel Diplomasi	78
4. YUMUŞAK GÜÇ VE KÜLTÜREL DİPLOMASİ BAĞLAMINDA BRITISH COUNCIL ANALİZİ	81
4.1. British Council'ın Kuruluş Süreci.....	83
4.1.1. II. Dünya Savaşı Döneminde British Council	85
4.1.2. Soğuk Savaş Dönemi British Council	88
4.1.3. Soğuk Savaş Dönemi Sonrasında British Council.....	92

	Sayfa
4.2. British Council’ın Faaliyet Alanları	93
4.2.1. Dil Eğitimi	94
4.2.2. Yükseköğretim Faaliyetleri	97
4.2.3. Kültür ve Sanat Faaliyetleri	99
4.2.4. Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri.....	100
4.3. Küreselleşme, Yumuşak Güç, İngiliz Dili ve British Council	104
5. SONUÇ	119
KAYNAKLAR	125
ÖZGEÇMİŞ	141

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 2.1. Yumuşak güç kaynakları, araçları ve hedef alıcılar	30
Tablo 2.2. Sert ve yumuşak gücün devletlerin hareket tarzları, kullandıkları birincil araçlar ve hükümet politikaları açılarından karşılaştırmaları	31

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Uluslararası kültürel ilişkiler kurumları.....	45
Şekil 2.2. British Council'in bulunduğu ülkeler	46
Şekil 2.3. Dil ve kültür enstitülerinin dağılımı (Ocak 2018)	46
Şekil 2.4. Bazı devletlerin kültür enstitülerindeki değişim (2013-2018).....	49
Şekil 3.1. Kültürün üç ögesi.....	68
Şekil 3.2. Kültür unsurları.....	70
Şekil 3.3. Kültürün sınıflandırılması.....	71

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BM	Birleşmiş Milletler
CCC	Çin Kültür Merkezleri-Chinese Cultural Center
CSIS	Stratejik ve Uluslararası Çalışmalar Merkezi-Center for Strategic and International Studies
DAAD	Alman Akademik Değişim Servisi-Deutscher Akademischer Austausch Dienst
DW	Deutsche Welle
ETCEP	Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi
EXPO	Dünya Fuarı (Exposition)
FİFA	Uluslararası Futbol Federasyonu- Fédération Internationale de Football Association
NATO	Kuzey Atlantik Paktı-North Atlantic Treaty Organization
OXFAM	Oxford Fakirlere Yardım Komitesi- Oxford Committee for Famine Relief
STÖ	Sivil Toplum Örgütü
TDK	Türk Dil Kurumu
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü-United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UK	Birleşik Krallık-United Kingdom

1. GİRİŞ

20. yüzyıldaki dünya savaşları ciddi bir tahribata neden olduğu için Avrupa'nın büyük devletleri siyasi ve askeri baskıyla sömürgecilik faaliyetlerine devam edememiştir. II. Dünya Savaşı'nın ardından ABD başat güç olarak ortaya çıkarken, güneş batmayan imparatorluk olan İngiltere ise sömürgelerinin birçoğunu kaybetmiştir. Aynı dönem içerisinde sömürgecilik sonrası fikirlerin ortaya çıkmasıyla birlikte bağımsızlık hareketleri başlamış ve uzun yıllar sömürge olan birçok ülke bağımsızlığını ilan etmiştir. Bununla birlikte Avrupa ülkeleri özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra hem ülkelerindeki savaş tahribatını tamir etmeye çalışmışlar hem de yeni kaynak arayışı içerisinde girmişlerdir. Savaşın ardından sert politik ya da askeri güç şeklinde bir politika yerine ideoloji ve propaganda ağırlıklı Soğuk Savaş dönemi başlamıştır. Tezimizde incelenen ana kavramlardan biri olan “yumuşak güç” ise Soğuk Savaş döneminin ardından Uluslararası İlişkiler literatürüne girmiştir.

Harvard Üniversitesi Kennedy Siyasal Bilgiler Fakültesi eski Dekanı Samuel Joseph Nye Jr.'ın 1990 yılında yayınladığı “Bound to Lead: The Changing Nature of American Power” adlı kitabında kullanıp literatüre kazandırdığı “yumuşak güç” kavramı, bir devletin diğer bir devlet üzerinde güç veya zor kullanmaksızın bu devlete istediğini yaptırabilme yeterliliği olarak tanımlanmaktadır (Nye, 2008: 94). Nye'nin yumuşak güç ile ilgili diğer bir tanımı da şöyledir; yumuşak güç bir ülkenin politik düşüncelerinin ve kültürel çekiciliğinin diğer bir ifadesidir. Eğer ki diğer ülkeler iyi de olsa kötü de olsa sizin dünya politikanızı meşru olarak değerlendiriyorlarsa sizin yumuşak gücünüz vardır demektir (Nye, 2004: 256).

Yumuşak güç ve sert güç birbirlerini yok sayan ya da dışlayan güç formları değildir. Örneğin 2003 yılında gerçekleştirilen Irak'a müdahale sırasında İngiltere'nin askeri gücün yanında Irak halkının kalbini ve aklını kazanmayı hedefleyen propaganda çalışmalarında bulunduğu bilinmektedir (Bell, 2016: 76). Bu bakımdan çoğu akademisyen, siyaset bilimci ve düşünürün ağırlıklı olarak desteklediği argüman sert güç ve yumuşak güç arasında optimal bir dengenin olması gerektiğidir. Bu dengenin sağlanabilmesi için sert güç ve yumuşak güç kavramlarının ne olduklarını ve aradaki farkları bilmek gerekmektedir. Tezimizin ilerleyen bölümlerinde bu kavramları detaylandırılıp aradaki farklar ortaya konulmaktadır.

Nye'nin belirttiği gibi yumuşak güç başkalarını etkileyebilme gücüdür ve bunun temelinde bir ülkenin dış politika, politik değerler ve kültürel açıdan diğerlerini cezbedebilme becerisi vardır. Yumuşak güç kullanarak bir sonuca varılmak isteniyorsa o

zaman o ülkenin kültürünün evrensel değerler taşıması ve uygulanan kültür politikalarının da diğer insanların veya ülkelerin paylaştığı değer ve çıkarlarıyla örtüşmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde bir ülke kendi isteklerini başka ülkelerin de istemesini sağlayabilir (Nye, 2004: 256). Yumuşak güç terimi uygulayan ülkeye göre anlam kazanmaktadır. Amerika için tüm dünyada tüketilen modernlik, bireysellik, özgürlük gibi anlamlara gelen yumuşak güç, İran gibi uluslararası güç dengelerinin dışında muhalif olarak yer alan ülkeler için geleneksel politikalar ve tarihsel bağlam önem kazanmaktadır. Bu açıdan kültürel diplomasi ve yumuşak güç kavramının birbirleriyle oldukça ilişkili olduğu hatta kültürel diplomasinin yumuşak gücün kullanımına verilen ad olduğu da söylenebilir. Yumuşak güç kavramı söz konusu olduğunda kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi kavramlarından bahsetmek önem arz etmektedir.

Kültürel diplomasinin anlaşılabilmesi için diplomasi kavramının irdelenmesi gerekmektedir. Diplomasi kavramının tanımı ile ilgili bir oydaşma bulunmamakla birlikte kavram, uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimlerinin farklı alanlarında çeşitli anlamlara sahiptir. Diplomat ve Diplomasi kitabında Aladpush ve Tootoonchian, dış politikayı kontrol altına alma ve yönetme aracı, siyasi müzakere, diğer ülkelerle iletişim teknolojisi, devletlerarası ilişkilerin kuralları dahil olmak üzere, diplomasi terimlerinin kırk altı tanımını sunmaktadır. Bu tanımların her biri, diplomasinin özelliklerini ifade eder, ancak devletlerarasındaki ilişkilere resmi temsilciler aracılığıyla rehberlik edilmesini kabul ederler (Aladpush ve Tootoonchian, 1993: 4). Hans J. Morgenthau ise diplomasiyi şu şekilde tanımlamaktadır: “Ulusal iktidarın bileşenlerini, ulusal çıkarlarla doğrudan ilişkili olan uluslararası koşulların özellikleriyle en etkili şekilde ilişkilendirme sanatı” (Morgenthau, 2005: 246-247). Morgenthau’ya göre diplomasi, ülkenin dış politikasını her açıdan geliştirmek ve uygulamaktan sorumludur. Diplomasi, ulusal gücü ve coğrafi konumu, kaynak ve hammaddelerde kendi kendine yeterli olmayı, endüstriyel üretim, silahlanma ve nüfus gibi diğer faktörleri birleştirir, onlara yön ve ağırlık vermektedir (Morgenthau, 2005: 246-247).

Diplomasi konusunda günümüz toplumları için önemli hale gelen diğer bir kavram ise kamu diplomasisi kavramıdır. Kamu diplomasisi faaliyetleri ülkedeki kamuoyu düşüncelerini etkileme çalışmasından ziyade diğer ülkelerin halkının düşüncelerine etki etmek için kullanılır (Diplomacy, U. P. 2003). Kamu Diplomasisi kavramı Edmund Gullion tarafından 1960’lı yıllarda ortaya atılmıştır. Propaganda ifadesinin negatif anlamından dolayı 1970’ler itibari ile Amerika uluslararası medya, bilgi ve kültürel ilişkilere dair

etkinliklerini ifade etmek için kamu diplomasisi kavramını kullanmaya başlamıştır (Gregory, 2008: 275). Kavram artık gizli propaganda aracı olmaktan ziyade diğer ülkelerdeki vatandaşlarla iletişim kurma, toplum oluşturma metodu şeklinde tanımlanmaktadır (Kruckeberg ve Vujnovic ,2006: 488).

Kültürel diplomasi ile ilgili olarak kamu diplomasisin bir alt başlığı şeklinde değerlendirmeler vardır. Özellikle XXI. yüzyılda bu görüşü savunanların, aksini savunanlara göre daha fazla olduğu söylenmektedir (Topic ve Sciortino 2012: 9). ABD dışişleri bakanlığı da bu görüşü savunanlar arasındadır. Çünkü dış işleri bakanlığı tarafından hazırlanan Eylül 2015 tarihli “Cultural Diplomacy: The Linchpin of Public Diplomacy” isimli raporda kültürel diplomasi kavramı kamu diplomasisinin temel taşı olmakla birlikte alt başlığı olarak verilmiştir (Diplomacy, 2005: 6). Kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi kavramlarının benzer görünmekle birlikte birbirinden oldukça farklı olduklarını savunanlar da vardır. Feigenbaum kamu diplomasisi ve kültürel diplomasinin yakın anlamlı ve uyumlu olmakla birlikte birbirlerini tamamlayıcı olmadıklarını ifade eder (Feigenbaum 2001: 38). Kültürel diplomasiyi kamu diplomasisi alt başlığı olarak değerlendirildiğinde kavramı sadece sanat ve değişim programlarına indirgenmiş olur. Bu durum da küresel ekonomi politikalarında ve uluslararası ilişkilerdeki kültürel ifadelerin sınırlandırılmasına sebep olabilir (Kang 2013: 2). Purtaş’ göre kamu diplomasisi hükümetler tarafından iç ya da dış kamuyu etkilemek amacıyla gerçekleştirilen faaliyetlerken, kültürel diplomasi bireyler arasında ya da toplumlar arasında yürütülen faaliyetlerdir (Purtaş, 2013: 4-5). Kültürel Diplomasi Akademisi’ne göre kültürel diplomasi kavramının tanımı; ülkelerin siyasi ve kültürel değerlerinin dünyadaki diğer ülkelere tanıtılması şeklinde ifade edilmiş, temel amacının, insanların farklı kültür ve bakış açılarına ulaşmalarına izin verilerek karşılıklı diyalog ve empatinin sağlanması şeklinde belirtilmiştir (Chakraborty, 2013: 30). Ayrıca, kültürel diplomasi, kamu diplomasisinin kültürel değişim programları ve sanatsal aktiviteler vasıtasıyla sürdürülen boyutu olarak görülmektedir (Kang, 2013: 2). Fikirlerin, düşüncelerin, dünya görüşünün, yaşam tarzının, estetik anlayışının, zevklerin ve tatların paylaşımı suretiyle kendini doğru ifade etme ve muhatabını da doğru tanıma yolu olarak tanımlanabilecek kültürel diplomasi kavramı; toplumlararası karşılıklı etkileşimin aracı olduğu kadar toplumsal değişim ve dönüşümün hızlandırıcı bir etmeni olarak da görülmektedir. Kültürel diplomasi sayesinde kurulan iletişim ve diyalogla, halklar arasında karşılıklı saygı ve güven tesis edildiği gibi yeni fikirlerin ve metotların da benimsenmesi sağlanır (Purtaş, 2013: 2). Bu farklı görüşler değerlendirildiğinde, kültürel diplomasi ve kamu diplomasisi kavramlarının farkı açık bir

biçimde ortaya konulmalıdır. Çalışmada bu kavramların arasındaki benzerlikler ve farklılıklar incelenecektir.

Kültürel diplomasinin uygulayıcılarını birey ve toplum olarak değerlendiren görüşün aksine Simon kültürel diplomasiyi hükümetlerin bir diplomatik uygulaması olarak değerlendirir. Devletin temsil ettiği kültürü diğer ülkelerdeki daha geniş bir nüfusa yönelik olarak devletin kendi dış politika hedeflerini veya diplomasisini desteklemek üzere yürütülen faaliyetler olarak değerlendiren Simon örnek olarak da İngiltere ve British Council örneğini vermektedir. İngiltere'nin kültürel diplomasisinin British Council tarafından yürütüldüğünü ve kurumun finansmanının bir kısmının dış işleri tarafından sağlandığını ve kurumun orta ve uzun vadede hükümetin kamu diplomasisi faaliyetlerini de gerçekleştirdiğini ifade etmektedir (Simon, 2008:3). Simon'ın diğer bir tanımına göre kültürel diplomasi, esas olarak politik bir gerçekçilik açısından tanımlanmıştır; kavram belirli bir ulusun kültürel üstünlüğüne ilişkin olarak “yabancı toplumları telkin etmek” anlamına gelmektedir. Kavram, daha liberal bir versiyonda, kültürel üstünlük fikri korunup, ancak kültürel çeşitlilik, entegrasyon, iş birliği, burslar, yabancı dillerin öğretilmesi vb. kavramlarla yumuşatılır. Kültürel diplomasinin bu çeşitleri, devletlerarasında kültürlerarası uygulamaların faydacı, hatta neo-sömürgeci bir bakış açısını kabul edildiği anlamına gelmektedir (Simon, 2008: 2-8). Cummings'e göre kültürel diplomasi sanat, bilgi, düşünce ve kültürün diğer yönlerinin ortak anlayışı desteklemek amacıyla milletler ve bu milletlerin vatandaşları arasında karşılıklı değişimdir. Ona göre kültürel diplomasi, ülkelerin kültürlerini farklı araçlar kullanarak diğer ülkelere ve insanlara ihraç etme politikası olarak da tanımlanabilir (Cummings, 2003: 1).

Bu çalışmada güç, yumuşak güç, kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi hakkında değerlendirmeler yapıldıktan sonra İngiltere'nin dış politikası ve uluslararası aktörlerinin gerçekleştirdiği etkili kültürel diplomasi kavramı tüm dünyada temsilcilikleri bulunan British Council kurumu üzerinden gösterilmeye çalışılacaktır. İngiltere hükümeti tarafından sürdürülen yumuşak güç politikasına dahil olarak faaliyet gösteren British Council tarafından üretilen İngiliz dünya görüşüne ilişkin faaliyet, yapı ve söylemler çalışmada incelenecektir. British Council'ın temel amacı uluslararası platformda İngiliz çıkarlarını korumaktır. İngiltere'deki ve diğer ülkelerdeki insanlar arasında karşılıklı ilişkiler kurmayı amaçlayan British Council, İngiltere'nin yaratıcı fikirlerinin ve başarılarının daha da takdir edilmesi yönünde uluslararası kamuoyu oluşturmayı istemektedir. British Council aynı zamanda İngiltere'nin küresel ölçekte karşılıklı anlayışı teşvik etme konusundaki

evrensel hedefini İngilizce programları üzerinden gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Yumuşak gücün en önemli araçlarından bir tanesi ise iletişimin temel aracı olan dildir. Bu açıdan Kasım 1934'te dışişleri bakanlığının desteğiyle kurulan British Council diğer ülkelerle ilişkiler için bir araç olarak değerlendirilmiştir. İngilizlerin çıkarları ve prestijleri üzerindeki agresif yabancı propagandaların zararlı etkilerine karşı koymak için İngiliz hükümeti adına denizaşırı kültürel propaganda yürütmesi adına özel olarak tasarlanmış bir kurum olan British Council, dışişleri bakanlığı bünyesinde faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir. Son dönemde kendisini kültürel ilişkiler kurumu olarak değerlendirmesinin temel sebebi hükümetten bağımsız özerk bir kurum imajı çizmek olsa da British Council'ın dış işlerinden aldığı destek bu söyleme ciddi bir tezatlık teşkil etmektedir. Kurum bununla ilişkili olarak dış ilişkilerin geleneksel davranışına yeni ve alternatif bir yaklaşım sunduğunu ifade etmektedir. Bu yaklaşımla özellikle politik formdan ziyade İngiliz ideallerinin ve inançlarının genel olarak yayılması şeklinde yorumlanan kültürel ilişkilerin yalnızca yurt dışındaki İngiliz nüfuzunu ve prestijini arttırmakla kalmayıp aynı zamanda uluslararası barış ve anlayış ideallerine de hizmet edeceği savunulmaktadır.

Kültürel diplomasi ve yumuşak güç bağlamında, British Council'ın incelenmesi, İngiliz kültürel yayılmacılığının anlaşılması bakımından oldukça önemlidir. Özellikle eleştirel görüşte olanlar yumuşak güç ve kültürel diplomasi kavramlarını güçlü ülkelerin emperyalist faaliyetleri olarak görmektedirler. Sadece kültürel yayılmacılık faaliyetleri değil aynı zamanda emperyalizmin de İngiltere ile birlikte anılan kavramlardan biri olduğu bu görüştekilerin öne sürdüğü bir argümandır. Yine aynı yaklaşım, İngiliz emperyalizminin üzerinde güneş batmayan imparatorluğun sona ermesiyle ortadan kalktığını iddia etmektedir. Çağdaş çalışmaların çoğunluğu da İngiliz emperyalizmi yerine ABD emperyalizmine odaklanması bu fikri desteklemektedir (Harvey, 2003: 2).

İngiltere'nin yabancı ulus ve milletleri kendi çıkarları doğrultusunda etki altına alıp manipüle edebilme gücünün ciddi şekilde zayıfladığı bilinmektedir. İngiltere'nin 2013 yılında Suriye'ye yapılan askeri müdahaleye dahil olmaması ve ayrıca Ukrayna krizini ele alan müzakerelerde aktif rol oynamaması bu savı ciddi anlamda desteklemektedir (Bell, 2016: 80). Öte yandan İngiltere'nin yumuşak gücü ve kültürel diplomasisi söz konusu olduğunda farklı bir netice ile karşı karşıya kalınmaktadır. Çalışmada İngiltere'nin özellikle British Council üzerinden yürüttüğü yumuşak güç ve kültürel diplomasi faaliyetlerine geniş ölçüde değinilecektir.

Yukarıda yer alan kavramsal açıklamalardan yola çıkıldığında tezimizde, British Council gibi küresel çapta etkin bir kültürel diplomasi kurumunun İngiltere'nin ulusal çıkar ve emellerine ne oranda hizmet ettiği ya da etmediğine odaklanılacaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada British Council kurumunu kültürel diplomasi ve yumuşak güç çerçevesinde inceleyerek, bu kurumun faaliyetlerinin neler olduğu tespit edilecektir. Böylelikle, uluslararası ilişkilerde doğrudan propagandif faaliyetler yerine rızaya dayalı uluslararası kamuoyunun İngiltere lehine nasıl biçimlendirildiği kurumsal iletişim biçimleri üzerinden ortaya konulacaktır. Çalışmada yöntem olarak tarama modeli uygulanacaktır. Kavramsal çerçeve için söz konusu kavramı ortaya atan teorisyenlerin, akademisyen ve yazarların kitapları, makaleleri, bildirimleri ve tezleri incelenmiştir. II. bölümde ise yine alanla alakalı akademisyen, teorisyen ve alanı çalışan yazarların kitap, makale, bildirimleri analiz edilecektir. Ayrıca British Council'in kendi internet sitesi, strateji raporları, yıllık raporları, üniversitelerle yaptığı ortak çalışmaların raporları, blogları, araştırma raporları da analiz edilmiştir. Birincil kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır ancak birincil kaynak sıkıntısından dolayı ikincil kaynaklar da zaman zaman kullanılmıştır.

Çalışma süresince yapılan literatür taramasında Yumuşak Güç ve Kültürel Diplomasi Bağlamında British Council konusuna direk bağlantılı yüksek lisans ve doktora tezi bulunmamakla birlikte Türkiye'de konuya yakın iki tez çalışması bulunmaktadır. Bunlardan ilki 2014 yılında Hacettepe Üniversitesinde yapılan "Kültür Propagandasından Kültürel Diplomasiye: British Council'in Türkiye'deki Faaliyetlerinin 1940-1950 Ve 2005-2014 Dönemlerinde Karşılaştırmalı İncelemesi" isimli yüksek lisans tezidir. Bu çalışma British Council ile ilgili olarak belirli tarih aralıklarını ve Türkiye faaliyetlerini ele almaktadır. Diğer bir çalışma ise yine Hacettepe Üniversitesinde 2018 yılında yapılan "Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü 1938-1953 (Ankara İngiliz Enstitüsü)" isimli yüksek lisans tezidir. Bu tezde British Council ile ilgili olarak küçük bir bölümde Türkiye'deki British Council yapılanmasından ve halkleri ile olan bağlantısından bahsedilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde temel kavramlardan bahsedilmiştir. Bu bağlamda güç kavramı tarihi gelişimiyle ele alınmış ve uluslararası teoriler ile olan ilişkisi incelenmiştir. Sonra sert güç ve yumuşak güç kavramları farklarıyla birlikte ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın temel kavramlarından olan yumuşak güç kavramı da gelişim süreci ve dünyadaki örnekleriyle ele alındıktan sonra diplomasi, kamu diplomasisi kavramları detaylandırılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde Kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi kavramlarına değinilmiştir. Kamu diplomasisinin uygulama alanlarına da çalışmada yer verilmiştir. Bunun sebebi kamu diplomasisi uygulama alanlarından birinin de kültür olmasıdır. Bu alanla birlikte çalışmanın temel kavramlarından biri olan kültürel diplomasi kavramına geçiş yapılmıştır.

Kültürel diplomasi kavramı da hem kültür hem de bileşenleri ile detaylandırıldıktan sonra çalışmanın son bölümünde British Council kurumu ele alınmıştır. Öncelikli olarak tarihi gelişimi, vizyonu, misyonu ve faaliyet alanlarına değinildikten sonra kurumun kendisinin hazırladığı bir rapor üzerinden İngilizce'nin küreselleşmeyle birlikte gelişimi, İngiltere'nin buna bakış açısı ve bu durumu British council üzerinden avantaja çevirmesine değinilmiştir. Son olarak ise kurumun dünya üzerindeki uygulamaları kültürel diplomasi, yumuşak güç ve İngiltere'nin ulusal çıkarları açısından değerlendirilmiştir.

2. ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE GÜÇ KAVRAMI VE YUMUŞAK GÜÇ

2.1. Güç ve Uluslararası Politika

Uluslararası ilişkiler ve uluslararası politika analizlerinde sıklıkla karşılaşılan bir kavram olan güç “fizik, düşünce ve ahlak yönünden bir etki yapabilme veya bir etkiye direnebilme yeteneği, kuvvet, efor”(TDK, 2019) anlamına gelmekte ve bilinen eski yazıtlardan biri olan Orhun Kitabelerinde geçmektedir. İngilizce karşılığı “power”dır.

İspanyolcada engelleri başarıyla aşabilme kabiliyeti, İngilizcede insanları ve vakaları kontrol altına alabilme kabiliyeti, Türkçede ise etki edebilme ve etkiye karşı direnebilme kabiliyeti olarak tanımlanan güç kavramı uluslararası ilişkilerde en temel ifadelerden biridir (Bayram, 2018: 22).

Uluslararası ilişkilerin temel kavramlarından biri olan güç kavramıyla ilgili olarak ortak bir fikir birliği ya da net ve açıklayıcı bir tanım bulunmamaktadır. Kavramla alakalı ciddi bir ikilem vardır. Basit bir tanım anlamı ortadan kaldırmakta, detaylı açıklamalar ise anlamı karmaşıktırmaktadır (Özdemir, 2008: 115).

İlk olarak Antik Yunan döneminde güç kavramı ele alınmış olmakla birlikte ortaçağ ve yeni çağ ve günümüzde hala popülerliğini koruyan bir kavram olan güç kavramı başta Machiavelli olmak üzere bir çok düşünür tarafından ele alınmıştır. Genel bir ifade ile bir şey yapabilme kapasitesi anlamında kullanılan bu kavram günümüzde iş yapabilme kapasitesinin ötesinde iş yapabilme ve karşısındakini de o işi yapmaya ikna edebilme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Bunu yapabilmesinde bir çok yöntemi bulunmaktadır. Zor kullanma, tehdit, teşvik ve ikna bunlardan bazılarıdır (Nye, 2016:35-36). Kavramın tarih içerisindeki değişimi incelendiğinde genel olarak kuvvet anlamında fiziksel güç olarak kullanılmıştır. Yine uluslararası ilişkiler açısından da savaş kabiliyeti olarak kullanılmıştır. Ancak hem bireysel hemde devletsel düzeyde güç kavramı günümüzde fiziki, ekonomik ve diğer unsurların bir arada kullanıldığı başkalarına iş yaptırabilme şeklinde tanımlanabilmektedir.

Bununla birlikte güç kavramı kısmen birbirinden farklılaşsa da benzer tanımlamaları yapılmıştır. Genel anlamda güç, bir kişinin başka bir kişiye normal şartlar altında yapmayacağı bir şeyi yaptırma anlamında sosyal ilişkileri açıklayan davranış ve düşünceyi şekillendirici bir araç olarak da tanımlanmaktadır.

Güç kavramı uluslararası disiplinde modern devletlerin olmadığı dönemlerde savaş ve çatışmayı açıklamada kullanılan bir kavramdır. Devletlerin ortaya çıkmasında ve yıkılmasında çatışmanın etkisi gözardı edilemez boyuttadır. Oppenheimer'in ortaya koyduğu “*çatışma teorisi*” güçlü olanın zayıf olanı egemenliği altına alarak topraklarını ele geçirmesi sebebiyle sürekli bir çatışma ortamından kurtulmak için nizam sağlayıcı bir otorite olarak devletler ortaya çıkmıştır. Benzer bir teoriyi Hobbes bireyler arası çatışma ortamı için ileri sürmüştür. Bireyler kendi çıkar ve amaçları için sürekli bir çatışma ortamı yaratmaktadırlar. Bu durum dünya üzerinde sürekli olarak bir kaos ve kriz ortamı yaratmaktadır. Devlet ortak bir hukuk düzeni içerisinde bireyleri belli ortak amaçlar etrafında birleştirerek hukuk aracı ile kaos ortamından kurtarmaktadır. Hobbes devleti düzeni sağlayacak tek kurum olarak görmektedir (Gözen, 2016:126).

Neorealizm öncülerinden olan Kenneth Waltz devletlerin davranış biçimlerini insanların doğasının getirisi olarak görmemiş, bunu uluslararası sistemin yapısallığı üzerinden ifade etmiştir (Bozdağlı ve Özen, 2004: 60). Waltz'a göre uluslararası sistem hem anarşiktir hem de merkezîyetçi bir yapıdan oluşmaktadır. Sistemi anarşik olarak değerlendirmesinin sebebi ise devletlerin birbirine karşı endişeli ve korku dolu yaklaşmasıdır. Bu anarşik sistemde devletler birbirlerine karşı güvensizlik duydukları için ayakta kalmak adına kendi aygıt ve kaidelerine dayalı bir şekilde var olmak zorundadırlar. Kısacası kendilerine güvenmekten başka bir çareleri yoktur (Waltz, 2014: 108). Realizm ve Neorealizm'in güç ile ilgili yaklaşımları birbirinden farklıdır. Öncelikle güç talebi realizmde insanoğlunun doğası gereği, neorealizmde ise sistemden kaynaklıdır. Diğer bir fark ise realizm gücü amaç, neorealizm ise araç olarak değerlendirmektedir. Neorealizmde devletlerin öncelikli amacı sistemde ayakta durabilmek, güvenliklerini sağlamak olduğu için askeri güce büyük önem verilmektedir (Bozdağlı ve Özen, 2004: 61).

Realizm de olsa neorealizm de olsa iki akım da askeri güce oldukça önem vermektedirler. Bununla birlikte gücün bu askeri temelli yaklaşımı artan ticari bağlantıların ve günden güne büyüyen karşılıklı bağımlılığın devletlerin arasındaki savaşların giderlerini arttırarak savaş olasılığını düşürdüğünü savunan neoliberaler tarafından çok ciddi eleştirilere uğramıştır. Bunun neticesinde askeri gücün güvenilirliği azalmış ve politik olarak da öneminin azaldığı bir seçenek haline dönüşmüştür. Günümüz dünyasında devletler kuvvet kullanma seçeneğinden ziyade ticaret yoluyla birbirlerine üstünlük kurup rekabet etmeyi tercih ederler (Heywood, 2013).

Neoliberalizmin öncülerinden olan Joseph Nye da öncelikle güç kavramı üzerine tanımlamalarda bulunmuştur. Nye'a göre güç, hava durumu gibidir. Herkes ona bağlıdır ve onun hakkında konuşur; fakat çok azı onu anlar. Güç, aynı zamanda aşk gibidir: yaşaması, tanımlanmasından ve ölçülmesinden daha kolaydır; fakat bu onun gerçekliğini azaltmaz (Nye, 2017:19-20). Kimileri gücü birileri için emir verme ya da baskı olarak düşünürler ve bununla insanlara zorla yapmak istemedikleri herhangi bir şeyi yaptıracaklarını düşünürler (Dahl, 1961). Gücü kişilerin değişen davranışları bakımından değerlendirirken ilk olarak söz konusu kişilerin tercihlerini de göz önünde bulundurmamız gerekir aksi durumda yanılgıya düşmek söz konusudur (Nye, 2017). Zulmeden bir yönetici, kendisine muhalif bir kişiyi hapsedebilir veya öldürtebilir; ancak muhalif kişi için şehitlik dileği söz konusuysa bu onun güçlü olduğunu kanıtlamayabilir. Güç kavramı ilişkilerin durumuyla alakalıdır (Baldwin, 1979). Nye'a göre gücün diğer bir tanımı ise bir olayın sonuçlarını belirleyebilme becerisi ya da gelir kaynaklarına sahip olmak şeklindedir. Bu yüzden geniş bir coğrafyaya sahip, kalabalık, çeşitli yeraltı kaynakları, ekonomik ve askeri gücü ve sosyal açıdan istikrarlı olan ülkeler güçlü ülkeler kategorisinde kabul edilebilir. Fakat bu tanımın çok da doğru olmadığını Vietnam örneğinde görebiliriz. Yukarıda bahsedilen özellikler göz önünde tutulduğunda ABD Vietnam'dan çok daha güçlü olmasına rağmen Vietnam'da savaşı kaybetti. Benzer şekilde ABD 2001 yılında dünya üzerinde süper güç olmakla birlikte 11 eylül saldırısını önleyemedi (Nye, 2004). Bu açıdan bakıldığında Nye'a göre uluslararası ilişkilerde geleneksel teoriler güç kavramını askeri, stratejik ve denge gibi ifadelerle açıklama eğilimindedirler. Oysa ki, geçmişteki çıkar ve güvenlik temelli anlayış günümüzde devam ettirilebilir bir anlayış olarak kabul edilemez. Bu durumun ana sebebi, güç kavramının sürekli bir değişim içerisinde bulunmasıdır. Günümüzde uluslararası güç yalnızca askeri güç olarak kabul edilemeyecek kadar karmaşık bir hale gelmiştir. Devletlerin ekonomik açıdan birbirlerine olan bağımlılığı ekonomiyi güç kavramının temel noktalarından bir haline dönüştürmüştür (Karabulut, 2017). Güç kavramının yapısal dönüşüm açısından ana öğeleri şu şekildedir; karşılıklı ekonomik bağımlılık, var olan ulus ötesi aktörler, zayıf devletlerde mevcut olan teknolojik gelişme, milliyetçilik ve çeşitli değişim gösteren politik problemler olarak tanımlanmıştır (Nye, 1990).

Devletin ortaya çıkması ile birlikte bireyler bir başkasından gelebilecek zarar konusunda endişe duymayacak bir düzen içerisinde yaşam sürer iken ortak amaç doğrultusunda ellerindeki gücü de devlet otoritesine teslim etmiştir. Devletin ortaya çıkması ile birlikte birçok sosyal değişim beraberinde gelmiştir. Devletlerin ortaya çıkmasından

sonra bireye ait olan birçok özgürlük devlete devredilmiş olmakla birlikte devredilen bu özgürlük bir daha geri alınamayacak şekilde kemikleşmiştir. Devletin düzen ortamını sağlayacağı fikri ise kısa zamanda bir ideal olmaktan öteye geçememiştir. Devletleri ortaya çıkaran bireyin doğasındaki çatışma durumu bireylerin çatışmasızlığını sağlarken devletlerin arasındaki çatışma durumunu ortadan kaldırmamıştır. Devletlerin ortaya çıkışı güçlü devletler zayıf devletlerarasındaki çatışmayı körüklemiş ve devletlerarası sürekli bir savaş durumu ortaya çıkmıştır. Devletin ortaya çıkması ile birlikte yaşanacak olan barış ortamını sürdürmek üzere sürekli olarak güçlenme yarışı gündeme gelmiş ve devletlerarası anarşi ortamı kaçınılmaz olmuştur (Gözen, 2016:126).

Yaklaşık olarak 2500 yıl önce Çin’de yaşadığı bilinen Sun Tzu’nun “Savaş Sanatı” adındaki eseri uluslararası ilişkiler alanındaki ilk çalışma ve temel kaynak olarak kabul edilmektedir (Sancak, 2016:2). Sun-Tzu eserinde komutanlara savaş kazanmak için stratejiler verilerek savaşın maliyetinden gücün kapasiteyle orantılı bir şekilde kullanılmasına, gücü yanlış veya aşırı kullanmanın gücü tüketeceği, güç algısının oluşturulmasına düşman hakkında bilgi edinme olarak casusluk hakkında bilgilere kadar birçok konuya değinmiştir (Cleary Thomas & Sun Tzu 2013). Güç konusunda bir başka önemli eser ise Peloponnesos Savaşları adlı eserdir. Bu eser M.Ö. 5. yy’da Thucydides adlı Atinalı general tarafından kaleme alınmıştır (Sancak, 2016:3). Thucydides ele aldığı eser ile realizmin babası olarak bilinmektedir (Viotti, Kauppi, & Mark, 2016:42). Eserde şehir devletleri arasındaki güç mücadelesini açıklamak için karşılaştırmalar yapan Thucydides Pelepones Savaşları hakkında detaylı bilgiler vermektedir. Güçlü olanın gücü ölçüsünde her istediğini yapabileceğine ve zayıf olan tarafın ise buna katlanmak zorunda kaldığına vurgu yapmıştır (Joshua, Goldstein & Pevehouse, 2017:87).

Hintli devlet adamı ve politika danışmanı olan Kautilya, her devletin kendi gücünü maksimize etmeye çalıştığını söylerken ahlaki değerlerin uluslararası ilişkilerde etkili olmadığını bu nedenle de ahlaki değerlerle rasyonel şartların çatışması durumunda ikincinin tercih edilmesi gerektiğini tavsiye etmektedir. Kralına yönelik olarak yaptığı tavsiyelerde güç olgusuna özel bir önem vererek, bu bağlamda kralın gücünü artırmaya yönelik bir politika takip etmesi gerektiğini düşünmektedir. Ona göre, “daha fazla güç sahibi olmak bir kralı diğerine karşı üstün, eşit güç sahibi olmak eşit ve daha az güce sahip olmak ise ondan aşağı yapacaktır. Bu nedenle de kral her zaman ve her durumda gücünü artırma peşinde olmalıdır” (Sancak, 2015:10).

Machiavelli, uluslararası ilişkiler alanındaki birçok önemli isim tarafından ilk güç kuramcısı olarak kabul edilir (Arıboğan, 2007). Machiavelli düşünce sistemi ve eylem tarzı tamamen siyasidir. Sadece bir hedefi vardır; güç. Çoğu politik görüşün hemfikir olduğu nokta ise şu şekildedir; Machiavelli'nin tek fikri gücü kazanmak, maximize etmek ve korumaktır. Tüm araçları bu ana hedefi elde etmek için kullanır. Aslında diktatörlüğü savunmayan veya özendirmek istemeyen Machiavelli "Prens" adlı eseri günümüzde de etkisini sürdürmektedir. Bu eserinde gücün merkezde tek bir noktada ya da kişide toplanması, siyasi iktidarın temelini oluşturan bu gücün (kişinin) mutlak yönetimi, onu kendi faydasına göre kullanmak isteyen birçok yönetici, tiran ve diktatörün haklı gerekçe olarak gösterdikleri bir kaynak haline gelmiştir (Bektaş, 1993). Machiavelli'ye göre yöneticilerin önceliğini ulusal çıkarları gözetmek ve devletin kalıcılığını sürdürmek olarak tanımlamaktadır. Bütün bunları gerçekleştirmenin tek yöntemi ise güçlü olmaktır (Aydın, 2004). Machiavelli'ye göre hedefe ulaşmak için kullanılan araçların özelliğinin bir önemi olmadığını söyleyebiliriz (Arı, 2002). Machiavelli'nin düşüncesine göre bir yöneticinin mücadele etmek için iki yöntemi vardır. Ona göre birincisi hukuki yöntem, ikincisi ise zorlama kullanılarak uygulanan yöntemdir. İlk yöntem daha insani olmakla birlikte ikinci yöntemin hayvani bir yöntem olduğunu açıklar. İlk yöntem çok yeterli görülmediği için çoğunlukla uygulanan yöntem kuvvet kullanımı şeklindedir (Machiavelli, 2004). Machiavelli gücü temel hedef olarak algıladığı için gücü öncelikli olarak tanımlar. Bu sebeptendir ki, yöneticinin dindar ve sözünün eri görünmesinin herhangi bir problem teşkil etmeyeceğini ama realitede devletin kalıcılığı adına zararlı olabileceği düşüncesini savunur. Bunun neticesinde bir gereksinim olduğunda yöneticinin kötülüğe müracaat edebileceğinin gerekliliğini belirtir (Machiavelli, 2004).

Thucydides gibi, Machiavelli de kişiliğin politika, güç, güç dengesi, ittifak ve karşı ittifakların oluşumunda ve farklı şehir devletleri arasındaki çatışmaların sebepleri üzerindeki önemine değindi. Fakat vurguladığı en temel nokta, günümüz modern yazarların ulusal güvenliği adlandırdığı gibiydi. Machiavelli'ye göre devletin ayakta durması (iktidardaki prensle ilişkilendirerek çok önemliydi. Prens iktidarına karşı hem iç hem de dış tehditlerle etkili bir şekilde baş edemezse devleti kaybedebilirdi.) Realist düşüncenin temeli olan, Almanca kökenli Realpolitik kavramı güç ve devletler arasındaki güç politikasını ifade eder (Viotti, Kauppi & Mark, 2016:451). Uluslararası ilişkilerde güç kavramı kuramlar çerçevesinde alt başlıkta ele alınacaktır.

2.2. Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Güç Kavramı

Uluslararası ilişkiler alanyazınında güç teorileri altı ana başlık altında incelenebilmektedir. Uluslararası ilişkiler teorilerinin oluşumunda merkezde bulunan bu yaklaşımlar; İdealizm, realizm, neorealizm, liberalizm, konstrüktivizm ve karşılıklı bağımlılıktır. Bu yaklaşımların güç konusundaki politik gerçekliğin ve gelecekte karşılaşılabilecek durumların ortaya konulmasında önemli bir araç olduğu farklı bakış açıları kazandırdıkları bilinmektedir (Arı, 2004:29).

Uluslararası ilişkiler alanında ortaya konan bu yaklaşımların bir disiplin haline gelmesi 20. yy'ın başlarına denk gelmektedir. Uluslararası ilişkiler teorilerinin ortaya çıkışını incelediğimizde savaş ortamından bunalmış bir dünyada barışın yeniden tesis edilmesi ulusların karşılıklı bağımlılık kuramından hareketle barış ile birlikte işbirliğinin güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

Çatışmasızlık ortamının oluşması uluslararası işbirliğine bağlayan birçok teorisyen ideal devlet düzeni ve dünyadaki güç dengelerinin yeniden tesis edilmesine yönelik düşüncelerini belli yaklaşımlar çerçevesinde ele alarak disipline katkıda bulunmuşlardır. İdeal devlet düzenini savunan teorisyenlere idealistler adı verilmiştir. İlk ortaya çıkan teori olarak uluslararası ilişkileri anlamada önemli bir etkisi olan bu teori savaş ortamının son bulması ile başlayan ekonomik krizler sonucunda eksik kaldığı düşünülerek yeni teoriler ortaya konulmuştur.

İdealizm sonrası dönemde ekonomik buhran ile birlikte 1960'lı yıllara kadar egemen olan teori realist teoridir (Aydın, 1996:90-91). Realist teori daha geniş perspektifte uluslararası ilişkileri açıklamaya çalışmıştır. 1960-1980 yılları arasında realist teori ile birlikte 20'nin üzerinde teori ortaya çıkmıştır (Yurdusev, 2005:157-163). Ancak gelenen aşamada "genel teori" olarak adlandırılabilen bir teori geliştirilmemiştir (Kaya, 2008:84). Teoriler, ortaya çıktıkları döneme ilişkin olarak etkili bir açıklama getirirsen zaman içerisinde uluslararası ilişkileri açıklamada yetersiz kalmıştır.

Disiplinin temel kavramlarından birisi olan güç kavramı, uluslararası sisteme dair görüş belirten teorilerce geniş bir şekilde ele alınmıştır. Bazıları gücü teorinin merkezine oturtup onu temel açıklayıcı kavram olarak kabul ederken bazıları ise sistemin işleyişi içerisinde daha az önemli olduğunu ileri sürmüştür. Bunun yanında genel anlamda disiplin içerisinde gücün önemli bir unsur olduğu kabul edilmiş ancak ona yüklenen anlam ve misyon bakımından görüş ayrılıkları yaşanmıştır (Sancak, 2016).

Herhangi bir teorinin uluslararası ilişkileri ve uluslararası ilişkilerde temel kavram olan güç kavramını tam olarak açıkladığını söylemek güç olsa da güç olgusunun ne şekilde ele alındığını anlamak gerekmektedir.

Uluslararası ilişkiler disiplinde teorisyenler güç ve gücün kullanılması konusunda genellikle egemen devletlerarasındaki ilişkilerin, iletişimin sonucu gerçekleşen politik etkileşimlerin geçmişten başlayarak tarihsel olarak açıklamaya ve genel prensiplere ulaşarak, geleceği öngörme çalışmaları yapmaktadırlar. Uluslararası politika inceleme ve uluslararası ilişkiler kuramları oluşturmada belirleyici temel kavram olarak güç karşımıza çıkmaktadır (Özdemir, t.y:114).

Uluslararası ilişkiler disiplinde güç kavramını anlamak için her bir yaklaşımın güç konusundaki görüşlerini bir araya getirmek gerekmektedir. Uluslararası ilişkiler teorilerinde güç konusunu ele alan belli başlı yaklaşımlar aşağıda açıklanmıştır.

2.2.1. İdealizm ve Güç İlişkisi

Uluslararası ilişkiler bir disiplin olarak I. Dünya Savaşı sonunda ortaya konulmuştur. Ancak tarihsel geçmişe baktığımızda 17. yy Westfelya Barışı esas alınmaktadır. (Uğrasız, 2003:139). Savaş sonrası yaşanan kriz ve kaos ortamının yaralarını sarmak için teorisyenler savaşın başlamadan bitmesini sağlayacak girişimlerde bulunulması için harekete geçmişlerdir. Barışçıl yöntemler ile savaşın çözümlenmesi gerekliliği idealist yaklaşımın özünü oluşturmaktadır. Yine uluslararası ilişkilerin disiplin haline gelmesinde idealist teorisyenlerin çabası gözardı edilemez (Gözen, 2016:68). I. Dünya savaşı öncesinde de Grotius tarafından idealist görüşlerin savunulduğu alan tarihçileri tarafından kabul görmektedir. İdealizm yaklaşımı ile uluslararası alanı açıklamada güç yerine hukuk, ekonomi, ahlak ve uluslararası işbirliği örgütleri gibi çok faktörlü bir yapı ile açıklama kabul görmektedir (Özdemir, 2017:85). Ortaya çıktığı dönemde idealizm görüşlerine muhalif bir görüş olarak ortaya çıkan realizmin uluslararası ilişkilerin unsurları olarak ortaya koyduğu savaş, güç dengesi, insan doğasının kötülüğü ve anarşi durumların karşı çıkararak uluslararası barışın yeniden tesis edilmesi için insan doğasının iyiliği üzerinde temellendirdiği görüşler etrafında barışçıl bir uluslararası disiplin ortaya koymayı amaçlayan bir disiplin olmuştur (Özdemir, 2017:71). İdealist teorisyenler uluslararası örgütleri ve diğer benzer kurumları uluslararası aktör olarak görmektedirler.

I. Dünya savaşı sonrasında Amerika Başkanı Wilson tarafından ileri sürülen barışçıl argümanlar sebebiyle idealizm Wilsonculuk olarak da adlandırılmaktadır. Savaş sonrası

dönemde yaşanan insancıl olmayan krizlerin barışçıl bir ortam ile çözüme kavuşturulabileceğini ve bunun için de devletlerin bir araya gelerek işbirliği içerisinde bulunması gerektiği üzerinde duran bu yaklaşım savaşın kaçınılmaz bir durum olmadığını ortaya koymaktadır (Çalış ve Özlük, 2007:230;Joshua, Goldstein & Pevehouse, 2007:85). Günümüzde gözde bir yaklaşım olan yumuşak güç ve akıllı güç kavramlarının idealist yaklaşımların bir ürünü olduğunu söylemek mümkündür.

İdealist yaklaşıma göre devletler arasında gizli anlaşmaların olmasının ileride bir takım sorunlara yol açacağını şeffaf bir biçimde tüm devletlerin bir araya geldiği örgütlerle sağlanan barışın ve sözleşmelerin daha geçerli olduğunu savunmaktadır. Geniş katılımlı çok taraflı uluslararası örgütler ile barışın tesis edilmesinin de çeşitli unsurları bulunmaktadır. Bu unsurların sağlanması durumunda devletlerin güç mücadelesini bırakarak karşılıklı işbirliği ve kolektif güvenlik örgütleri ile askeri güce ayrılacak olan bütçenin vatandaşlar için kullanılması sağlanarak menfaatler maksimize edilebilecektir (Çalış ve Özlük, 2007:230).

İdealist yaklaşımla birlikte Milletler Cemiyeti ve Birleşmiş Milletler gibi örgütler kurularak I.Dünya savaşı sonrası barış ortamı tesis edilmiştir. Böylece savaş devletlerin başvurdukları bir araç olmayacaktır (Özlük ve Erdem, 2007:232).

İdealizm uluslararası ilişkilerin güç perspektifinden yürütülemeyeceğini güç mücadelesinin paradoksal bir yapısı olduğunu esas olanın diplomatik ilişkileri kuvvetlendirerek çıkarların maksimize edilmesi gerektiği üzerinde bir yaklaşım olarak görülmektedir. Uluslararası diplomatik faaliyetler sonucunda oluşan uluslararası hukukun silahsızlanmayı sağlayarak uluslararası örgütlerin garantörlüğünde kolektif bir yapının oluşacağı idealizmin başlıca öngörülerinden biridir (Özlük ve Erdem, 2007:225-243; Uğrasız, 2003:139).

İdealizmi ütöpik olarak gören kuramcılar bulunsada idealizm olması gereken üzerinden bir yaklaşım geliştirmektedir. Barış ortamının tesis edilmesi amacıyla ileri sürülen görüşlerin etkisiz oluşu II.Dünya savaşının başlamasıyla anlaşılmiştir. İdealizm eleştirisi üzerine realizm görüşleri II. Dünya savaşı itibariyle tartışılmaya başlanmıştır (Gözen, 2014:75). Bununla birlikte idealist yaklaşımlar II. Dünya Savaşı sonrası yeni bir III. Dünya Savaşını engelleyecek adımların atılmasında öncü olmuştur.

2.2.2. Realizm ve Güç İlişkisi

Yukarıda da bahsedildiği üzere idealist yaklaşımın tanımladığı güç ilişkilerinin doğru belirlenmemesi sebebiyle ortaya çıkan II. Dünya Savaşı ile birlikte çokta alan uzmanları tarafından eleştirilen idealist görüşlerin karşıt görüşleri olarak ortaya çıkmıştır. Realizm uluslararası ilişkiler alanyazınında en çok etkiye sahip görüşlerin başında gelmektedir. Realizm uluslararası ilişkileri güç ve çıkar perspektifinde ele alan bir yaklaşımdır. Tarihsel olarak incelenecek olduğunda Tzu'nun Savaş Sanatı eserinde ele aldığı yaklaşımlar ile Pelenopez Savaşındaki devletler arası ilişkiler bu yaklaşım içerisinde değerlendirilebilir. Yine bu yaklaşımın en önemli düşünürleri Machiavelli ve Hobbes'tır (Heywood, 2016:248).

Thucydides Pelenopez savaşını ortaya çıkışı ve sonlandırılmasını anlattığı eserinde Atina ve Sparta arasındaki güç mücadelesine değinmiş ve Atinanın güçlenmesinin Sparta tarafından bir tehdit olarak görülmesi sebebiyle savaşın başladığını belirtmiştir. Uluslararası güç dengelerinin güç, tehdit ve savaş şeklinde açıklayan bu eser realizmin baş ucu kitaplarından biri olarak görülmektedir (<http://www.stratejikanaliz.com/peloponez-savasi/>). Machiavelli'de *Prens* adlı eserinde uluslararası ilişkiler açısından değerli bilgiler vermiştir. Realist kuramcıların Machiavelliyi çokça referans ettiği bilinmektedir. Machiavelli eserinde hükümdarların sevilen bir prens olmasından ziyade güçlü ve korkulan bir prens olması gerektiği üzerinde durmuştur (Ateş, 2009). Sevilen bir prens ile devletin devamlılığı uzun sürmeyeceği korkulan güçlü bir prensle devletin devamlılığının gerçekleşeceğini belirtirken ahlaki değerlerin devlet yönetiminde esas alınmaması gerektiğini aktaran Machiavelli anarşik ortamdan çıkış için güçlü olmak ve otoriter olmak gerektiğini belirterek bu yolda herşeyin mübah olduğunu savunmuştur.

Realistler uluslararası alanda devletlerin menfaatlerini gerçekleştirmek için kullanacakları yegane aracın güç olduğunda hemfikirdirler (Charles, Kegley & Shannon, 2015:37).

İnsanı akıllı bir varlık olarak gören Hobbes insanların ortak menfaatlerde birleşerek devlet denilen otoriter bir yapıyı oluşturduğunu ve bunu yaparken toplumsal bir sözleşme kurulduğunu ve demokratik veya diğer yollarla yönetme hakkını bu yapıya devrettiğini ifade etmiştir. Leviathan (Ejderha) adlı eserinde güç elde ederek güvenliği sağlayan devletin savaş durumunda iken akılcı bir sözleşme ile devredilen tüm insan haklarının geçersizliğini dile getirmiş ve savaşta herşey mubahtır sözünü ile getirmiştir.

Yine Morgenthau alanın önemli savunucularından biridir. Uluslararası ilişkileri ele aldığı *Uluslararası Siyaset* adlı eseri Soğuk Savaş döneminde değerli görülmüş ve çokça tartışılmıştır (Sancak, 2016:21; Morgenthau, 1948).

Realist görüşe göre uluslararası alanı çözümleyebilmek için güç ilişkilerine bakmak gereklidir. Güçlü olma yolunda çıkan çatışmalar ve çatışmanın son bulduğu savaş sonrası dönem incelendiğinde ilişkilerin güç ve tehdit üzerinden yürüdüğü görülmektedir. Realist görüş idealizmde savunulan diğer güç unsurları (ekonomi ve kültürel ilişkiler) gözardı eder ve ikinci planda tartışmaya açar (Arı, 2017:101).

Realizme göre uluslararası anarşik ortamda insan, doğası gereği çıkarların maksimize etmek amacıyla gücü siyasetin temel taşı olarak görmektedir. Morgenthau'nun meşhur ifadesi ile Uluslararası siyaset, bir güç mücadelesidir (Gözen, 2016:161). Realistler için anarşik rekabet ortamında amaçların örtülü olması devletlerin nelere sahip oldukları ve sahip oldukları potansiyel ile elde ettikleri kazançlar mukayese edilerek değerlendirilmektedir. Kısaca devlet için esas önemli olan, ne kadar kazandığı değil, diğer devletlere kıyas ile ne kadar kazandığıdır (Gözen, 2016:164).

İdealistlerin aksine Realistlerin uluslararası hukuk ve uluslararası örgütler gibi konulardan çok askeri strateji, güç, diplomasi ve çıkarların doğası üzerinde yoğunlaşmaları, gelecekteki savaşları önlemenin tek yolunu caydırıcı bir güce sahip olunmadan gerçekleştiremeyeceği ve güç dengesinin önemli olduğu görüşlere dayanmaktadır (Şöhret, 2012:288-330).

Realistlerin ulusal güç olgusundan anladıkları- başka güç unsurlarının varlığını kabul etmekle birlikte – genellikle bir ülkenin başta askeri ve ekonomik kapasitesidir. En önemli mesele olarak devletlerin bekasını gören ve uluslararası sorunlar hiyerarşisinin tepe noktasında ulusal güvenliğin olduğunu düşünen Realistler bu nedenden dolayı askeri konulara öncelik tanımaktadırlar (Sancak, 2016:22-23).

Eleştiriler sonucu Realizm kendini yenilemiştir. Bu yeni teori neorealizm olarak gelişim göstermiştir. Neorealizme göre devlet davranışını belirleyen en baskın karakter küresel sistem içindeki güç dağılımında ne kadar payı olduğudur. Bir devletin küresel sistem içinde ne kadar güç sahibi olduğunu belirleyen en önemli özellik dünyadaki askeri güç dengesi içindeki payıdır (Charles, Kegley & Shannon, 2015:40).

2.2.3. Neorealizm ve Güç İlişkisi

Neorealizm uluslararası ilişkiler alanında yapısal bir açıklama getirmesinden hareketle yapısal realizm olarak da bilinmektedir. Bu yaklaşımın en önemli teorisyeni Waltz'dır. Uluslararası Politikada Neorealizm Teorisi adlı eseriyle alanda tartışma yaratan Waltz bu yaklaşımın kurucusu olarak bilinmektedir (Serdar, 2015:15).

İdealizm I. Dünya savaşından sonra yeni bir savaşın çıkması sebebiyle eleştiriye maruz kalarak realizmin ortaya çıkışına sebep olurken neorealizmin ortaya çıkışı petrol krizi ve 1970'lerde yaşanan sosyo-ekonomik krizlerle başlayan sorunlar etkili olmuştur. Devletlerarasındaki çıkar ilişkileri bu dönemden itibaren neorealizm perspektifinden ele alınmıştır (Serdar, 2015:16).

Waltz neorealist yaklaşımını ortaya koyarken realizmi topyekün reddetmemiştir. Realizmin eksik yönlerini gidererek güçlendirmek istemiştir. Böylece uluslararası sistemi tekrar mercek altına alarak analiz etmiştir. Uluslararası politikanın siyasal yapılar sayesinde anlaşılabilceğini konusundaki çalışmaları ile siyasal yapının nasıl oluştuğunu ulusal ve uluslararası düzeylerin ayrımını yaparak sistemi nasıl etkilediği üzerinde durmuştur. Realizmde sistemi açıklamada kullanılan insan akli ve doğası yerine sistemi bütün halinde incelemiştir (Waltz, 2015:101).

Sistem yaklaşımı ile uluslararası sistemi birbirleriyle ilişki içerisindeki bir yapıya benzeten Waltz sistem içindeki yapı birimlerinin birbirini etkilediği bu nedenle her bir bileşen ayrı ayrı değerlendirilerek sistemin bütüncül bir şekilde yeniden ele alınması gerektiğini "Yapı tanımları birimlerin karakteristiklerini, bunların davranış ve etkileşimlerini bir tarafa bırakmalı veya bunlardan soyutlama yapmalıdır" şeklinde ifade etmektedir (Waltz,2015:102; (Serdar, 2015:18).

Yine Waltz'a göre uluslararası sistem anarşik bir yapıdadır. Bunun temel sebebi devletlerin iç dinamikleri ile dış politikaları her zaman uyumlu değildir. Bu nedenle bir düzensizlik bulunmaktadır. İç sistemler merkeziyetçi ve hiyerarşik bir yapıda iken uluslararası sistem ile her zaman eşgüdüm içerisinde değildir. Bu nedenle sürekli bir kriz hali bulunmaktadır. Uluslararası sistemde ise her bir ülke diğeriyle eşit mesafede ve eşit haklarla donatılmıştır. Adem-i merkeziyetçi bir yapısı olan uluslararası sistemde üst otorite bulunmadığından sistem anarşik bir yapıdadır (Waltz, 2015:112).

Ancak anarşik olan uluslararası sistemde bir düzenin oluşturulması tamamen güç dengesi tarafından sağlanmaktadır. Asgari düzeyde devletlerin hayatta kalmasını sağlayan

ve uzun vadede evrensel hakimiyet hedefi olan ülkeler güçlerini maksimize etmeden bu kaotik ortama çok müdahil olmak istemezler. Çatışmasızlık her bir devletin menfaatindedir (Gözen, 2016:176).

Neorealizme göre sistemin anarşik yapıya sahip olması devletleri, kendi bekalalarını korumak için diğer devletlerle benzer mücadeleleri vermek zorunda bırakacaktır (Bozdağlıoğlu & Özen, 2004:59-79).

Waltz'a göre uluslararası sistemin baş aktörü devletlerdir. Ancak tek aktörü değildir. Uluslararası sistem ile devletler birlikte vardılar. Uluslararası sistem devletlerin ortak girişimidir (Waltz, 1979:108).

Devletler herhangi bir uluslararası sisteme katılırken kendini kısıtlamak istemeyeceği gibi uluslararası sistem tüm devletlere eşit mesafede olmak durumundadır. Böylece bir güç dengesi oluşmaktadır. Neorealizme göre bu yapı insan doğası argümanı üzerinden devletlerin doğası olarak açıklanmaktadır (Waltz, 2015:116).

Neorealist kurama göre her devlet anarşik ortamda kendi varlıklarını sürdürmek üzere bu sisteme entegre olmakta ve zayıf olarak bu sistemden tehdit almaktansa sistemin bir parçası olarak sistemi koruma kalkanı olarak kullanmaktadır. Sistemin bu yapısını Waltz Yapısalcı Realizm teorisinde güç dengesinin uluslararası ilişkilerde önemini ortaya koymuştur (Waltz, 1979:126).

2.2.4. Liberalizm ve Güç İlişkisi

Yukarıda açıklanan tüm kuramlar birbirini etkilediği gibi liberalizm de diğer teorilerden etkilenmiştir. Liberalizm sonrası ortaya çıkan neoliberalizmde yine önceki teorilerden etkilenerek ortaya çıkmıştır. 17. yy'da John Locke tarafından yazılan *Siyasal Liberalizm* adlı eser ile tartışılmaya açılan kavram Hume ve Smith tarafından ortaya konulan eserlerle derinlik kazanmıştır. 18. yy'da ekonomi politik içerisinde yer alan *laissez faire* (bırakınız yapsınlar/bırakınız geçsinler) diye adlandırılan akım ile neo-liberal bir yaklaşıma doğru evrilen akım öncelikle ekonomi alanına ilişkin kuramlar üretmiş daha sonra siyasal sistemleri açıklamada kullanılmıştır (Aktan, 1995:3-32). Hayek, Buchanan ve Friedman çağdaş temsilcileri arasında olan kurama göre uluslararası sistem devletleri ilgilendirdiği kadar bireyleri de ilgilendirmektedir. Uluslararası ilişkiler sistemi barışçıl ve insani bir biçimde ele alınmalı ve böylece uluslararası örgütlerin önü açılmalıdır. Uluslararası güç dengesinin sağlanmasında uluslararası normlar ve örgütler birer araç olarak görülmektedir (Arı, 2012:23).

Birey özgürlüğünü esas alan yaklaşım devletin gece bekçisi vazifesini yerine getirmesi gerektiği anarşik yapıdan kurtulmanın bir yolu olarak devlet sisteminin bir araç olarak toplumsal düzeni sağlamadaki görevi üzerinde durmuş ancak insan varlığının ötesinde bir devlet modelini benimsememektedir. Tek başına dünya devletlerinin insanlığın kaderini tek başına belirleme lüksü olmadığını ileri sürerek insan haklarını merkezine alan yapıların uluslararası sistemi oluşturması gerektiğini belirtmektedir (Viotti & Kauppi, 2016:42). Liberal yaklaşım dünya üzerinde sivil toplum örgütlerinin gelişmesinde önemli bir yaklaşım geliştirmiştir (Arı, 2010:305).

Liberalizmin uluslararası siyasetteki rolü kısaca aşağıdaki şekilde özetlenmektedir.

“Liberalizmin bireyi aktör olarak birinci planda devleti de ikinci planda tutması, devlet olgusunun nasıl ortaya çıktığının yeniden tartışılmasını gündeme getirmiştir. Hobbes’a göre devlet, “insan insanın kurdu olduğu anarşik düzene çözüm çabasıdır”. Ne var ki Nozick, bu durumu şu şekilde açıklamaktadır; “Devlet anarşiye çözüm değildir, yeni anarşilerin türemesine neden olmaktadır”. Hobbes aslında bize anarşiler içinde daha az kötü olanı seçirmiştir. Buna göre realistlerin ileri sürdüğü gibi devlet öncesi durum bir doğa durumu mudur? yoksa asıl şimdi mi çatışma daha çoktur? Oppenheimer’in fetih teorisine göre ise savaş gücü yüksek toplumlar, fetih yoluyla ele geçirdikleri tarım toplumlarını kendilerine itaate zorlamışlardır. Bu durum savunma için bu toplulukların da devletleşmesine ve çatışmaların körüklenmesine neden olmuştur. Yani anarşi devletleri, devletler de anarşiyi doğurmuştur. Ponting’e göre tarımsal verimliliğin artması sonucu ortaya çıkan artık ürünün nasıl pay edileceği sorunu gündeme gelmiştir. Üretken olmayan asker ve din adamı gibi grupların buradan pay alma gayretleri bürokratik bir sınıfın ortaya çıkmasına neden olmuştur” (Çakmak, 2007:160).

Liberalist kurama göre devletler insanların özgürlük isteğinden doğmuştur. Günümüz devletlerinde vatandaşların çoğu özgür değildirler. Ancak sistemin yapısal sorunları liberalist görüşe zıttır. “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın sözü” liberalizmin devlet görüşünü göstermektedir. John Locke bireylerin maddi ve manevi varlıklarının dokunulmazlığından bahsetmektedir. Devletler bunları korumak için varlıklarını sürdürmektedir. Liberalistler bireyin özgür olmadığı yerde devletinde bir öneminin olmadığını savunurlar. Kant Daimi Barış adlı eserinde bireyin özel mülkiyete sahip olması gerektiğinden bahsetme bunun içinde ulusal hukuk sistemine işaret etmektedir. Liberalist görüşe göre bireyin özgürlüğü cumhuriyet rejimi ile sağlanabilmektedir. Despotik yönetimler halka rağmen ayakta kalamazlar (Çetin, 2001:219-237).

2.2.5. Konstrüktivizm ve Güç İlişkisi

Konstrüktivizm, 1990'lı yıllarda ortaya çıkan ve diğer klasik yaklaşımlara nazaran uluslararası ilişkiler alanında farklı bir yere sahip olan bir yaklaşımdır. Küreselleşme alanında çalışma yapan teorisyenlerin rasyonel seçim teorisini öne süren neorealist ve neoliberalist yaklaşımlarda yer alan devlet merkeziliği reddetmeleri ve küreselleşme olgusunu sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi faktörlerin birlikte ele aldığı görülmektedir. Konstrüktivist yaklaşımlar son zamanlarda uluslararası ilişkiler alanında adından çokça söz edilen yaklaşımlardan biridir. Geleneksel uluslararası yaklaşımlara alternatif bir yaklaşım olan konstrüktivizm radikal söylemler üzerine inşa edilmiştir. Nicholos Onuf ve Alexander Wendt tarafından geliştirilen bu yaklaşımda ana düşünce “dünyadaki insani eylemlerden tamamen bağımsız yalın gerçekler ve varlığını sosyal anlaşmalara borçlu olan sosyal gerçekler arasında temel bir ayrım bulunduğu” (Yiğitoğlu, t.y.).

Konstrüktivizm eleştirel teori içerisinde yer alan bir yaklaşımdır. Konstrüktivizme göre “bireylerin ve toplumsal grupların kendi hayatlarını ve gerçekliklerini oluşturma sürecinde, aidiyet faktörlerinin yanı sıra bireyin algısı da önemlidir. Konstrüktivist düşüncenin temel savı; devletlerin sosyal birer varlık oldukları ve uluslararası alanın da sosyal bir ağ olduğudur” (Küçük, 2009:776).

Bu yaklaşım sosyalliğe önem vererek insanın sosyal bir varlık olduğu ve çevresiyle etkileşim içerisinde olduğundan hareketle uluslararası ilişkilerinde bu zeminde değerlendirilmesi gerektiği kapalı toplum özelliklerinin doğal olmadığını vurgulamaktadırlar (Sezgin, 2008:94).

Uluslararası topluluğun belli kurallar, normlar ve değerler ile bir araya gelen devletlerin oluşturduğunu, kuralların insanları insanlara ve devlete bağladığı gibi devletleri de uluslararası topluma bağladığı savunulmaktadır (Sezgin, 2008:95). Bu kurallar sistem içerisindeki aktörleri yönlendirmektedir. Aktörlerin davranışları da uluslararası sistemi ve diğer bileşenleri etkilemektedir. İnsan zaman içerisinde uyduğu kurallar neticesinde bir toplumsal düzene uyum sağlamak ve aidiyet hissetmektedir. Bu toplumsal düzen ulusal düzeyde devlettir. Uluslararası alanda etkili aktör ise bu yaklaşımda devlettir. İnsanlar sosyal, siyasal ve hukuksal bir sisteme uyum sağlayarak devlete uluslararası alanda yetki vermektedir (Sezgin, 2008:94).

Konstrüktivizm yaklaşımının uluslararası ilişkiler alanındaki yerini analiz edebilmek ve daha iyi anlayabilmek için uluslararası ilişkiler alanının temel varsayımlarına ve yarattığı

farka bakmak gerekmektedir. “Yaklaşımın en belirgin özelliği uluslararası alana yeni bir boyut kazandırması, kavramları daha derin ve kapsamlı analiz etmesidir. Bu yaklaşımda kültür ve kimlik gibi faktörler uluslararası siyasal sistemi anlamada açıklayıcı olmuştur. Genel olarak konstrüktivizm insanların düşünceleri, niyetlerini ve davranışlarının uluslararası alandaki rolüne vurgu yapmaktadır” (Serdar, 2015:16).

Bu yaklaşım, ana akımın güç ve çıkar konusundaki eğilimini tamamen reddetmemekte kültürel ve sosyal yapıların ekonomik ve maddi ilişkilerden daha öncelikli olması gerektiğini öne sürmektedir (Charles, Kegley & Shannon, 2015:54).

Konstrüktivizmin diğer bir farkı ise, devletin ana akım gibi sadece rasyonel verilerden oluşmadığı ve devletlerin tek hedefinin anarşik dünyada hayatta kalmak isteği olmadığını ve devletlerin menfaatlerinin zaman içerisinde değiştiğine vurgu yapmaktadır (Hurd, 2008:298-316).

Konstrüktivizm yapı ve anarşiye yüklediği farklı anlam onu realizm ve liberalizmden ayırmaktadır. Konstrüktivizm aktörler arasındaki ilişkilerin değişken olduğunu çıkar ilişkilerinin tek taraflı olmadığını vurgulamaktadır. Konstrüktivizme göre uluslararası alanın anarşik bir yapıya sahip olması, yani hiç bir kural koyucu veya kurumun egemenliğinin olmaması ve böyle bir ortamda savaş olanağının yüksek olması bile, her an savaş olabileceği anlamına gelmemektedir. Buna göre, neorealizmin ortaya koyduğu self determinasyon veya neoliberalizmin öne sürdüğü iş birliği ve ortak amaç olguları, gerçekleşebilmektedir. Ancak bu sistemin anarşik yapısından kaynaklanmaz. Yani yapı kendiliğinden bir şeye sebep olmaz. Dost ülkelerden oluşan bir anarşi, düşmanlardan oluşan bir anarşi ortamından farklıdır, bu yüzden bunun sonuçları da farklı olur (Sezgin, 2008:100).

Konstrüktivizm, realizm ve liberalizmin uluslararası ilişkiler alanına ilişkin yürüttüğü düşünceyi desteklememekte ve uluslararası ilişkilerde devletlerin birden fazla sosyal kimliğe sahip olduğunu devletlerarası ilişkilerde her bir ilişkide ayrı bir sosyal kimliğin belirlenebileceğini bununda ortak iletişim tarafından şekillendiğini belirtmektedir. “Uluslararası alanda güç müzakereler yoluyla aktörlerin imkân ve kabiliyetleri ölçüsünde diğer aktörleri etkileme çabasının bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır” (Charles, Kegley & Shannon, 2015:57).

Konstrüktivistler “hiçbir devletin ya da devlet grubunun diğerleri üzerinde egemen olmadığı başka bir kural durumuna işaret etmektedir. Böylece sistemin anarşik yapısı

sürmekte ancak uluslararası örgütler bu anarşik ortamı kaldırmadan bu kural durumu ile sistemin barış içinde sürmesini sağlamaktadır” (Onuf, (1998:58-78).

Konstrüktivizm yaklaşımı realizm ve liberalizm yaklaşımının yerine uluslararası ilişkilere bütünsel açıdan bakılması gerektiğini ve ihmal edilen sosyal inşa boyutunun üzerinde durmaktadır (Sönmezoğlu, 2014). Tek kutuplu dünya düzeninin oluşturduğu güç dengesini savunmaktadırlar.

2.2.6. Karşılıklı Bağımlılık

70’li yıllarda II. Dünya Savaşı sonrası reel politiğin sistemi doğru çözümleyemediği düşüncesi ile ortaya çıkan bu yaklaşım Nye ve Keohane tarafından ele alınan *Güç ve Karşılıklı Bağımlılık* eserine dayanarak devletlerin güç politikalarının karşı devletlerce şekillendiği tek başına devletin güç politikasının belirlenmediğini ortaya koymuştur. Uluslararası sistemde tüm devletlerin birbirlerini etkilediği bu nedenle karşılıklı bir bağımlılığın olduğu ifade edilmektedir (Keohane, & Nye, 2014). 70’li yıllardan itibaren uluslararası güç ilişkilerinin üç temel etken tarafından belirlendiğini belirten Nye ve Keohane özellikle ekonominin yani üretim faktörlerinin uluslararası ilişkileri büyük ölçüde etkilediği, ulaşım ve iletişim teknolojisindeki hızlı değişimle birlikte ticaretin küreselleştiği ve devletlerarasındaki bağlantının daha da arttığı belirtilmiştir. Böylece bireylerin hayat standardında belli bir değişim yaşandığı bununda devletlerin tüm politikalarını etkilediği ortadadır. Bu nedenle hükümetlerin öncelikli amacının milli geliri arttırarak hayat standadının yükseltilmesi olmuştur. Bu da uluslararası ekonomik ilişkiler dolayısıyla karşılıklı bağımlılığı kuvvetlendirmiştir. Uluslararası sermaye ve işçi hareketlerinin artması, finans piyasalarının genişlemesi karşılıklı bağımlılığı artıran üçüncü ekonomik etken olarak karşımıza çıkmıştır. (Keohane ve Nye 2014:332).

Karşılıklı bağımlılık uluslararası iktisat kuramcılarında biri olan Adam Smith tarafından ortaya konulan mutlak üstünlükler teorisi ile Robert Torrens tarafından ortaya atılmış ve daha sonra David Ricardo, E. Hecksher ve B. Ohlin tarafından geliştirilen karşılaştırmalı üstünlükler teorisine dayalı olarak ortaya konulan neoliberal ekonomi politikalarına vurgu yapmaktadır. Ülkelerin dış ticaret ilişkilerinde karşılaştırmalı olarak üstün olduğu ürünlerin üretimlerine devam ederek ithalat ve ihracatın sürdürülmesi gerektiğini ileri süren bu görüşe göre tüm ülkeler birbirlerine bağımlı olarak ekonomik ilişkilerini sürdürmelerinin ülkelerin çıkarına olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle uluslararası sistemde karşılıklı bağımlılıktan dolayı ülkeler arasında oluşan bağlantıların kopması durumunda karşılaşılan maliyetin yüksek olacağı ifade edilmiştir. Örnek olarak

kullandığı petrolün tamamını bir başka ülkeden ithal eden bir ülke ile lüks tüketim eşyalarını ithal eden bir ülkeyi karşılaştırarak anlatan Nye ve Keohane, ilk ülkenin durumunun karşılıklı bağımlılık, ikincisinin ise maliyet söz konusu olmadığı için karşılıklı bağımlılık olduğunu savunmuşlardır (Keohane ve Nye, 1989:8-9).

Ancak bu bağımlılık her zaman eşit şekilde olmamaktadır. Bu eşitsizlik ise asimetrik bir güç ilişkisini oluşturmaktadır. Bağımlılığı az olan ülkelerin pazarlık yapabilme gücü diğer devletin davranışlarını da etkilemektedir (Keohane ve Nye, 1989:11). Asimetrik ilişkinin uluslararası sistemde gücü oluşturan etkenlerden biri olabileceğini iddia eden Nye ve Keohane, asimetrik karşılıklı bağımlılığın gücü nasıl oluşturduğunu ise hassasiyet (sensitivity) ve kırılabilirlik (vulnerability) kavramlarıyla açıklamışlardır (Keohane ve Nye, 1989:11).

“Hassasiyeti bir aktörün olumsuz bir gelişme durumunda karşısına çıkan maliyetten etkilenme derecesi olarak tanımlayan Keohane ve Nye, buna Ekonomik liberalizm uluslararası ekonomi- politik bağlamında, genel olarak anarşi (bir dünya hükümetinin olmayışı) varsayımını kabul etmesine rağmen, bu durumun ekonomik alışverişler yoluyla ortak kazanımlar elde etmeye yönelik kapsamlı işbirliklerine engel olmadığını düşünen bir yaklaşım. Göreli kazanımlar yerine mutlak kazanımları ve uygulamada da serbest ticaret ve “açık” dünya ekonomisine bağlılığı vurgular”(Goldstein Joshuas & Pevehouse, 2017).

Karşılıklı bağımlılık ile devletler ve toplumlar arasında pek çok etkileşim kaynağının yarattığı bağlantı ve etkileşim olarak açıklanan liberal ekonomi politik bir görüştür. 1970’li yıllarda ekonomik ve siyasi değişimler sonucu yaşanan değişimler, dünya petrol krizi, ekonomik ticaretin değişimi dünyadaki hâkim sisteminin Realizm’den Liberalizm’e evrilmesine neden olmuştur.

“Karşılıklı bağımlılık”, şu anda kullanıldığı haliyle, dünyanın herhangi bir yerinde olan herhangi bir şeyin başka bir yerdeki bazılarını veya herkesi etkileyebileceği bir durumu betimler. Karşılıklı bağımlılığın sıkı olduğunu ve giderek hızla daha da sıkı hale geldiğini söylemek, yerkürenin herhangi bir yerindeki gelişmelerin etkisinin çeşitli ücra yerlerde hızla kaydedildiğini öne sürmektir (Waltz, 2015).

Waltz’a göre Karşılıklı bağımlılık yaklaşımı aşağıda belirtilen kafa karışıklığından anlaşılabilir.

- Yapı uluslararası düzlemde ulusların birbirleri ile etkileşimlerini nasıl anlamlandırmalıdır? Bu etkileşim uluslararası olayların sonuçlarını nasıl etkilemektedir?
- Uluslararası karşılıklı bağımlılık ulusal yeteneklerde meydana gelen değişikliklerde nasıl bir değişime uğrar? (Waltz, 2015).

Waltz'a göre devletlerin birbirleriyle etkileşimi arttığında farklılıklar azalmakta ve kültürleşme yoluyla birbirlerini benzetmektedirler. Kültürel farklılıkların ortadan kalktığı bir ortamda uluslararası sistem daha barışçıl bir ortam sunmakta ve bağımlılık ilişkileri ekonomi politik yaklaşımla çözümlenmekte devletler uzmanlaştığı ya da karşılıklı üstünlükler teorisi nezdinde başarılı olduğu üretim faktörlerini diğer devletlerle alışverişe sunmaktadır. Böylece ekonomik üstünlüğü bulunmayan sistem içerisindeki diğer devletler işbirliği içerisinde bağımlılığı sürdürmektedir.

2.3. Yumuşak Güç, Sert Güç ve Akıllı Güç Ayrımı

Yakın bir tarihe kadar bir devletin güçlü olması demek o ülkenin savaş gücüyle neredeyse eş anlamlıydı. Zaman içerisinde gelişen teknolojiyle birlikte güç kaynakları da değişti. Global bilgi toplumlarında gücün düşük oranda toprağa, askeri güce ve doğal kaynaklara büyük oranda ise teknolojiye, bilgiye ve kurumsal esnekliğe dayandığı söylenebilir (Wenger, 2001). Bu değişim ise öncelikle ABD olmak üzere batıda güvenlik uygulamalarının sert güce ilaveten yumuşak gücü de kullanarak yeni bir güç oluşumu geliştirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Sanayileşme sürecini tamamlayamamış, totaliter rejimlere sahip ülkelerin buldukları coğrafyalarda güç değişimi henüz gerçekleşmemiştir. Brezilya, Hindistan ve Çin gibi ülkelerde bile hala askeri güç ön planda olmakla beraber pek çok durumda yumuşak gücün sert gücün önüne geçtiği ve daha etkin hale geldiğini söyleyebiliriz (Yılmaz, 2011).

Tarıma dayalı ekonominin hüküm sürdüğü 17. ve 18. yüzyılda Avrupa'da önemli güç nüfus idi. Bunun sebebi ise halkın kara orduları için kaynak teşkil etmesiydi. Bu dönem gücü elinde bulunduran ülke Fransa idi. Sanayinin öneminin iyice belirginleştiği 19. yüzyılda üstün donanma gücüyle denizlerin hakimiyetini ele geçiren İngiltere ve akabinde demiryolu üstünlüğünü ele geçiren Almanya güç açısından ön plana çıktılar (Nye, 2003). İkinci dünya savaşından sonra ABD ve Sovyetler Birliğinin süper güç olarak dünya üzerinde söz sahibi iki ülke durumuna gelmelerinin sebepleri ise nükleer silahın önemli yer tuttuğu askeri güçleri ve ideolojileri olduğu görülmektedir (Yılmaz, 2011). Bu dönemdeki uluslararası ilişkiler

çalışmalarının baskın yaklaşımı olan realizm gücü dar bir kalıpta açıklar. Günümüzde ise güç çok kapsamlı ve boyutlu bir olgu haline gelmiştir (Barnett ve Duvall, 2015).

Günümüzde teknolojinin hızla gelişmesi ve bilgiye erişimin oldukça kolay olması neticesinde güç kavramının tanımı askeri ya da sert güç olmaktan ziyade kamuoyunu ikna edip yönlendirebilme becerisi ile tanımlanabilir. Harvard Üniversitesi öğretim üyesi Nye tarafından literatüre kazandırılan yumuşak güç terimine göre; uluslararası medya ve örgütlerin çoğalan etkisi, global sistemin birden fazla kutuplu hale gelen yapısı neticesinde askeri gücün arka planda kalması ve gayri nizami savaş tekniklerinin oluşturulması ve geleneksel orduların etkisinin azalması günümüzde sert güç ya da diğer bir tanımıyla kaba gücün öneminin azalmasına sebebiyet vermiştir (Aydoğan ve Aydın, 2011). Sert güç yerine yumuşak güç öneren Nye, yumuşak gücü; “Eğer istediğim şeyi istemeni sağlayabilirsem, o zaman yapmak istediğin şeyi yapmaya seni zorlamama gerek yoktur.” şeklinde tanımlamıştır (Nye, 2003:10-11). Yumuşak güç, bahsedilen ülkelerin, ulusal menfaatlerini, öncüsü olduğu ülkelerin kendi ulusal menfaatleriyle uyum gösterecek şekilde belirtebilme ve diğer ülkeleri de memnun edecek şekilde sunabilme potansiyeli anlamına da gelmektedir (Nye, 2003). Kavramın kullanıma dair birçok unsur bulunmaktadır. Bu unsurları göz önüne aldığımızda asker sayısından veya ekonomik müeyyide potansiyelinden ziyade sanatı, sineması, müziği, kültürü, demokrasisi, özgürlüğü, eğitimi, yaratıcı fikirleri, insan kalitesi, bilim ve teknoloji altyapısı, inovasyon potansiyeli, tarih birikimi, rekabet ortamı, diplomatik becerisi ve kendini ifade edebilme yeteneklerinin toplamıdır. Bu faktörleri bir arada bulunduran bir ülke, cazibe merkezi durumuna gelir. Takip edilen, konuşulan “hikayesine kulak kabartılan” bir ülke haline gelir (Kalın, 2011).

Çalışmanın ana ekseninde yer alan British Council da yumuşak güç konusunda bir çok rapor yayınlamaktadır. İngilterenin yumuşak güç araçlarından biri olarak kurum yumuşak gücü şu şekilde tanımlamaktadır; “Bir ülkenin yumuşak gücü o ülkenin fertlerini askeri potansiyelinden ziyade dil, eğitim, kültür gibi ilgi çekici faktörleri ile etki altına alabilme ve o ülkenin vatandaşlarıyla dostça ve samimi ilişkiler kurabilme yeteneğidir. Başka bir ifade ile o ülkenin vatandaşlarını korkudan ziyade o ülkeyi sevmeye ve benimsemeye özendirilen ayrıca hükümetleri değil de bazı kurum ve kuruluşların ve ülkenin imajının bir eseridir (British Council, 2013)

Gündemi belirleyebilme potansiyeli, diğer aktörleri bazı şeylere mecbur eden bir güç olmanın ötesinde dünya siyasetinin gündemini farklılaştırabilecek bilgileri yayma ya da bir

oylama durumunda veya karar alma mekanizmalarında etkin aktörlerin seçimlerini belirleyebilme potansiyelidir.

Gündem belirleyebilme gücü, öteki aktörü bir şeyler için zorlayan bir güç değildir. Daha ziyade, dünya siyasetinde gündemi değiştirebilecek bilgiyi yayma ve herhangi bir oylamada ya da diğer karar verme mekanizmalarında etkin olan aktörlerin tercihlerini etkileyebilme gücüdür (Rothman, 2011).

Özellikle Soğuk Savaş döneminde uluslararası ilişkiler çalışmalarının baskın paradigması olan realizm gücü dar bir kalıba sokarak tanımlamıştır. Fakat günümüzde güç kavramı çok boyutlu ve çok kapsamlı bir olgu haline dönüşmüştür. Bu bağlamda uluslararası ilişkilerde güç kavramı, en genel anlamda; bir aktörün başka bir aktöre bir eylemi yaptırabilme ya da girişilecek bir eylemden vazgeçirme kapasitesi olarak tanımlanabilir. Geleneksel sert güç olgusu “zorlayıcılık kapasitesi” ile doğru orantılıdır. Sert güç stratejileri; askeri müdahale, zorlayıcı diplomasi ve ekonomik yaptırımlar aracılığıyla ulusal çıkarları koruma üzerine kuruludur.

Güç kullanım araçlarına göre üç şekilde adlandırılmaktadır. Bunlar; (Nye, 2013:1-20)

- Sert Güç
- Yumuşak Güç
- Akıllı güç

Sert güç; Machiavelli tarafından sistemleştirilerek uluslararası ilişkiler literatüründe ifade edilen bu güç türü askeri güç kullanımı, fiziksel güç kullanımı ve şiddet kullanımını içermektedir. Askeri güç kapasitesine sahip olan devletlerin güçlü olacağı ve devletlerarası ilişkilerde hükmedici pozisyonda yer alacağı sert güç politikalarının temel argümanlarından birisidir (Keohane ve Nye, 2012: 725-730).

Yine Nye'nin tabiri ile havuç-sopa ikilisinin uluslararası ilişkiler alanında kullanımını savunan sert güç karşı devleti ikna etmek için askeri müdahale, baskıcı diplomatik girişimler ve ekonomik müdahaleler şeklinde ortaya çıkmaktadır. Sert güç kullanarak karşı devletleri kendi çıkarları doğrultusunda ikna edebilmenin üç aşaması bulunmaktadır. Birinci aşama gövde gösterisi aşamasıdır. Merkez ülke ikna edeceği ülkeye silahlı kuvvetlerinin mevcudiyeti üzerinden baskıya maruz bırakır. Gerek tatbikatlar yoluyla gerekse sınır ötesi askeri hareketlilik ile bunu bir tehdit noktasına getirebilir. Böylece gerektiğinde sert güç kullanımı için harekete geçebileceğinin karşı ülkeye gösterilmesi şeklinde ikinci aşama

tamamlanır. Daha sonra üçüncü aşamada karşı devlet ikna edilmez ise sert güç uygulamaya konulur.

Her ne kadar günümüzde yumuşak güce ilişkin olarak artan bir eğilim olsada devletler uluslararası alanda kendi otoritesinden daha üstün bir otoriteyi kabul etmezler. Bu nedenle sert güç hala uluslararası ilişkilerde belirleyici olan güç araçlarından birisidir. Yakın geçmişte ABD tarafından Venezuelaya ve İran'a yapılan baskılar bunu göstermektedir. Ancak tek başına sadece sert gücü kullanan ülkelerin uluslararası alanda tepki topladığı da bir gerçektir.

Yumuşak Güç: I. ve II. Dünya Savaşları sonunda şiddet kullanımının insanlığa verdiği zarar tüm teorisyenlerce eleştirilmiştir. Özellikle de soğuk savaş dönemi sonunda uluslararası alanda güç kavramı yeniden ele alınmaya başlamıştır. II. Dünya Savaşında nükleer silahların kullanımı ve yıkıcı etkisi güç kullanımı ile uluslararası dengenin tek kutuplu ve iki kutuplu şekilde cereyan etmesi ulus devletlerin hakim olduğu 20.yy sonunda yeniden imparatorluk kurma hevesleri tüm insanlığı olumsuz yönde etkilemiştir. Sert gücün bu olumsuz etkileri sonucunda uluslararası alanda devletlerin menfaatlerini gerçekleştirmek için sert güç dışında alternatiflerin de olacağı argümanı ortaya atılmıştır (Hoffman, 1975: 183).

70'li yıllardan itibaren iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki hızlı gelişmeler küreselleşmenin önünü açmıştır. Devletlerin kaynakları verimli bir şekilde kullanması ve diğer devletlerin ellerinde bulunan kaynaklara güç yoluyla erişimin maliyetli oluşu ve savaşların insan kaybına yol açması sebebiyle çeşitli işbirliklerinin de önünü açmıştır. Aslında yakın geçmişten ziyade Sun Tzunun Savaş Sanatı adlı eserinde yumuşak güce vurgu yapmaktadır. "Savaşırsan insan öldürmek zorunluluktur. Ancak en iyisi savaşmadan kazanmaktır" Tzunun bu ifadesi günümüz yumuşak güç anlayışının gelişmesine sebep olmuştur. Aşağıdaki Tablo 1'de yumuşak güç kaynakları ve araçları yer almaktadır.

Yumuşak Güç Kaynakları	Araçlar	Hedef Alıcılar
Dış politika	Hükümetler, Medya, STK'lar, Uluslararası Örgütler	Başka hükümetler ve halklar
İç Siyasi Değerler ve Politikalar	Medya, STK'lar, Uluslararası Örgütler	Başka hükümetler ve halklar
Yüksek Kültür	Hükümetler, STK'lar, Uluslararası Örgütler	Başka hükümetler ve halklar
Popüler Kültür	Medya, Piyasa	Başka halklar

Tablo 2.1. Yumuşak güç kaynakları, araçları ve hedef alıcılar

Kaynak: Nye, 2005:10-51.

Uluslararası ortamın yönetilmesi konusunda yumuşak güç veya sert gücün tek başına yeterli olmadığını değerlendiren analistler, yumuşak güç ile sert gücün harmanlandığı “akıllı güç” adı altında bir sistem ortaya koymuşlardır.

Akıllı güç kavramı ise ABD’nde faaliyetlerini yürüten CSIS (Center for Strategic and International Studies) adıyla anılan stratejik araştırmalar merkezi tarafından hazırlanan *A Smarter More Secure America* adlı raporda ilk defa kullanılmıştır (CSIS, 2006’dan akt., Armitage ve Nye, 2007: 27-57; Cull, 2010:15).

Raporda yer alan ifadelerle göre akıllı güç ne sert güç ne de tek başına yumuşak güçtür. İki güç kullanımı yönteminin bir arada kullanıldığı bileşik bir güçtür. Uluslararası alanda devletlerin menfaatlerine ulaşmak için rasyonel davrandığı ve hem sert güç hemde yumuşak gücü birlikte kullanması durumunda o devletin akıllı güç kullandığı varsayılmıştır.

Uluslararası ilişkiler alanında akıllı güç kullanan ülkelerin hem dış politikalarını yumuşak güç içerecek şekilde planlayarak kamu diplomasisi ve kültürel diplomasiye ağırlık verdiği hem de askeri gücü maksimize etmeye çalıştığı bilinmektedir. Hangi durumda hangi güç unsurunun kullanılması gerektiği de önemli bir stratejik karardır. Bunu uygulayan çok az sayıda ülke bulunmaktadır. Akıllı güç ve sert güç arasında önemli bir bağlantı bulunmaktadır. Toplum şekillendirme ve küresel gücün lanse edilmesindeki modern arayışlar akıllı gücü oluşturmaktadır. Hibrid savaş olarak tanımlanan İsrail Lübnan savaşında

akıllı güç kullanımına örnek olarak verilebilir (www.tandfonline.com). Sert ve yumuşak gücün devletler tarafından hangi araçlarla kullanıldığı Tablo 1.2’de gösterilmiştir.

	Hareket Tarzları	Birincil Araçları	Hükümet Politikaları
Askeri/Sert Güç	Zorlama Caydırma Koruma	Tehditler Güç	Baskıcı Diplomasi Savaş İttifak
Yumuşak Güç	Cazibe Gündem Belirleme	Değerler Kültür Politikalar Kurumlar	Kamu Diplomasisi Karşılıklı ve Çok Taraflı Diplomasi

Tablo 2.2. Sert ve yumuşak gücün devletlerin hareket tarzları, kullandıkları birincil araçlar ve hükümet politikaları açısından karşılaştırmaları

Kaynak: Nye, 2015: 24

Sert güç ve yumuşak güç kullanımı arasındaki en büyük fark ise kullanıldığında hedef kitlede oluşturacağı duygudur. Sert güç kullanımında karşı tarafta büyük bir korku oluşurken yumuşak güç kullanımı sonrasında büyük bir hayranlık ve sempati oluşmaktadır. Yumuşak güçte daha çok gönüllü yerli aktivistlere ihtiyaç duyulmaktadır (Nye, 2015:24).

Bir diğer farklılıkta zamandır. Sert güç kullanımında hedeflenen duruma hemen ulaşılır iken yumuşak güç kullanımının sonucunu beklemek zaman alır. Yumuşak güç daha çok uzun vadede sonuca ulaşan bir güç kullanımüdür. Sert güç kullanımında kullanılan araçlar askeri güç ve ekonomik kaynaklar iken yumuşak güç kullanımında kültür, sanat, sinema, mimari, müzik, eğitim sistemi, rekabet ortamı, özgürlükler, demokrasi, insan kalitesi ve sosyal sermaye, tarihi birikim, kültürel zenginlik, bilim ve teknoloji altyapısı, inovasyon kapasitesi, diplomatik becerisi ön plandadır(Aydoğan, 2011: 7).

2.4. Yumuşak Gücün Kaynakları

Küreselleşme ile birlikte bir devletin yapmış olduğu bir davranış diğer devletleri hızlı bir şekilde etkilemektedir. Yumuşak gücün ortaya konulmasında gücü ortaya koyacak bazı alanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu alanlar kültür, siyasi değer, hükümet politikaları ve dış politikadır. Uluslararası ilişkiler bu alanlar üzerinden yürütülmektedir. Yumuşak güçte bu alanların ortak keşişimi olarak ortaya çıkmaktadır.

Bir devlet öncelikle politik faaliyetleri ile diğer devletler ve vatandaşları nezdinde itibar kazanmaktadır. Kültürel etkinlikler ve siyasi değerleri ile de cazibeli hale gelmektedir. Hükümetin sunmuş olduğu politikalarda diğer unsurları bir araya getirerek bir güç ortaya koymaktadır. Tüm bunların karşısında diğer devletler bu bileşime ilişkin olarak kendi menfaatlerine uygun bir ilişki inşa etmekte ve pozisyonunu bu ilişkiye göre belirlemektedir.

Yumuşak güç kullanımı ile ilgili yapılan araştırmalarda devletlerin ortak menfaatler nispetinde koordineli bir şekilde hareket ettiklerinde kalıcı ilişkilerin kurulduğu ve yumuşak güç uygulamasının başarısının arttığı söylenebilir.

2.4.1. Kültür

Devletlerin kültürel çekim kavramına yönelik olarak oluşturdukları kamu diplomasisi faaliyetinin başlıca unsuru kültürdür. Hedef ülkedeki kültürel yapının ele alınarak ortak kültürel iletişim zemininde kültür uzlaşısının sağlanması ile kamu diplomasisi faaliyetleri başlamaktadır. Kültür diplomasisi faaliyetleri ile hedef ülke aydınları, akademisyenleri, gazetecileri ve iş adamları bürokrat ve hükümet kadroları üzerinden yapılan faaliyetler ile kültürel çekim gücünden yararlanılarak kamuoyu oluşturma çalışmaları yürütülmektedir.

Kültür yumuşak güç kuramcılarında Nye tarafından en fazla önemsenen unsurlardan birisidir. Bir ülke başka ülke vatandaşlarına çekici geldiği ölçüde kültürel diplomasiye açık bir ülkedir. Kültür, siyasi değer ve dış politika yumuşak gücün üçlü sacayağıdır (Nye, 2008:20).

Yumuşak güç faaliyeti olarak görülen kültürün diplomatik olarak kullanılabilmesi güçlü kültür kurumları üzerinden oluşturulmaktadır. Bu kurumların kurumsallaşmış olması ülkenin köklü bir medeniyete sahip olmasında bir görüntüsünü oluşturmaktadır.

Kültürel alt yapısı sağlam tarihsel geçmişi canlı olan devletlerin yürütmüş olduğu kültürel diplomasi faaliyetleri farklı ülke insanlarını ortak değerler etrafında birleştirmektedir. Örneğin Kudüs, Mekke, İstanbul, Roma gibi şehirlerin kültürel çekicilikleri yüksektir.

Yine medeniyetten kasıt sadece o ülkenin kültürel zenginlikleri değil yönetim şeklidir. Farklı ülke vatandaşlarına ve farklı din mensuplarına hoşgörü ile yaklaşan bir devlette farklı milletler özgürce seyahat edebildiklerinde hem o ülkenin ekonomisi dolayısıyla sert gücü hem de kültürel aktarım dolayısıyla yumuşak gücü gelişecektir. Despotizmin olduğu seyahat engellerinin bulunduğu güvenliğin olmadığı baskıcı yönetimlerin olduğu ülkeler diğer

ülkelere göre kapalı toplum yapısını oluşturmaktadır. Bu toplumlarda yumuşak güç kullanımını için kültürel araçlar kullanılamamaktadır.

Bir devletin toplumsal yapısında oluşan kültürün evrensel nitelik taşıması onun uluslararası da başarılı bir yumuşak güç politikası sürdürebileceğinin işaretidir. Ortak çıkarlar etrafında ilişki sürdüren devletlerin ortak bir değer etrafında bunu sürdürme olasılığı yüksektir (Nye, 2005:20).

Kültür, dil, din, örf, adet vb. gibi değerleri kapsamaktadır. Kimi zaman dil, kimi zaman din, kimi zamanda farklı ortak değerlerin devletlerarası ilişkileri kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Örneğin Barış Gücü olarak afganistanda konuşlanan Birleşmiş Milletler Askeri gücünde önemli görevler üstlenen Türk askerinin bölge halkı nezdindeki itibarı sebebiyle uluslararası barış hareketinin önemli bir unsuru olarak görevini sürdürmeye devam etmektedir. Burada bölge halkının dini değerleri ön plandadır (Coşkun, 2012:59). Diğer ülke askerlerini işgalci olarak gören bölge halkı Türk askerine daha bir ılımlı yaklaşmaktadır. Yine Balkanlarda Bosna Hersek ve Kosova'da da benzer durumlar yaşanmıştır.

Her toplumun kendine özgü anlam ve değer taşıyan bir kültürü bulunmaktadır. Birçok bileşenden meydana gelen kültürün birçok gösterim biçimi vardır. Yaygın olarak edebiyat, sanat ve eğitim gibi (üst kültür), geçici ve moda olarak tabir edilen popüler kültür (alt kültür) şeklinde sınıflandırılmaktadır (Nye, 2005:20). Üst kültüre hitap etmek için üst çaba gerekirken, popüler kültür kendi etki alanını kendisi oluşturmakta ve kolay genişleyebilmektedir.

Popüler kültür, küreselleşme ile birlikte hızla gelişen iletişim ve ulaşım teknolojilerine bağlı olarak daha çok kitleyi kısa zamanda etkilemektedir. Günümüzde sosyal medyanın aktif olarak neredeyse tüm halk birimleri tarafından kullanılması popüler kültürü daha da önemli hale getirmiştir. Günümüzde herhangi bir yerde herhangi bir zamanda meydana gelen bir olayın anında tüm ülkede konuşuluyor olması ve hatta sınırları aşarak dünya genelince paylaşılması olasıdır.

Amerikanın II. Dünya Savaşı sonrası Marshall yardımları ile uluslararası ilişkileri şekillendirmesinde popüler kültürün önemi büyüktür. Tüm dünyaya çeşitli araçlarla sunmuş olduğu bireysel özgürlük, demokratikleşme, serbest dolaşım gibi kavramlar tüm Avrupa'yı etkilemiştir. Avrupanın savaş sonrası dönemde liberalleşmesini Amerikanın gerçekleştirdiği popüler kültür mesajlarıyla sağladığı söylenebilir (Wagnleitner, 1999). Tarihçiye göre Berlin

Duvarı 1989'dan çok önce yıkılmıştır. Televizyon ve sinema Berlin Duvarının yıkılmasında etkili olmuştur.

Uluslararası toplumda yaşanan sıkıntıların başlıca sebepleri arasında, toplumların birbirlerini anlayamamasından kaynaklı durumlar gelmektedir. Bu sıkıntıların giderilmesi için de diyalog ve karşılıklı iletişim önemiyet arz etmektedir. Bu bağlamda kültürel iletişim önemlidir.

Kültürel diplomasiyi uzun vadeli bir süreçtir. Hergün bir ağacın büyümesini gözlemleyen bir araştırmacının gözlemine benzemektedir. Bu alanda yürütülen faaliyetler kısa vadede gözlemlenebilir değildir (Cull, 2009:43). Ancak bazı faaliyetler kısa sürede netice vermektedir. Bunlar genelde popüler kültür faaliyetlerdir.

Zaman açısından değerlendirildiğinde devletler kültür aktarımı politikalarını belirlerken kısa vadeli ve uzun vadeli planlar yapmalıdır. "Kültür politikası, halkın kültürel yaşama katılabilmesi için elverişli koşulların yaratılmasıdır. Toplumda her kişiye yaratıcılığını ortaya koymasını ve geliştirmesi için alınan önlemler, kurulan örgütler, sağlanan ekonomik ve sosyal kolaylıklara kültür politikası denir. Maheu 'insanlar ileride bir gün gerçek demokratik politikaların kültüre dayandığını ve kültürün gelişmedeki üstünlüğünü anlayacaklardır' (Topuz, 1998:8-10).

Siyasiler ve politika uygulayıcılar ekonomik büyüme, istihdam ya da sosyal uyum gibi amaçlarına ulaşmada sanatı ve kültür mirasını kaynak olarak kullanmaktadırlar (Isar, 2012:115) Fakat kültür politikası uygulanırken, kültür alanında karşılaşılan sıkıntılardan birisi de "kültür/kültürel diplomasi" ile "kültürel ilişkiler" arasında yapılan mukayesedir.

Cull'a göre, "müdafaa roller ve aleni diplomatik amaçlarla yürütülmeye çalışılan kültürel etkinliklerden duyulan rahatsızlık bazı kültür diplomasisi organizasyonlarının kültür diplomasisi kavramına mesafeli yaklaşımlarına neden olmuştur". (Cull, 2009:20).

Kültürel diplomasi bir ülkenin hükümeti ile ve "diplomatik işlerin bir bütün olarak kolaylaştırılmasını temin eden olumlu bir imaj oluşturma hedefleri" ile yakından ilişkilidir. Kültür bu bağlamda dış politika hedeflerini gerçekleştirmenin bir unsuru olarak görev almakta ve bu sebeple siyasileşmektedir. Kültürel ilişkiler ise, yurt dışındaki dilin yanısıra edebiyat, film, TV, radyo programları, sanat, bilim ve müzik gibi kültürel "ürünlerin" desteklenmesi ile de ilişkilidir. Asıl amaç bir ülke hakkında, onun kültürü yoluyla olumlu bir imaj oluşturmak için yabancı halkları, ülke, ülkenin dili ve kültürüne aşina bir hâle getirmektir. Kültürel diplomasi tek taraflı bir hareket olma eğilimindeyken, kültürel ilişkiler

“ortak faydalar için milletler arasındaki anlayış ve işbirliğini” gerçekleştirmeyi amaçlar. Kültürel ilişkiler daha derin etkiye sahip oldukları ve itibar yönetiminin diğer türlerinden daha fazla kabul edilebilirlik taşıdığı için, olumsuz ve yanlış anlamaları değiştirmek için en iyi metottur (Szondi, 2009:202). Kültürel ilişkilerin, yumuşak güç kapasitesini artırma yönünde toplumsal odaklı bir çalışma olarak, daha etkili olacağı değerlendirilmektedir. Fakat kamu diplomasisi alanında, devletlerarasındaki diplomatik faaliyetlerin de birincil hususlar arasında yer aldığı düşünülerek “kültür diplomasisine” yönelik alternatif çözümler üretilmesi gerekmektedir.

2.4.2. Siyasi Değerler

Devletlerin hem kendi toplumu nezdinde hemde diğer toplumdarda nezdinde itibar görmesi siyasi değerleri ve politikalarının bağlı olduğu etik ilkelerle ilintilidir. Küresel ölçekte meşru olmayan bir devlet politikasının uzun vadede başarı şansı bulunmamaktadır. Devletlerin uygulamaya koyduğu politika araçlarında öncelikle meşruluk sorgulanmaktadır. Bu da uluslararası ölçekte belirlenen normlara uygun davranma ile orantılıdır. Aksi durumda devletlerin itibarsızlaştırılması söz konusudur (Kalın, 2012:145).

Devletler uyguladıkları yurtiçi ve yurtdışı politik davranışlar ile insanları etkilemekte ya da dışlamaktadırlar (Nye, 2005:23). Siyasi değerler hükümet politikaları ve dış politikayı da etkilediğinden yumuşak güç kaynaklarından kültürden sonra en önemli unsurdur.

Realist bakış açısı ile güç yaklaşımı belirleyen devletler uluslararası alanda kabul görmeyen yöntemlere başvurabilmekte ve siyasi değerler açısından yadırganacak bir pozisyona gelmektedir. Günümüzde yumuşak gücün, diyalog ve karşılıklı anlayışa dayalı bir uluslararası sistem inşa etmesi gerçeğinden hareketle bir devletin bu alanda yapmayı planladığı çalışmalarda siyasi değerler sistemini, toplumlararası mutabakata dayanan ve her toplum nezdinde itibar edilebilecek bir bakış açısıyla inşa etmesi faydalı olacaktır.

2.4.3. Hükümet Politikaları

Yumuşak güce kaynak olabilecek bir diğer alan ise hükümetlerin yurt dışında ve yurt içerisinde uygulamış oldukları politikalarıdır. Yumuşak güç perspektifinde bu alanda faydalı bir sonuç alınması için hem yurt içerisinde hem de yurt dışında benzer tarzda politikaların uygulanması olumlu sonuçlar verecektir. Bu şekilde hareket edilmesindeki temel mantık, bir devlet olarak -tabi burada önemli olan uluslararası normlara uygun olan, demokrasiye dayalı devlet yapısı- kendi toplumlarımıza uyguladığımız politik uygulamalar ile yabancı

toplumlara uyguladığımız politik faaliyetlerin benzer olması durumunda, devletin olaylara yaklaşım tarzı, tarafsızlığını ve samimiyetini gösterecektir.

Örneğin, 1950'lerde ülkedeki ırk ayrımı, Amerika'nın Afrika'daki yumuşak gücünü azaltmıştır ve bugün de ölüm cezasının uygulanması ve silah kontrolü yasalarının yetersizliği, Amerika'nın Avrupa'daki yumuşak gücünü azaltmaktadır. Aynı şekilde, dış politikalar da yumuşak gücü oldukça etkilemektedir. Jimmy Carter'ın insan hakları politikaları, Reagan ve Clinton yönetimlerinde hükümetin demokrasiyi geliştirmek için çabalaması da buna örnektir. Arjantin'de, 1970'lerin askerî yönetimi tarafından reddedilen Amerikan insan hakları politikaları, yirmi yıl sonra, daha önce hapse atılan Peronistler sonradan iktidara gelince, ABD için önemli bir yumuşak güç oluşturmuştur. Politikaların, şartlara göre değişen, uzun vadeli ve kısa vadeli etkileri olabilir. 1990'ların başında, ABD'nin Arjantin'deki popülerliği, Carter'ın 1970'lerdeki politikalarının bir sonucudur ve Arjantin hükümetinin BM'de (Birleşmiş Milletler) ve Balkanlar'daki Amerikan politikalarını desteklemesini sağlamıştır. İnsanlar tarafından desteklenmeyen politikalar, genel imajın en değişken unsurudur, kültür ve değerlere dayanan olumlu görüşler ise, daha kalıcıdır (Nye, 2005:22-43).

Başarılı bir kamu diplomasisinin, rasyonel, ikna edici ve savunulabilir politikalar ürettiği görülmektedir. Evrensel hukuk kuralları ile insan haklarını hiçe sayan, despot, çatışmacı bir politikayı uluslararası kamuoyuna anlatmak mümkün görünmemektedir. Çin'in, Doğu Türkistan'daki, İsrail'in Filistin'deki politikaları, Bush döneminde Afganistan ile Irak'a yapılan müdahaleler, Guantanamo ile Ebu Gureyb Hapishanesi'nde yaşanan insan haklarına aykırı olaylar, bu ülkeleri başarılı bir kamu diplomasisi yapma konusunda zora sokmaktadır (Leonard, Stead and Smewing, 2002:62).

Hükümet politikası başlığına pek uygun gözükme de günümüzde parti diplomasisi adı altında muhalefet partisi tarafından da devletler nezdinde diplomatik temaslar kurulmaktadır. Özellikle ideolojik yaklaşımla karşı devlette aynı ideolojik düşünce ile hareket eden partiler arası ilişkiler geliştirilmektedir. Küreselleşme ile birlikte sınırların ortadan kalktığı günümüzde ilişkilerin bu denli hızlı ilerlemesi ulus devletlerde karşılaşılacak olan bu durumları da gündeme getirmektedir.

Genel olarak karşı çıkılmasına rağmen olumsuz diplomatik temasların hükümet partisinden kaynaklandığı durumda muhalefet partilerinin parti diplomasisi faaliyetleri ile diplomatik yumuşama süreci sağlanabilmektedir. Böylece hükümet dışında hükümet diplomasisine faydalı olarak farklı ülke partileri diplomatik temaslar yürütmektedir

(Leonard, Stead and Smewing, 2002:64). Günümüz Türk dış politikasına bakıldığında Vatan Partisi tarafından Suriyeye ve Çin'e yapılan ziyaretler parti diplomasisi faaliyetleri olarak değerlendirilebilir.

Bu tarz çalışmalar bazen iktidarlara muhalefet partileri aracılığıyla farklı bir çözüm yöntemi sunmakta, bazen ilişkilerin daha fazla geliştirilmesi konusunda öz eleştirel düşünmesine imkân sağlamakta, bazen de sıkıntıya düşülen dönemlerde can simidi olabilmektedir.

İlk olarak, farklı ülkelerin politikacıları arasında gelişen ilişkiler hem taraflara politik konumu belirlemede açık bir fikir vermekte hem de imkânlarını göstererek diplomasiyi daha kolay hale getirmektedir. İkinci olarak, politik değişim kanalları, politik partilerin entelektüel başkentlerini yenilemesi ve müzakere yapmada yeni fikirler getirilmesi için gerekli olan altyapının sunulmasını sağlamaktadır. Üçüncü olarak, hükümetler arasında sakinleştirici değişimlerde çok avantajlı olabilen, hükümetlerin olmadığı zamanlarda partiler arasında uluslararası bir bakışın oluşmasına yardım etmektedir.

Nye'a göre, yurt içi ve yurt dışındaki politikalar, demokrasi, insan hakları, açıklık ve başkalarının fikirlerine saygıyla uyumlu olduğu sürece, Amerika, bu küresel bilgi çağındaki eğilimlerden yararlanacaktır. Fakat şöyle bir tehlike var ki, ABD kendini beğenmişliği yüzünden değerlerinin derin mesajını örtebilir (Nye, 2005:38). Bu doğrultuda başta da ele alındığı gibi hükümet politikalarının etkili olabilmesi için "samimiyet" çok önemlidir. Politik partiler arasındaki diplomatik faaliyetler, bu samimiyetin ortaya çıkarılması konusunda, hükümetlerin kendini beğenmişlik konusunda gözlerinin önündeki perdeyi aralaması hususunda tetikleyici bir unsur olacaktır.

2.4.4. Dış Politika

Hükümetlerin politikalarının bir ayağını da dış politika oluşturmaktadır. Yumuşak güç penceresinden konuyu değerlendirdiğimizde, yumuşak gücün varlık gerekçelerinin önemli bir bölümünü dış toplumlar ile olan ilişkiler oluşturmaktadır. Bu kapsamda da hükümet politikalarında, yumuşak güç ve kamu diplomasisi çerçevesinde dış politik faaliyetleri ayrı bir başlık altında değerlendirmek gerekmektedir.

Hükümetler ve devletler, uluslararası ortamda etkin ve cezbedici bir görünüm sergilemek, dış toplumların kamuoyu algısını kendi lehlerine çevirmek için kamu diplomasisi faaliyeti gerçekleştirmekte ve dış politikada bu çalışmalarını, etkin bir unsur olarak aktif bir şekilde uygulamaktadırlar (Nye, 2005:38).

Sadece görülebilir güç kaynaklarına sahip olmak yetmez. Yumuşak güçte, asıl sorun, hangi mesajların yollandığı ve hangi şartlar altında kim tarafından alındığı ve istediğimiz sonuçları elde etmemize nasıl etki ettiği. Mesajlar ve izlenimler, kısmen, yurt içinde ve yurt dışındaki hükümet politikalarıyla, kısmen de popüler ve üst kültürle taşınır. Fakat aynı mesajlar, farklı yerlerde ve farklı zamanlarda, farklı alıcılar tarafından, farklı etkilerle ‘yüklenir’ ve yorumlanır. Yumuşak güç, sabit ve devamlı bir şey değildir, zamana ve mekâna göre değişiklik gösterir (Coşkun, 2012:51). Devletler, dış politika konusunda tarafsız ve samimiyete dayalı bir politika uygularken, içerisinde bulunan konjonktürel şartlar ve ilişkili olan devletlere göre yapacağı politik çalışmayı belirli bir süzgeçten geçirdikten sonra işlemektedir. Fakat bu da devletler ve toplumlar nezdinde bir samimiyet ölçüsü olacaktır. Burada önemli olan her ne kadar karşılaşılan konuya göre farklılık gösterse de devletlerin belirledikleri etik kriterler çerçevesinde hareket etmektir.

Gelişen kitle iletişim araçları ve internet sayesinde, toplumlar dünyadaki gelişmelerden anında haberdar olabilmektedirler. Ülkeler tarafından uygulanan politikalar haklarında müsbet veya menfi görüşlerin oluşmasında etkili olmaktadır. Toplumlar uluslararası alanda yaşanan gelişmelere eski dönemlere kıyasla artık daha duyarlı hale gelmişlerdir (Nye, 2005:50).

Nye ise dış politika değerlendirilmesinde dikkat edilmesi gereken hususları şu şekilde ifade etmektedir, “ABD’nin çekiciliği, dış politikamızın esası ve tarzıyla ifade ettiğimiz değerlere de fazlasıyla bağlıdır. Bütün ülkeler, dış politikada ulusal çıkarlarını gözetirler; fakat ulusal çıkarlarımızı ne kadar geniş veya ne kadar dar anlamıyla tanımlayacağımızı seçmek bizim elimizdedir. Unutulmamalıdır ki, yumuşak güç, başkalarıyla, tehdit veya para kullanmadan iş birliği yapmakla alakalıdır. Yumuşak güç, zorlama veya paradan çok çekiciliğe bağlı olduğu için, kısmen kendi hedeflerimizi nasıl ifade ettiğimize de bağlıdır” (Nye, 2005:65).

2.5. Yumuşak Güç Araçları

Yumuşak gücün uygulanması hususunda ilk dönemler itibariyle devlet kurumları öncülük ederken zaman içerisinde alternatif vasıtalar da oluşmaya başlamıştır. Yumuşak gücün uluslararası arenada etkinliği hissedilmeye başladığında, zamanla devletler bu alternatif güç unsurunu tanımaya ve peyderpey kendi tecrübe ile değerlendirmelerini de hesaba katarak uygulamaya başlamışlardır. İlk süreçte genel olarak devletin kurumları ve desteğiyle devam ettirilen faaliyetlere, daha sonraları eğitim, kültür, sanat, spor vb. gibi

alanlarda, hükümet dışı organizasyonlar da dâhil olmaya başlamışlar ve bir kısmı da devlet bütçesinden aldıkları destek ile faaliyetlerini sürdürmüştür.

Teknoloji ve iletişim alanında meydana gelen gelişmeler de hızla mesafe kat etmeye başlamış olup normal süreçte devlet imkânları ile gerçekleştirilebilecek faaliyetlerin, toplumun her kesimi tarafından uygulanabilmesine imkân sağlamıştır. Kamu diplomasisi bu şekilde toplumun her kesiminin desteğini çektiği zaman, meşruiyet kazanarak olumlu neticeler alacağı değerlendirilmektedir.

Yumuşak gücü uygulama vasıtaları genel olarak, devlet kurumları, hükümet dışı organizasyonlar (değişim faaliyetleri ve eğitim programları, spor faaliyetleri, sanat faaliyetleri, ekonomik faaliyetler), iletişim teknolojileri, medya, iletişim ve uluslararası yayıncılık altında ele alınmaktadır. Uygulama konusunda daha farklı alanlarda da çalışmalar yapılmakla birlikte genel çerçeve bu şekildedir.

2.5.1. Devlet Kurumları

Uluslararası ilişkilerin başat aktörü olan devletler, küreselleşme, serbest piyasa ekonomisi, bilgiye ulaşmadaki imkânların artması vb. gibi küresel hareketlenmeler sebebiyle kendisine yeni rakipler ve iş birliği yapabileceği ortaklarla karşılaşmıştır. Bu alternatif aktörler, yumuşak güç, kamu diplomasisi vb. gibi alanlarda da devlet tarafından gerçekleştirilen faaliyetlere alternatif çalışmalar yapmaya başlamışlardır.

Cull, “kamu diplomasisi etkinliğinin, çok uluslu şirketler, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, terörist örgütler/paramiliter örgütler ya da dünya sahnesinde yer alan diğer aktörler tarafından yürütüldüğünü” ifade etmektedir (Cull, 2009 12). Fakat bu aktörlerin bulunduğu ortamda devletler de kurumsal faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Kamu diplomasisi alanında en etkin uygulayıcılar, hükümetler, başta dışişleri bakanlıkları olmak üzere birçok bakanlık, büyükelçilikler ve bunlar tarafından oluşturulan programlardır. En öncelikli amaçlardan birisi, dil ve kültürün yayılmasıdır. British Council, Alliance Française, Goethe Enstitüsü, American Culture gibi enstitüler ve çeşitli kültür merkezleri, bu alanda birçok ülkede çalışma yapmaktadırlar (Mengü ve Yıldırım, :93). Bu tarz özerk, yarı özerk ve tamamen devlet destekli kurumlar bulunmaktadır. Devlet kurumlarının, ülkelerin çoğundaki faaliyetlerine bakıldığında çalışmalar dil ve kültür alanında sürdürülmektedir.

Kamu diplomasisi çalışmaları esnasında, Dışişleri Bakanlıkları, büyükelçilikler tarafından yapılan propaganda veya kamu diplomasisi çalışmalarına, politik süreçleri

belirleyerek, hükümetin politikaları kapsamında destek vermektedir. Bu alanda çalışma yapan birimlere genellikle 'Enformasyon Dairesi' denilmektedir. Enformasyon daireleri, ülkede bulunan konuları dış toplumlara aktaran yabancı medya mensupları ile olan ilişkileri de düzenlemektedir. Bu yönü göz önünde tutularak, dışişleri bakanlıklarında bu birimlere, 'Basın ve Enformasyon Dairesi' de denilmektedir. Bu daireler, hususi olarak veya büyükelçilikler aracılığıyla, en kısa sürede, en doğru ve uygun şekilde bilgileri yabancı ve yerel medya birimlerine aktarmaktadır. Bu çalışmalar 'haber yönetimi' olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca bu birimler dışişleri bakanlıkları tarafından kullanılan internet sitelerini de hazırlamaktadır (İskit, 2007:217). Devletlerin uluslararası seviyede sıkıntı yaşadıkları başlıca konulardan birisi de kendilerini tam manasıyla ifade edememeleridir. Bu konuda elçilikler gelişen şartlara göre ayak uydurmakta ve buldukları ülkelerde bu tarz kurumlar oluşturma ihtiyacı hissetmektedirler.

Devletler arasında gerçekleştirilen eğitim ve kültür çalışmaları, uzun dönemli ilişki inşasında da yönlendirici olacaktır. Kısa vadeli ilişkilerden ziyade uzun vadeli ilişkiler, devletler arasındaki hoşgörü ortamını oluşturmada daha etkili olacaktır. Dışişleri bakanlıkları ve bağlı birimler aracılığıyla, değişim programları, uluslararası yayıncılık, dil ile kültür alanındaki çalışmalar ve güçlü ekonominin de desteğiyle yapılan yardım çalışmaları neticesinde, devletlerin kamu diplomasisi gücü artacaktır (Erzen, 2012:47). Dışişleri bakanlıkları ve elçilikler, sadece basın ve enformasyon büroları tarzında değil devlet desteği de alarak bu tarz alternatif faaliyetlere aracılık edebilmektedirler.

Diplomatların kalifiye özelliklere sahip olmaları da önemli bir husustur. Yabancı dilleri rahatça konuşma ve gazeteciler ile televizyon programlarına çıkma kapasitesine sahip olmaları önemli hale gelmiştir. Think tank kuruluşları, medya patronları ve üniversiteleri etkileme, kampanyalar yürütme, değişim, eğitim programları, uluslararası yayıncılık alanında yapılacak çalışmalar, sivil toplum kuruluşları ile bağlantılar kurulması, kültürlerarası diyalog projeleri vb. gibi faaliyetler, hepsi bu alanda yapılacak önemli çalışmalar arasında yer almaktadır (Yılmaz, 2003). Hızla değişen teknolojik ortama uyum sağlayamayan diplomatlar zamanla işlevlerini kaybetmeme ve kalitelerini artırarak etkin bir yer edinebilmeleri için her türlü gelişme ve yeniliklere açık olmaları gerekmektedir.

2.5.2. Hükümet Dışı Organizasyonlar

Toplumların arasındaki sınırların günümüz şartlarında hızla ortadan kalkması ile birlikte insanlar her seviyede birbirleri ile karşılaşma imkânı bulabilmektedirler. Hükümet dışı organizasyonlar da ortaya çıkan bu durumdan istifade ederek, ekonomi, özel sektör,

eğitim, sanat, spor, diaspora, sivil toplum örgütleri vb. gibi alanlar aracılığıyla çalışmalarını sürdürmektedir. Ekonomi ve özel sektör gibi bazı alanlarda küresel düzeyde faaliyet gösterme gayreti içerisinde şirketler her ne kadar kendi çıkarlarını düşünerek bu gayret içerisinde yer almış olsalar da diğer bir taraftan ister istemez bağlı oldukları ülkenin reklamını yapmaktadırlar. Burada önemli olan devletlerin bu tarz faaliyetleri ortak bir payda etrafına toplayabilmeleridir.

Aksi takdirde, “hiçbir hükümet tek başına kamu diplomasisini yürütme vazifesini üstlenemez. Kamu diplomasinin icrasında hükümet dışında, siyasî partilere, hükümet dışı organizasyonlara, vakıflara, sendikalara, okullara, akademik çevrelere, özel sektöre ve fertlere mühim roller düşmektedir. Kamu diplomasisinin icrasında hükümete düşen rol sadece hükümet dışı organizasyonlar arasındaki işbirliğini koordine etmek ve geliştirmek olmalıdır” (Tuncer, 128).

Esnek sivil toplum örgütleri ve şebekeler, sınır tanımadan, özellikle de devletlere nüfuz etmede etkilidirler. Bu gibi yapılar, bazı ülkelerin yerel politikalarında yer etmiş insanları da içlerine aldıkları için, sorunları konusunda devletin ve medyanın ilgisini çekebilirler. Yeni bir uluslararası siyasi koalisyon oluşturabilirler. STÖ’ler (Sivil Toplum Örgütleri), örgütlenmelerine, bütçelerine, üyelerine karşı duydukları sorumluluğa ve iddialarının doğruluğuyla ilgili sorumluluklarına göre çeşitlilik gösterirler. STÖ’lerin yumuşak güçleri de bunlara göre değişir. Bazı STÖ’ler hükümetlerden daha inanılır ve güvenilirken, bazıları öyle değildirler (Nye, 2005:93-96).

Öncelikle ülkelerin kamu diplomasisilerini daha inandırıcı hale getirebilmeleri açısından sivil toplum örgütlerine önem vermeleri gerekecektir. Eğer bir mesaj, sadece yabancı bir ülkeden geliyor algısıyla şüphe duyulursa, mesajın mümkün olduğu kadar yabancı bir ülkeden geldiğinin belli olmamasını temin etmeye çaba harcanması gerekir. Sesini dışarıda duyurmak ve dışarıdaki hadiselerin kontrolünü elinde bulundurmak isteyen bir ülke, devletten ayrı, müstakil ve devletle kültürel bağlantısı belirsiz kurum ve organizasyonlar aracılığuyla faaliyet icra etmelidir. Yabancı siyasî partilerle daha yakın çalışarak, markaların gücünü harekete geçirerek ve devam eden göçlerle birlikte tabii olarak tesiri artan diasporanın gücünü anlayarak da benzer faydalar temin edilebilir. Yalnız böyle bir potansiyeli iyi kullanmak için, hükümetler bu tarz ittifaklardan ortaya çıkabilecek özel durumlara hassasiyet göstermeli ve bunlardan doğabilecek gizli tuzakların da farkında olmalıdır (Leonard, Stead and Smewing, 2002:55) Yeni kamu diplomasisi mantığına göre, hükümetlerin çok daha geniş bir kamuoyuna ulaşabilmesi için devlet dışı aktörlerle kuracağı

ittifakların cazip olacağı düşünülmektedir (Isar, 114). Devletler dünyanın her yerine yayılan bu tarz hükümet dışı ağları iyi bir şekilde kullanabilmelidir. Yalnız bu yapıları kullanırken yumuşak gücün gerektirdiği etik çerçeve ve samimiyet duygusunu zedeleyebilecek ve kendisini zor durumda bırakabilecek hareketler içerisine girmemelidir.

Hükümetler, pazarlama, halkla ilişkiler ve markalaşma gibi alanlarda özel sektör uygulamalarından çok şey öğrenebilirler. Kamu diplomasisi kapsamında, uluslararası iş ilişkileri şu anda uygulayıcılardan daha fazla dikkati hak ediyor. Büyük şirketler, işçi organizasyonları ve uluslararası ticaret odaları, ulusal imaj ve ulusların ekonomik markalarının büyütülmesinin önemini daha iyi anlıyorlar. İmaj krizlerinden zarar gören batı ülkelerinin bir kısmı, iş dünyasının bu konudaki isteğinin arttığını görmektedirler. İkincisi, bağımsız vatandaşların uluslararası anlayışa katkısı anlamındaki gönüllü kamu diplomasisinin iş dünyası tarafından yapılan destekten daha da uzaklaştığı görülmektedir. Hâlbuki her iki durum da kamu diplomasisinin sadece hükümet destekli değil özel sektörün katkısı ile de gelişebileceği inancını yansıtmaktadır ve netice olarak da daha etkilidir (Melissen, 19).

İnsanların bir kısmının mecburi bir şekilde, bir kısmının da gönüllü olarak gidip yerleştikleri ülkelerde zaman içerisinde kendi alt kültürlerini oluşturmaya başladıkları ve diaspora yapısını ortaya çıkardıkları görülmektedir. Diaspora yapılarının, buldukları ülkelerde ekonomi alanında etkin faaliyetler gösterdikleri, bazılarının parlamentolarda yer aldıkları gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda, bu yapıların yumuşak güç olarak kullanılması anlamında önemli bir işlevleri olmaktadır.

Tarihsel anlamda mülteciler ve diasporalar, kamu diplomasisinde kişilerarası çalışmalar için kullanılmakta olan iki büyük gruptur. İkinci Dünya Savaşı süresince British Council, sığınaklarda daha fazla öğrenen mültecilere yardım etmek için ev bölümü yaptı. Polonyalılar ve Çekliler'in bir nesli anavatanlarına dönmeden önce British Council sınıfları sayesinde hem İngiliz dilini hem de İngiliz politik değerlerini öğrendi (Cull, 2009:51).

Kamu diplomasisi kanallarından birisi olarak diasporaya odaklanılmasının önemli ekonomik faydaları da vardır: turizm, ticaret, yatırım ve yetenekler. San Diego, Kaliforniya Üniversitesi'nden James Rauch, ABD'ye göçün zamanla % 10 artması ile hedef ülkeye ABD ihracatının % 4,7 artacağı ve hedef ülkeden ABD'ye ithalatın da % 8,3 oranında artacağını iddia etmektedir. Profesör Rauch aynı zamanda raporunda, belli bir ülkeden Kanada'ya göçün % 10 artması ile o ülkeye Kanada'nın ihracatının da % 1,3 ve ithalatın da % 3,3 arttığını belirtmektedir. Diaspora içerisinde yer alan şahıslar, devletler tarafından iyi bir

şekilde koordine edilirlerse hepsi birer gönüllü elçi olacaktırlar. İkinci önemli ve gözden kaçırılan nokta, aynı ülkenin farklı diasporaları arasındaki ilişkilerin karışıklığıdır. Delhi’de genç profesyonelleri yönlendiren bir odak grubu, ABD ve İngiltere’de, Hindistan diasporasına karşı çok farklı davranışlar sergilemiştir. İngiltere’deki Hintliler genellikle az yetenekli, düşük maaşlı ve isteksiz gözükmürler. - bu görüntü aslında küçük dükkânlar ve ithalat-ihracat ticaretinde baskın olarak gözükmektedir. - Tam aksine ABD’deki Hintliler ise pozitif görünümü, yüksek yetenekli ve azimli olarak gözükmektedir. Bu görüntü Silikon Vadisi’ndeki bilgi teknolojisi endüstrisindeki Hintliler’in yaygın olması ile algıları güçlü şekilde etkilemektedir (Leonard, Stead and Smewing, 2002:60-61). Bu durum biraz da diasporayı oluşturan bireylerin içerisinde yer aldıkları ülkeye ne şekilde kanalize oldukları bir de buldukları ülkenin kendilerini ne şekilde karşıladıkları ve ne tarz imkânlar sunduklarına göre değişmektedir.

Hükümet dışı organizasyonların en etkili olan yapıları arasında sivil toplum örgütleri gelmektedir. Sivil toplum örgütleri, bağımsız tarzları ile kendilerini ülke politikası ile bağlı hareket etmek zorunda görmemekte olup kendi prensipleri ve doğrularına göre hareket etmektedirler. Belirli bir devlet ciddiyeti ve prensibi içerisine bağlı olmadan serbest bir tavır ile hareket etme durumu, sivil toplum örgütlerinin lehine olan bir pozisyon ortaya çıkarmaktadır.

Çoğu sivil toplum örgütü, bireysel devletlerin konusu dışında kalan, genel kamu yararını temsil ettiklerini ve “küresel vicdan” gibi hareket ettiklerini iddia eder. Devletlere ve önde gelen iş adamlarına, politikalarını değiştirmeleri için baskı yaparak doğrudan; devletlerin ve şirketlerin ne yapması gerektiği konusunda halkın görüşlerini değiştirerek de dolaylı yoldan yeni normlar geliştirirler. Güç kaynakları açısından, bu yeni grupların çok fazla sert gücü yoktur. (Yine de, 2001 yılında, Uluslararası Dünya Ticaret Örgütü’nün 90 milyon dolarlık bütçesiyle kıyaslandığında, Greenpeace’in bütçesinin 157 milyon dolar olduğunu da belirtmek gerekir). Her hâlükârda, bilgi devrimi STÖ’lerin yumuşak gücünü artırmıştır (Edwards, 1997:50). Yandaş toplayabildikleri için, devletlerin hem müttefik hem de rakip olarak STÖ’leri dikkate almaları gerekir. Amerika’ya göre, uluslararası sivil toplum örgütlerine ev sahipliği yapan şehirlerin arasında Brüksel, Londra ve Paris; Washington ve New York’un önündedir (Glasius, Kaldor ve Anheir, 2002:6)

Hükümet dışı organizasyonlar gibi devlet dışı aktörlerle çalışma, diğer ülkelerdeki sivil toplumlarda etkili iletişimin merkezindedir (ve böylece hükümetlerini ikna etmenin de merkezinde yer alır) çünkü onların bir yabancı hükümetin kolaylıkla elde edemeyeceği üç

önemli kaynağı vardır: güvenilirlik, uzmanlık ve kendine has bir bağlantı. İnsanlar genellikle bir devletin diplomatik söylemlerinin ve bir hükümet tarafından doğrudan ifade edilen şüpheli bilginin arkasından hızlı bir şekilde soru yöneltirken, Uluslararası Af Örgütü (Amnesty) ve Uluslararası Yardım Örgütü (OXFAM - Oxford Committee for Famine Relief - Oxford Fakirlere Yardım Komitesi) gibi uzun dönemdir bağımsız bir üne - ve böylelikle güvenilirliğe de - sahip olan hükümet dışı organizasyonlar bir hükümetin yapamayabileceği şeyleri gerçekleştirebilirler (Leonard - Stead – Smewing 2002:55) Soros Vakfı, Ford Vakfı ve Carnegie Vakfı gibi Amerikan vakıfları ve birçok STÖ, Soğuk Savaş'ın bitmesinden sonra, Doğu Avrupa'da demokrasinin sağlanmasında önemli rol oynamışlardır. Bill ve Melinda Gates Vakfı, Afrika'da bulaşıcı hastalıklarla mücadele etmek için birçok devletten daha fazla çalışma yapmıştır (Nye, 2005:113)

“The Environics International Global Issues tarafından her G20 üyesi ülkede 1000 kişi ile yapılan anketlerde, hükümet dışı organizasyonların, toplumların ihtiyaçları için çalıştıklarına inandıklarını söyleyenlerin nispeti % 65 olurken, aynı işi yapan millî hükümetlere olan itimat % 45 olmuştur” (Demir, 66).

İkinci olarak bu organizasyonlar, onların özgürlük unvanlarını artıran çok fazla konuda uzmanlığa sahiptirler ve bu onlara bir otorite sağlar. Son olarak uzmanlık merkezleri gibi kampanyalı organizasyonlar sayesinde, aktivistler, uzmanlar ve yabancı politikacılar ağına ulaşırlar, bu ağlar belirli bir politika konusunda baskı yapmak için uzmandırlar (Leonard, Stead and Smewing, 2002:56).

Alt bölümlerde ayrıntılı bir şekilde ele alınacak olan eğitim programları da bir kısmı devlet destekli bir kısmı da bağımsız olarak yumuşak gücün etkili bir aracı olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Yumuşak güç araçlarını kullanarak kamu diplomasisi faaliyeti sürdürmek isteyen her seviyedeki devletin bu alan adım atarken eğitim faaliyetleri öncelikli olarak yapılması gereken çalışmalar olarak algılanmaktadır.

“AB'nin Erasmus öğrenci değişim programı, İngiltere'nin Chevening, Fransa'nın Eiffel, Almanya'nın DAAD (Deutscher Akademischer Austausch Dienst - Alman Akademik Değişim Servisi) bursları ile her yıl binlerce öğrenci AB üyesi ülkelerde eğitim almakta ve Avrupa kültürünü yakından tanımaktadır” (Mengü ve Yıldırım, 93).

Ayrıca spor faaliyetleri ile organizasyonları ve özel sektörde yer alan uluslararası şirketler de ekonomi alanında hükümet dışı organizasyonlar olarak faaliyetlerini devam ettirmektedirler.

Şekil 2.1. Uluslararası kültürel ilişkiler kurumları

British Council tarafından yayınlanan Ocak 2008 tarihli bir raporda British Council misyonuna yakın bir şekilde faaliyet gösteren kültürel ilişki ve yumuşak güç bağlantılı kurumlar Şekil 1.1’de yer almaktadır. Bunlar;

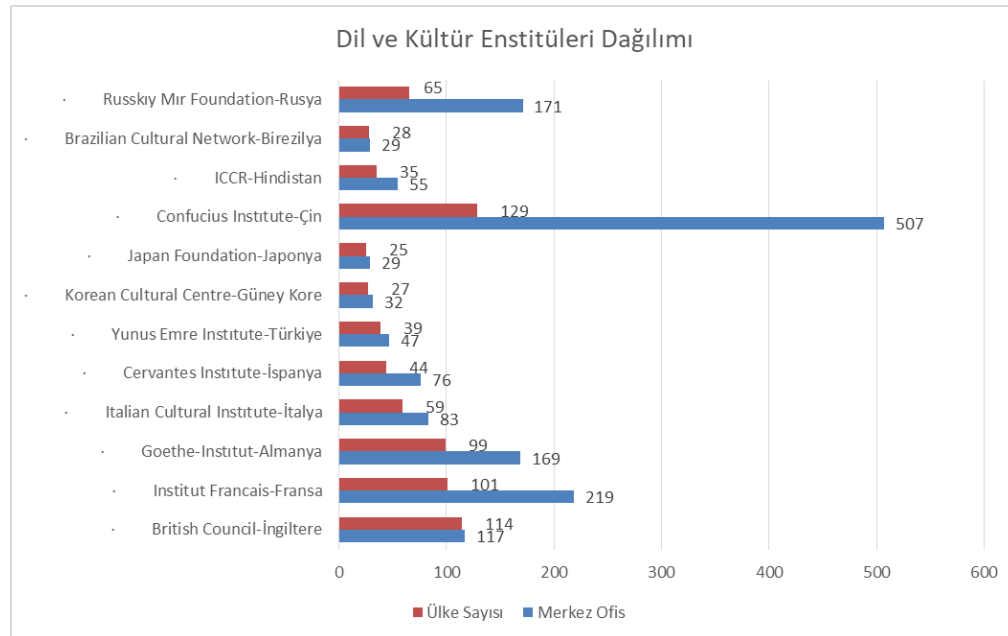
- British Council-İngiltere
- Institut Français-Fransa
- Goethe-Institut-Almanya
- Italian Cultural Institute-İtalya
- Cervantes Institute-İspanya
- Yunus Emre Institute-Türkiye
- Korean Cultural Centre-Güney Kore
- Japan Foundation-Japonya
- Confucius Institute-Çin
- ICCR-Hindistan
- Brazilian Cultural Network-Brezilya
- Russkiy Mir Foundation-Rusya

Londra Merkezli British Councilin Birleşik Krallık’ta beş ofisi bulunmaktadır (ikisi İngiltere’de biri İskoçya’da, biri Galler’de ve biri Kuzey İrlanda’dadır. Toplamda 177 ofis

ve 114 ülkede faaliyetlerini sürdürmektedir. En fazla ofisi de (10 ofis) Hindistanda bulunmaktadır. Şekil 1.2’de faaliyette bulunduğu ülkeler bulunmaktadır.

Afghanistan	Cuba	Kazakhstan	Pakistan	Sudan
Albania	Cyprus	Kenya	Peru	Switzerland
Algeria	Czech	Kosovo	Palestinian	Syria
Argentina	Republic	Kuwait	Oman	Taiwan
Armenia	Egypt	Latvia	Philippines	Tanzania
Australia	Estonia	Lebanon	Poland	Thailand
Austria	Ethiopia	Libya	Portugal	Trinidad and Tobago
Azerbaijan	France	Lithuania	Qatar	Tunisia
Bahrain	Georgia	Macedonia	Romania	Turkey
Bangladesh	Germany	Malawi	Rwanda	UAE
Belgium	Ghana	Malaysia	Saudi Arabia	Uganda
Bosnia and	Greece	Malta	Senegal	Ukraine
Herzegovina	Hungary	Mauritius	Serbia	United
Botswana	India	Mexico	Sierra Leone	Kingdom*
Brazil	Indonesia	Montenegro	Singapore	Uruguay
Bulgaria	Iraq	Morocco	Slovakia	USA
Burma (Myanmar)	Ireland	Mozambique	Slovenia	Uzbekistan
Canada	Israel	Namibia	South Africa	Venezuela
Chile	Italy	Nepal	South Korea	Vietnam
China	Jamaica	Netherlands	South Sudan	Yemen
Colombia	Japan	New Zealand	Spain	Zambia
Croatia	Jordan	Nigeria	Sri Lanka	Zimbabwe

Şekil 2.2. British Council’in bulunduğu ülkeler

Şekil 2.3. Dil ve kültür enstitülerinin dağılımı (Ocak 2018)

Kaynak: https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/j029_british_council_cultural_relations_map.pdf

2.6. Bazı Ülkelerin Yumuşak Güç Politikaları ve Kullandığı Araçlar

21. yüzyılda başarıya giden yolun yumuşak gücün önemini anlamaktan geçtiğini bilen ve dünya siyasetinde aktif rol almaya çalışan birçok devlet uluslararası erişim ve etkilerini artırmak için ciddi yatırımlar yapmaktadırlar. Bu açıdan değerlendirildiğinde Rusya, Çin ve diğer ülkeler uluslararası dil, yayın ve kültür kurumlarına milyarlarca dolarlık harcama yapmaktadırlar. Günümüzün bilgi çağında bu ülkeler küresel sohbete öncülük etmenin ve dünya çapında derin kültürel ve eğitimsel bağlantılara sahip olmanın güvenlik, refah ve nüfuzları açısından her zamankinden daha önemli olduğunun farkındadırlar.

Yumuşak gücün sert güce kadar öncelikli olmaması anlaşılabilir bir durumdur çünkü NATO'ya da G20'ye eşdeğer yumuşak bir güç yoktur. Doğası gereği somut değil soyuttur, etkisi yalnızca uzun vadede kendisini göstermektedir.

İngiltere, BBC Dünya Servisi ve British Council dahil olmak üzere güçlü bir ulusal markaya ve güçlü kurumlara sahiptir. İngiltere kendisini bir 'yumuşak güç süper güç olarak değerlendirmektedir.

https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/j119_thought_leadership_global_trends_in_soft_power_web.pdf Ancak bu statüyü tehdit altında görmektedirler çünkü Dışişleri ve Milletler Topluluğu Ofisi üzerindeki şiddetli mali baskılar, diplomatik ağın erişimini ve kabiliyetini zayıflatmıştır. Ayrıca BBC Dünya Servisi ve British Council'in çalışmalarını da etkilemiştir. Bu arada da diğer ülkeler de kendi küresel etkilerini arttırmak ve genişletmek için kendi kurumlarına desteklerini arttırmışlardır. Bilindiği üzere bu tür kurumlar ulusal çıkarlar bakımından çok önemlidir.

Diğer yumuşak güçlerin deneyimlerinden faydalanarak ve gerekli yatırım ve politika değişikliklerini yaparak ülkeler etkisini koruyabilir, güvenceye alabilir ve 21. yüzyılın en bağlantılı ve etkili ülkelerinden biri olarak varlığını sürdürebilir. Bunu yapmamak bir ülkenin uluslararası etkisini, refahını ve güvenliğini tehlikeye atmak olarak değerlendirilmektedir.

İngiltere'nin yumuşak gücü, küresel nüfuzu ve çekiciliği, ülkenin uluslararası başarısı için çok önemlidir. Hem doğrudan güven sağlayarak hem de İngiltere'nin küresel olayları şekillendirme yeteneğini artırarak, yatırımcıları, turistleri ve uluslararası öğrencileri İngiltere'ye çekerek, aynı zamanda İngiltere'nin ekonomik ve askeri kapasitesine hizmet vererek ülkenin güvenliğini ve refahını desteklemektedir. İngiltere, geçtiğimiz yüzyıl

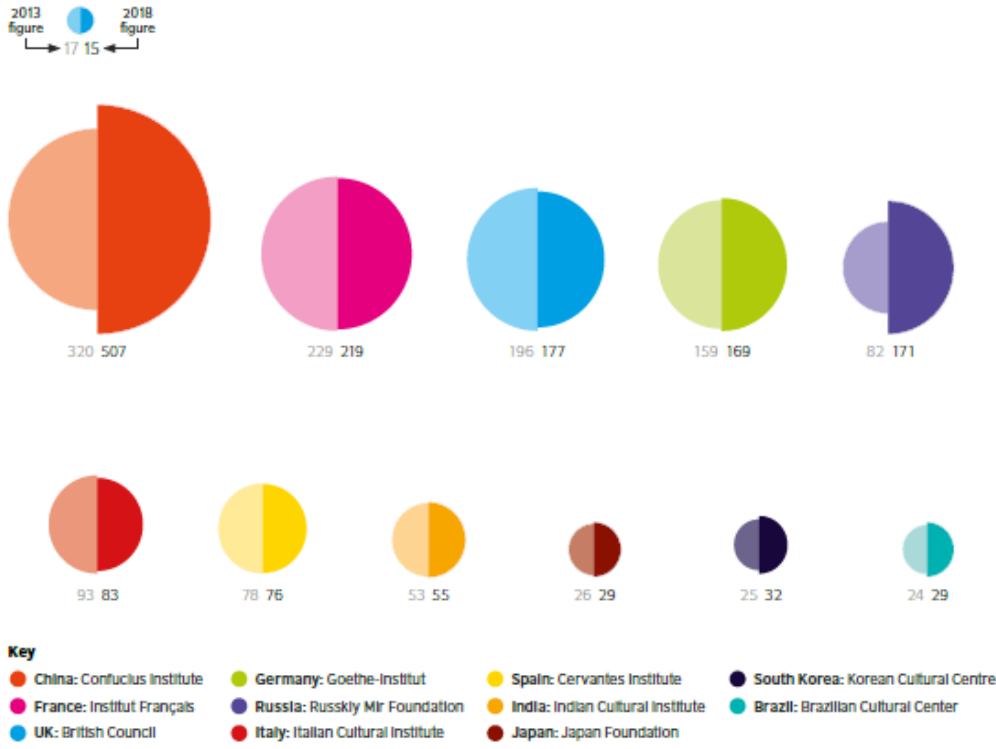
boyunca ekonomik ve askeri gücünün diğer ülkelere göre azaldığını görmesine rağmen, evrensel olarak lider bir yumuşak güç olarak tanınmaktadır.

İngiltere Fransa, Almanya ve ABD gibi önde gelen diğer yumuşak güçlerin önüne geçerek 2018 Portland Communications Soft Power 30 endeksinde ilk sırada yer alıp “yumuşak güç/süper güç” olarak tanımlanmıştır. Ancak İngiltere’nin yumuşak güç/ süper güç olarak mevcut durumu, daha karmaşık ve hızlı değişen bir dünyada gelecekteki başarının garantisi olarak görülmemektedir https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/j119_thought_leadership_global_trends_in_soft_power_web.pdf

Bir devletin yumuşak gücü zaman içinde artabilir veya azalabilir, etkisi hükümetlerin sözleri ve eylemleriyle güçlenebilir veya baltalanabilir. Sert güç müdahaleleri, bir ülkenin yumuşak gücünden yıllar içinde birikmiş olan güven ve anlayışı günler ve saatler içinde tahrip edebilir. Örneğin, Irak ve Libya’ya yapılan askeri müdahaleler, Orta Doğu ve Kuzey Afrika’daki Batılı devletlerin ve İngiltere’nin duruşuna zarar vermiştir, ancak İngiltere’nin Suriye’deki eylemsizliği olumlu bir hava yaratmıştır. İç politika aynı zamanda yumuşak gücü zayıflatabilen bir etkiye sahip olabilmektedir. İngiltere’nin vize düzenlemeleri, yarının liderlerini meşgul etme ve İngiltere’nin etkisinin bağlı olduğu ağları kurma yeteneğini zayıflatan bir engel teşkil edebilir. Fakat İngiltere’nin yumuşak gücüne yönelik en büyük tehdit rahatlık ve ihmal şeklinde görülmektedir. Diğer ülkeler, yumuşak gücün küresel hedeflerinin gerçekleştirilmesindeki önemini giderek daha fazla kabul etmektedirler ve etkilerini arttırmak, uluslararası gündemi şekillendirmek için yoğun yatırım yapmaktadırlar https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/j119_thought_leadership_global_trends_in_soft_power_web.pdf

Özellikle Rusya ve Çin, yumuşak güç etkisini arttırmak için uluslararası yayıncılık ve uluslararası kültür enstitüleri ve programlarına yatırımlarını büyük ölçüde artırmaktadırlar. Son beş yılda, yalnızca Çin’in Konfüçyüs Enstitüleri ağı 320’den 507’ye yükselmiştir. Russkiy Mir Vakfı’nın ağı 2013 yılında sadece 82 iken günümüzde 171 merkeze çıkmıştır. Japonya ve Güney Kore gibi Asya’daki diğer ülkeler de bu alanlardaki yatırım ve faaliyetlerini genişletmektedir. Buna karşılık, Avrupa uluslarının kültürel kurumları büyük ölçüde statiktir British Council’in temsilcilik ağı ise yüzde on oranında düşmüştür.

Uluslararası rekabetin artması ve uluslararası kurallara dayalı sisteme ilişkin zorluklar karşısında, küresel çapta yumuşak güç alanında büyük değişiklikler yaşanmaktadır. Çok sayıda ülke bu alana yoğun yatırım yapmaktadır ve bunun en açık göstergelerinden biri devletlerin resmi organlarının kültürel ve eğitim alışverişi için gösterdikleri çabalarıdır.

Şekil 2.4. Bazı devletlerin kültür enstitülerindeki değişim (2013-2018)

Kaynak: https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/j119_thought_leadership_global_trends_in_soft_power_web.pdf

Şekil 1.4, Dünya siyasetinde söz sahibi ülkelerin temel kültür enstitülerinin küresel varlığındaki (2013-2018) yılları arasındaki değişimleri göstermektedir. Veriler, Çin'in şu anda en fazla sayıda uluslararası kültür enstitüsüne sahip olduğunu ve 2018 yılında faaliyet gösteren Konfüçyüs Enstitülerinin sayısı 507 iken 2013'de 320 olan ofis sayısına göre büyük bir artış olduğu görülmektedir. İkinci sırada Dünyada 219 Institut Français ofisine sahip olan Fransa'dır ve 2013 yılında sahip olduğu 229 ofise bakıldığında sayıda bir düşüş gözlemlenmektedir. İngiltere'de 2018 yılında 177 ofis bulunmaktadır ve bu da 2013 yılındaki 196 ofisle karşılaştırıldığında British Council'in ofis sayısında düşüş olmakla birlikte üçüncülüğü koruduğunu göstermektedir. Dördüncü sırada Russkiy Mir Vakfı bulunmaktadır. 2013 yılında sadece 82 olan ofis sayısı 2018 yılında 171 olmuştur ve bu da dikkat çekmektedir. Sonuçların geri kalanı daha az değişiklik göstermektedir. Bunlar, İtalyan Kültür Enstitüsü'nün (2013'teki 93 ofisinden 2018'de 83'e) ve Cervantes Enstitüsü'nün (2013'teki 78 ofisinden 2018'de 76'ya) mütevazı bir düşüşü içermektedir. Ayrıca, Hint Kültür Enstitüsü'nün (2013'te 53 ofis, 2018'de 55'e kadar), Kore Kültür Merkezinde (2013'te 25 ofis, 2018'de 32'ye kadar), Brezilya Kültür Enstitüsünden (2013'te 24'ten 29'a kadar) küçük çaplı artışlar sergiledikleri görülmektedir. Japonya Vakfı

(2013'te 26 ofis sayısını 2018 yılında 29'a) yükseltmiştir. Almanya ise 2013 yılındaki 159 Goethe Institut sayısını 2018 yılında 169'a çıkarttığı görülmektedir https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/j119_thought_leadership_global_trends_in_soft_power_web.pdf

Hem Konfüçyüs Enstitüsü hem de Ruskiy Mir Vakfı'nın çarpıcı oranda büyümesi, sırasıyla Çin ve Rusya'nın küresel etkilerini ve buna ulaşmak için yaptıkları önemli yatırımları artırma konusunda verdiği önceliği yansıtmaktadır. Ofislerini 159'dan 169'a çıkarmış olan Goethe Enstitüsü hariç, Avrupa kültür ofisi ağları ciddi anlamda düşüş göstermektedir. Batı'nın birçok ülkesinde, yumuşak güce yapılan kamu yatırımları ya sabit kalmıştır ya da düşüş göstermiştir. Finansman baskıları, British Council ofis ağ sayısının, Konfüçyüs Enstitüsü'nün küresel faaliyetlerinin yüzde 50'den fazla arttırdığı dönemde yaklaşık yüzde on oranında azaldığı görülmektedir British Council'in faaliyetlerinde göze çarpan en önemli düşüş Finlandiya, Danimarka, İsveç, Norveç ve New York'u da içeren önemli şehirlerde görülmüştür https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/j119_thought_leadership_global_trends_in_soft_power_web.pdf

2.6.1. Çin

Çin, yumuşak gücü barışçıl yükselişi ve yeni bir dünya düzeni vizyonu oluşturmak, ortak kader topluluğu oluşturmak ve inşa etmek için önemli bir araç olarak değerlendirmektedir. Çin'in yumuşak güç girişimlerine yılda yaklaşık 10 milyar dolar harcadığı tahmin edilmektedir (<https://www.cfr.org/backgrounder/chinas-big-bet-soft-power>). ABD Dışişleri Bakanlığı'nın kamu diplomasisi bütçesi ise Çin ile karşılaştırdığında 2014'te 666 milyon dolardır ve Trump yönetiminin Dışişleri Bakanlığı bütçesindeki yüzde 30'luk bir düşüşün bir sonucu olarak 2019'da 550 milyon doların altına düşmesi beklenmektedir(https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/j119_thought_leadership_global_trends_in_soft_power_web.pdf).

2004 yılında Çin Eğitim Bakanlığı, 140 ülkede 500'den fazla devlet tarafından finanse edilen Konfüçyüs Enstitüsü kurmuştur. Bu, yalnızca son beş yılda yaklaşık 200 Enstitü'nün açılması anlamına gelmektedir. Bunlar, genellikle geleneksel Çin tıbbı ve spor terapisi gibi uzmanlık gerektiren çalışma alanlara öncelik tanınmalarına rağmen büyük ölçüde dil dersleri sunmaktadırlar. Çin ayrıca yabancı okullarda 1000'den fazla Konfüçyüs Sınıfı ve dil merkezi kurmuştur. Küçük çocuklara Mandarin öğrenmeleri ve Çin kültürünü deneyimlemeleri için öğretmenler, materyaller ve finansman sağlamışlardır. Dünyanın dört

bir yanındaki öğrenciler Mandarin'i öğrenmek için Çin'e gelmektedirler. Bu durum ise Çin'in resmi dili olan Mandarin'in gelecekte en çok konuşulan dil olma potansiyelini göstermektedir.

Sadece Konfüçyüs Enstitüsü'ne yoğunlaşma Çin'in yumuşak gücünün diğer önemli yönlerini ihmal etme riskini de beraberinde getirmektedir. Çin, daha çok sayıda insana ulaşmak için zengin kültürünü de kullanmaktadır. Kültür Bakanlığı, son 15 yılda birçok büyük başkentte Çin Kültür Merkezleri (CCC) kurmuştur. Genişleyen Çin Kültür Merkezleri ağı, ikili kültürel alışverişi desteklemekte ve sergiler, performanslar, konferanslar ve kütüphane hizmetleriyle Çin kültürünün en iyi şekilde tanıtımını sağlamaktadır.

2.6.2. Fransa

Yeni uluslar eski sömürge varlıklarından oluştuğu için, kültürel örgütler ve bağlantılar sert güç faaliyetlerinin yerini almıştır. Fransa francophone kültürel kimliğinin üzerinde durmaktadır ve küresel ağlar aracılığıyla Fransız kültürünün bütünlüğünü desteklemeyi ve frankofon dünyasında liderlik yapmayı hedeflemektedir.

1883'te Paris'te kurulan Alliance Française, Fransızca'yı uluslararası alanda tanıtmaktadır. Beş kıtada 137 ülkede 800'den fazla kuruluş bulunmaktadır. Her yıl, her yaşta 500.000'den fazla insan Fransızca öğrenmek için Alliance Française okullarına gitmekte, ve altı milyondan fazla insan sunulan kültürel etkinliklere katılmaktadır (<https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/cultural-diplomacy/france-soverseas-cultural-network/>).

Her Alliance Française kar amacı gütmeyen bağımsız bir kuruluş olarak yönetilmektedir. Faaliyetlerinin çoğunu öğretim hizmetleri için talep ettikleri ücretler üzerinden finanse eden kurum 2007'den beri küresel ağ Alliance Française Vakfı tarafından koordine edilmektedir. Vakıf, mevcut ve gelecekteki Alliance Française desteklemekte ve Alliance Française markasını sürdürmektedir. Ayrıca bireysel kuruluşların belirli parametreler ve standartlar dahilinde çalışmasını ve teknik ve pedagojik uzmanlık sunmasını sağlamaktadır (https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/j119_thought_leadership_global_trends_in_soft_power_web.pdf)

Fransa, 2017'de 89 milyon turist gelmiştir ve bu açıdan ülke dünyanın en popüler ülkesidir. (<https://www.reuters.com/article/us-france-tourism/paris-revels-intourism-surge-but-cautious-after-barcelona-idUSKCN1B21GF>). Turistler, kültür, mutfak, alışveriş için

Paris'e akın etmektedir. Louvre, Eyfel Kulesi ve Avrupa'nın en büyük turizm merkezi Disneyland ise diğer ilgi çekici yerler olarak ziyaretçilere hizmet vermektedir.

Kültürel diplomasi, Alliance Française'nin kültürel karşılığı olan Institut Français'i işleten Fransız Dışişleri Bakanlığının sorumluluğundadır. Enstitü, dünya çapında geniş bir küresel kültür merkezi ağına sahiptir. Fransız hükümeti, Institut'a sahne sanatlarında, görsel sanatlarda, mimarlıkta, Fransız edebiyatında, filmde, teknoloji ve fikirlerde sanatsal alışverişler yaparak yurtdışında Fransız kültürünü destekleme görevini vermiştir. Enstitü kültürel etkinlikler, festivaller ve kültürel işbirlikleri düzenlemektedir.

Fransa uzun zamandır küresel olarak etkili ve uluslararası ilişkilere farklı bir yaklaşımla tanınan akıllı bir güç olmuştur. Başkan Macron'un hedefi, eğer gerçekleşirse, Fransa'yı küresel görüşün kilit lideri olarak başarıyla konumlandırabilir.

2.6.3. Almanya

Goethe Enstitüsü, Almanya'nın başlıca uluslararası kültürel kurumu olmaya devam etmektedir. Dil kursları ve eğitim bursları ile yürüttüğü çalışmalarla küresel bir ağ olarak hizmet vermektedir. Çok çeşitli kültürel programlar yürütmektedir. Goethe-Institut'un 3.500 çalışanı vardır ve toplam geliri 402 milyon Euro'dur (https://www.goethe.de/resources/files/pdf155/gi_jahrbuch_17_18_web_doppelseiten.pdf). British Council ile birçok yönden benzerlik göstermektedir ve çoğu zaman onunla ve dünyadaki diğer kültürel ilişkiler enstitüleri ile işbirliği içerisinde. Goethe Enstitüsü, çalışmalarında bağımsız hareket etmektedir ve kısa vadeli diplomatik kazanç için kültürel alışverişi araçsallaştırmaktan kaçınmak için oldukça başarılı olarak değerlendirilen bir politika uygulamaktadır. (https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/lit_review_short_working_paper_final_final.Pdf).

Dünyanın önde gelen burs programlarından biri olan DAAD kuruluşundan bu yana iki milyondan fazla Alman ve yurtdışındaki akademisyenlere destek vermiştir. 2017 yılında işletme bütçesi yaklaşık 522 milyon Euro tutarında olup, 139.758 kişiye finansman sağlamıştır. Fon ve burslar 61.528 yabancı ve 78.230 Alman'a destek olmuştur (<https://www.daad.de/der-daad/zahlen-und-fakten/en/>). DAAD fonu programlar, yurtdışında bir sömestr finansmanı, doktora programları ve stajlar, misafir konuşmaları, bilgi etkinliklerine ziyaretler ve hatta yurtdışında yeni üniversitelerin kurulmasına yardımcı olan burslar sağlamaktadır.

Deutsche Welle, Arapça, Kiswahili, Endonezyaca, Urduca, Rusça, İspanyolca, Almanca ve İngilizce olmak üzere 30 dilde bilgi veren Almanya'nın uluslararası yayıncılarından biridir. 2016 yılında 338 milyon Avro Federal hükümet fonu almıştır ve haftada yaklaşık 135 milyon seyirciye ulaşmaktadır (www.dw.com/en/deutsche-welleannual-report/a-3530526). Deutsche Welle, kendisini “vazgeçilmez bir özgürlük sesi” olarak nitelendirilmektedir ve dünyadaki sahte haberleri ve medya baskısını ele alma görevini kendisine misyon edindiğini ifade etmektedir.

Küresel güçlerin askeri yeteneklerinden yoksun olmasına rağmen Almanya'nın gücü zekice kullandığı söylenebilir. Almanya, ekonomik gücün kültürel bağlantıların yumuşak gücü ile birleştirilmesi ve Almanya'nın yükselişinin genellikle uluslararası toplum tarafından memnuniyetle karşılanmasını sağlama gibi bir yaklaşım benimsemiş, bu gibi güçlerin algılarını niteleyebilecek aynı ABD gibi şüphe yaratmadan etki altına alabilmeyi başardığı görülmektedir (https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/j119_thought_leadership_global_trends_in_soft_power_web.pdf).

2.6.4. Rusya

Yumuşak gücü, ulusal güç stratejisinin ayrılmaz bir parçası olarak gören Rusya'nın kısa vadede uluslararası Rus etkisini arttırma hedeflerinde büyük ölçüde başarılı olduğu görülmektedir. Rusya, eski Sovyetler Birliği'ndeki yakın ülkelerle sosyo-kültürel bağlantılar kurmak için geniş yumuşak güç varlıklarını kullanmaktadır. Buna ek olarak, Suriye İç Savaşı'na müdahalesine Orta Doğu'daki diplomatik, ekonomik ve sosyo-kültürel çabaları sayesinde bölgedeki Rus etkisinin önemli ölçüde artmış ve İran, Suudi Arabistan ve Türkiye gibi güçlerle bağların derinleşmesi sağlamıştır. Dünya Kupası ve Soçi Kışı ve Olimpiyatlara ev sahipliği yapması Rusya'nın yumuşak güç stratejisine diğer bir yaklaşım şekli göstermektedir. Hükümet, bu türdeki yumuşak güç harcamalarını gerekli görmektedir. Çünkü bu harcamaların neticesinde ülkenin olumlu imajının uluslararası izleyici kitlesine yansıtıldığı düşünülmektedir. Bununla birlikte, Rusya'nın küresel sahnede durması birçok Batı ülkesiyle arasında diplomatik gerilimler oluşmasına ve Rusya'ya yaptırımların uygulanmasına bunun neticesinde de Rusya ekonomisinin olumsuz yönde etkilenmesine sebep olmuştur.

2007 yılında kurulan Russkiy Mir Vakfı, Tahran'da yeni açılan merkezi de dahil olmak üzere hızla genişleyen küresel bir ağ olmuştur. Russkiy Mir, genellikle üniversite bölümleri aracılığıyla Rusça kursları ve ayrıca sergiler ve konserler de dahil olmak üzere kapsamlı bir

eğitim ve kültür faaliyetleri sunmaktadır. 2008 yılında kurulan Rossotrudnichestvo, uluslararası insancıl işbirliği devlet politikası ve ağdaş Rusya'nın "objektif imajının" uluslararası tanıtımının uygulanmasını amaçlamaktadır. Rossotrudnichestvo, dünyanın 80 ülkesinde 95 temsilciliğe sahiptir ve 62 ülkede 72 Rus bilim ve kültür merkezi bulunmaktadır. Ayrıca 21 ülkede ise Rusya Eliliklerinde görev yapan Ajansın 23 temsilciliği bulunmaktadır. (Rossotrudnichestvo, 2018) Rossotrudnichestvo'nun nceliği İngiliz Milletler Topluluğu'nun yeleri ile işbirliği yapmaktır. Her devletin bir Rus bilim ve kültür merkezi vardır. Ayrıca, Yeni Nesil programı kapsamında, yabancı devletlerin siyasi, kamu, bilimsel ve iş alanlarının genç temsilcileri için Rusya Federasyonu'na kısa süreli çalışma ziyaretleri fırsatı sunmaktadır(https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/j119_thought_leadership_global_trends_in_soft_power_web.pdf).

Rusya, uluslararası kültürel ve eğitimsel girişimlere yatırım yaparak yumuşak güce daha geleneksel yaklaşımı takip etmektedir. Rusya'nın yumuşak g alanında faaliyet gösteren birkaç devlet kuruluğu bulunmaktadır. Kültür kurumları, küresel temsilciliğini beş yıl içinde 82 ofisten 171'e çıkardılar; bu da Rus hükümetinin yurtdışındaki kültürel etki ve ilişkileri geliştirme konusundaki yüksek önceliğini göstermektedir.

Rusya dijital devrimi iyi analiz etmiştir ve Rus uluslararası haber kaynaklarını daha iyi finanse ederek etki alanını arttırmıştır. Komşu lkelerde Rus medyasına önemli bir talep vardır, Rus dili hizmetleri önemli bir haber kaynağıdır. Rusça, eski Sovyetler Birliği lkelerinin çoğu için bölgesel lingua franca (ticaret, istihdam ve eğitim dili) olmaya devam etmektedir. Rusya'nın yabancı dil haber hizmetleri, Doğu Avrupa'da ve Balkanlar'da 24 saat yayın yapmaktadır. Ipsos tarafından yapılan bir ankette, RT'nin 2015'ten bu yana 100 ülkenin 38'inde haftalık izleyici kitlesini, yetmiş milyondan kişiden 95 milyon kişiye kadar yükselttiği ifade edilmiştir(https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/j119_thought_leadership_global_trends_in_soft_power_web.pdf).

2.6.5. Güney Kore

Kore'nin başarısındaki en önemli unsurlardan biri inovasyon ve teknoloji konusundaki itibarıdır. Samsung, LG sadece Güney Kore ekonomisine hakim olmakla kalmamaktadır aynı zamanda Kore'nin uluslararası çekiciliğini artıran dünyaca ünlü markalardır.

Güney Kore'nin ekonomik başarısı, büyük ölçüde yumuşak güce dayanmaktadır. Kore, 1988 Yaz Olimpiyatları'na ve 2002 FIFA Dünya Kupasına ev sahipliği yapmış ayrıca Expo 2012'yi düzenlemiştir. Bu etkinlikler ile uluslararası platformda yumuşak gücünü arttırdığı görülmektedir.

Güney Kore uluslararası ilişkiler stratejisinin bir parçası olarak kendisini dünyaya tanıtmak ve Kore kültürünün farklı yönleriyle ilgi çekmek için 009 yılında Kültür Merkezlerini açma programına başlatmıştır. 2016 yılı itibariyle 28 ülkede 31 Kore Kültür Merkezi bulunmaktadır. Avrupalı muadilleri gibi merkezler sanat, müzik, edebiyat, dil, film ve mutfak kategorileri altında etkinlikler ve kurslar düzenlemektedir. Kore Vakfı, Kore'nin anlayışını geliştirmek ve değişim etkinlikleriyle küresel dostluğu teşvik etmek için hizmet veren bir Kore kamu diplomasisi kuruluşudur. Washington DC, Los Angeles, Tokyo, Pekin, Moskova, Berlin ve Hanoi'de Kore diplomasisinin önceliğini yansıtan yurtdışı ofisleri bulunmaktadır. Ayrıca, Hindistan Uluslararası Ekonomik İlişkiler Araştırma Konseyi ve Brezilya Dış İlişkiler Bakanlığı da dahil olmak üzere Dışişleri Bakanlıkları, kültürel ve eğitim kurumları ile uluslararası ortaklıklar yoluyla daha geniş bir küresel erişime sahiptir. Devlet ayrıca Kore dilini Kral Sejong Enstitüsü ağı aracılığıyla da tanıtmaktadır. 2018 Haziranından itibaren 57 ülkede, genellikle üniversitelere bulunan 174 dil okulu bulunmaktadır (<https://www.ksif.or.kr/ste/ksf/hkd/lochkd.do?menuNo=21101800>).

Kore ayrıca, Kamboçya, Çin, Hindistan, Endonezya, İran, Irak, Kazakistan, Laos, Malezya, Moğolistan, Myanmar, Filipinler, Tayland'dan gelen öğrencilere Kore eğitim kurumlarında okumalarını sağlamak için KFAS kurumu ile Uluslararası Değişim Bursu sunmaktadır. Korean Foundation for Advance Studies International Scholar Exchange Fellowship 2017–2018 (http://www.kfas.or.kr/download/board/isef_2017_2018.pdf).

Kore Uluslararası Yayın Vakfı, 1999 yılında uluslararası yayın yapmaya başlamış kar amacı gütmeyen bir gruptur. Hizmet, yalnızca İngilizce dilindeki Arirang TV ve Radyo servislerini değil, aynı zamanda Kore'nin zengin Körfez Devletlerine odaklanmasını yansıtan Arirang Arapça'yı da kapsayacak şekilde büyümüştür. İngiltere veya Fransa'nın uluslararası yayın platformlarından farklı olarak Arirang, Kore'nin yalnızca Kore açısından haberleri sunmakla kalmıyor, aynı zamanda Kore'nin kültürel ve sportif başarılarını tanıtmaktadır.

Güney Kore'nin yumuşak güce stratejik bir yaklaşımı vardır. Çin ve Japonya gibi komşuları ve Kuzey'in getirdiği risklerle Güney Kore, bölge içinde ve dışındaki güven ve iyi niyetleri geliştirmek için dikkatli bir yol seçmek durumundadır ve seçmiştir

(https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/j119_thought_leadership_global_trends_in_soft_power_web.pdf).

3. KAMU DİPLOMASİSİ VE KÜLTÜREL DİPLOMASİ

Bir devletin diğer ülke, bölge ya da coğrafyaya yönelik fikirleri, hareketleri, amaç ve kararlarını belirleyen kavram dış politikadır. Diplomasi ise uluslararası ilişkilerini belirleyen, politikalarını gerçekleştiren, dış politika dahilinde hareket eden ve çoğunlukla görüşme ve anlaşmalardan oluşan bir sanat ve kabiliyet olarak tanımlanabilir (Aydemir, 2016).

Dış politika ve diplomasi kavramı çoğunlukla ayırt edilememektedir. Bunun öncelikli nedeni diplomasinin daha kapalı kapılar ardında gerçekleşmesi ve akademik alanda dış politika kadar araştırma yapılmamasıdır. Bununla birlikte ki kavram birbirini desteklemekte ve iş birliği içerisinde hareket etmek zorundadırlar. Diplomasi yöntemlere karar verir, politika ise stratejileri belirler. Aradaki etkileşimi ölçmenin kolay olmadığını da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Diplomasi kendi dinamikleri dahilinde hareket eder ve devletlerarası ilişki ve münasebetlerin yetkin delegeler vasıtasıyla sürdürüldüğü bir süreç olarak da değerlendirilebilir (İskit, 2007).

Diplomasi dış politikanın bir yöntemi olmakla birlikte çoğunluklu olarak barışçıl yöntemlerle sorunları çözüme kavuşturur. Diplomasi bu açıdan değerlendirildiğinde genel anlamda politika ve dış politikanın gerçekleştirilmesinde tercih edilen yol ve yöntemdir. Öncelikli olarak devlet başkanı, dışişleri bakanı, kabine yetkilileri ve tüm devlet temsilcileri tarafından yürütülmekte olan diplomasi her türlü politik etkileme yol ve yöntemlerini aktif olarak kullanılır ve sorunları daha ılımlı, barışçıl veya diplomatik şekilde çözüme kavuşturur (Arı, 2009).

3.1. Diplomasi Kavramı

Diplomasi kavramı etimolojik olarak Yunanca “diploma” ya da “diploun” sözcüklerinden türetilmiştir, diploma ise ikiye katlanmış evrak anlamında kullanılmakta olduğu söylenmektedir. Antik Yunan döneminde mesajları götürmek ve elçilik görevini yapan kişilere kimlik olarak diplomalar ya da belgeler verildiği ifade edilmektedir (Ergin, 1998: 21).

Türk dil kurumun Türkçe sözlüğüne göre diplomasi; “uluslararası ilişkileri düzenleyen anlaşmalar bütünü; yabancı bir ülkede ve uluslararası toplantılarda ülkesini temsil etme işi ve sanatı; bu işte çalışanların görevi, mesleği; bu görevlerin oluşturduğu topluluk” şeklindedir (TDK, 2019).

Diplomasi dış siyaset ya da uluslararası siyasetin devlet görevlileri arasında müzakereler aracılığıyla yürütülmesi sürecinde mevcut hükümetin belirli konularda fikir ve görüşlerini direk olarak diğer devletlerin uygulayıcılarına iletme işidir (Gönlübol, 2000).

Zeka ve inceliğin kullanıldığı diplomasi bağımsız devletlerin hükümetlerinin birbirleriyle yürüttükleri resmi ilişkilerdir (Satow, 2009)

Diplomasi başka bir ifadeye göre uluslararası ilişkilerin yönetiminde devletin arasında iletişim kurulmasıdır. Farklı yöntemlerin uygulandığı diplomasi ticaret, savaş ekonomi ve kültürel değişim gibi mevzularda uluslararası işleyişlere destek olmak için ve huzurun tesis edilmesinde farklı yöntemleri ifade ettiği söylenebilir (Eilers, 2009).

Albert de Brogli diplomasi kavramını “vatani uğruna vatanseverlerin yalan söyleyebilme sanatı” olarak ifade ederken Talleyrand’a göre diplomasi “yalancılık ve inkâr etme kabiliyeti” şeklinde tanımlamıştır. Ludwing Boerne’ın diplomasi anlayışı ise, “Fransızca anlamsızca konuşmak ve sahte sözler söylemek” şeklindedir (Freeman, 1993:98).

3.2. Diplomasiden Kamu Diplomasisine Geçiş

Küreselleşmenin önemli etki alanlarından birisi de diplomasi ve uluslararası ilişkiler olmuştur. İkisi de ciddi bir değişim sürecine girmişlerdir. Diplomasi artık kapalı kapılar ardında diplomatların yönetiminde olmaktan çıkıp bünyesinde ekonomi, kültür gibi kavramlara önem vermeye başlamıştır. Bu durumun neticesinde diplomasinin alanı genişlemiş ve işin içine yeni oyuncular da dahil olmuştur. Diplomasi daha çok şeffaflaşmaya başlamış ve demokratik toplumlardaki kamuoyunun önemi iyice belirginleşmiştir. Kamuoyunun desteğini alan politikalar diplomasiye güç vermeye başlamış ve sunulan fikirler uluslararası arenada daha güçlü bir şekilde savunulmaya başlamıştır (Soysal, 1999).

Kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte diplomasi kavramı da elit kesimin tekelden çıkıp geniş halk kitlelerinin dikkatini çekmiştir ve devletler kendi çıkarlarına istinaden saptadıkları dış, siyasi amaç ve stratejilerin oluşmasında kamuoyuna gereksinim duymuştur. Bu açıdan bakıldığında diplomasi için vatandaşların desteği ve düşüncelerin kazanımı önem arz etmektedir (Mutlu, 2003).

XXI. yüzyılda diplomasi kavramında reel politikanın önemi göz ardı edilemez. İnsan hakları önde gelen bir argüman olarak diplomaside yer bulmuş ve insan hakları ihlalleri ülkelerin kendi haklarını belirlemenin ötesine geçmiştir. Bu açıdan bakıldığında modern dünyada uluslararası pazarlık hakkını arttırmanın iki temel ögesi bulunmaktadır. Bu öğeler ekonomik açıdan büyüklük ve hukuk devleti olmak şeklindedir (Ülsever, 2000). Devletler

arası ilişkilerde bu ögeler diplomasinin şeffaflaşmasını zorunlu hale getirirken aynı zamanda diplomasinin daha düzenli bir yapıya dönüşmesine sebep olmakla birlikte uluslararası yeni bir sistemin kurulmasına neden olduğu söylenebilir (Aydemir, 2016).

3.3. Kamu Diplomasinin Ortaya Çıkma Nedenleri ve Geleneksel Diplomasi ile Arasındaki Farklar

Devlet dışı aktörler kamu diplomasisi kavramının oluşumunda oldukça etkin rol oynamışlardır. Kamu diplomasisi pratikleri mevcut ülkedeki çok sayıda aktörleri ve kurumlarının etkinlikleriyle meydana gelmektedir. Bu etkinler dahilinde sanatsal aktiviteler, sanatçılar, müzik kanalları, politikacılar, sivil toplum, siyasi partiler, konserler, akademisyenler, yayıncılar, üniversiteler, yazarlar, medya grupları, gazeteciler, şirketler, iş adamları, dini ve siyasi gruplar ve liderleri yer almaktadır (Bostancı, 2012). Bu etkinlikler ve katılımcıları diplomasi alanının ciddi ölçüde genişlemesine hükümetlerin dış politikadaki hamlelerinde etkin olmuşlardır ve netice olarak diplomasi metotları yenilenme içerisine girmişlerdir (Aydemir,2016).

Geleneksel diplomasinin hiyerarşik, elitist ve içe dönük, kapalı yapısı da kamu diplomasinin ortaya çıkış etkenlerindedir. Modern diplomasinin şeffaf ve esnek yapısı geleneksel diplomasi için oldukça uygun bir alternatif olmuştur ve hızlıca onun yerini almıştır. Bilişim ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin uluslararası ilişkilerin şeffaflaşmasına sebep olmuş ve durum beraberinde diplomaside saydamlaşmasına ve farklı ortamlarda gerçekleşip yapısal olarak önemli değişikliklere uğramasına sebep olduğu söylenebilir (İskit,2007).

Günümüzde yeni dünya sistemini tetikleyen en önemli etken ise bilgi devrimidir. Bu önemli devrim merkezi devletleri zayıflatırken devlet dışı aktörlerin elini güçlendirmiştir. Bu durum devletler arası etkileşiminde ciddi değişikliklere yol açarken para politikalarını da oldukça komplike hale getirmiştir (Aydemir,2016).

Kamu kavramı hükümet harici bir kavramdır. Kamu kavramını uygulayıcıları tatbik ederler. Resmi olmayan şekilde sürdürülen kamu adaptasyonunda davranışta değişim meydana gelir ve iletişimi ise iki yönlü simetrik şekildedir. Hükümetle alakalı bir kavram olan diplomasiye baktığımızda ise dışişlerinin uzman kadrolarınca gerçekleştirilmektedir. Diplomasi uygulamalarında resmiyet, bilimsellik ve dikkat oldukça ön planda iken, kamu pasif olmakla birlikte süreci takip eden bir kitlenin mevcut olduğu görülmektedir. Diplomasi

adaptasyonunda değişim gözlemlenmemekle birlikte iletişim kamuda olduğu gibi çift yönlü olmakla birlikte asimetriktir (Snow, 2008).

Etkileşimin stratejik bir rol oynadığı yeni uluslararası sistemde kamu diplomasisi belirginleşip önem kazanmaktadır ve kamuoyunun rolünün belirleyiciliği de artmaktadır. Kamu diplomasisi dış politikanın şekillendirilmesi ve uygulanması için halkın manipüle edilmesi çabasıdır. Geleneksel diplomasiden farklı olarak kamu diplomasisi diğer ülkelerdeki kamu fikrini, STK'ların devletlerarası etkileşimini ve kültürel iletişim süreçlerini şekillendirme çabalarını içerir (Morrow, 2012).

Kamu diplomasisi ülkenin çıkarlarına, amaçlarına ve fikirlerine hizmet etmek için dış kamuoyuna sempati kazandıran iletişim modellerine ve süreçlerine vurgu yapmaktadır. Aslında kamu diplomasisiyle yabancı toplumların tavır ve tutumları etkilenerak yabancı hükümetlerin tavır ve tutumları manipüle dilmek amaçlanır (Signitzer, 2008).

Devletlerin tehdit, çıkar, fırsat ve potansiyel tehdit merkezli değerlendirmelerinin neticesinde oluşturdıkları ve diğer ülkelerin kamuoyu fikirlerine etki etmek için yaptıkları aktiviteleri içeren kamu diplomasisi geleneksel diplomasi anlayışından farklıdır. Çünkü kamu diplomasisin hedefinde olan hükümetler değil, kamuoyu ve hükümet dışı aktörler vardır. Ülkeler kamu diplomasi aracılığıyla kendi vatandaşları ve diğer ülkelerin vatandaşları arasında iletişimi arttırabilirler. Yabancı kamuoyuna bilgi vermek, yanlış anlaşılmaların sebep olduğu kargaşayı gidermek kamu diplomasisinin amaçları kapsamındadır (Doğan, 2012).

3.4. Kamu Diplomasisi Kavramı

İlk defa 1965 yılında Tufts Üniversitesi Fletcher Hukuk ve Diplomasi Okulu Dekanı Edmund Gullion kamu diplomasi kavramını ortaya atmış ve literatüre kazandırmıştır. Kavramı Gullion dış politika oluşturmada ve sürdürülmesinde kamuoyu davranışı şeklinde tanımlamaktadır (Cull, 2009).

Üniversite'nin Edmund Murrow Kamu Diplomasisi Merkezi'nin açıldığı ilk dönemlerde kamu diplomasisi bir broşürde "dış politika organizasyonu ve sürdürülmesinde kamunun tavrının etkisini incelemektedir. Geleneksel diplomasiden farklı olarak uluslararası ilişkilerin boyutlarını, hükümetlerin diğer ülkelerde kamuoyu oluşturabilmelerini, özel grupların birbirleriyle olan ilişkilerini, devletlerin birbirleriyle olan ilişkilerini, dış işlerinin raporları ve politikadaki belirleyiciliklerini, temsilci ve diplomatlar arasındaki iletişim ve

etkileşimi ve kültürlerin birbirleriyle olan iletişim aşamalarını kapsadığı” şeklinde tanımlanmaktadır (Sancar, 2012).

Kamu diplomasisi kavramı en yalın haliyle hükümetlerin diğer ülkelerin vatandaşlarını kendi ülkesine dair bilgilendirmek amacıyla gerçekleştirdiği eylemlerdir. Daha kapsamlı olarak ise geleneksel diplomasi araçlarına ilaveten popüler kültür ve gelişmekte olan teknoloji aracılığıyla sanattan spora, internetten medyaya değin oldukça büyük bir platformda kullandığı tüm araçlar vasıtasıyla kendi çıkar ve kültürünü muhafaza etmek ve daha iyi bir konuma getirmek amacıyla gerçekleştirdiği aktivitelerdir (McDowell, 2008).

Seib’in bakış açısına göre kamu diplomasisinin şekillendirilmesinde çok sayıda yöntem vardır. Kamu diplomasisi sansürün olduğu ve doğru, tarafsız bilgiye ulaşmanın zor olduğu bir ülke başka bir devletin objektif bir dünya bakış açısı edindirme çabası şeklinde yorumlanabilir. Ya da şüpheli bir doğruluğun kendi çıkarlarını gözeten mesajlarından öteye de gidemeyebilir. Fakat şunu göz ardı etmemek gerekir ki kamu diplomasisi uluslararası ilişkilerde günden güne önem kazanmaktadır ve bu durum özellikle global bilgi akışını geliştiren iletişim teknolojilerinin gelişimi olarak tanımlanabilir (Seib, 2009).

Kamu diplomasisi Cull tarafından devlet dışı aktörlerin başka bir halk ile iletişime geçmek için uluslararası çevreye hükmetme çabası olarak tanımlanmıştır (Cull, 2009).

Kamu diplomasi ayrıca ülkelerin kendi menfaatleri için diğer halklara bilgi vermesi, onların da sürece dahil edilmesi ve etki altına alınması şeklinde de tanımlanabilir (Melissen, 2005).

Yönlendirmek istenilen ülke halkını etki altına alıp mevcut hükümetlerinin iç ve dış politikasına müdahil olup şekillendirme ve değiştirmelerini sağlayabilmek kamu diplomasisi için önemli başka bir tanımdır (Szondi,2008).

Aydemir ise kamu diplomasisini “doğru stratejilerin ve uygulamaların devreye girdiği, ihtiyaca yönelik temel mesajların kullanıldığı, ülkelere dair hikayelerin aktarıldığı, devlet dışı aktörlerin ve kamuoylarının sürece dahil edildiği ve stratejik iletişimden yararlanılarak zihin altı vurgusunun söz konusu olduğu geniş boyutlu bir paradigma” şeklinde tanımlamıştır (Aydemir,2016:106).

Bilhassa II. Dünya Savaşını takiben kamu diplomasisi sert gücün bir alt başlığı olarak ABD öncülüğünde çoğu ülkede algı yönetimi ve propaganda maksatlı diğer ülke halklarına tesir etmek ve dış politika hedeflerine ulaşmak adına sıklıkla tatbik edilmiştir. Hedef kitle diğer ülke vatandaşları olsa da amaç bütünüyle politiktir. Ülke çıkarları doğrultusunda

ortamları uygun hale getirmek maksatlı sert güç ögesi şeklinde kullanılmaktadır. Bu döneme baktığımızda güçlü devletler uluslararası arenada hedeflerine ulaşmak için dış kamuoyu desteğini arkasına almak için kamu diplomasisini kullanmışlardır (Gilboa, 2008: 55). Süreç ilerledikçe yumuşak güçle eş değer tutulan kamu diplomasisi sert gücün yerini almış daha kapalı kapılar ardında sürdürülerek daha çok temel değerler ve kültürü kullanarak insanların daha ilımı baktığı ve destek olduğu bir araç haline dönüşmüştür. Bu durum da kamu diplomasisini devlet ve hükümetlerin tekelinden çıkartmış hükümet dışı aktörlerin, özel şirketlerin, medyanın, STK'ların, lobilerin, üniversitelerin, diasporaların, vatandaşların faaliyetlerinin ifade edildiği çok daha geniş kapsamlı bir kavram haline getirmiştir (Köksoy, 2013: 363). Kamu diplomasisi metotlarına göz attığımız zaman karşımıza sanatsal aktiviteler, öğrenci ve akademisyen değişim programları, sergiler, fuarlar gibi etkinlikler dikkat çekmektedir (Köksoy, 2013: 363). Bu etkinliklere daha çok sayıda farklı faaliyetler eklemek de mümkündür, günümüze baktığımızda insanlar ve ülkelerin arasındaki ekonomik, kültürel, insani ve sosyal ilişkiler vb. alanlarda gerçekleşen tüm etkileşim ve faaliyetler kamu diplomasisi başlığı altına girdiği söylenilebilir (Köksoy, 2014).

3.5. Kamu Diplomasisinin Temel Faaliyet Alanları

3.5.1. Eğitim

Eğitim söz konusu olduğunda önemi bireyden, aileden, topluma kadar toplumdan devlete, devletlerden diğer devletlere ve tüm dünyaya dair oldukça büyük bir önem arz eden konudur. Bu denli önemli bir konunun kamu diplomasisinin faaliyet alanında yer almasının çok da sürpriz olmadığı söylenebilir. Eğitim faaliyetleri neticesinde devletler kendi halkına tarihini, sanatını, edebiyatını, kısacası tüm kültürünü diğer pozitif bilimlerle birlikte öğretmeyi amaçlamaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde kültürel ve bilimsel değişim programları bir kamu diplomasisi etkinliği şeklinde uygulayarak diğer ülkelere kendi kültür ve değerlerini öğretmek onları kendilerine dair olumlu etki altına almayı amaçladıkları söylenebilir. Her yıl binlerce öğrenci ve akademisyen hareketliliği aracılığıyla ülkeler birbirleriyle kültür alışverişinde bulunup, sivil diyaloglarını geliştirmekte ve birtakım ortak değerler oluşturulması ekseninde kamu diplomasisi etkinliğini göstermektedir diyebiliriz (Erzen, 2012).

Değişim programları dünyada birçok ülke tarafından kullanılmaktadır ve bu açıdan değerlendirildiğinde dünyada en çok dikkat çeken program Fullbright programıdır. Sentör J. William Fullbright tarafından ikinci dünya savaşı sonrasında kanun önerisi olarak senatoya sunulmuştur. Fullbright dünyada ortak bir değer oluşturmanın gerektiğini ve bunun

yönteminin ise kültür ve eğitim dahil olduğu bir değişim hareketliliğiyle yapılabileceğini savunmuştur. Bu program dönemin silahlı çatışma sorununa da bir çözüm olarak görülmüştür. Amerikan sanatçı, öğretmen ve akademisyenler dünyanın farklı bölgelerinde çalışma ve araştırma fırsatı bulmakla birlikte diğer ülkelerdeki sanatçı, öğrenci ve akademisyenler de aynı şekilde Amerika’da çalışma yapma fırsatı bulmuşlardır (Aydemir, 2018:54).

ABD Fullbright burs programına ciddi bütçe ayırmakta ve program aralıksız bir şekilde devam etmektedir (Rugh, 2009). ABD özellikle dünyanın çok farklı coğrafyalarından gelen doktora ve Yüksek Lisan öğrencilerine kendi ülkeleriyle ilgili politik, dini ve bölgesel çatışmalarla ilgili alanlarda akademik çalışma yapmaları için teşvik etmektedir (Yılmaz, 2012:209).

Benzer şekilde Erasmus, İngiltere’nin Chavening, Fransa’nın Eiffel, Almanya’nın DAAD bursları sayesinde her yıl binlerce öğrenci AB ülkelerinde eğitim almakta ve Avrupa kültürünü yakından tanımaktadırlar (Akçadağ, 2010).

Dünya üzerinde kullanılan en efektif iletişim aracı olarak sivil halkı görebiliriz. ABD de dahil olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde uygulanan bu değişim programları dahilinde ülkelere giriş ve çıkışlar daha basit bir hale getirilmeli, bu programlara daha fazla sayıda öğrenci ve akademisyen katılımı teşvik edilmeli ve kar amacı gütmeyen bu sektörden çok daha fazla istifade edilmelidir çünkü bu kamu diplomasının eğitim faaliyetlerinde önem arz etmektedir (Nye, 2005:139).

3.5.2. İnanç

Türk Dil Kurumuna göre din; Tanrı’ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum, diyanet ve bu nitelikteki inançları kurallar, kurumlar, töreler ve semboller biçiminde toplayan, sağlayan düzendir <http://sozluk.gov.tr/>

Tek tanrılı dinler olan Musevilik, Hristiyanlık ve Müslümanlık diğer uzak doğu dinlerine göre dünya tarihinde daha büyük etki alanına sahip olmuş ve daha büyük coğrafya ve kitleler üzerinde etkili olmuşlardır. Tarikat, mezhep ve dini örgüt gibi ifadeler kültürle ilişkilendirilebilir ve insanlarla, kurumlar arasındaki sorunları çözüme kavuşturmada yardımcı oldukları söylenilebilir (Giddens, 2000).

Din çoğu toplumda bir ifade biçimi ve dış politika için önde gelen baskın unsurlardandır. İran gibi ülkelerde dış politika planlama ve uygulamada etkin rol

oynayabilir. Dini değerler toplumun çoğunluğu tarafından kabul görüp önem arz ediyorsa din demokratik ve seküler toplumlarda da gücünü sürdürdüğü söylenebilir. Bu toplumlarda dinin değer görmesi ve birey bazında uygulanması ve yaşama dahil edilmesi durumunda din dış politika söylemlerinde de önde gelen unsurlardan biri olabilir. Bunun en belirgin örneği 1 Mart tezkeresinde yaşanmıştır. Milletvekillerinin büyük bir kısmı “Müslümanın Müslümana silah kullanmasının doğru olmadığı söylemiyle tezkerede için red kararı almışlardır (Efegil, 2018). Bu durumun başka bir açıdan değerlendirilmesi de ABD ile ilgilidir. Bu noktada ABD etkin bir kamu diplomasisi kullanabilseydi ve Türkleri etki altına alabilseydi tezkere bu şekilde aleyhte sonuçlanmazdı. ABD'nin farkına varamadığı nokta Irak ve Türkiye arasında toplumsal açıdan iki yönlü inanç diplomasisinin etkin olması ve inanç diplomasisinin Türk dış politikasına yansımalarının süreç üzerinde hakim olmasıydı (Aydemir, 2016).

İnanç diplomasisi açısından dini bakımdan kutsal olan yerler ve dini liderler de dikkat edilen unsurların başında gelmektedir. Bunun en belirgin örneği Vatikan ve papalıktır. Çünkü hem Hristiyanlık dininin Katolik mezhebinin lideri hem de devlet başkanı olan Papa'nın uluslararası meselelerde hem verdiği mesajlar hem de sorunlara ve olaylara bakış açısı büyük bir saygıyla dinlenir ve takip edilir (Aydemir, 2016).

Ulusal çıkarların gözetilmesinde inanç diplomasisinin kullanımına yönelik en yaygın örnek İsrail'dir. Özellikle dernekler İsrail'in çıkarları doğrultusunda çok yoğun faaliyetlerde bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Teşkilatındaki bazı derneklerin ve kurulların Yahudilerce oluşturulduğu söylenmektedir. Bunlar arasında en dikkat çekici olan loca ise “Grande Loge de France” locasıdır. Locanın Almanya, Bulgaristan, Belçika, Polonya, Macaristan, Avusturya gibi ölkelerde şubeleri de bulunmaktadır. Tabi ki finansal destek merkezden gelmektedir ve merkezle birlikte tüm şubeler ve Paris mason locaları tüm faaliyetlerini Siyonist çıkarlar için gerçekleştirmektedir (Anadol, 2003).

İnanç diplomasisi toplumlar arasındaki iletişim ve bağı güçlendirmesi açısından dış politikada ve uluslararası ilişkilerde oldukça geniş bir faaliyet alanına sahiptir. Aynı inanca, mezhebe mensup farklı coğrafyada yaşayan toplulukların birbirleriyle etkileşim içerisinde olması uluslararası ilişkilerdeki komplike dinamikler düşünöldüğü zaman oldukça büyük bir avantaj olarak değerlendirilebilir. İnanç diplomasinin fonksiyonel faydaları özellikle sıcak çatışmaların olduğu coğrafyalarda ciddi katkılar sağlamaktadır. Bu hem bireylerin birbiriyle hem de toplumların ve devletlerin karşılıklı olarak geliştirdikleri ilişkilerde yapıcı etki

sağlayabilir. Tabi ki dinin uygulama şeklinin ülkeler adına büyük dezavantaj teşkil etme durumu da dikkate alınması gereken bir husustur (Aydemir, 2016).

3.5.3. Kültür

İnsan - kültür ilişkisi, boyutları ve kapsamı gereği sınırları belli olmayan bir ilişkiler yumağıdır. Varoluşundan beri doğaya karşı verdiği savaş, hayatta kalma mücadelesi, ürettiği tüm maddi ve manevi unsurlar çerçevesinde insan, doğal yaşam sistemi benzeri bir sistemi oluşturmuştur. İnsanın yarattığı tüm bu sistemler, zamanla insanı kendi yörüngesine katmış ve insan karşılıklı etkileşim içinde bu yörüngede birlikte dönmeye başlamıştır.

Kültürün insanı etkilemesi aşağıdaki süreçlerle oluşmaktadır. Bunlar (Güvenç, 2011: 162);

- *Kültürleme*: Kültür özellikle manevi kültür aracılığıyla toplumda ortak ülkü ve düşünceler oluşturup toplumun bütünlüğünü sağlar. Kültürün toplum içindeki grup ve bireyleri etkileme süreci “*kültürleme*” olarak tanımlanır. Bireyin toplumun kültürünü benimseme sürecidir (Ertürk, 2010: 289). Kültürleme, toplumların kendisini oluşturan bireylere belli bir kültürü aktarma, kazandırma, toplumun istediği insanı eğitip yaratma ve onu denetim altında tutarak kültürel birlik ve beraberliği oluşturma, bu yolla da toplumsal barış ve huzuru sağlama sürecidir (Güvenç, 2013: 85).
- *Kültürlenme*: İnsanların ilk sosyalleşmesini tamamladığı kültürden ayrılıp, farklı bir kültürel ortama geçmeleri ve daha sonra bu yeni kültürel yapının özelliklerini benimsemeleri kültürlenme olarak tanımlanır (Güney, 2013: 46). Geniş anlamada toplumsallaşma süreci ile eşanlamalıdır. Kültürleme kültürün bireyi etkilemesi, kültürlenme bireyin kültürden etkilenmesidir (Ertürk, 2010: 289). Kültürlenme, bir kültürün kuşaktan diğerine aktarılması ve böylece toplumun birer üyesi haline gelmesi sürecidir. Kültürlenme doğumdan kısa bir süre sonra, kişinin kendi bilincine varmasıyla başlar. İnsanın kendini çevreleyen nesnelere algılama ve onlara alışma biçimi, içinde yetiştiği kültürce şekillenir. Güvenç, kültürlenmeyi kültürel değişim sürecinin ana kaynağı olduğunu vurgulamaktadır. Bugün, çoğunluğu aykırı gibi görünen akım, yarıncı egemen kültürün tohumu olabileceğini belirten yazar, Kuva-i Milliye, 1946 Ruh, 68 Kuşağı adı verilen akımların birer kültürlenme dönemlerinin adı olduğunu, günler geçse, adları unutulsa bile izlerinin yaşadığını söylemektedir (2013: 86).

- *Kültürleşme*: Kültürleşme farklı kültürlerin etkileşimi sonucu bir kültürün başka kültürlerden unsurlar alması, ona benzemesidir. Kültürleşme “*kültürel yayılma*” sonucu oluşur. Kültürel yayılma ise bir toplumun kültürünün başka toplumlara içten dışa etkilemesi ya da başka kültürlerden dıştan içe etkilenmesidir (Ertürk, 2010: 289). Kültürleme ve kültürleşme birlikte yaşanan bir süreçtir. Kültürleşme, toplumun kendi içinde gerçekleşen kültürlenme sürecinin dış dünyaya, yabancı dil ve kültürlerle açılmasıdır. Kültürleşme her zaman yüzyüze iletişimi gerektirmez. Yazılı basın, radyo, televizyon, sinema, moda, internet, sanat akımları aracılığıyla da insanların kültürleşmesi mümkündür. Çağımızda sözü edilen küreselleşme budur. Bilişim devrimi ve bilgi toplumu, temelde teknolojiyle hızlandırılmış bir kültürleşme devrimidir (Güvenç, 2013: 87).
- *Kültürel Yayılma*: Çeşitli kültürel özelliklerin ve unsurların coğrafi olarak yer değiştirmesi, bir toplumdaki başka bir topluma geçme sürecidir (Tezcan, 1991: 24). İki ayrı kültürel sistem, doğrudan bir ilişki kurmasalar da yayılma (difüzyon) yoluyla ve başka kültürler aracılığıyla birbirlerini etkileyebilirler (Güvenç, 2011: 165).
- *Kültür Şoku*: Bir kültürden başka bir kültüre geçişte bulunan bireylerin, yeni kültüre uyum sağlamakta karşılaştıkları zorluklar, sıkıntılar, bunalımlar ve gösterdikleri tepkilerdir. Yeni bir olay ve olgunun insanlarda oluşturduğu psikolojik ve toplumsal şok, korku, heyecan ve panik durumudur (Güney, 2013: 46).
- *Kültürel Asimilasyon*: Bir toplumun sahip olduğu kültürel sistemin başka toplumun kültürünü egemenliği altına alması, onu değiştirerek kendine benzetmesi zamanla kendine bağlı hale getirmesidir.
- *Zorla Kültürleme*: Bir toplumun kültürünün, başka bir toplumun üyelerinin benimsedikleri kültürel değerleri zorla değiştirmeye çalışması sürecidir (Güney, 2013: 47).
- *Kültürel Değişme*: Yukarıda sayılan süreçler ve başka kültürel faktörler aracılığıyla bir toplumun kültürünün tamamen, kısmen veya bazı kurumlarıyla değişmesidir.

Kültür dinamik bir yapıya sahiptir mekana ve zamana göre değişim göstermektedir. Toplumların yaşam döngüsü içerisinde herhangi bir davranış kalıbının kültüre dönüşmesi için belli özelliklere sahip olması gerekmektedir. Haviland ve arkadaşları tarafından kültürün özellikleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir (Haviland, vd., 2008:104-119);

- Kültür paylaşılır
- Kültür ğrenilir
- Simgelere dayalıdır
- Tmleşiktir
- Devingendir.

Güvenç ise;

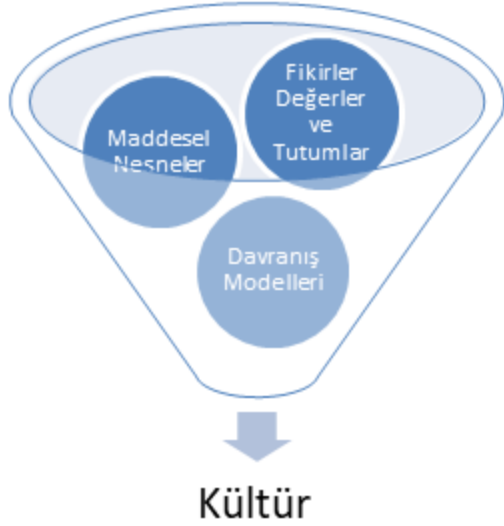
- Kültür ğrenilir
- Kültür tarihtir
- Sürekli
- Toplumsal
- İdeal veya idealleştirilmiş kurallar bütünüdür
- İhtiyaçları karşılayıcı ve doyum sağlayıcıdır
- Kültür değişir
- Kültür btleştiricidir
- Kültür bir soyutlamadır.

şeklinde sıralamıştır (Güvenç, 2011:130-135).

İrk, cinsiyet, yaş ayırımı olmaksızın her insan, bir canlı olarak insan olmanın benzer özelliklerini gösterir. Tüm yaşam döngüsü içinde geçirdiği biyolojik ve ruhsal gelişim birbirinin aynıdır. Bu süreçte onu diğerlerinden farklı kılan temel unsur, içinde doğup büyüdüğü toplumdur. Her toplumu, kendine özgü ama diğerlerinden farklı yapan da o toplumun kültürel yapısıdır.

İnsanın biyolojik ve sosyal pek çok ihtiyaı vardır. Bir grubun yesi olarak birey ihtiyaçlarını bir topluluk içinde gidermek durumundadır. Farklı toplumların yeleri olan bireylerin, ihtiyaçlarını gidermek üzere ortaya koydukları maddi ve manevi ürünler birbirinden farklı olabilir. Bununla beraber büyüklüğü ne olursa olsun bir kültür oluşturmuş her sosyal toplulukta -dereceleri farklı olmakla birlikte- çeşitli ihtiyaçları karşılamak üzere oluşturulmuş benzer kültür öğelerine rastlanabilir. Bütün topluluklarda rastlayabileceğimiz bu ortak kültür öğelerine kültür evrenselleri demek mümkündür (Susar, 2005:3).

Erdoğan (1991) ve Herskovits'in (1958) yaptıkları sınıflandırmalardan hareketle kültür evrenselleri; *maddi kültür öğeleri* (teknoloji, ekonomi vb.); *dil* (bir toplumun konuştuğu lisan), *inanç sistemleri ve gücün kontrolü*; *tutum, değer ve normlar*; *sosyal ve politik organizasyon*; *sanat* (estetik, müzik ve dans) ve *eğitim* olarak ortaya konabilir. Bütün kültürler (Şekil 2.1); *maddesel objeler*; *fikirler, değerler ve tutumlar*; *kalıplaşmış davranış biçimlerini* içerir (Ferraro vd. 1994-18-19'dan aktaran Susar, 2005:3-4).

Şekil 3.1. Kültürün üç ögesi

Kaynak: Ferraro vd. 1994-18-19'dan aktaran Susar, 2005:3-4.

Ozankaya'nın toplumbilimi açısından değerlendirdiği kültür, insanların edindiği; gelenek, görenek, eğitim, öğretim, hukuk, siyasal kurumlar gibi türlü yollarla birbirlerine ve sonraki kuşaklara ilettikleri maddi nesnelere ve bilgi, sanat, hüner ve alışkanlıkları, inanç ve değerleri anlatır. Kültür, insanların toplumsal ve tarihsel gelişim içinde yarattıkları bütün (özdeksel) maddi ve (tinsel) manevi öğelerin toplamıdır(1994: 152).

Maddi ve manevi kültür öğelerine Kongar sanat, edebiyat ve düşün yapıtlarını da üçüncü bir grup olarak eklemektedir. Kongar'a göre sanat, edebiyat ve düşün yapıtları da kendine özgü niteliklerinden dolayı ne maddi ne de manevi kültürün kapsamına girer. Kongar kültürün bir bütün olduğunu, örneğin; Sinan'ın Süleymaniye'si ve Rodin'in Düşünen Adam'ının maddi kültür alanında algılanabileceği gibi, manevi kültür evrenindeki işlevlerinden dolayı manevi kültürün bir parçası olarak da düşünülebileceğini, kitabın bir madde, içindeki düşüncelerin mana olduğunu belirtmektedir (2008:19).

Maddi Kültür Öğeleri: Kültürün maddi öğeleri, toplumun belli bir gelişme aşamasındaki uygulamaları, üretim ve uygulamadaki beceri ve hünerlerini,

insanların maddi ürünler yapmadaki deneyimlerini yansıttığı gibi insanın doğaya egemenliğinin ölçüsünü anlatır. Kültürün maddi öğeleri, insan emeğinin toplumsal gelişme süreci içinde yarattığı, meydana getirdiği bütün nesnelere anlatır. Örneğin, karasaban belli bir kültürel düzeyi anlatır (Ozankaya, 1994: 152). Maddi kültür öğeleri, bir toplumun sahip olduğu teknik, ekonomik ve fiziki değerlerin toplamıdır. Bu değerler doğal yollardan meydana gelmez, insan eliyle oluşturulurlar (Erdoğan, 1991:129).

Çoğunlukla elle tutulup gözle görülebilen maddi kültür kapsamına; imalatın şeklini ifade eden üretim teknikleri, yol ve bina inşaatları, dekorasyon, giyim-kuşam şekilleri, ulaşım araçları, fabrikalar, köprüler, barajlar gibi elemanlar girmektedir. Öte yandan insanların zihinsel inşa hareketleri olan doğa ve tıp bilimleri, mühendislik çalışmaları ve bilimsel bulgular maddi kültür unsurudur. Maddi unsurlar aynı zamanda toplumun teknolojik ve ekonomik seviyesinin de bir göstergesidir (Eroğlu, 2007:137).

Manevi Kültürel Öğeleri: Maddi öğeler belli bir gelişme gösterdikten sonra oluşan değerler, inançlar, bilgiler, davranış kuralları, gelenekler, görenekler vb'dir.

Toplumların ruhsal ve psiko-sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olan kısmına manevi kültür denmektedir. Belli bir topluma özel olan, örf ve adetleri, dini ve ahlaki normları, çeşitli değer yargıları, dil ve edebiyatı, müzik ve diğer estetik değerleri manevi kültür dahilinde saymak mümkündür. Ayrıca insanların psiko- sosyal ve ruhani ihtiyaçlarını tatmin eden, onların belli bir topluma ya da kimliğe ait olduklarını gösteren; ev ve bina tarzı, mabetler, kutsal ve milli mekanlar, kıyafet tipleri, yemek ve içecek çeşitleri de manevi kültür unsurlarıdır (Eroğlu, 2007: 138).

Kültürün unsurları genellikle sembollerin açılımlarını içermektedir diyen Ertürk bunlardan bazılarını şöyle sıralamaktadır: *Dil, din, gelenek ve görenekler ve sanat* (2010: 289-290). Eroğlu da kültürün unsurlarını; *teknolojik ve nesnel unsurlar, sosyolojik ve özel kültür unsurları, duygusal ve estetik unsurlar ve ideolojik kültür unsurları*(2007: 143) şeklinde dört kategoride toplamaktadır.

Doğanın ya da Tanrı'nın yarattıklarına karşılık, insanoğlunun yaparak, yaşayarak yarattığı, öğrendiği, aktardığı, geliştirdiği maddi-manevi her şeyi kültür olarak tanımlayan Güvenç, kültürel araştırmalarda yöntemsel güçlükleri yenmek ve sistematik bir kılavuz hazırlamak amacıyla 1940'larda ortaya konan bir rehberine dayanarak ilk 8'li grup sınıflamaya giren kültürün unsurlarını şöyle aktarmaktadır (2013: 74):

Şekil 3.2. Kültür unsurları

Çeşitli kriterler baz alınarak kültür sınıflandırmaları yapılmaktadır. Her bir sınıflandırmada ele alınan kültürün boyutu, açısı, anlamı da değişmektedir. Aşağıda (Şekil 2.3) Erdoğan (1997: 122-126)'ın belirttiği kültürel sınıflandırmalarda yer alan kültür çeşitleri gösterilmektedir.

Şekil 3.3. Kültürün sınıflandırılması

Kaynak: Erdoğan, 1997: 122-126'dan alınmıştır.

Yukarıda şekilde görülen sınıflandırma dışında kalan birde Hayat kültürü - Ölüm kültürü (Jules Herry), Yüksek kültür- Popüler kültür - Kitle kültürü şeklinde sınıflandırma bulunmaktadır.

3.6. Kültürel Diplomasi Kavramı

Bir toplum ya da grubu diğerlerin farklı kılan ve onlara kendi içlerinde bütünlük katan tüm değerlerine kültür denilmektedir. Bu değerleri yalnızca edebiyat ve sanatla sınırlamak büyük haksızlık olacaktır çünkü bu değerler bütününde inanç, gelenek, görenek, dil, töre, insan hakları, törenler, araç gereçler, ritüel ve semboller de mevcuttur. Belirli bir topluluğun kendini anlatma şekli olan kültür kimlik kavramının da kaynağı ve yansıması şeklinde kabul görmektedir (Purtaş, 2013:4).

Kültürel diplomasi ise ülkeler ve vatandaşlar arasında anlayışı ve hoşgörüyü geliştirmek için bilgi, sanat, kültür ve fikirlerin paylaşılmasıdır. Kültürel diplomasi bu açıdan bakıldığında her çeşit insani alış-veriş şeklinde de değerlendirilebilir (Cummings, 2003:1).

Kültürel diplomasi ve kamu diplomasisi çoğunlukla aynı kavrammış gibi kullanılsa da bu doğru bir yaklaşım değildir. Kültürel diplomasi aslında kamu diplomasisinin bir alt kümesidir denilebilir. Bu küme ise devletlerin kendi ulusal çıkarları için kendi mensubu olduğu kültürü tanıtip yaymak ve hedef ülke ya da vatandaşı kendisine sempati duyabilecek şekilde olumlu yönde etki altına alma faaliyetleri şeklinde değerlendirilebilir (Mark,2009). Kamu diplomasisinde hükümetlerin kamuoyunu etkilemek amacıyla yürüttükleri faaliyetler söz konusu iken kültürel diplomasinin temel aktörleri birey ya da bireyin mensubu olduğu toplumdur. Kültürün temel unsuru ve üreticisi insan olduğu için kültürel diplomasi daha çok inşa etkileyen ve onlar aracılığıyla gerçekleştirilen etkinliktir. Devletin kültürel diplomasiye dair rolü oldukça kısıtlı olmakla beraber en büyük fonksiyonu vatandaşları için ait olma duygusu ve bir kimlik sağlayabilmesi olacaktır. Bu açıdan bakıldığında kültürel diplomaside insani gelişmişlik oldukça belirleyici bir unsurdur.

Kültürel diplomasinin temel öğelerinden biri dildir ve kültürün önemli unsuru olan dil ulusların da hem birleştirici hem de ortak iletişim unsurudur. Bir bireye, topluma ya da kültüre ait bilgi edinmenin en temel yolu dilini öğrenmektir. İnsanların kendini anlatma ve fikirlerini belirtme yöntemi olan dil aynı zamanda diğer toplumların da söz konusu toplumun bakış açısını ve düşüncesini öğrenme aracıdır (Kitsou, 2011). Aynı dile mensup olan insanların milli sınırları çizmedeki önemli etkileri göz önüne alındığı zaman farklı dile mensup insanların da birbirlerini tanıma ve anlama çabalarıyla uluslararası arenada bütüncül

bir toplum modeli oluşturma düşüncesinin tartışıldığı söylenebilir. Bu bağlamda kültürel diplomasının barış ve istikrarı tesis etmek gibi başka önemli bir fonksiyonu olduğu da gözlemlenmektedir (Purtaş, 2013).

Kültürel diplomasi kısa süreli faaliyetlerin aksine daha uzun süreli faaliyetlerin mevcut olduğu bir süreçtir. Faaliyetlerin alt yapısını eğitim ofisleri ve değişimi organize eden yöneticilerden oluşur (Cull, 2009:25). Bunun en önemli örneklerinden biri British Council örneğidir. Kendini “kültürel ilişkiler” kurumu olarak lanse eden British Council temel hedef olarak kültürel değişim ve bunun faaliyetlerine yönelmiştir. İngiltere gibi Fransa da kültürel diplomasiye yoğunlaşan ülkelerdendir. Bu bağlamda ciddi yatırım yapan Fransa için Fransızcanın öğrenilmesi ve yaygınlaşması da bir prestij meselesi olarak değerlendirildiği söylenebilir (Cull, 2009:19-20).

Kültürel diplomasi ve eğitimin faaliyet alanları birbirlerine benzerlik göstermektedir. Her iki uygulamada ülkenin ortak kazanımlarına yardımcı olmaktadır. Uygulamalar bazında ufak tefek farklılıklar söz konusu olmakla birlikte faaliyetlerin amacı; ideolojileri benimsetmek, diğer ülkelerin vatandaşlarını etki altına almak ve kendilerini o vatandaşlara kabul ettirmek, gerekli görüldüğü takdirde düşüncelerin yayılması müdafaa etmelerini sağlamak ve her türlü coğrafyada desteklerini alabilmektir.

3.6.1. Kültür ve Küreselleşme

Küreselleşmenin toplumsal, kültürel yansımaları en yoğun ve sert eleştirilerin olduğu bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Son yılların adeta moda kavramı haline gelen küreselleşme her yönü ile ayrı bir tartışma konusu yaratmaktadır. Uluslararası kültürlerin tanınması, kültürler arası etkileşim kurulması ve bunun bir uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi politikası haline dönüşmesi konusunda küreselleşmenin kültürel boyutlarını ve etkilerini incelemek gerekir.

Ekonomi, siyaset, ticaret, güvenlik, teknoloji küresel boyutlarda toplumları ve insanları etkilerken, medya ulusları aşan küresel yayınları ile tüm bu alanlardaki değişim süreçlerini her coğrafi noktaya taşımakla sorumludur. Medya, pazarlama ve kültür endüstrileri ile ortak çalışan bu sistem tüm dünya insanların yaşamlarını örneğin; tüketim alışkanlıklarını, ideal vücut ölçülerini, güzellik anlayışlarını, yemek alışkanlıklarını, kültür-sanat, spor zevklerini vs. etkilemektedir.

Genel olarak küreselleşme, önemli toplumsal ilişkilerin ve örgütlenmelerin bölgeler arası veya kıtalar arası ölçekteki mekansal erişiminde bir kayışı temsil eder. Küreselleşme

karşıtlarına göre de kısmen küresel bir serbest piyasa yaratmak ve dünyanın belli başlı ekonomik bölgeleri dahilinde Anglo-Amerikan kapitalizmini pekiştirmek olan neo-liberal küresel projeyi meşrulaştırmaya ve haklı çıkarmaya yarayan bir mittir (Held ve McGrew, 2008: 10-12).

Robins'e göre küreselleşme, yeni küresel öğelerin var olan ve yerleşik, yerel ya da ulusal kültürel biçimlerle yan yana bulunmasıyla, kültürel olguların birikimi olarak görülebilir. Küreselleşmenin homojenleşme olarak düşünülemeyeceğini ancak sadece çeşit ve farklılık olarak da görülmemesi gerektiğini söyleyen Robins, küreselleşmenin kültürel kaynaşma ve kültürel farklılıklar arasındaki ilişkiyi düşünmek için yeni bir zemin medyana getirdiğini söylemektedir. Küreselleşme süreci, iktisadi ve kültürel dinamiklerin yüzleşme, çekişme ve müzakereyi içinde barındıracak biçimde karmaşık şekillerde birbirlerini etkilemeleri olarak görülmelidir (2008: 289-294).

Kültürel anlamda küreselleşmeyi farklı boyutlarda ele almak gerekmektedir. Kültürün küreselleşmesini Robertson, dünyanın giderek küçülmesi, tek dünya haline gelmesi ve ulusal olarak kurulmuş toplumlarınsa daha fazla çokkültürlü şekle bürünmesi olarak değerlendirmektedir (1998: 99-100). Berger de küresel kültürün gerçekten var olduğunu ve küresel kültürün içerik ve köken açısından Amerikan ağırlıklı olduğunu inkâr edilemez olduğunu belirtmektedir (2003: 10). Ritzer ise, küreselleşmenin kültürel sonuçlarını; etkinlik, hesaplanabilirlik, tahmin edilebilirlik ve kontrol edilebilirlikten meydana gelen *McDonaldlaşma* kavramı ile ifade etmektedir (1993: 7).

Kongar'a göre de küreselleşmenin kültürel ayağı, birbirinden farklı hatta, biri ötekine zıt iki ayrı sonuca işaret eder. Küreselleşmenin kültürel ayağının birinci sonucu, "mikromilliyetçilik" biçiminde ortaya çıkarken, ikinci sonucu özellikle tüketici davranışını etkileyerek, dünya çapında kültürel birörnekliliğin önünü açmış olmasıdır (Kongar, 2009).

1970'lerin başı itibariyle küreselleşme söylemlerinin yerleşmeye başladığı entelektüel dünyada ve bilim çevrelerinde kültür daha yoğun konuşulmaya başlamıştır. Kimileri kültürü küreselleşme süreciyle ilişkilendirerek yeni dünya düzeni bağlamında ele alırken, kimileri de ekonomi gibi kültürü de sömürgeciliğin tehlikeli bir aracı olarak görmektedir (Güngör, 2011: 225).

Kültür emperyalizmi tezi Oliver Boyd-Barret'in formülleştirdiği üzere teknoloji, kapitalizm ve içeriğin ihracatı olmak üzere üç düzeyde işlendiğini öne sürmektedir. Amerikan dizilerinin ve filmlerin popülerliği gerek nicel olarak, gerekse izlenme miktarı

bakımından hakimiyeti nedeniyle ulusal ve yerel kültürlerin giderek Amerikanlaştığını iddia eden kültür emperyalizmi tezinin geçerliliğine dayanak olarak gösterilmektedir (Mutlu, 2005: 153-154).

Çok sayıda ulus ötesi şirketin dünya çapında faaliyet göstermesi, iletişim ve medya teknolojilerinin gelişimi, seyahat ve ulaşım olanaklarının genişliği, sermayenin egemenliğinin az gelişmiş ülkeleri kapsayacak şekilde büyümesi, özellikle kitle iletişim araçları aracılığıyla belli başlı kurumlardan tüm dünyaya bilgi, eğlence, haber akışının sağlanması egemen kültürlerin evrensel yayılımına zemin hazırladığı iddia edilmektedir.

Bauman'a göre kültür, kural olarak hegemonya üzerinde kendine özgü düzenlerinin dikildiği normların ve değerlerin tekeli amaçlamaktadır. Kültürler hegemonyalarını kurdukları alanda tektipliliği hedefler ama aynı zamanda bu alanla insan dünyasının geri kalanını kesin çizgilerle ayırır. Bundan dolayı, kültürler yapıları gereği hep yaptıkları gibi bir seçimi tüm diğerlerinin üzerine çıkararak hayat biçimlerinin eşitliğine karşı çıkar. Kültür genelde ötekileri misyonerce kendi diline çevirme amaçlı bir etkinliktir. Birden fazla kültürel düzenleme kültürel çoğulculuk koşullarında yan yana olduklarında karşılıklı hoşgörü ihtiyaç duyulan ama kolayca ortaya çıkmayan bir tutumdur (Bauman, 2010: 178).

Kültür emperyalizmi tezi Amerikan emperyalizmi eleştirisinin kültürel anlamda dillendirilen şeklidir ve bu tez bugün küreselleşme eğilimlerine karşı mücadele sayesinde yeniden canlanan milliyetçilik söyleminin sıkı sıkıya sarıldığı bir ötekilik öyküsü üzerinden varlığını sürdürmektedir (Mutlu, 2005:289).

Haviland vd'egöre küreselleşme; bireylerin, şirketlerin ve siyasi kurumların kendi çıkarları doğrultusunda doğal kaynakları, ucuz işgücünü ve yeni ticari pazarları yeniden düzenleyerek kullandığı, devingen bir süreçtir. Küreselleşme yalnızca çok uluslu şirketlerin korkunç karlar elde ettiği bir güç sahası sağlamakla kalmaz, çoğu geleneksel kültürde felaketler yaratır ve uzun süredir varlığını sürdüren toplumsal örgütleri yok eder. Bunu gerçekleştirebilmek de büyük bir güç sahibi olmayı gerektirir. Makro düzeydeki gücü yapısal güç olarak adlandıran yazarlar, toplumlar içinde ve arasında sistemsel etkileşimi örgütleyen, yöneten ve yürüten bu gücün sadece bölgesel politik örgütleri değil aynı zamanda küreselleşme sürecinde ortaya çıkan karmaşık yeni kültürel oluşumları da içine aldığını belirtmektedirler (2008: 818-821).

Kültürel emperyalizmin ürünlerinin dünya çapında benimsenişine ve geleneksel kültürün yok olması için yapılan baskılara karşın, günümüz dünyasında küreselleşmenin

çeşitli boyutlarına karşı direnme eğilimi ve kültürel farklılıklar hala varlığını sürdürür (Haviland vd., 2008:799). Küreselleşmenin verdiği fırsatlar daha önce baskılanmış, sıkıştırılmış ya da daraltılmış farklı kültürlerin, toplumların kendilerini evrensel olarak ifade etmelerine de olanak sağlamaktadır.

Mutlu'ya göre küreselleşmeyi hala merkezi-çevre tarzında okuyacak olsak bile, bu ilişkinin en azından artık tek yönlü olmadığını düşünmemiz ve pek çok değişkeni göz ardı eden bir yaklaşımın kısırlığından kendimizi uzak tutmamız gerekir. Ulusal kültür korumacılarının savları karşısında iletişim teknolojilerindeki dönüşüm tam tersi imkanlar yaratmaktadır. Çevre kültürler merkeze taşınmaya hatta merkezin ana akım kültürüne dahil olmaya başlamıştır. Bu, küreselleşmenin çevre kültürlere sunduğu imkandır. Çevrenin korumacı içine kapalı politikaları ve bu imkanı gözardı etmesine ve korkulanın başa gelmesi için kolaylaştırıcı bir ortam yaratmak demektir. Bu durumda yapılması gereken, korumacılık veya içe kapanma değil tam tersi dışa açılma ve Tarkan, Galatasaray gibi popüler değerlerin küresel kültüre dahil etmenin yollarını aramaktır (Mutlu, 2005: 290).

Küresel kültür düşüncesinin gezegenler arası terimler haricinde pratik olarak imkansız olduğunu söyleyen olsa bile Smith, küresel kültürün hiçbir ihtiyaca, kimliğe cevap veremeyeceğini, insanlığı birleştirebilecek bir dünya hafızasına sahip olmadığını belirtmektedir. Küresel bir kültürün başarılı olabilmesi için var olan tüm ulusal kültürlerin toptan hafıza kaybına uğramaları gerekir (2008: 330-333).

Çeşitli kültürel öğeler medya, ticaret, teknoloji vb vasıtasıyla farklı toplumlarda benzer (örneğin kılık-kıyafet, yemek tarzı) yapılar görünse de bunu homojen bir küresel kültür olarak değerlendirmek güçtür.

3.6.2. Kültürler Arası İlişkiler

İletişim ve ulaşım teknolojileri, bilgisayar ağları, veri tabanları, gelişen ekonomi, iş ve siyaset ilişkileri insanların sürekli farklı ülkeler arasındaki döngüsünü ve hareketliliğini artırmaktadır. Öte yandan sosyal, siyasi, ekonomik ve teknolojik unsurların yanı sıra küreselleşmenin hızına artı ivme kazandıran, bu kavramı gündelik hayatın temel öğelerinden biri haline getiren klasik ve dijital medya, kültürel alışverişin gerçekleşmesinde ve karşılıklı tanınmasında etkin bir role sahiptir.

Kültürlerarası iletişim genellikle farklı kültürlerle mensup bireyler ya da gruplar arasında gerçekleşen iletişim faaliyetleri olarak tanımlanır. Kültürlerarası iletişim makro düzeyde etnik gruplar, uluslar ve ülkeler arasındaki iletişim faaliyetleri inceler. Ekonomik

ve siyasal nedenlere dayalı göçler, kitle turizmi ve ekonomik- siyasal birliklerin yaygınlaşması farklı kültürlerden insanların birbirleriyle karşılaşmaları olasılığını arttırmış ve bu karşılaşmaların sosyal sonuçları çağdaş toplumun problemleri olarak ortaya çıkmaya başlamıştır. Hem kültürel hem de iletişim yönü bulunan bu sorunların çözümünde temelde kültür bilimlerinin teorik birikiminden yararlanılmaktadır (Kartarı, 1999).

Kültürlerarası iletişimin diğer iletişim süreçlerinden tek farkı farklı kültürler arasında olmasıdır. Bunun sonucunda “kültürlerarası iletişim, farklı kültürlerden insanların ortak değerler ürettiği sembolik bir süreçtir ” tanımı oluşmaktadır (Soydaş, 2010:12).

II. Dünya Savaşı sırasında Ruth Benedict'in ABD Savaş Enformasyon Dairesi için, Japonları anlamak ve Amerikan fikirlerinin onların anlayacağı biçimde aktarılmasını sağlamak amacıyla yürüttüğü antropolojik çalışmalar kültürlerarası iletişim disiplininin altyapısını oluşturmaktadır. Kavram olarak kültürlerarası iletişim ise ilk kez Edward T. Hall tarafından 1959 tarihli The Silent Language (Sessiz Dil) adlı eserinde kullanılmıştır. Hall gerçekleştirdiği karşılaştırmalı kültür çalışmaları ile iletişimdeki pratik etkileşimi ortaya çıkarmaya çalışarak kültür çalışmalarını iletişim alanına genişletmiş ve niteliksel araştırma yöntemlerinin iletişim alanında da kullanılmasını sağlamıştır (Kartarı, 2001: 30-31). Hall Sessiz Dil'le, dilin semboller ve seslerin ötesinde anlamlar taşıdığına altını çizmektedir.

Kültürler arası iletişimde en önemli unsurlardan birisi dildir. Bir dili anadili gibi ya da derdini anlatacak kadar bilmek karşılıklı diyalogun sağlanması için yeterli gelse de sağlıklı bir iletişim kurulabilmesi için kimi zaman yetersiz kalmaktadır. Her toplumun kendine özel değerleri, normları, davranış biçimleri, inançları, o toplumda geçerliliği olan düşünce, ifade kalıpları vardır ve bazen konuşma bu unsurlar bağlamında bir anlam kazanmaktadır. Dil ancak bu unsurlar çerçevesinde öğrenildiğinde kendini ve konuşanı tamamlar. Çünkü bir dil sadece onu oluşturan harf ve seslerden ibaret değildir aynı zamanda kültürel anlamlar taşır. Bu nedendir ki bir topluma oldukça anlamlı, dokunaklı, komik, acı ya da saçma gelen bir cümle farklı bir kültüre ait toplumda normal karşılanabilir. Gerek sözel gerekse bedensel dilin anlamsal ve özsel boyutunun tam bilinmemesinin kimi zaman ciddi iletişim kazalarına sebebiyet verdiği konusuna daha önceki bölümde de örneklerle yer verilmişti. Gerek uluslararası halkla ilişkiler, gerekse kamu diplomasisi farklı toplumların birbirleriyle ilişkilerini kapsadığı için bu farklı toplumların farklı dillerinin bilinmesi, mesajların bu dillerin anlam ve söylemleriyle kodlanması durumunda ancak doğru bir iletişim süreci kurulabilir.

Küreselleşme ve onun getirdiği bir dizi pratiklerin önüne geçmek, engellemek mümkün değildir. Aksine ortaya çıkan bu pratiklerin tanınması, içselleştirilmesi ve toplumların olumlu gelişimleri için kullanılması daha etkili bir baş etme yöntemi olarak değerlendirilebilir. Küreselleşme çeşitli alanlarda bütünleşmeyi getirirken, aynı zamanda farklılıkları da ortaya koymaktadır. Farklı kültürler ve toplumlar arasında oluşacak her türlü sosyal, ekonomik, kültürel ilişki boyutunda sergilenen yaklaşım ve tutumlar önemlidir. Uluslararası düzeyde gerçekleşecek her türlü toplumsal, halkla ilişkiler ya da diplomatik süreçte günümüz gezegeninin çoksesli, çokkültürlü dünyasının sunduğu farklı bakış açılarını, söylemlerini, davranış ve eylemlerini göz ardı etmek, yok saymak bu sürecin sağlıklı işlememesine neden olacaktır.

Küresel düzende göç, seyahat, iletişim, bilgi-işgücü transferi gibi nedenlerle ortaya çıkan hareketlilik artık sıradanlaşmıştır. Günümüzde dünyayı hareket etmek zorunda kalmadan da görmek mümkündür. Bu bakış açısıyla küreselleşme, yaratıcı ve birleştirici bir melezleştirme süreci olarak değerlendirilebilirken, kültürlerin karşılaşması, karışması kültürel çatışmaları, yozlaşmaları güçlü olanın içinde erime riskini de beraberinde getirebilmektedir.

Kültürel açıdan yaklaşıldığında kültür ve iletişim kavramlarını birbirinden ayırmak mümkün değildir. Kültürün nesilden nesile aktarılabilmesi için sözel, yazılı, teknolojik iletişime ihtiyacı vardır. Ancak iletişimin nasıl gerçekleşeceği de o toplumun sahip olduğu maddi ve manevi kültürel öğeleri ile ilintilidir. Kültürümüzün bize kazandırdığı algı, tutum ve davranışla iletişim kurarken, kullandığımız dil de o kültürel boyut içinde anlam kazanır. Kültürlerarası iletişim faaliyetlerinde de kültür ve iletişim arasındaki bu özsel bağ unutulmadan bir strateji oluşturulmalıdır. Kamu diplomasisi farklı kültürel yapıların uluslararası platformlara taşınması için önemli bir araçtır. Kültürel etkileşim, işbirliği, ortaklık amacı güden kamu diplomasisi faaliyetleri kültürlerarası iletişim sürecine stratejik yaklaşmak durumundadır.

3.7. Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Kültürel Diplomasi

Günümüz dünyasının anahtarı bilgi, kültür ve iletişimdir. Devletlerden beklenen artık sadece teknolojik gelişmeler ve ekonomik zenginliğe sahip olmak değil aynı zamanda sosyal uyum ve sürdürülebilir gelişmeleri de yürütebilmeleridir. Küresel ekonominin güç motoru kültürel farklılıklar, hassas sosyal ve politik sistemlerle de ilgilidir. Fikirler, inançlar, değerler, imajlar, bireysel-kültürel farklılıklar hiç olmadığı kadar hızlı yayılmakta birlikte uluslararası platformda daha önemli hale gelmiştir. (Potter, 2003:44).

Farklı toplumlarda etkileşim yaratabilmek için antropoloji, etnografya, folklor, sosyoloji ve sosyal psikoloji gibi disiplinlerin birleşimi kültürel dokuları çalışacak uygulamacılara bir görüş açısı sağlar. Kültürel dokuları çalışmak aynı zamanda Martin J. Gannon'un (1994) ifadesiyle kültürel metaforları da anlamaya yardımcı olur. Gannon'a göre kültürel metaforlar bir ulusun çoğunluğu tarafından çok önemli olarak düşündüğü o ulus kültürünün eylemleri veya fenomenleridir. Bu metaforların karakterleri daha sonra o toplumun özelliklerinin anlamlandırılmasında ve tanımlanmasında baz oluşturur. İtalyan operası, Alman senfonisi, Fransız şarabı, Rus balesi, Japon bahçeleri, İspanyol boğa güreşleri, Amerikan futbolu, Türk kahvehaneleri gibi ulusal metaforlar tipik örnekler olarak gösterilebilir (Ihator, 2000:39).

Uluslararası aktörlerin sayısının ve niteliğinin değiştiği günümüzde farklı ülkeleri ve toplumları etkilemenin biçimi, içeriği ve şekli de değişmek zorunda kalmıştır. Sert müdahalelerin karşısına en büyük güç olarak çıkan yumuşak güç bugünün önemli bir diplomasi ve ilişki kozu olarak değerlendirilmektedir. Yumuşak gücün temel direklerinden birisi de kültür ve kültür ürünleridir.

Küreselleşme akımı ve çerçevesinde sadece ekonomik, teknolojik gelişmeler değil haberler, kültürel olaylar, spor vb organizasyonlar da toplumlar arası çok hızlı bir alışveriş süreci içindedir. Gelişmiş toplum yapıları toplum-toplum ilişkilerinin boyutlarını da çeşitlendirmiş ve güçlendirmiştir. Bu sürecin etkisiyle kültürler arası geçişkenlikler olumlu ya da olumsuz olsa da devam etmektedir. Buna istinaden bir toplumun temel taşlarını teşkil eden kültürel dinamikler de bu gelişmeler ışığında kamu diplomasisinin en önemli silahlarından biri olarak kabul edilmektedir.

Kamu diplomasisinin temel amacı başka ülkeler nezdinde pozitif bir imaj oluşturma, bu imajla karşı halkın onayını, sempatisini ve takdirini kazanmaktır. Nye, bir ülkenin yumuşak gücünü; '*kültür*', '*siyasi değerler*' ve '*dış politika*' şeklinde üç kaynağa dayandırmaktadır(2005: 20-22). Kültür, evrensel değerler içerdiğinde ve kültür politikaları başkalarının da çıkarlarına, değerlerine hizmet ettiğinde, yarattığı sorumluluk ve çekicilik ilişkisiyle istediği sonuçları elde etme olasılığını artırır. Bir hükümetin yurt içi ve yurt dışı politikaları, gösterdiği tepkiler de yumuşak güç kaynağıdır ancak izlenen politika, atılan adımlar o ülkenin yumuşak gücünü güçlendirdiği gibi yıkılmasına da sebebiyet verebilir.

Özellikle kültür ve kültür ürünleri farklı toplumları etkilemede yıllardır kullanılan en önemli araçların başında gelmektedir. Örneğin, Hollywood filmleri, kişisel temaslar, ziyaretler, alışveriş, üniversite değişim programları, bursları bu ülkelerin kültür ve

değerlerinin başka ülkelere aktarılmasında önemli birer araçlardır. Nye (2005:43)'a göre, “insanlar tarafından desteklenmeyen politikalar, genel imajın en değişken unsurudur, kültür ve değerlere dayanan olumlu görüşler ise, daha kalıcıdır”.

Szondi'ye göre de kültürel diplomasi bir ülkenin hükümetiyle ve dış politika hedeflerinin (diplomatik bir operasyon olarak olumlu bir imaj sunabilmek gibi) başarılmasıyla yakından ilgilidir. Bu anlamda kültür, başarılı dış politikanın bir aracı olarak hizmet eder ve böylece politize edilir. Kültürel ilişkiler; edebiyat, filmler, radyo ve televizyon programları, sanat, bilim, müzik, dil gibi kültürel ürünlerin yurt dışına tanıtılmasını kapsamaktadır. Bütün amaç yabancı toplumları bir diğer ulusla yakınlaştırmak, insanların, kültürünü, dilini tanıtmak ve o ülke hakkında kültür aracılığıyla olumlu bir imaj, fikir yaratmaktır. Yazar, kültürel ilişkilerin olumsuz veya yanlış yargıların değiştirilmesinde en iyi yol olduğu gibi, diğer itibar yönetimi formlarından da daha derin etki ve güven yarattığına vurgu yapmaktadır (Szondi, 2009: 302).

Kamu diplomasisi çerçevesinde değerlendirdiğimizde başarılı bir dış politika, dış tanıtım ve uluslararası halkla ilişkiler için, kültürel diplomasi en önemli ayakların başında gelmektedir.

4. YUMUŞAK GÜÇ VE KÜLTÜREL DİPLOMASİ BAĞLAMINDA BRITISH COUNCIL ANALİZİ

Uluslararası ilişkiler alanında yapılan çalışmaların artışıyla birlikte konjonktürel değişimler olmuştur. Özellikle diplomasi kavramı üzerine yoğunlaşan bu çalışmalar tarihsel süreçteki diplomatik ilişkilerin aksine giderek halkında içine katıldığı kültürel diplomasi faaliyetlerine dönüşmüştür. Geleneksel diplomasi anlayışında devletler gerek maslahatgüzarları aracılığı ile diplomasi faaliyetlerini yürütmekte ya da devlet başkanları bir araya gelerek ülkelerinin menfaatlerine uygun olan politikaları karşı ülkeye havuç sopa yöntemini kullanarak kabul ettirmeye çalışmakta idi. Bu yöntem defalarca revize edilmiş ve günümüzde sert güce oranla artan bir şekilde yumuşak güç anlayışına doğru evrilmiştir. Yumuşak güç ve birlikte kullanılan kültürel diplomasi faaliyetleri devletler açısından stratejik bir değer haline gelmiştir (Erzen, 2012).

Kamu diplomasisini ortaya çıkartan önemli etmenlerden biri de hiç kuşkusuz devlet dışı aktörlerin faaliyetleridir. Bu aktörler ve kurumların faaliyetleri ile kamu diplomasisi oluşturulmaktadır (Bostancı, 2012). Bir diğer faktör de küreselleşme ile birlikte iyice hissedilen bilgiye ulaşım ve erişim hızının artmasıdır. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile birlikte devletler öncelikle kendi halkına iç politik faaliyetlerini anlatma daha sonra internet ve sosyal medya aracılığı ile de uluslararası ölçekte aktarmaya başlamıştır. Küresel ölçekte bir kamu diplomasisi faaliyetinin gelişmesinde en önemli etken ulaşım ve iletişimin gelişmesidir denilebilir (Aydemir, 2018).

Devlet dışı aktörlerin uluslararası çevreyi yönetebilmek adına diğer insanlarla iletişim kurması olarak da değerlendirebileceğimiz kamu diplomasisi (Cull, 2009) ayrıca reformist bir çevre meydana getirebilmek adına kamuoyu oluşturmak ve dış politikayla milli çıkarları savunmak olarak da tanımlanabilir (Szondi 2008). Kamu diplomasisine dair genel bir başka görüş ise mevcut ülkenin halkını etki altına alıp kendi hükümetlerinin politikalarını hem içte hem de dışta değiştirebilecek baskı unsuru oluşturabilmektir.

Kamu diplomasisi kavramı oldukça geniş ve derin bir anlama sahiptir. Bu açıdan bakıldığında ulusal çıkarlar adına doğru faaliyetler ve stratejilerin uygulandığı, gerekli mesajların ihtiyaç dahilinde üretildiği, kamuoyu ve diğer aktörlerin sürece dahil edildiği, iletişimin stratejik gücünden faydalanılarak bilinç altının üzerinde durulduğu çok yönlü bir yaklaşımdır ve hükümetlerin stratejik amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik çabaların tamamını içermektedir (Aydemir, 2018).

Devlet kurumlarınca sürdürülen kamu diplomasisi etkinlikleri;

- devletin politikalarını mevcut kitleye pozitif olarak iletmek,
- ülke imajlarını olumlu yönde geliştirmek,
- kültürel yönden iletişime geçerek genel anlamda iyi niyet sergilemek,
- farklı alanlarda işbirliğini desteklemek ve kolaylaştırmak,
- uzun süreçli ilişkiler kurmak ve bunu geliştirerek devam ettirmek
- düşmanları tarafından oluşturulan negatif algı ve propagandayı pasifize etmek üzerinde kurgulanmaktadır.

Kültürel diplomasi kamu diplomasisinin uygulamalı bir alt başlığı olarak değerlendirilebilir ve en basit anlamda devlet dışı bir aktörün kültürel zenginliği, ülkenin kaynaklarını ve başarılarını olumlu imaj çerçevesinde çevreye aktarması şeklinde tanımlanabilmektedir. Cull'a göre kültürel diplomasi uluslararası kültürel etkinliği daha kolay bir hale getirerek uluslararası çevreyi etki altına alıp yönetme çabasıdır (Cull 2009). Kültürel diplomasi etkinlikleri diplomasi veya dış politika hedefleriyle paralel olarak bir devletin kendi kültürünü yaygınlaştırması ve diğer ülkelerin vatandaşları üzerinde olumlu etki bırakmak amacıyla iletişime geçmek suretiyle yürütülmektedir (Mark, 2009). Kültürel diplomasi kavramının temel noktası diğer ülkelerle eğitim, dil, inanç, sanat, edebiyat, müzik ve kültür aracılığıyla iletişime geçmek, bu iletişimi devam ettirmek ve devamını getirebilmektir. Proaktif bir süreç için uygulanan kültürel diplomasi bir ulusun kurumlarının, değerler sisteminin ve kültürel kişiliğinin aktarılmasıdır (Aydemir, 2018:226).

Dil, sanat, edebiyat ve düşünce toplumların birbirlerini tanımaları ve kendilerini birbirlerine anlatmalarının önünü açmaktadır. Sosyo-kültürel iş ortaklığını geliştiren, insanlar arasındaki iletişimi ve etkileşimi güçlendiren milli çıkarları dış politika hedeflerinde düşünce, gelenekler ve değerler açısından bir hareket sürecine yönlendiren ve bu süreci başlatan kültürel diplomasi devletler, devlet dışı aktörler, STK'lar ve özel sektör tarafından yürütülebilmektedir (Aydemir, 2018).

Bir ulusun dikkat çekici ve diğerlerini etki altına alan toplumsal yaşamı da kültürel diplomasi kavramının içerisinde yer almaktadır. Bazı değerlerin karşılıklı iletimi ve detaylı düşüncelerin oluşturduğu kavram son dönemlerde etki alanını arttırmış ve siyasi, dini, düşünsel ve yaratıcı alanları da işin içine dahil edip toplumun ana özelliklerini belirleyen bir faaliyetler bütününe dönüşmüştür. BM bildirimleri ve UNESCO sözleşmeleri günümüz kültür

anlayışının çok çeşitli bir yansıması şeklinde söz konusu ulusun bir bileşeni şeklinde ifade edilmiştir (Ivey ve Cleggett, 2008).

Kültürel diplomasi ülkelerin çıkarlarını gözetmektedir. Uygulama tarzı ve muhteviyatı farklı olmakla birlikte nihai hedef söz konusu olduğunda benzeştiği çok nokta vardır. Bu bağlamda kültürel diplomasının ortak amaçlarını; kültürün diğer insanlara benimsetilmesi, vatandaşları tesir altına almak, düşüncelerin benimsetilip yayılması, bu fikirlere yönelik altyapı oluşturulması, ülkenin değerleri dahilinde sosyal, politik ve ekonomik hedeflere ulaşmak için çaba gösterilmesi şeklinde sıralayabiliriz (Aydemir, 2018).

Bu bölümde İngilterenin kültürel diplomasi faaliyetleri yürüten British Council kurumunun faaliyetleri kültürel diplomasi ve yumuşak güç bağlamında ele alınmıştır.

4.1. British Council'in Kuruluş Süreci

İngiltere XIX. yüzyılın en güçlü devletidir. Bu gücün parametreleri jeopolitik gücü, sanayi, donanma üstünlüğü, doğal kaynaklar ve politik birliktir (Nye, 2003). Denizlerde de tek gücü temsil eden İngiltere ticari üstünlüğünü de arttırarak birçok ülkeyi ekonomik açıdan hakimiyet altına almıştır. Bu dönemde yumuşak gücü sert güçle dengeleyen ülke dönemin süper gücü konumuna gelmiştir. İngiltere üç kamu yararını ciddi anlamda dikkate almıştır. Öncelikle güç dengesini Avrupa'daki önde gelen devletler arasında gözetmeye özen göstermiştir. Diğer konu ise uluslararası serbest bir ekonomik sisteme verdiği destektir. Son konu ise denizdeki serbest geçiş hakkını sağlamak ve uluslararası müşterek alanları koruma altına almaktır (Nye 2003). XIX yüzyılda süper güç olma özelliğine sahip olan İngiltere I. Dünya savaşı sonrasında eski gücünün yerinde olduğunu düşünerek ve kendine olan sonsuz güveniyle kültürel girişim ve faaliyetlerde çok etkin olmamış daha çok geri planda kalıp seyirci konumuna düşmüştür. I. Dünya savaşı sonrası dönemi İngiltere için nispeten durağan olduğu gözlemlenmiştir.

1930'lu yıllara gelindiğinde ise Almanya ve Fransa karşısında kültürel, siyasi ve ekonomik propagandaların altında kaldığı, etkinlik sergileyemediği ve bu durumun da İngiltere'nin imajı üzerinde oldukça olumsuz bir etkiye neden olduğunu söyleyebiliriz. Dönemin siyasi konjonktürü, siyasal gerilim ve İngiltere'nin durgunluğu göz önüne alındığında ülkenin daha doğru anlaşılabilmesinin yolu İngiliz sanatını, bilimi, parlamenter kurumları, teknolojik gelişmeleri ve İngilizce bilgisini yaymanın tasarlanmış siyasi olmayan eğitim programları ile mümkün olacağı belirtilmiştir. Kısacası İngiltere kendini kültürel açıdan ifade etmeli ve bunun için de eğitimi kullanmalıydı (Donaldson, 1984: 4-5). Bu

durumu analiz eden İngiltere kültürel ilişkilerin geliştirilmesiyle birlikte ticaretin de artacağını düşünerek bu alanda faaliyet yapmaya karar vermiştir (Fisher 2009: 13).

İngiltere'nin kültürel ilişkilerini geliştirmek amacıyla uygulamaya koyduğu ve dünyanın ilk kültürel ilişkiler kurumu olan British Council 1934 yılında kurulmuştur. British Council'in ilk adı İngilizler ve Diğer Ülkelerle İlişkiler Komitesi şeklindedir. (The British Committee for Relations with Other Countries). Bu isim bize kurumla ilgili olarak asıl amacın diğer ülke ve milletlerle bir bağ kurmak ve ilişkilerini sağlamlaştırmak olduğunu göstermektedir. Fisher da bu isimle alakalı olarak “asıl amacın sanayiden teknolojiye, edebiyattan bilime kadar İngiliz kültür ve ideallerini dünyanın her yerinde yaymak ve bu amaçla çıkar grupları oluşturmaktır” (Fisher, 2009: 13) şeklinde ifade etmektedir. Kurumun adı daha sonra kısaltılarak British Council olarak günümüze kadar gelmiştir. Kurum hem İngiltere'ye hem de çalıştıkları diğer ülkelere olumlu katkılarda bulunarak, fırsatlar yaratarak ve bağlantılar kurarak İngilizler ve diğer uluslar arasında bilgi ve anlayış yarattıklarını ifade etmektedir.

İngiliz hükümeti adına denizaşırı kültürel propaganda faaliyetleri yapmak için özel olarak dizayn edilmiş bir organ oluşturma fikri belki de bu agresif dış propagandanın Britanya'nın çıkarlarına ve prestijine ilişkin zararlı etkilere karşı koymak için daha olumlu önlemlerin alınmasına dair artan barış dönemi reaksiyonuydu (Taylor, 1978:244).

British Council kendi internet sitesinde kurulma sebebini açıklamıştır. 1930'lar küresel bazda istikrarsızlığın olduğu bir dönemdi. Yaşam standartlarının düşmesi, işsizliği artıran ve ticareti zayıflatan ekonomik buhrandan dolayı İngiltere'nin etkisi bu dönemde azalmıştır. Diğer önemli bir nokta ise Rusya'da Komünizmin, İtalya, Almanya ve İspanya'da ise Faşizmin yükselişiyle birlikte aşırı ideolojiler de rağbet görmeye başlamıştır. İngiliz hükümeti de bir açıdan bu gelişmelere bir reaksiyon olarak British Council'i kurmuştur.

Kurum 1935 yılında amaçları ve hedeflerine ilişkin olarak resmi bir açıklama yayınlamıştır. Bu açıklamaya göre öncelikli amaç İngilizcenin kullanılmasını ve çalışılmasını ve dolayısıyla İngiliz edebiyatı ve dilinin kullanımını destekleyerek ve İngilizlerin müzik, güzel sanatlar, bilim, felsefi düşünce ve siyaset pratiğine olan katkılarını da göz önüne serip tüm dünyada İngiliz kültür ve medeniyetinin daha büyük değer ve önem kazanmasını katıda bulunmaktadır. Diğer bir amaç ise İngiltere ile diğer ülkeler arasındaki kültürel ve eğitimsel değişim hareketlerini desteklemek ve eğitim hareketlerine ilişkin olarak çift yönlü olarak öğrencilerin eğitim, teknik kurum ve fabrikalara yerleştirilmesini sağlayıp bu akışı desteklemektir. Eski sömürge yeni özerk yönetimlerde İngiliz kültürel geleneğinin

güçlendirilmesi ve devamı için fırsatlar sağlamak ve ayrıca koloni ve bağımlı ülkelerde İngiliz eğitiminin sürekliliğini garanti altına almak şeklinde belirtilmiştir (Donaldson, 1984)

Kurum 1940-41 yıllık raporunda hedeflerini ise diğer ülkelerdeki insanların yaşam tarzları ve felsefeleri ne olursa olsun, mevcut politika ne olursa olsun ya da hangi siyasi görüşten temellenirse temellensin bu insanların İngiltere'nin dış politikasını sempatiyle değerlendirmelerini sağlamak ve samimiyet dahilinde bilgi ve anlayış temelli bir ortam oluşturmak şeklinde belirtmişlerdir. 1940 yılında British Council'a kraliyet tarafından verilen Kraliyet Tüzüğü ile tüzel bir kişilik kazanmış bir hayır kurumu ve kuruluşu olmuştur. Verilen tüzük ile kurumun misyonu iyice belirginleşmiştir. Kurumun misyonu yurt dışında İngiltere ve diğer ülkelerle olan kültürel ilişkileri geliştirmek için çabalamak ve İngiliz ideallerinin ve hedeflerinin yaygınlaştırılıp nüfuzunu ve prestijini tüm dünyada arttırmaya çalışmaktır (<https://www.britishcouncil.org/about-us/history>).

British Council kültürel ilişkilerden ve eğitim fırsatlarından sorumlu bir kurum olduğunu savunmaktadır (Fisher 2009:13) ve kurumun odak noktası ise genç nüfusun yüksek sayıda olduğu ülkelerdir. Bu ülkelerde genç nüfusu etkileyebilmek için öğrenci hareketliliği, bilgiye rahat erişim ve yenilikçi politikaları uygulamaktadır (Aydemir, 2018). Uluslararası ilişkilerdeki sorunların çözümüne yönelik kültürel ve eğitimsel bağların güçlendirilmesi gerektiğini savunan British Council insanların seslerini duyurmak ve kendi hayatların şekillendirmeleri konusunda yardımcı olmaya çalıştıklarını ifade etmektedir (<https://www.britishcouncil.org/society>).

British Council ve ortaklarıyla birlikte yürüttükleri kültürel çalışmalar ve projeler kültürlerarası iletişimi geliştirmek ve desteklemek ve istikrar ve refaha ilişkin faydaları temin etmek noktasından temellendirilmiştir (Donaldson, 1984).

4.1.1. II. Dünya Savaşı Döneminde British Council

Kurum denizaşırı ilk temsilciliklerini Polonya, Romanya, Mısır, İtalya ve Portekiz'de açmıştır. Bu ülkelerden bazılarında II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla bazı temsilcilikleri kapanmıştır. Ancak savaş, kültürel ilişkilerin hem müttefiklerle, hem de savaş sonrası dönemde İngiltere'ye sığınmak isteyen mültecilerle İngiltere'nin ilişkilerini güçlendirme aracı haline gelmesini sağladı.

British Council 1940 yılında içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu birçok ülkede temsilcilikler açmaya devam etmiştir. Bu ülkelere İspanya, İsveç, İzlanda, Şili, Arjantin, Brezilya, Venezuela örnek olarak verilebilir. Savaşa rağmen British Council'ın bu ülkelerde

temsilcilikler açması stratejik açıdan önemliydi. British Council'in bağımsızlığı, Bilgi ve Enformasyon Bakanlığı ile sıkı bir mücadeleye rağmen parlamentodaki destekle korunmuştu. Savaş döneminde dahi British Council destekçileri tarafından diğer ülkelerle kültürel ilişki kurmanın önemi üzerine tartışmalar yapılmaktaydı (Fisher 2009: 20-22).

Bahsedilen tartışmalarda en çok adı geçen ve jeopolitik açıdan önem arz eden ülkelerin başında Türkiye gelmekteydi. Bu açıdan kurumun Türkiye'deki temsilciliğinin olması hem kurum açısından hem de İngiltere açısından öncelikliydi. Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni kurulmuş bir ülke olması ve jeopolitik konumuyla güçlü tarihsel mirası onlara çok cazip gelmişti. Nitekim I. Dünya Savaşında karşıt gruplarda yer almaları, sonrasında Kurtuluş Savaşı dönemindeki çatışmalar ve nihayetinde Musul Sorunu ile alakalı olarak Türkiye'nin temkinli yaklaşımından dolayı iki ülke arasındaki temaslar ve diplomasi oldukça yavaş ilerlemiştir (Dosdoğru, 2018: 69). British Council Türkiye'deki faaliyetlerine 1937 yılında ancak başlayabilmiştir. Dönemin Ankara Büyükelçisi Sir Percy Loraine belirtilen tarihte ülkesinin Dışişleri Bakanlığına mektup yazmıştır ve mektubunda Türkiye'de kültürel faaliyetlere gereken önemin verilmesi talebinde bulunduktan sonra bu talebin de Türkiye tarafından olumlu değerlendirileceğini belirtmesi dikkat çekici bir husustur. Daha ilginç olan nokta ise bu vesile ile Bizans Sarayının bulunmasının hedeflendiği Sultanahmet kazıları için sondaj taleplerinin de gündeme getirilebileceğidir (Aktaran Dosdoğru, 2018 ve FO 395-586 P 366 /123 /150). Bu açıdan değerlendirildiğinde British Council'in Türkiye'de öncelikli amacının kültürel etkileşimden ziyade ulusal çıkarlar üzerinden şekillendiği görülmektedir.

Türkiye'de temsilcilik açma görevi Michael Grant adlı İngiliz'e verilmiştir. 28 yaşındaki Grant'a bu görev verildikten sonra Kasım 1940 yılında Kahire'den trenle Ankara'ya gelmiştir. British Council'in ilk temsilciliğinin Ankara'da açılmasının ardından Grant dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel tarafından İngilizce öğretimi yaygınlaştırması için davet edilmiştir. Türkiye'de yeni yapılanan Halkevlerinde İngiliz öğretmenler tarafından İngilizce dersleri vermeye başlanmıştır. Dil eğitimine ağırlık veren British Council 1943 Martından 1944 Martına kadar İngiliz vatandaşı olan öğretmen ve profesörler aracılığıyla Türkiye'de çok sayıda öğrenciye İngilizce öğretmiştir. 1944 öncesi Türkiye'de İngilizce bilen kişi sayısı 4510 iken bu sayı 1944'te 8013'e çıkmıştır (https://issuu.com/bcturkey/docs/bcturkey_history). British Council sadece İngilizce öğretimine ağırlık vermemiş aynı zamanda fotoğraf sergileri açmıştır, yurt dışından getirtilen kitaplarla kütüphaneler kurmuş, tıp, hukuk, mühendislik gibi alanlardaki kitapları Türkçeye

tercüme ettirmiş eğitim için İngiltere'ye kendisinin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin verdiği burslarla öğrenci göndermiştir. (https://issuu.com/bcturkey/docs/bcturkey_history).

Türkiye'de açılan ve ülkenin dört bir yanına eğitim götüren halkevleri British Council'ın Türkiye'deki kültürel faaliyetlerinde çok etkin olmuş ve İngilizlerin de ciddi anlamda ilgisini çekmiştir. Sadece ilgisini çekmekle kalmamış aynı zamanda bu fikir projelendirilip Sir Deeds tarafından Londra'da da bir Halkevi açılması için teklif sunulmuştur. 1942 yılında Halkevi Londra'da açılmıştır. Bu dönem üzerinde düşünülmesi gereken bir tarihtir. Çünkü İngiltere önderliğinde müttefiklerin Türkiye'yi de II. Dünya savaşına sokmak istedikleri ve bunun için yoğun çaba harcadıkları aynı zamanda ciddi baskı uyguladıkları bir dönemdir. Bu açıdan bakıldığında İngilizler için Londra Halkevi bir kültürel propaganda aracı olarak değerlendirilmiştir. British Council'ın Londra Halkevi'nin açılması için gösterdiği çabanın ayrıca kurum binasının 3 yıllık kira bedelini karşılamaının İngiliz ulusal çıkarlarına hizmet ettiği söylenebilir (Yaşar, 2010: 186).

Londra Halkevi faaliyetlerine dair Türkiye açısından da değerlendirmeler mevcuttur. Bunun bir örneğini Ruşen Eşref Üneydın'ın 27.03.1945 tarihinde CHP Genel Sekreterliği'ne halkevinin mevcut durumu ile ilgili sunduğu rapor ile açıklayabiliriz. Ruşen Eşref Üneydın 1944 yılında Londra Büyükelçiliği görevine getirilmiştir ve aynı zamanda kendisi Londra Halkevi'nin başkanlık görevini de eş zamanlı olarak yürütmüştür. Üneydın tarafından Londra Halkevi'nin kuruluş ve faaliyet amaçları şu şekilde belirtilmiştir; öncelikli olarak İngiltere'de bulunan Türk vatandaşlara ve özellikle Türk gençlerine Türk kültürünü tanıtmak ve benimsetmek ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal fikirleri ve çıkarlarını açıklayıp gençler arasında milli ortak bir bilinç oluşturabilmek, ikinci amacı ise yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ni İngilizlere tanıtarak ülkemiz hakkında oluşmuş olumsuz fikir ve önyargıların giderilmesini sağlamaktır (Aktaran Dosdoğru, 2018 ve BCA, 490.01/1065.1086.1).

Öte yandan 1944 yılında Londra Büyükelçiliğinden CHP genel merkezine gönderilen rapordaki ifadelerde ise Türkiye ve İngiltere arasında Londra Halkevi'nin kuruluş amacı ve faaliyetlerine dair görüş ayrılıkları olduğunu göstermektedir. Raporda British Council'in Londra Halkevi'ni İngiliz Ulusal çıkarları doğrultusunda bir propaganda merkezi olarak gördüğünü belirtmektedir (Aktaran Dosdoğru, 2018 ve BCA, 490.01/1065.1086.1). Büyükelçiliğimiz ise Londra Halkevinin ülkemiz adına faaliyetlerde bulunup kendi ulusal çıkarlarımız ve kültürel etkinliklerimiz doğrultusunda çalışması adına gösterdikleri çabayı da yine aynı raporda belirtmişlerdir.

1944 yılında bütün baskılara rağmen Türkiye'nin savaşa katılmaması İngiltere ve Türkiye arasında ilişkilerde ciddi gerilime sebep olmuştur (Yaşar, 2010:186). Aynı dönemde British Council Londra Halkevi'ne yaptığı maddi desteğini sonlandırmıştır. Bu olayın neticesinde Halkevi'nin yönetim kurulunda İngilizlere yer verilmemiştir. Bütün bu gelişmeler bu dönemdeki iki ülke arasındaki gerilimin arttığını göstermektedir. Takip eden yıllarda bu gerilimin iyice tırmandığı görülmektedir. İlk hamle 1945 yılında İngiltere'den gelmiştir. General Deeds Halkevi için kiralanan binanın masraflarının karşılanması ile ilgili İngiliz kaynaklarının kullanılmaması önerisini sunmuştur (Aktaran Dosdoğru, 2018 BCA, 030.10/117.817.21). Bunu takiben 1946 yılında CHP Genel Sekreterliğine sunulan raporda ise hiçbir şekilde İngiliz kaynaklarından yardım kabul edilmeyeceği kararı alınmıştır (Aktaran Dosdoğru, 2018 BCA, 490.01/1065.1086.1).

Londra Halkevi'nin faaliyetlerine bakıldığında 1945 yılı itibari ile durgunluk baş göstermiştir. Temel sebep II. Dünya Savaşı'nın beraberinde getirdiği ağır koşullar olmakla birlikte başka sebeplerin de söz konusu olduğu göz ardı edilemez. Bu dönemde Türkiye ve Londra Halkevi arasında çeşitli görüşmeler olmuştur. Bu görüşmelerde Halkevi'nin Türkiye için önem taşıdığı, kültürel açıdan faaliyetlerinin ülkenin çıkarları doğrultusunda olumlu sonuçlar elde ettiği ve bunun devamlılığının gerekli olduğu gibi görüşler olmakla birlikte, Halkevi'nin artık işlevini yitirdiği ve "Türk-İngiliz Kulübü" olmanın ötesine geçemediği görüşü de mevcuttur (Yaşar, 2010:205-206). Bu karşıt görüşlerle birlikte yine de Halkevi'nin faaliyetlerini aktif hale getirmek için 1945-1947 yılları arasında çalışmalar yürütülmüştür fakat bu girişimler de olumlu netice vermemiştir (Aktaran Dosdoğru, 2018 ve BCA, 490.01/1065.1086.1) Benzer bir girişim daha sonra da yapılmak istense de başarılı olamamış ve Halkevi aktifliğini yitirmiştir. Bunun sonucunda Mart 1950'de resmi olarak Londra Halkevi kapatılmış ve Nisan 1950'de Londra Büyükelçiliğine devredilmiştir.

4.1.2. Soğuk Savaş Dönemi British Council

II. Dünya Savaşı döneminde kültürel diplomasi amaçlı faaliyet gerçekleştirmek bu konuda verilen çabalara ve tartışmalara rağmen mümkün olmamıştır. Bu dönemi birçok ülke kendi ulusal çıkarları doğrultusunda propaganda ile sürdürmüştür. İngiltere için de aynı durumun söz konusu olduğu söylenebilir. Savaş sonrası dönemde ise dünyada genel anlamda kültürel diplomasi için daha uygun şartlar söz konusu olduğundan İngiltere de kültürel faaliyetlerini British Council üzerinden gerçekleştirmiştir. Kenya, Ürdün, Sudan gibi ülkelerin yanı sıra Fransa ve Hollanda gibi güçlü Avrupa ülkeleriyle de kültürel ilişkiler geliştirilip çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Özellikle etkin dil politikasıyla faaliyet

alanını şekillendiren British Council bunun için BBC'den de destek almıştır. İngilizce dilinin tüm dünyada öğretilmesine dair tv programları yapmış ve bunu BBC'de yayınlamıştır (Fisher 2009: 36- 37).

II. Dünya Savaşı sona erdiğinde iş birliği fırsatları artmıştır. Bu bağlamda British Council faaliyetlerini hızlandırmıştır. Savaş sonrasında özellikle eski kolonilerle olan ilişkilerin yeniden müzakere edilmesi gerekmektedir. Hindistan ve Pakistan'ın bölünmesi 1948 yılında her iki ülkede temsilcilik açılıncaya kadar faaliyetlerin ilerlemesine engel olsa da bu yıldan itibaren bu ülkelerde ilerleme hızlı olmuştur. Hindistan'ın British Council'ı temsilcilik açması için davet etmesi iki ülke arasında sıcak ilişkilerin gelişmesine sebep olmuştur. İngiltere'nin eski kolonisi olan Hindistan konusunda oldukça duyarlı yaklaşımlar sergileyen British Council, Hindistan ile herhangi bir kültürel ilişki kurma programının yeni dinamiklere duyarlı bir şekilde yapılması gerekliliğinin farkındaydı. Sadece İngiliz kültürüne öncelik verilmesi uzun vadede kültürel ilişkilerin gelişmesi için faydasız bir tutum olacağına farkına varan British Council kültürel ilişkilerin geliştirilmesi noktasında iki ülkenin ortak faaliyetleri olması gerektiğini vurgulamıştır. Özellikle ben merkezîyetçilikten uzak durmaya çalışması kurumun kendini siyasetten ve hükümet destekli propagandanın negatif etkilerinden uzak tutma çabası olarak değerlendirilebilir. Hindistan'la önemli gelişmelerin yaşandığı yıl olan 1948 yılında Hong Kong, Singapur ve Ürdün'de de temsilcilikler kuruldu. Buradaki kültürel faaliyetlere de ivme kazandırıldı. British Council, Asya ve Orta Doğu'da istikrarlı bir şekilde temsilciliklerini geliştirirken, Avrupa'daki çalışmaları, II. Dünya savaşından Soğuk Savaş'a geçiş sürecindeki değişikliklerden etkilenmiştir. Avrupa'da kültürel ilişkileri genişletmek için spor, sanat ve eğitim ciddi anlamda kullanılan yaklaşımlar arasındaydı. Bu yaklaşımlar arasında Rus denizcilerin Everton futbol sahasını ziyaret etmeleri gibi karşılıklı etkileşimler içeren aktiviteler de vardır. Bu dönemde Macaristan ve ardından Çekoslovakya, Yugoslavya ve Polonya'da temsilcilikler açıldı. Fakat bu durum kısa sürdü. Macaristan ve Çekoslovakya'daki temsilciliklerinin sınır dışı edilmesinin ardından diğer ülkelerde de kurum baskı ve tacize maruz kalmıştır. Bütün bu olumsuz gelişmelere rağmen British Council 1956 yılında Macaristan'dan Avusturya'ya giden mülteci olayının ardından Başbakan ve Müdürler Komitesi ile ortaklaşa çalışmış ve 150 Macar öğrencinin İngiltere'deki üniversitelere bursla seyahat etmelerini sağlamıştır. Diğer bir olumsuzluğun yaşandığı ülke ise Bulgaristan'dır. 1950 yılında Bulgaristan da British Council temsilciliklerinin ülkeden ayrılmasını istemiştir. Bu durum dönemin siyasi gelişmelerinin bir sonucuydu ama bu gelişmelere tezat bir şekilde

Yugoslavya ve Polonya'daki çalışma ve faaliyetler devam etmiştir (Fisher, 2009: 28-30). Sıkıntılı geçen 1950'lerin diğer dikkat çekici olayları ise Süveyş Krizi ve Başpiskopos Makarios'un Kıbrıs'tan sınır dışı edilmesi olaylarıdır. 1950'lerin diğer siyasi olayları British Council'ı siyasi olaylardan etkilenen ülkelerdeki çalışmalarını sınırlandırmaya zorladı (Donaldson, 1984: 208). Süveyş Krizi British Council'in Mısır'daki çalışmalarını sonlandırırken aynı zamanda Suriye ve Ürdün'deki British Council Londra temsilcileri ülkelerden ayrılmak zorunda kaldı fakat Ürdün'de Ürdünlü temsilciler çalışmalara devam etmiştir (White, 1965: 103). Süveyş Krizinden kaynaklı olarak British Council'in Mısır'daki çalışmaları 1959'a kadar resmiyette devam etmese de Mısır'da okumak isteyen öğrencilere yönelik çalışmalarla nispeten sürdürülmüştür. Arada oluşturulan güçlü bağlardan dolayı faaliyetler Mısırlı otoritelerin önderliğinde de olsa devam etmiştir. Bu faaliyetler dil okulları ve Shakespeare'ın ünlü oyunu Bir Yaz Gecesi Rüyası'nın sergilenmesi gibi kültürel etkinliklerdir(https://www.britishcouncil.org.eg/sites/default/files/80_years_british_council_in_egypt.pdf).

British Council için 1950'ler faaliyetleri açısından çok hareketli bir dönem olmuştur. Tahran'daki siyasi kargaşaya rağmen, British Council 1950'lerin sonunda İran'daki temsilciliği genişletmeyi başardı. Irak makamlarının isteği üzerine Basra ve Bağdat'ta temsilcilikler kuruldu. Doğu Kudüs'te British Council'in temsilciliği 1958 yılında yeniden açıldı ve böylece Filistin topraklarıyla bağlantı kurmasının önü açıldı. 1959'da Kanada ve Federal Almanya Cumhuriyeti'nde British Council ofisleri açıldı bu arada değişim programları Bulgaristan, Çekoslovakya ve Macaristan ile başladı. Bu dönemde Londra Senfoni Orkestrası ile gerçekleştirilen iş birliği sonrasında orkestra Kudüs'te konser vermiştir. Yine 1950'lerin sonuna doğru British Council, kültürel diplomaside şaşırtıcı bir gelişme göstererek politik tansiyonun oldukça yüksek olduğu İsrail, Etiyopya ve Sovyetler Birliği gibi ülkelerde Shakespeare odaklı edebi faaliyetler, çeşitli tiyatro ve müzikaller düzenlemiştir. Dönem açısından gerilimin yüksek olduğu ülkelerde bu tarz kültürel etkinlikler düzenlemek oldukça büyük bir başarı olarak kabul edilmektedir. Bu durumun neticesinde halklar arasında kültürel temaslar kurulabilmiş ve kültürel diplomasının birleştirici ve olumsuz imajları yıkıcı etkisiyle daha sonraki dönemlerde vatandaşlar arasından olumlu yönde ilişkiler geliştirilebilmiştir. (Fisher 2009: 28- 39).

Kıtalar ötesi çalışma yapmanın da önemini farkında olan British Council Kanada ile uzun süren temsilcilik ile ilgili müzakereler neticesinde 1959 yılında ülkedeki ilk temsilciliğini açmıştır ve burada kültürel faaliyetlerine başlamıştır. 1960'lardan sonra British

Council özellikle Ortadoğu, Afrika ve Asya'daki gelişmekte olan ülkelerde çeşitli faaliyetlerde bulunmaya başladığı görülmektedir. Bu faaliyetlerin odak noktası ise geleceğin belirleyici gücü olan gençler üzerinedir. Yüzyıllardır sömürgecilik faaliyetlerinde oldukça başarılı olan bir ülkenin bu vizyonu aslında çok da şaşırtıcı olmamalıdır. Etki altına alınan gençlerin gelecek adına ciddi bir yatırım olduğunu gören British Council ve İngiltere bu anlamda eğitim programları oluşturup buna yönelik ciddi faaliyetler gerçekleştirmişlerdir. Özellikle Ortadoğu, Afrika ve Asya'dakiler başta olmak üzere dünyadaki tüm ülkelere İngiltere'ye gelip eğitim almak isteyen öğrencilere yönelik dil eğitimi programları oluşturulmuş ve yine ilk defa olmak üzere bu dönemde İngilizce seviye sınavları uygulanmıştır.

Dünyanın önemli ülkelerinden biri olan Çin ile ilk ilişkiler 1941 yılında başlamış olsa da açılan temsilcilik 1951 yılında vize gibi sebepler öne sürülerek arttırılan baskılar neticesinde faaliyetler askıya alınmış ve Çin için ayrılan bütçe Japonya'ya aktarılmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde Çin ile ilişkiler tam manasıyla ancak 1970'li yıllarda yakın temaslar doğrultusunda yeniden kurulmuştur. Bağların güçlenmesiyle birlikte British Council Çin'deki kültürel faaliyetlerine başlamış ve art arda birçok etkinlik gerçekleştirmiştir. Bunlardan bir tanesi de sanat hakkında bilgi edinmek isteyen ve resimleri madencilik hayatını anlatan Northumbrian maden işçilerinden oluşan Ashington Grubu tarafından yapılan çalışmalardır. Bu çalışmalar 1980'de Çin'e götürüldü ve Çin'deki devrimden bu yana Batının ilk sergisi olarak sanat severlerle buluşturuldu (<http://www.ashingtongroup.co.uk/about3.html>) Günümüzde British Council Pekin, Şangay, Guangzhou ve Chongqing gibi şehirlerde önemli merkezlere sahiptir ve bu merkezlerinde sayısız proje yürütmektedir.

1970'li yıllarda ise göze çarpan öğrenci değişim programları ve burslar İngiltere ve Fransa arasında kültürel hareketliliğin arttığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu dönemin diğer önemli bir gelişmesi ise petrol zengini olan fakat bu zenginliği gelişmişlik, insan hakları ve bilim çerçevesinde çok da iyi değerlendiremeyen Suudi Arabistan, Bahreyn ve Katar gibi ülkelerde British Council temsilciliklerinin açılmasıdır. Bu ülkelerde gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin ise söz konusu ülkeler tarafından finanse edilmesi British Council için iyi bir gelir kaynağı teşkil etmiştir (Aral, 2014: 57). Aynı dönemde British Council hem Güney Avrupa'da hem de Orta Doğu'da temsilcilikler açmaya devam ederken 1982-83 yıllarında 15,5 milyon sterlinin sadece İngilizce eğitimiyle elde edilmesi

kurumun faaliyetlerinin meyvelerini maddi açıdan fazlasıyla topladığını göstermiştir (Donaldson 1984: 274).

1970'lerin sonunda ve 1980'lerin başında, devam eden küresel siyasi çekişme dönemi, kültürel ilişkilerin sürdürülmesinde sıkıntılara sebep olmuştur. Falkland Savaşı Afganistan ve İran'daki krizleri ve ABD'de artan gerginliğe rağmen British Council'in başarılı ortaklık kurma modeli, kurumun, özellikle Güney Afrika'daki ırkçılığa rağmen bu coğrafyada da çalışmaya devam etmesine izin verdi. Birçok kurum Güney Afrika'yı terk ederken, Avrupa Konseyi kararına uygun bir şekilde British Council kaldı. British Council, şiddet kullanmayan, ırkçı (apartheid) örgütlerine ve beyaz olmayan topluluklara yönelik eğitim programlarına yardım etmeye devam etti. Molteno Projesi ile siyahilerin ilköğretim okullarında dil eğitimine dahil olan bir sivil toplum kuruluşu oluşturuldu. Molteno alternatif bir müfredatın geliştirilmesini teşvik etti ve küçük çocuklara okumayı öğretmenin yeni yollarını sundu. Tahliye edilmesinin ardından, Nelson Mandela ırkçılık sonrası diplomatik hizmet reformu için British Council'dan yardım istedi. Buna istinaden, 1993 yılında İngiltere'de düzenlenen 25 aday diplomatın eğitimine yönelik on haftalık bir eğitim kursu oluşturmak için bir ortaklık geliştirildi (Fisher, 2009: 49-50 ve www.britishcouncil.org/history-where-sub-saharan-africa-southafrica--working-under-apartheid.htm).

1980'lerin sonuna doğru, Avrupa genelinde kültürel faaliyetlerin önündeki engeller ortadan kalkmaya başladı. Bunun temel sebeplerinden biri dönemin siyasi olaylarındaki gelişmeler ve Berlin Duvarı'nın yıkılması olarak değerlendirebiliriz. Daha sonrasında Doğu Avrupa ile temasın yenilenmesi neticesinde, kültürel faaliyetlerin arttığı gözlemlenmiştir. British Council, Sovyetler Birliği'nde birçok yeni ofis, proje ve İngilizce eğitim merkezi kurmuştur ve ülkedeki faaliyet alanını genişletmeye başlamıştır.

4.1.3. Soğuk Savaş Dönemi Sonrasında British Council

Soğuk savaşın sona ermesiyle birlikte dünyaya daha temkinli yaklaşan ve nispeten kapalı toplum yapısı sürdüren Doğu Almanya ve Sovyetler Birliği çökmüştür. Bunun sonucunda bu coğrafyalarda da British Council daha rahat hareket etmeye ve temsilciliklerini arttırıp kültürel etkinlikler gerçekleştirmeye devam etmiştir. 1990'lı yıllarda British Council aktif çalışma sürecine girmiştir. Yugoslavya'nın dağılmasının neticesinde daha yoğun bir çalışma temposuna girip daha fazla temsilcilik açmaya başlamıştır. Karadağ'daki reform çabalarını desteklemek için Podgorica'da bir temsilcilik açan British Council'in Belgrad'daki temsilciliği ise eğitime katkılarından

dolayı Sırbistan Kültür Bakanlığı'ndan ödül almıştır. Ayrıca bu bölgede toplumun sağlığını geliştirmek adına oldukça yoğun olarak değerlendirilebilecek etkinliklerde bulunmuşlardır(<https://publications.parliament.uk/pa/cm200405/cmselect/cmfaff/87/8702.htm>).

1994 yılında Dışışleri Bakanı Douglas Hurd, Dışışleri ve Milletler Topluluğu Ofisi Burs ve  d l Programını “İngiliz Chevening Bursları Programı” olarak değiştirdi. Chevening website: www.chevening.com/home Dünyada önemli sayılan burslardan biri olan Chevening bursları programında British Council 2005-6 yıllarında karar verici merci olmuş ve programın yöneticiliğini yapmıştır. Alanlarında kendilerini kanıtlamış araştırmacılar için verilen burs Chevening Annual report 2005–06'ya göre 1885 kişiye destek olmuştur.

2000'li yıllara girilmesiyle British Council artık kendini tüm dünyada kanıtlamış bir kurum olarak çalışmalarını temsilcilik açmaktan ziyade daha çok faaliyet alanı yaratmak üzerine kurmuştur. Bu bağlamda çalıştığı ülke, bağlantıya geçtiği insan ve geliri her yıl artan kurumla ilgili yıllık raporları üzerinden birkaç örnek vermekte fayda vardır. Örneğin 2014 yılında dünya çapında iletişim ağını çok daha yaygın hale getiren British Council 7400  alışanı ve 118 ülkede yaklaşık 220 civarı temsilciliğiyle yıllık 781 milyon pound'luk bir gelire sahip olduğunu yıllık raporunda tüm dünyaya ilan etmiştir (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/annual-report-2012-13.pdf>) British Council'ın 2014-2015 yıllık raporuna göre ise kurum söz konusu dönemde dünyada 100' n üzerinde ülke ile çalıştıklarını toplamda 647 milyon insan ile bağlantı kurduklarını ve 973 milyon poundluk bir gelire sahip olduklarını belirtmiştir. (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/annual-report-2014-2015.pdf> 2017-18 yıllık raporunda ise gelirini 1,172.3 milyon pound'a ulaştıran kurum gelirinin ana kaynağı olarak dil eğitimi ve sınav faaliyetlerinin ön planda olduğunu ifade etmektedir (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/2017-18-annual-report.pdf>).

4.2. British Council'ın Faaliyet Alanları

British Council kültürel ilişkilerden ve eğitim fırsatlarından sorumlu bir kurum olarak görülmektedir ve kurum genç nüfusun yoğun olduğu ülkelere ayrı bir önem vermektedir. Bu ülkelerde genç nüfusu etkileyebilmek için  ğrenci hareketliliği, bilgiye rahat erişim ve yenilikçi politikaları uygulamaktadır (Aydemir, 2018). Uluslararası ilişkilerdeki sorunların  z m ne yönelik kültürel ve eğitimsel bağların güçlendirilmesi gerektiğini savunan British

Council, insanların seslerini duyurmak ve kendi hayatlarını şekillendirmeleri konusunda yardımcı olmaya çalıştıklarını ifade etmektedir (<https://www.britishcouncil.org/society>). British Council, ortaklarıyla birlikte yürüttükleri kültürel çalışmalar ve projeler ile kültürlerarası iletişimi geliştirmek ve desteklemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda da istikrar ve refaha ilişkin faydaları temin etmeye çalışmaktadır (Donaldson, 1984).

British Council ilk defa İngiltere’de kurulmakla birlikte Avrupa, Güney Amerika ve Ortadoğu’da İngiliz kültürünü yaymak amacıyla kuruluşundan kısa süre sonra şubeler açmıştır. Güçlü ülkelerin kendi ulusal çıkarlarını gözetmek ve dünyada söz sahibi olmak adına artık farklı yöntemleri kullanmaya yönelmeleri kültürel diplomasi ya da kamu diplomasisi gibi faaliyetlere hız kazandırmıştır. British Council da İngiltere için İngiliz kültürel gelişimini ilerletmekle birlikte; İngiliz kültürünü, yaşamını, bilgi ve düşüncelerini bununla birlikte İngilizce dilini diğer toplumlara yaymak ve ifade etmek amacıyla (Byrne, 2013: 21) oldukça etkili bir kültürel diplomasi aracı olmuştur.

Bununla beraber günümüzde British Council kendi faaliyetlerini “kültürel diplomasi” değil, “kültür ilişkisi” olarak görmekle (Rivera, 2015: 5) birlikte kültürel ya da ya da kamu diplomasi hükümetlerin yönettiğini ve faaliyetlerin yine hükümetler tarafından düzenlendiğini, bu açıdan kendi faaliyetlerinin hükümet faaliyeti olmadığını ve dolayısıyla da bunun kültürel diplomasi olarak adlandırılmayacağını ifade etmiştir (Rivera, 2015: 9).

Kuruluş amacı olarak hangi milletten, ırktan, düşünceden ve inançtan olursa olsun İngiltere dışındaki ülkelerde yaşayan insanların İngiltere’ye daha olumlu bir bakış açısı geliştirmelerini sağlamak olan British Council, temel olarak İngiliz kültürünü samimi bir anlayış temelli yaymak düşüncesiyle kurulmuştur. British Council her ne kadar İngilizce eğitimde ön plandaymış gibi gözükse de sanatsal, sosyal, kültürel, eğitsel ve siyasi alanda da çok sayıda faaliyet gerçekleştirmektedir.

4.2.1. Dil Eğitimi

İngiltere’nin önemli kültürel diplomasi kaynağı uluslararası politika bakımından ülke için büyük bir öneme sahip olan İngilizcedir. Bu açıdan dil kültürel diplomasının mesajlarının iletilmesi noktasında oldukça başat bir araçtır. İngiliz kültürel diplomasisinin uygulama alanlarından daha çok British Council eliyle kültürel faaliyetleri gerçekleştirmesi dikkat çekmektedir. British Council İngiliz dilinin öğretilmesi, İngiliz sanat, bilim ve kuruluşlarının tanıtılması uygulamalarını gerçekleştirmektedir. İngilizcenin dünyanın en

fazla konuşulan dili haline gelmesi, İngiltere için muazzam bir avantaj sağlamak ve dil öğretimi üzerinden kültürel diplomasi ve sosyal duygudaşlık yapılmaktadır (Kalın,2012: 3).

2018-2019 yılında British Council 80 milyon kişiyle direk 791 milyon kişiye ise çevrimiçi yayınlar, radyo, televizyon, kitap, dergi, telefon uygulamaları aracılığıyla ulaşmıştır. Bu çalışmalar British Council'in İngiltere'nin dış politikada stratejik uyumunu sağlarken küresel bazda güven inşa etmesine de yardımcı olmuştur. British Council dijital kanalları aracılığıyla 50'den fazla ülkede 100 milyondan fazla öğrenciye ve İngilizce öğretmenine onların rahatça ulaşabileceği materyaller ve çevrimiçi dersler aracılığıyla ulaşarak İngilizce eğitim standardını arttırmayı başarmıştır (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/2018-19-annual-report.pdf>).

İngilizce öğretimi konusunda gelişen teknolojileri ve farklı öğretim tekniklerini de kullanan British Council internet sitesinde etkileşimli İngilizce dil uygulama etkinlikleriyle, ücretsiz bir çevrimiçi sitesi olan English Channel aracılığıyla, (<https://www.britishcouncil.org.tr/en/english/the-english-channel>), ayrıca dünyadaki diğer öğrencilerle bağlantı kurmak için (MOOC) ile (<https://www.britishcouncil.org.tr/en/english/mooc>) her yaşta öğrenci grubuna İngilizce için farklı platformlar sunmaktadır.

British Council sadece dünyanın hegemon dili İngilizceye dair faaliyetler gerçekleştirmekte kalmamış eğitim ile ilgili ülke ve dünya çapında etkin çalışmaların içine girmiştir. 2019-2020 Corporate Plan (Kurumsal Planlamasında) da belirttiği faaliyetlerin bazılarında çalışmada bahsetmekte fayda vardır. Modern yabancı dil öğrenimi ve uluslararası deneyim kazandırmak için okul düzeyinde destek sağlayan British Council bu durumun öğrencilere uluslararası iş ve okul fırsatları kazandırdığını ifade etmektedir. British Council 20 yıldır devam eden International School Awards (Okul Ödülleri) etkinliğinde 2019-2020 döneminde de İngiltere genelinde 1000'den fazla okula ödül vermeyi amaçlamaktadır (<https://www.britishcouncil.org/school-resources/accreditation/international-school-award>). Bu da eğitimde kaliteyi ve rekabeti sağlamak ve okul müfredatına ve okul deneyimine uluslararası bir boyut kazandırmak açısından dikkat çekici bir faaliyettir. British Council sadece İngilizce merkezli bir dil öğretim etkinliğinin, kültürel ilişkiler açısından tek yönlülüğe sebep olacağını düşündüğünden dolayı farklı dil öğretim ve uygulamalarını da gündeme getirmiştir. Bu açıdan Mandarin Excellence Programı da dikkat çekmektedir. 3. yılına giren program dahilinde British Council, Mandarin konuşan öğretmenleri 60'tan fazla devlet okuluna

yerleştirmiş ve Çin'e yapılan okul ziyaretleri ile birlikte karşılıklı güveni ve etkileşimi de tesis etmiştir. 2020 yılına kadar da 5000 öğrenciye Mandarin dilinde ulaşmayı hedeflemektedir (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/2018-19-annual-report.pdf>).

Alman, Fransız ve İspanyol kültür kurumları ile ortaklaşa verilen Language Teacher Training Scholarship Programme (Dil Öğretmeni Eğitim Bursu Programı) ise mesleğe yeni başlayan dil öğretmenlerinin sayısındaki düşüşe engel olmak amacıyla tasarlanmıştır. Kısa vadedeki amacı 750 yeni öğretmene burs ve eğitim desteği sağlamaktır. Bu durum öğretmenlerin mesleki gelişimine ve mesleki olarak öğretmenliğin özendirilmesine verilen önem açısından göze çarpan bir noktadır. Bu yıl başlayan ve 2020'de de devam etmesi planlanan 2.5 milyon sterlinlik bir eğitim programı ile British Council, (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/corporate-plan-2019-20.pdf>) İngiltere'deki 120 okulda öğrencilerin yurtdışındaki eğitim gezilerine katılmalarına destek sağlamaktadır. Gençlerin ülkeleri dışındaki coğrafyayı da gözlemleme fırsatına sahip olmaları geniş perspektifle hayata bakmalarının yanı sıra onlara çok daha vizyonel olmaları bakımından da farkındalık sağlayacaktır (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/2018-19-annual-report.pdf>). 38 milyon poundluk finansmanla oluşturulan Connecting Classrooms, ile İngiltere ve gelişmekte olan ülkelerdeki öğrencilere küresel meseleleri tartışma ortamı sağlaması hedeflenmektedir. Bu program ilk, orta ve lise öğrencilerine uygulanacaktır ve Sahra Altı Afrika, Orta Doğu, Kuzey Afrika Güney ve Doğu Asya'daki ülkeler ile de işbirliği içerisinde yürütülmesi planlanmaktadır (<https://connecting-classrooms.britishcouncil.org/about>).

Connecting Classrooms ile İngiltere ve gelişmekte olan ülkelerde 60.000 öğretmen ve okul yöneticisinin küresel becerilerini geliştirmeleri için eğitilmeleri amaçlanmıştır. Bu program ile İngiltere'nin küresel eğitim sektöründeki itibarını arttırmak amacıyla DFID ile birlikte finanse edilmiştir (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/corporate-plan-2019-20.pdf>).

2018 yılında tüm dünyadaki öğrencilerin okullarındaki English Language Assistants (İngilizce Dil Asistanları)'ndan faydalanmaları sağlanmıştır. Bu program 14 ülkede öğrenci ve yeni mezunların değişim hareketliliğini içerir. 2018'de, dünya genelindeki okul ve üniversitelere 2.000'in üzerinde İngilizce Dil Asistanı gönderilmiştir. Gönderilen asistanlar İngiltere kültürünü sınıflarda tanıtarak 1.300'den fazla öğrenciye ulaşmış ayrıca 50.000'den fazla İngilizce öğretmenine de destek sağlamıştır. 2019-20 döneminde de benzer sayıda

katılım beklenmektedir. Yurtdışındaki okullarda İngilizce Dil Asistanlarına olan talebin artmasına rağmen, başvuru sayısı azalmıştır. Bunun nedeni ise üniversite düzeyinde az sayıda öğrenci dil eğitimi almasıdır. Bununla birlikte modern dil öğretimini destekleyen 850 Dil Asistanı da İngiltere’de misafir edilmiştir. Bu asistanların da sayılarının devamlılığını korumayı amaçlamışlardır(<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/corporate-plan-2019-20.pdf>).

Bu faaliyetlere bakılarak British Council’in eğitime çok geniş bir yaklaşıma sahip olduğunu ve bütüncül bir eylem planıyla faaliyetlerini devam ettirdiği, ilgili süreçte sadece idarecilerin değil aynı zamanda öğretmenlerin, öğrenenlerin yönlendirildiği ve eğitimle ilgili farklı kurum ve kuruluşların da dahil edildiği, küreselleşmenin etkisiyle eğitimde farklı teknik ve yöntemlerin de dahil edildiği çok yönlü bir çalışma alanının yaratıldığı görülmektedir.

4.2.2. Yükseköğretim Faaliyetleri

İngiltere hem hegemon dil olan İngilizcenin etkisiyle hem de akademik açıdan yaptığı çalışmalar ve akademiye verdiği ciddi destek ve köklü eğitim sistemi ile yükseköğretim faaliyetlerinde de dünya sıralamasında üst sıralarda yer almaktadır. *The World Universities Ranking* 2019 verilerine göre dünyanın en iyi üniversitesi yine Oxford Üniversitesi’dir. 2. sırada yer alan Cambridge Üniversitesi ve 9. Sırada yer alan Imperial College London ile İngiltere yıllardır olduğu gibi ilk 10’da 3 üniversitesi ile yükseköğretimdeki başarısını yine tescillemiştir. (https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2019/world-ranking#!/page/0/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats).

Her yıl British Council tarafından düzenlenen Going Global, dünyadaki eğitim liderlerinin enternasyonal yüksek öğretim ve diğer eğitim problemlerinin ve zorlukların iş birliklerine dayalı çözümlerin tartışıldığı açık bir forumdur. Going Global ilk defa 2004 yılında düzenlenmiştir. Her yıl İngiltere ya da dünyanın başka bir ülkesinde düzenlenen bir etkinlik haline gelmiştir. Uluslararası eğitim alanında yapılan bu konferansa farklı sektörlerden 1000’e yakın eğitim alanındaki liderler katılmaktadır. 2018 yılındaki Going Global konferansı 2-4 Mayıs tarihinde Malezya Kuala Lumpur Convention Centre’da gerçekleştirilmiştir. 2018 yılındaki konferansa British Council Türkiye İngilizce ve Yüksek Öğretim Direktörü Aysen Güven katılmıştır. Aysen Güven konuşmasında Türkiye’deki İngilizce eğitim kalitesinin geliştirilmesine dair hedef ve planlardan bahsetmiştir (<https://www.britishcouncil.org.tr/events/going-global-2018>). 13-15 Mayıs 2019 yılında Berlinde düzenlenen Going Global konferansına ise 950 yüksek öğretim alanındaki lider, iş

adamı ve hükümet yetkilileri katılmıştır. 85 ülkenin katılımının olduğu 13, Going Global konferansında eğitimle ilgili önemli tartışmalar, yenilikler ve fikir alışverişleri gerçekleştirilmiştir. (<https://www.britishcouncil.org.tr/en/programmes/education/going-global-2019>) Going Global dünya çapında bir konferans olmasının yanı sıra eğitime dair alınan kararlar ve tartışmalar da tüm dünya tarafından takip edilmekte ve değerlendirilmektedir. Bu gibi eğitim faaliyetleri de bize British Council'in aslında dünya üzerinde eğitime yön veren kurumlardan biri olduğunu göstermektedir.

16 Mart 2019 tarihinde yayınlanan International Education Strategy: global potential, global growth (Uluslararası Eğitim Stratejisi: küresel potansiyel, küresel büyüme eğitim politikası) raporuna göre İngiltere, dünya standartlarında bir eğitim sunarken, küresel çapta ve uluslararası pazarda güçlü bir varlığa sahip olduğunu iddia etmektedir. Sanayi devriminden bu yana ciddi bir ivmeyle gelişen dünyada istihdam sağlamada İngiltere dünyaca ünlü yüksek öğretim kurumları aracılığıyla sınırsız çözümler sunduğunu ifade etmektedir. İngiltere'yi eğitim açısından markalaşmış olarak değerlendiren rapor dünyada, İngiltere markasının kalite, mükemmellik ve öncü düşünce liderliği ile tanındığını ifade etmektedir. Bu gelişmelerin neticesinde İngiltere'nin ihtiyaç duyduğu yatırıma ve ekonomik büyümeye önemli bir katkıda bulunduğu savunulmaktadır. Söz konusu rapor, İngiltere'nin uluslararası iş birliğini güçlendirirken, yoksulluk gibi küresel problemlerin üstesinden gelmesini ve ulusal güvenliğini güçlendirmeye yardımcı olan bu gelişmeleri yumuşak gücün bir avantajı olarak değerlendirmektedir. (<https://www.gov.uk/government/publications/international-education-strategy-global-potential-global-growth/international-education-strategy-global-potential-global-growth>)

İngiltere eğitim ihracatını yılda 35 milyar pound'a yükseltmek ve İngiltere'de bulunan uluslararası yüksek öğrenim öğrenci sayısını 2030'a kadar yılda 600.000'e çıkarmayı hedeflediğini ifade etmektedir. Eğitimle ilgili ihracat, 2016 yılında yaklaşık 20 milyar pounda ulaşan önemli bir ekonomik katkı sağlamıştır. Bu rakamın içinde, uluslararası eğitim (TNE) faaliyetleri aracılığıyla kazanılan 1.8 milyar pound'un de yer aldığı ifade edilmektedir. 2014-2015 yılları arasında, İngiltere Üniversiteleri, İngiltere üniversitelerinin ve uluslararası öğrencilerin ve ziyaretçilerin 940.000'den fazla iş istihdamı sağladıklarını ifade etmektedir. İngiltere'ye öğrenci olarak gelen gençler Londra'da dil eğitimi, Newcastle'da catering hizmetleri ve Glasgow'da iş destek teknolojisi gibi girişimler kurmaya çalışıp, genç girişimciler olarak İngiltere'de kalmışlardır. 2016'da uluslararası eğitim ihracatının yaklaşık 20 milyar pound olduğunu ve mevcut büyüme oranlarına göre

2020 yılına kadar tahmini olarak 23 milyar pound'a ulaşması beklenen İngiltere'de eğitim ihracatı gelirlerinin 2030 yılına kadar 35 milyar pound'a yükselmesi beklenmektedir. (<https://www.gov.uk/government/publications/international-education-strategy-global-potential-global-growth/international-education-strategy-global-potential-global-growth>)

Eğitim ile ilgili olarak hemen hemen tüm faaliyetlerin içerisinde yer alan British Council her yıl düzenli olarak yayınladığı yıllık raporlarda bu konulara değinmekte ve İngiltere'nin eğitim ihracatına verdiği yoğun desteği detaylı olarak açıklamaktadır. Kurumun öncelikli hedeflerinden biri olan dil ve eğitim politikalarıyla İngiltere'yi dünyanın en prestijli ülkesi haline getirme hedefinde de oldukça başarılı oldukları gözlenmektedir. British Council İngiltere ve dünyadaki tüm gençlere daha fazla fırsat sunmanın bir yolunun yüksek öğretimi geliştirmek için her türlü faaliyet alanına girerek gerçekleştirilebileceğini ifade etmektedir.

4.2.3. Kültür ve Sanat Faaliyetleri

British Council kültür alanında da ciddi çalışmalar yapmaktadır. Kültürel faaliyetler hem sanatsal hem de toplumsal faaliyetleri kapsamaktadır. Sanatın uzmanları ile birlikte çalışıp İngiltere'nin canlı ve yenilikçi yaratıcı sektörlerini dünya çapında en iyi şekilde tanıtmak ve uluslararası sanat ve kültürü İngiltere'ye getirmek ve izleyicilerin dünyanın dört bir yanından gelen kültürel deneyimlere erişmelerini sağlamak amacıyla faaliyetlerde bulduklarını ifade eden British Council, sanatın sosyal değişimi ve iş birliği desteklediğini ayrıca küresel ekonomiyi büyüttüğünü de iddia etmektedir. Sanatı dostça bir bilgi ve anlayış yaratma misyonunun temel taşı olarak gören British Council bu alanda çok fazla etkinlik düzenlemektedir. Bu etkinliklere ilk örnek olarak Connect for Creativity, gösterilebilir. Connect for Creativity, Yunanistan, Sırbistan ve Türkiye'den üniversitelerin işbirliğiyle yürütülecek ve 18 ay sürecek bir projedir. Katılımcıları arasında öğrenciler, akademisyenler, sanatçılar, yaratıcı endüstri ve kültür profesyonelleri bulunan proje yaratıcı araştırmalara katılım fırsatı sunmayı hedeflemektedir (<https://connectforcreativity.eu/tr/>).

Ulusal Oleksandr Dovzhenko Merkezi ile birlikte yürütülen Envision Sound eğitim programı ise film müziği bestecileri için düzenlenen bir sanat projesidir. Program, 20-24 Ocak 2020'de Ukrayna Kiev'de düzenlenecektir. Proje kapsamında kişisel becerilerini geliştirmek, mesleki bakış açılarını genişletmek uluslararası arenada işitsel ve görsel sektöre dair daha fazla bilgi sahibi olmak isteyen bestecilerin katılımıyla gerçekleşecektir (<https://www.britishcouncil.org.tr/programmes/arts/music/envision-sound-2019-20>).

British Council, 58. Uluslararası Sanat Sergisi - La Biennale di Venezia'da - 11 Kasım - 24 Kasım 2019 tarihleri arasında açık olan Britanya Fuarı için sanatçı Cathy Wilkes tarafından yepyeni bir çalışma sergilenecektir. (https://venicebiennale.britishcouncil.org/2019-exhibition?_ga=2.64378991.1110063804.1564865898-1771835450.1483472159).

British Council Endonezya'nın ilk önemli engelli sanatları festivaline de destek vermiştir. Jakarta Moda Haftası ve Endonezya'nın ilk engelli modellerini içeren festivale toplamda 100 İngiliz ve Endonezyalı sanatçı katılmıştır. Çok sayıda iş birliğinin de oluşturulduğu festival Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2019 için öncelikli bir program olarak kabul edildi. (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/2018-19-annual-report.pdf>).

18-20 Ocak 2019 tarihide düzenlenen SPARK festivaline (The Science of Art and Creativity) 14.000'den fazla kişi katılmıştır. Honk Kong'un sanat, bilim ve eğitim alanındaki ilk festivali olan SPARK Tai Kwun Kültür Mirası ve Sanat Merkezi'nde gerçekleşmiş ve British Council'in destekleriyle gerçekleştirilen festivale 15 İngiliz üniversitesi ve 52 yaratıcılığı destekleyen kurum iştirak etmiştir. SPARK, akademik makaleler için veri sağlayarak İngiltere ve Hong Kong üniversiteleri arasında ortaya çıkan araştırma ve iş birliğini teşvik etmiştir (<https://www.britishcouncil.hk/en/spark>).

Kayıp, korku, topluluk ve umut temalarının işlendiği iki genç İngiliz oyun yazarının Calais mülteci kampındaki deneyimlerinden ilham alınarak sahneye koyulan *The Jungle* oyununun ilk uluslararası turnesine British Council tarafından destek verilmiştir. ABD turnesinde mülteciler, göçmenlik ve kimlik sorunlarını vurgulayan ve tartışmalara neden olan oyun New York'ta 20.000 kişi tarafından izlenmiştir. Bu oyun sanat aracılığıyla mültecilere konuşma hakkı tanınmasına olanak sağlamıştır. (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/2018-19-annual-report.pdf>).

Verilen örneklerden de anlaşıldığı üzere British Council kültürel ve sanatsal faaliyetlerde de aktif olarak rol üstlenmiş ve çok sayıda etkinliğin altına imzasını atmıştır ve atmaya da devam etmektedir.

4.2.4. Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri

British Council kültürel ilişkileri geliştirmenin odak noktasının insana değer ve yatırım olduğunun farkında olan bir kurumdur. Bu farkındalığı faaliyet alanlarında görebildiğimiz gibi özellikle sosyal sorumluluk projelerinde barışa, hoşgörüyü, karşılıklı diyaloga, kadınların özellikle üçüncü dünya ülkelerinde toplumsal ve iş hayatına kazandırmaya, kız

çocukların eğitimine, demokratik süreçlere olan desteğe, eşit yaşama fırsatına vb. alanlarda gerçekleştirilen faaliyet ve projelerde bizler de görmekteyiz. Bu proje ve faaliyetlerden bazılarında çalışmada yer verilmiştir. Örneğin, 1990'lı yılların sonuna doğru daha huzurlu bir gelecek inşa etme çabasıyla, British Council öncü "Peacekeeping English Project"i kurmuştur. Günümüzde de faaliyetlerine devam eden girişim 38 ülkede bakanlıklar ile yüksek kaliteli eğitim hizmetleri ve İngilizce eğitimi adına sürdürülebilir sistemler sağlamak için faaliyetlerine hala devam etmektedir. Program ayrıca NATO, AB ve BM gibi barış destek operasyonlarında yer alan çokuluslu kuvvetlerin birbirleriyle etkin bir şekilde iletişim kurmalarını sağlamak için 'birlikte çalışabilirlik'i de desteklemektedir. Programın diğer bir faaliyeti ise insani yardım operasyonları için iletişimi kolaylaştırmak ve uyuşturucu kaçakçılığı, insan kaçakçılığı ile mücadelede sınır muhafızları ve polise yönelik beceriler sağlamak şeklindedir. Bu şekilde, dil eğitimi sağlanması doğrudan daha güvenli ve daha barışçıl bir dünyanın gelişimine katkıda bulunacağına inanılmaktadır (<https://www.britishcouncil.org/partner/track-record/peacekeeping-english-project>).

1998 yılında Helena Kennedy'nin British Council Başkanı olarak atanması, bu pozisyona atanan ilk kadın olması insan hakları ve yönetim alanındaki sivil toplum örgütleriyle halk arasında ilişki kurmaya verilen önemi vurgulamıştır ve bir çok kadını da bu anlamda yönetime teşvik etmiştir (<https://www.theguardian.com/books/2004/mar/27/featuresreviews.guardianreview16>).

Diğer önemli bir konu ise toplumun genelinde çok da kabul görmeyen farklı cinsel tercihe sahip olan insanların British Council tarafından desteklenmesidir. British Council, İngiltere'nin eşcinsel insanlar için en iyi işvereni olarak Stonewall'dan ödül almıştır (<https://www.personneltoday.com/hr/british-council-is-uks-most-gay-friendly-employer/>).

British Council vatandaşların çıkarlarını temsil eden lobi ve politika diyalogu anlamında demokratik süreçlerde yer alma kapasitelerini arttırmak, devlet veya başkaları adına hizmet sunma kapasitelerini geliştirmek ve toplumun uyumunu teşvik etmek için sivil toplum örgütleriyle birlikte çok çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bunlara ilk örnek katılan ülkelerdeki British Council ve yerel sivil toplum ortakları tarafından geliştirilen küresel bir topluluk liderleri ağı olan Active Citizens'dır. Amaç, 21. yüzyılın küresel sorunlarını ele almak için birlikte çalışabilecek kalıcı bir küresel topluluk liderleri ağı kurarak topluluklar arasında anlayış ve güven oluşturmaktır (<https://www.britishcouncil.org/society/governance-civil-society/active-citizens>). Ayrıca 2012'de başlatılan ve günümüzde de etkinliğini sürdüren Hammamet konferansları

Libya, Cezayir, , Fas, Tunus ve Mısır'da gerçekleştirilmektedir. Konferansta Afrika milletlerinin karşı karşıya kaldığı sivil toplum, kültür ve eğitim alanlardaki sorunlar gündeme getirilip tartışılmaktadır (<https://www.britishcouncil.org/society/governance-civil-society/hammamet-conference-new>).

2013'te British Council, engelli insanların karar alma süreçlerine aktif katılımını arttırmayı ve hükümeti, sivil toplumu ve medyayı da bu uygulamayı desteklemeleri ve engelli insanlara iş fırsatı sunmaları için teşvik eden bir proje başlatmıştır. IDEAS (inclusive decision-making for equal and accessible society) adlı proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. Üç yıl süren projeye Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Ürdün, Lübnan, Ukrayna ve İngiltere katılmıştır (<https://www.britishcouncil.org/society/governance-civil-society/ideas>).

Pakistan'da 2014 yılında Take a Child to School Project başlatılmıştır. Projenin ilk aşamasında, Pakistan'daki 65 bölgede 225.000 okula gitme çağında olup gitmeyen çocuklar okula kaydettirilmiştir. Projenin 2. aşamasında 2019–20'de, bölgesel erişimi artırarak ve ilave 5000 genç gönüllüyü ve toplam 550 yerel komiteyi harekete geçirerek okula 100.000 çocuk daha kazandırmak amaçlanmaktadır. Ayrıca bölgedeki 200 okula spor kompleksi sağlamak için Khyber Pakhtunkhwa hükümeti ile bir ortaklık kurulmuştur. British Council'ın, Çocuğu Okula Getir (TACS) projesi Katar'da Educate A Child, an initiative of Education Above All (EAA) (Herkes İçin Eğitim ,Bir Çocuk Eğitmek) inisiyatifi tarafından ortaklaşa finanse edilmektedir (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/corporate-plan-2019-20.pdf>).

British Council 2019 yılında başlatılan ve Avrupa Birliği tarafından finanse edilen üç yeni programı yönetmektedir: Managing Conflict in Nigeria, the Rule of Law and Anti-Corruption, and Agents for Citizen-driven transformation. Bu programlar topluluklarda çatışma yönetimi, uzlaşma ve istikrara odaklanmaktadır; kadınların barış inşasındaki rolü, şiddetten etkilenen kadın ve kızların desteklenmesi ve çatışma nedeniyle yerinden edilmiş gençlerin yeniden topluma kazandırılması konularına yoğunlaşmaktadır. Bu programlar dahilinde Kuzey Doğu Nijerya'daki 31.000'den fazla kişi, program çalışmasından doğrudan etkilenecek ve bunun yanı sıra pek çok kadın ve genç de dahil olmak üzere 2,2 milyon kişi programdan faydalanabilecektir (https://www.justice-security.ng/sites/default/files/newsletter_mcn_febmar19.pdf).

British Council'ın üzerinde en çok durduğu konulardan biri olan (Empowering Women and Girls) kadınları ve kızları güçlendirmek ve cinsiyet eşitliğini sağlamak,

kapsayıcı, açık ve müreffeh toplumlar oluşturmak için çok önemlidir. Bununla birlikte, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri birçok ülkede varlığını sürdürmektedir, bu nedenle de British Council bu konunun önemine değinmektedir. Son yıllarda toplumlarda erkeklerle her alanda eşitliği sağlamak için ülkelerin kadınlara destek olup onları güçlendirmenin ne denli önemli olduğu konusunda ciddi ilerlemeler kaydedilmiştir. Uluslararası toplum, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yoksulluğun azaltılmasına ve ekonomik büyümeye yapabileceği önemli katkıyı kabul etse de, eşitliğin her şeyden önce temel bir sosyal adalet meselesi olması gerektiğinin de farkındadır. British Council bu farkındalık ve duyarlılıkla konuya ilişkin çok sayıda proje ve program yürütmektedir (<https://www.britishcouncil.org/society/womens-and-girls-empowerment/our-work>). Bunlardan ilki Addressing Violence Against Women and Girls Through Football (Kadınlara ve Kızlara Yönelik Şiddetin Futbol Aracılığıyla Üzerine Gidilmesi) projesidir. Bu çalışma İngiltere ve Kenyalı ortaklar ve Premier League ile ortaklaşa, DFID tarafından finanse edilen, Kenya’da kadın ve kıza yönelik şiddet konularını ele almak için futbolu kullanan yenilikçi bir pilot program olarak faaliyet göstermektedir (<https://www.britishcouncil.org/society/womens-and-girls-empowerment/our-work/addressing-violence-against-women-and-girls-through-football>).

Diğer bir program ise Civil Society Support Programme, Ethiopia (Etiyopya’daki Sivil Toplumunu Destek Programı) diye isimlendirilmiştir. Bu program (CSSP), Etiyopya’nın sivil toplumunu ve hükümetin ulusal kalkınma, yoksulluğu azaltma ve iyi yönetişimin ilerlemesi için politika ve stratejilerine katkısını destekleyen bir kapasite geliştirme programıdır (<https://www.britishcouncil.org/society/womens-and-girls-empowerment/our-work/cssp>).

2012 yılında Bangladeş’te BRAC Building Resources Across Communities (Topluluklar Arasında Kaynaklar İnşa Etmek) ile ortaklaşa başlayan English and IT for Adolescents (Ergenler için İngilizce ve Bilişim Teknolojileri) (EITA) projesinin revize edilmiş devamı niteliğinde olan bir diğer proje ise English and Digital for Girls’ Education (Kızlar için İngilizce ve Dijital Eğitim) (EDGE)’dir ve şu anda Hindistan ve Nepal’de de faaliyet göstermektedir. Proje Bangladeş, Hindistan ve Nepal’deki 14-19 yaş arası genç kızların yaşam standartlarını iyileştirmeye ve İngilizce, bilişim teknolojileri ve sosyal becerileri geliştirmeye odaklanmaktadır. EDGE yoluyla, şu anda okumayan veya varoş topluluklardan gelen ergenlik çağındaki kızların hem maddi açıdan aileye destek olmaları için hem de daha bilinçli ve bağımsız yaşam seçimleri yapmaları için çalışılmaktadır (<https://www.britishcouncil.org/society/womens-and-girls-empowerment/our-work/edge>).

British Council Türkiye’de de ses getiren bir projeye imza atmıştır. ETCEP “Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi” adı verilen proje Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünce koordine edilmiş ve teknik desteği ise British Council yönetimindeki Konsorsiyum tarafından sağlanmıştır. Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti finansmanlığında gerçekleştirilen projede okullarda kız ve erkek çocukların toplumsal cinsiyet eşitliğini anlamaları ve bunun yaygınlaştırılması ve eğitim sisteminde de toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşımın benimsenmesi amaçlanmıştır. Proje merkezi Ankara olmakla beraber Erzurum, Batman, Samsun, İzmir, Malatya, Şanlıurfa, Karaman, Mardin, Trabzon, Sivas illerinde etkinlikler gerçekleştirilmiştir(<https://www.britishcouncil.org.tr/programmes/education/technical-assistance-projects/etcep>).

4.3. Küreselleşme, Yumuşak Güç, İngiliz Dili ve British Council

Son zamanlarda dünyadaki hızlı değişimleri ifade etmek için kullanılan bir kavram olan küreselleşmenin siyasi, kültürel, ekonomik, toplumsal ve teknolojik olmak üzere çok farklı boyutları vardır. Bu bağlamda küreselleşmeye dair ortak bir tanım yoktur. Hangi açıdan baktığımızıza göre değişik anlamlar kazanan küreselleşme bazı insanlar için bir mit ve çok uluslu şirketler tarafından uygulanan bir propaganda aracı iken, diğer insanlar için ulusal sınırları ortadan kaldıran ve dünyayı hızla değiştiren kaçınılmaz bir süreçtir (Albeni & Eroğlu, 2002:18). Küreselleşme kavramıyla ilişkilendirilen Cambridge Üniversitesi’nde sosyoloji kürsüsünün başkanlığını da yapmış olan ünlü sosyoloji profesörü Giddens’a göre toplumsal faaliyetlerin küreselleşmesi bir bakıma reel bazda dünyadaki bağlantıların, örneğin küresel ulus devleti sistemi aracılığıyla ya da uluslararası iş bölümü ile ilgili bağlantıların gelişim sürecidir. Genel anlamda küreselleşme zamansal-mekansal uzaklaşmanın temel boyutlarının bir ifade biçimi olarak görülür (Giddens,2010:37).

McLuhan’ın ortaya attığı “küresel köy” söylemi çerçevesinde uzaklığın ve sınırların ortadan kalktığı günümüz dünyasında farklı kültür, dil ve yaşam tecrübesine sahip olan ve çok farklı coğrafyalarda yaşayan insanlar sosyal, ekonomik ve kültürel ilişki kurulabilen bireylere dönüşmüşlerdir. Küreselleşme ile ilgili çok farklı tanımlar ve eleştiriler olmakla birlikte çalışmamızda bunlara yer verilmekten ziyade kavramın diller üzerindeki etkisine odaklanmaktadır. Bu noktada da birbirine muhalif görüşler söz konusudur. İlk görüş küreselleşmenin ulusların temel birleştirici unsuru üzerinde ciddi tahribata sebep olması şeklindedir. İngiliz yazar George Orwell, 1984 adlı eserinde dilde yapılmak istenen tahribatın insanların duygu ve fikir birliğini zedeleyeceğini ve böylece onları sürüleştiren

ulusal benliklerini yok edeceğini belirtmektedir (Banarlı, 1996, 5). Bundan dolayı dillere gereken önemin verilip onların korunmasının önemi vurgulanmaktadır. Diğer bir görüş ise bilgi ve teknoloji çağının bir getirisi olan küreselleşmeden kaçılmayacağı ve bu anlamda onunla savaşmak yerine ondan maksimum faydayı almaya odaklanılmasının daha doğru olacağı şeklindedir. Sınırların ortadan kalkması neticesinde insanlar arasındaki iletişimin kaçınılmaz olduğu ortaya çıkmaktadır. İletişimin temel aracı olan dilin çok başat bir fonksiyonu olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda dünyanın hegemon dili olan İngilizce daha da bir önem kazanmaktadır. İngilizce İngiltere'nin en önemli yumuşak güç ve kültürel diplomasi unsurudur ve bu unsuru en iyi şekilde değerlendirmeye çalışan kurum ise British Council'dır.

Dünyanın hegemon dili olan İngilizce İngiltere'nin en büyük uluslararası kazancı olarak görülmektedir. İngilizce İngilizlerin kimliğinin temelidir ve diğer milletler İngilizlerle konuşmalar bile onların akıllarında kalıcı yer edinmelerini sağlayan etmen olarak değerlendirilmektedir.

İngilizce dünyada yaklaşık olarak 2 milyar insan tarafından iyi seviyede konuşulan bir dildir. Bu durum her 4 kişiden 1'inin İngilizce konuştuğu anlamına gelmektedir. Öğrenciler, liderler, düşünce mimarları, ekonomistler, sanatçılar vb gibi milyonlarca insan farklı kültürde olsalar da birbirleriyle konuşmaktadırlar ve bu durumun artarak devam ettiği söylenebilir. British Council yönetim kurulu üyesi Mark Robson bu durumu "küresel sohbetin işletim sistemi İngilizcedir" şeklinde değerlendirmektedir. (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/english-effect-report-v2.pdf>).

İngiliz tarihi tarafından oluşturulan ve geliştirilen İngilizce günümüzde İngiltere'nin zenginliğine en büyük katkıyı sağlayan yumuşak gücü olarak ülke tarafından değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Milyonlarca öğrencinin her yıl İngiltere'ye dil öğrenmek için gitmesi İngiltere'nin yerel ve bölgesel ekonomilerine yılda ortalama 2 milyar pound katkı sağlamaktadır (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/corporate-plan-2019-20.pdf>).

İngilizcenin ekonomik getirisi dışında yumuşak güç olarak değerlendirilmesinin bir diğer sebebi olarak da öğrencilerin öğrenimleri esnasında İngiltere'deki kurum ya da kişilerle kişisel, mesleki ya da iş ilişkileri kurmaları ve bu durumu kendi ülkelerine dönüp önemli pozisyonlara geldiklerinde de devam ettirmeleri gösterilmektedir. Bu durum dilin yumuşak güçte ne kadar etkin olabileceğine bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Dünyanın sınırlarının ortadan kalkmasının ekonomi üzerinde de önemli etkileri bulunmaktadır. Bu noktada yine insanlar arasındaki iletişimin anahtarı olan dil gündeme gelmektedir. Bundan dolayı, İngilizce, sürdürülebilir küresel kalkınmaya önemli katkılarda bulunmaktadır. Ortak bir dili paylaşmayan ülkeler arasındaki ticareti kolaylaştırmaktadır. Ayrıca farklı kültür ve dile sahip insanların arasındaki çatışma ve anlaşmazlıklarda barışı koruma ve sorunların çözümünde, çeşitli konuların anlaşılmasının çok önemli olduğu durumlarda diyalogu kolaylaştırmak ve güven inşa etmek için de yine ortak dil kullanılmaktadır. Bu ortak dil ise İngilizcedir. İngilizce internet, sosyal medyanın yükselişi, küresel iletişim teknolojisinin hızı, yayılması yönüyle etkilidir. Ayrıca gittikçe küreselleşen ve birbirine bağımlı olan küresel ekonomi sayesinde günümüzdeki fikirlerin ve motivasyonun hızlı şekilde harmanlanmasına da neden olmaktadır. Bunula birlikte bilgi ve fikirlerde yeni bir tür uluslarüstü pazarın gelişmesine olanak tanıdığı da söylenebilir (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/english-effect-report-v2.pdf>).

İngilizcenin küresel gücü, İngiltere'nin kültürel bir süper güç olarak konumunu güçlendirmektedir. Sanatta, akademi ve günümüzün çevrimiçi platformlarında yumuşak güç etkisini arttırmasını ve sürdürmesini sağlamaktadır. İngiltere bu alandaki yumuşak gücünü korumak için dilini paylaşmak ve öğretmek, başkalarının dillerini, kültürlerini ve geleneklerini öğrenmek bununla beraber iletişimde olduğu tüm diğer ülke, kurum ve örgütlerle bağıni korumak durumundadır.

İngiltere için İngilizce, güven artırmanın buna bağılı olarak da ticaret ve zenginliğin kritik bir bileşeni olarak değerlendirilmektedir. Bu açıdan İngilizce etkisini sürdürmek için dili beslemeye ve ona yatırım yapmaya devam etmek İngiltere için önemli bir politika olarak görülmektedir.

İngiltere'nin ticaretine, yaratıcı endüstrilerine, kültürüne ve vatandaşlarına sağladığı faydalar, fırsatlar ve değeri oldukça fazla olan İngilizceye yatırım yapılmaz ya da önem verilmezse, İngiltere'nin en büyük varlıklarından birinden elde edilen ekonomik, sosyal ve kültürel değeri kaybetme riski söz konusu olabilir.

İngilizcenin hegemon dil olarak tüm dünyada kabul görmesinin bir anda ortaya çıkan bir durum olmadığı aşikardır. Bu açıdan İngilizcenin evrimine kısa bir göz atmakta fayda vardır.

XIX. yüzyıl ve XX. yüzyılın başı İngiltere'nin politik ve askeri gücünün yüksek olduğu bir dönem olmakla birlikte İngiltere XX. yüzyılın ilerleyen dönemlerinde küçülmeye

başlamıştır. Buna paralel bir tezatlıkla Amerika dünya siyasetinde yükselmeye başlamıştır. Ana dili İngilizce olan ve hızla büyüyen Amerika'nın küresel etkisinin, dile modern tarihte belki de benzersiz bir ivme kazandırdığı söylenebilir.

İngilizcenin hegemon dil olmasına yol açan ögelerden biri de momentumdur. Momentum aslen siyasi, askeri, dini ve tüccar sınıfları tarafından sağlandı. Sömürgecilik, ticaret ve Hristiyan misyonerlerin görevli rolü sayesinde İngilizce dünyaya ihraç edildi. Bunu tek yönlü bir hareket olarak değerlendirmek durumu dar bir açıdan ele almak olacaktır. İngilizcenin yayılmasında en büyük etken olan sömürgeciliğin bir sonucu olarak dil birçok başka dilden kelimeyi de aldı, uyarladı. Yani bu duruma ihraç edildiği ülkelerden kelime ithal etmiştir de denilebilir. (<https://www.britannica.com/topic/language-imperialism-1016976>) Bu süreç bugün yoğunlaşarak devam etmektedir. Günümüzde daha çok teknolojik bazlı kelimeler dillere uyarlanmaktadır ya da kelimeler, yeni durumları kapsayacak şekilde anlamlarını genişletmektedir; dil, yeni kavramları ifade etmek için (“e-posta gönder/ mail” veya “googlelamak/ google it”) yeni kelimeler veya ekler oluşturmaktadır.

Dilde yaşanan bu küreselleşme, yalnızca standart bir İngilizceden değil, birbirinden tamamen farklı olan farklı bir “İngilizceye” yol açtı. Örneğin, Avrupa Komisyonu, Avrupa kurumlarının yıllar içinde, tanınan herhangi bir İngilizce formundan farklı bir kelime hazinesi geliştirdiğini kabul etmektedir. Bu, AB kurumlarının dışındaki anadili İngilizce olanlar tarafından bulunmayan veya nispeten bilinmeyen kelimeleri içerir. Bu açıdan bakıldığında ana dili İngilizce olan kişiler bile bu oluşturulan yeni İngilizceyi anlamakta güçlük çekebilmektedir. Bu da küreselleşmenin dil üzerindeki diğer bir etkisine örnek olarak gösterilebilir (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/english-effect-report-v2.pdf>).

Küreselleşmenin neticelerinden biri de eskiden fiziksel güç aracılığıyla elde edilen gücün şu an teknoloji aracılığıyla elde edilmesidir. Bu değişim dikkat edilmesi gereken bir konudur çünkü eskiden, dilin yayılması insanların birbiriyle olan fiziksel teması neticesinde gerçekleşirken XX. yüzyıldaki teknolojik gelişmeler neticesinde basılı malzemelerin tirajları sinema ve radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçları ile devam etmiştir. İnternetin ve sosyal medyanın daha geniş erişim potansiyeli ile ortaya çıkışı ise dillerin çevrimiçi iletişim ve değişim için en başarılı kanallar haline gelmesine yol açmıştır. Bunun yarattığı değişimin hızı dikkat çekmektedir. Daha önce yüzyıllar süren uyarlamalar ve değişim artık sadece aylar almaktadır. Küresel İngilizce çeşitlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte kültürlerarası çevrimiçi iletişimin olağanüstü büyümesi ve hızı, web için yeni bir İngilizce

lehçesi yaratmaktadır. İnternetin resmi olmayan dili İngilizce 2.0 denilmektedir (<https://blog.talk.edu/grammar/english-language-and-the-internet/>). Bu bağlamda internetin temel iletişim kaynağı da İngilizce olmaktadır. Bu durum da yine önemli bir yumuşak güç aracı olarak sanal ortamda da İngilizceye önemli bir hakimiyet kazandırmaktadır.

Küresel İngilizce birçok uluslararası pozisyon için ön şart durumuna gelmekle beraber diplomasi, dış ilişkiler, küresel medya, eğlence ve finans dünyasında ilerleme için de bir pasaport gibi görülmektedir. Bu durumu fark eden Nokia, SAP, Heineken, Samsung ve Renault gibi büyük firmalar üretkenlik ve ekonomik açıdan büyümek için İngilizceyi ortak bir şirket dili olarak benimseme kararı almışlardır (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/english-effect-report-v2.pdf>). Bu durum dünya siyasetinde önemli kurum, örgüt ve topluluklar için de benzer önem teşkil etmektedir. Örneğin, 2012-17 Almanya Cumhurbaşkanı Joachim Gauck, İngilizceyi Avrupa Birliği'nin dili yapılması için yaptığı konuşma dikkat çekicidir. Gauck konuşmasında daha bütünleşmiş bir Avrupa topluluğu inşa etmedeki temel sorunlardan birinin Avrupa'daki yetersiz iletişim olduğunu ve daha geniş bir ortaklık duygusunu teşvik etmek için, Avrupa'nın çok dilliliği teşvik etmenin yanı sıra ortak bir dile ihtiyacı olduğunu da belirtti. (<https://www.theguardian.com/world/2013/feb/22/german-president-pleads-britain-stay-eu>).

İngilizcenin önemi eğitim alanında da kendisini göstermektedir. Oxford Üniversitesi'ndeki Uluslararası Strateji ekibinin yöneticisi Loren Griffith, bunu şu şekilde özetliyor: “Bugün dünyanın en iyi üniversitelerinin çoğu İngilizce konuşulan ülkelerde ve bu tesadüf değil. İngilizce akademi haline gelmiştir. Bu, İngiltere üniversitelerinin burada çalışmak ve araştırma yapmak ve dünyanın dört bir yanındaki en iyilerle işbirliği yapmak için dünyanın başarılı akademisyen ve öğrencilerini ülkemize çekme yeteneğini büyük ölçüde artırıyor. Amerika Birleşik Devletleri dışında dünyada en çok uluslararası öğrencilerinin okuduğu yer İngiltere'dir.” (www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings).

Ortak dilin artık bir küreselleşme ve yumuşak güç gerçeği olduğuna çarpıcı bir örnek de Fransa'dan verilebilir. Fransız üniversitelerindeki eğitim kalitesine rağmen yurt dışından gelen başarılı öğrenci sayısının düşüklüğüne dikkat çeken Fransız Üniversite Başkanları Konferansı Başkanı Jean-Loup Salzman, herhangi bir Fransız tıp laboratuvarında, insanların yarısından fazlasının sadece İngilizce bildiğini belirtti. Araştırmalarının değerlendirmelerinin İngilizce olduğunu ve yurtdışından gelen profesörler üniversitelerine

kabul edildiğinde onlarla İngilizce konuştuklarını belirten Salzmann, ülkede İngilizcenin kısıtlanmasına dair bir yasa tasarısı hazırlandığını ve bu yasa tasarısının ülkenin imajını zedeleyeceğini, yurt dışından gelen öğrenci sayısının iyice düşeceğini belirtmektedir (<https://www.thetimes.co.uk/article/use-of-english-in-french-universities-is-a-cause-celebre-8bcqmv8vjn0>). Bu durum da bize ülke içinde alınan kararların bile uluslararası platformları, politikaları ve yumuşak güç kavramını göz ardı etmeden alınması gerekliliğini göstermektedir. 2011’de Kuzey Afrika’daki ayaklanmalara katılan protestocular, yerel ve bölgesel destek almak için Fransızca ve Arapça kullanırken, daha geniş çapta destek almak ve dünyayı etkilemek için İngilizce kullanmışlardır. Libya’daki olaylar esnasında önce caddelerde gösterilere katılan, sonra da sosyal medyaya ve internete giren aktivistlerden birine neden İngilizceyi tercih ettiği sorulduğunda verilen cevap “Dünyayı etkilemek ve sesinizi duyurmak istiyorsanız dünya dilinde kendinizi anlatmak zorundasınız” şeklinde olmuştur (Alqudsi, 2012).

İngilizce günümüzde dünya ile iletişime geçmenin anahtarı olmakla birlikte İngilizce için de bazı sorunsallar mevcuttur. Şu anda İngilizce konuşan dünya olarak düşündüğümüz şeyin sonunda kendi dilinin etkin kontrolünü kaybedeceği açıktır. Ünlü akademisyen David Crystal bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:” Bir dilin küresel bir dil haline gelmesinin öngörülebilir bir sonucu varsa o da artık kimsenin o dilin sahibi olmadığıdır.” Ya da başka bir ifadeyle, onu öğrenmiş olan herkesin o dil içinde bir payı vardır ve onu istediği gibi kullanma hakkına sahip olabilir (Crystal, 2012). Bu açıdan değerlendirildiğinde İngiltere İngilizce ile elde ettiği gücünü korumak istiyorsa İngilizcenin her zamankinden daha kaliteli ve kontrollü bir şekilde öğretilmesi önem arz etmektedir.

Yumuşak güç, çekiciliğe, değiş tokuşa ve sınırların ötesindeki kültürel ilişkilerin kurulmasına, çoğu hükümetin yönlendirmesine dayanmaktadır. Bu iletişim, değişim ve farklı kültürlere ilgi duymayı gerektirmektedir. Bu da yanlış yorumlamanın, yanlış algılanmanın, yanlış varsayımın ve duyarsızlığın sebep olacağı olumsuz sonuçlara dikkat olunmasının önemini vurgulamaktadır. Daha güçlü kültürel bağların inşasında, bazı ortak anlayış ve karşılıklı saygı kilit unsurlardır ve bunlar ortak bir dil tarafından büyük ölçüde sağlanmaktadır.

British Council’ın hazırlamış olduğu (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/english-effect-report-v2.pdf>), raporunda kurum İngiltere’yi uyarmaktadır. En yaygın küresel dil olan İngilizcenin gücüne rağmen, küresel nüfusun büyük çoğunluğu

İngilizce konuşmamaktadır ve İspanyolca, Arapça ve Mandarin gibi diğer diller giderek daha fazla talep görmektedir.

Diğer dillerin yaygın olarak öğrenilmesini benimsemeyen ve yalnızca İngilizceye güvenenler, diğer kültürlerle etkileşimi reddedebilmektedir. Yazar ve araştırmacı David Graddol'a göre tek dilli İngiliz mezunlarının kasvetli ekonomik bir gelecekle karşı karşıya gelmeleri oldukça yüksek bir olasılık olarak görülmektedir çünkü diğer ülkelerden gelen nitelikli ve çok dilli gençler, küresel şirketlerdeki ve kurumlardaki İngiliz meslektaşlarına göre rekabet avantajı sağlamaktadırlar. Bu durum ise küreselleşmenin İngilizceyi yüceltmesinin yanında çok dilliliği de kaçınılmaz kıldığına bir örnek olarak değerlendirilebilir. Bu konu ile ilgili önemli bir tespit ise bilimsel araştırma yazarı olan Scott L. Montgomery tarafından yapılmıştır. Montgomery'e göre İngilizcenin küresel yayılmasından kaynaklanan gerçek zayıflığın asıl İngilizceyi anadil olarak konuşanlarda olması beklenmektedir. Çünkü dünyanın geri kalanı onların yaptığı her şeye erişebilecek, ancak İngilizceyi anadil olarak konuşanlar kendi dillerinin ötesinde çok az şeye veya hiçbir şeye erişemeyecektir (https://www.cairn-int.info/article-E_MANA_163_0349--scott-l-montgomery-2013-does.htm).

İngilizceyle ilgili yukarıda bahsedilen sorunsal ve uyarılara rağmen İngilizceye olan talep günden güne artış göstermektedir. Örneğin, Çin'de ve Hindistan'da, demografik yapı ve eğitim çeşitliliği açısından oldukça farklılık olduğu için İngilizceye büyük bir ilgi gösterilmektedirler. Ama asıl şaşırtıcı olan diğer ülkelerdir. İngiltere'nin en büyük yumuşak gücü olan İngilizce'nin hem ülkede hem de dünyadaki sorumluluğunu üstlenen British Council, Endonezya, Pakistan, Brezilya, Nijerya, Etiyopya ve Sudan gibi Afrika ülkeleri ve Meksika'da İngilizceye çok ciddi bir talep öngörmektedir. Bunun temel sebebi ise küreselleşmenin sebep olduğu şehirleşme olarak değerlendirilmektedir. İngilizceye olan taleplere dünyanın başka yerlerinden de örnekler gösterilebilir. Rus hükümeti, akıcı İngilizcenin gelecekte bir memur olma şartı olacağını belirtmiştir. Vietnam'da, İngilizce dördüncü sınıftan itibaren zorunlu hale gelmiştir ve günümüzde Japon ilköğretim okullarında da zorunludur. Türkiye'de de İngilizce ilkokuldan itibaren zorunlu ders olarak verilmektedir. Güney Sudan, 2011 yılında Sudan'dan bağımsızlığını kazandığında, İngilizce yeni bir birlik dili olarak ilan edilmiştir (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/english-effect-report-v2.pdf>).

Ancak öğrenme yöntemlerinde küreselleşmenin etkisiyle ciddi farklılıklar söz konusu olmaya başlamıştır. Örgün eğitimin yanı sıra sanal dünya, yayın medyası ve cep telefonu

uygulamaları gibi teknolojik yeniliklerle desteklenmektedir. İngiltere ve tedarikçileri değişen eğitim sisteminin oluşturduğu yeni pazarda, Avrupa'nın geleneksel pazarlarında ve Uzak Doğu'nun gelişmiş ekonomilerinde üçe katlanması muhtemel olan bu pazar için dünyanın dört bir yanından gelen şirketlerle rekabet halinde bulunmaktadır. Bununla birlikte yüksek kaliteli İngilizce öğretiminin örgün ya da sanal eğitimde kalifiye öğretmenlere ihtiyacı vardır ve bu açıdan değerlendirildiğinde yetenekli İngiliz mezunlar için uluslararası istihdam olanakları önemli olmaya devam etmektedir. Yukarıda bahsedilen tek dilli olmanın istihdam açısından sadece İngilizce bilenleri zora sokacağı savına bu görüş bir alternatif teşkil edebilir (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/english-effect-report-v2.pdf>).

Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki ülkelerdeki araştırmalar, yerli sanayinin kapsamını genişletme ihtiyacının ve ayrıca çok uluslu şirketler tarafından daha fazla iç yatırım yapmanın gerekliliğinin, İngilizce eğitiminin hızla artması talebini körüklediğini göstermektedir. Siyasi istikrarı sağlamanın bir aracı olarak işsizliğin azaltılmasının bu ülkelerin birçoğu için zorunluluk olduğu da açıktır. (https://englishagenda.britishcouncil.org/sites/default/files/attachments/euromonitor_report_final_july_2012.pdf). Gelişen teknoloji İngilizceyi bize birçok noktada zorunlu hale getirmektedir. İngilizce becerileri gelişmiş bireylerin daha iyi iş fırsatlarına ve daha yüksek yaşam standartlarına sahip oldukları gözlemlenmektedir. Ayrıca İngilizce sadece kişisel anlamda bizi geliştiren ikinci dil olduğu veya ödüllendirici bir eğlence olduğu için değil İngilizcenin dünyanın her yerine erişim izni vermesi özelliği onu çok daha cazip hale getirmektedir. Örneğin, Pakistan'daki genç bir kadının ABD'de yaşayan bir profesörle iletişim kurmasını sağlamaktadır, ya da Gana'da bir cep telefonu ile uluslararası hava raporları ve emtia fiyatları almak için bir çiftçi ya da Belfast veya Saraybosna'daki toplum örgütleriyle umut ve özlemlerini paylaşmak için Myanmar'daki bir öğrenciye erişim izni sağlamaktadır. Daha bir çok örnek verilebilir ama kısaca özetlemek gerekirse İngilizce küresel çapta iletişime olanak sağlar. Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki araştırmalar, İngilizceye olan talebi etkileyen en önemli faktörlerden birinin, gençlerin çevrimiçi olarak sosyal ağlara katılmaya istekli olmaları ve bunu da İngilizce aracılığıyla yapabildiklerini göstermektedir(<https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/Euromonitor%20report%20final%20July%202012.pdf>)

İngilizce'nin ekonomik anlamdaki getirilerinden birisi de tabiki yayıncılık alanındadır. Livres Hebdo'nun bir araştırma projesi olan The 'Global Ranking of the Publishing Industry

“Yayıncılık Endüstrisinin Küresel Sıralaması”, ABD’nin ticari yayıncılıkta baskın olmasına rağmen, İngiltere yayıncılarının akademik ve bilimsel yayıncılık konusunda daha yaygın ve lider olduklarını vurgulamıştır. Gerçekten de sıralamada en üstteki beş İngiliz şirketi - Pearson, Reed Elsevier, Informa, Oxford University Press and Cambridge University Press şeklindedir. (<https://www.wischenbart.com/booklab/?p=427>).

Yukarıda belirttiğimiz gibi İngiltere’nin en önemli yumuşak güç ve kültürel diplomasi unsuru İngilizce’dir ve bu unsuru hem en etkin şekilde değerlendiren hem de sorumluluğun çoğunluğunu üzerine alan kurum ise British Council’dır. Bundan dolayı kurumun İngilizce’nin nimetlerinden faydalandığı kendilerince de kabul edilmektedir. Kurumun 2018-19 yıllık raporuna göre özellikle İngilizce öğretimi ve sınav gelirlerinden kaynaklı olarak toplam gelirinde yüzde yedilik bir artış elde etmiştir. 2017-18 döneminde 1.172 milyon pound olan geliri 2018-19 döneminde 1.250 milyon pounda yükselmiştir (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/2018-19-annual-report.pdf>)

İngilizcenin nimetlerinden İngiltere ile birlikte faydalandığını belirten British Council dünya çapında milyonlarca insanın İngilizce öğrenmesine yardımcı olmaktadır. Kurum İngilizcenin faydalarını dünya ile birlikte paylaşmak için hiç bir kurumun daha fazla faaliyet ve çaba gösteremeyeceğini iddia etmektedir ve amaçlarını İngiltere’ye fayda sağlamak ve İngiltere’nin dünyadaki profilini yükseltmek şeklinde ifade etmektedir. İkinci amaçlarını ise İngilizcenin asıl merkezinin de İngiltere olduğunu tüm dünyaya hatırlatmak ve bu konumu daha da güçlendirmek olduğunu belirtmektedirler.

Kurum İngilizce konuşabilenlerin İngiltere’ye güvenme, ziyaret etme ve İngiltere’de okuma ve hatta İngiltere ile ticaret yapmaya ilgi duyma oranının çok daha yüksek olduğunu iddia etmektedir (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/trust-pays-report-v2.pdf>).

Bu bulgu hem yumuşak güç hem de kültürel ilişkiler açısından oldukça önemlidir. Çünkü insanların İngiltere’ye olumlu bakış açısı geliştirmeleri ülkenin hem ulusal hem de uluslararası politikalarının işlevselliği ve ülke çıkarları açısından ciddi bir kazanımdır. Bunu çok farklı faaliyetlerle de sağlamaya çalışan British Council, İngilizceye daha büyük önem vermekte ve ciddi yatırımlar yapmaktadır.

British Council her yıl yayınladığı yıllık raporlarında faaliyetlerine dair detaylı bilgiler sunmaktadır. Ayrıca bu raporlar dışında da yapılan araştırmalar, seminerler, faaliyetlere dair de yazılı olarak bilgilendirmeler yapmaktadır. İngilizcenin öncelikli faaliyet alanı olduğu

kurum, bununla alakalı gerçekleştirdiği faaliyetleri hazırlamış oldukları English Effect raporunda kısaca şöyle özetlemektedir

- 100'e yakın ülkede yüz yüze İngilizce öğreten kurum yüz milyonlarca insana ise internet, radyo, tv, çevrim içi eğitim, BBC World Service gibi farklı eğitim araç ve kaynaklarıyla ulaşmaktadır.
- Özellikle devlet okullarındaki eğitimde İngilizceyi geliştirmek için çoğunlukla gelişmekte olan ülkelerde devlet ve ulusal hükümetlerle çalışan kurum çatışma bölgelerinde ve Güney Sudan, Sahra Altı Afrika ülkeleri ve Güney Asya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleri gibi gelişmekte olan ülkelerde çok daha büyük faaliyetler gerçekleştirebilmek için başka kurumların başaramayacağı kaynaklar üretmektedir.
- British Council Hindistan'daki Project English vb gibi projelerle destek verilen kamu eğitim sistemindeki gelişmeler sayesinde milyonlarca öğrenciyi desteklemeyi amaçlamaktadır. Sadece söz konusu proje, ülke genelinde 27 milyondan fazla öğrenciyeye fayda sağlamıştır ve 650.000'den fazla öğretmene mesleki gelişim için fırsatlar sunmuştur.
- 100'den fazla ülkede sınıflara ve evlere British Council LearnEnglish içeriğine sahip 100 milyon bilgisayar ve cihaz yerleştirmek için Intel® Corporation ile ortak çalışılmaktadır.
- Rusya'nın 200.000 İngilizce öğretmeni ve diğer profesyonellerle, İngilizce öğretiminin kalitesini artırmak için çalışan kurum özellikle İngilizce'nin, 60.000'den fazla okulda tahminen 15 milyon öğrenciyeye öğretildiği devlet sektöründe çalışmalarını sürdürmektedir Ayrıca 2011 yılında Güney Sudan'daki ofisini açan British Council mesleki gelişim ve İngilizce eğitimi ile uzun yıllardır Güney Sudan Polis Teşkilatının gelişimini desteklemektedir. Birçok eski savaşçı da dahil olmak üzere kamu görevlilerine, çatışmalardan çıkmalarına yardımcı olmak amacıyla İngilizce öğretmeni getirilmiştir.
- British Council çalışmalarına İngiltere'de de hızla devam etmektedir. Kurum İngiltere'deki İngilizce dil okullarının yarısını akredite etmekle kalmamış ayrıca, İngiltere'yi İngilizce öğrencileri için bir destinasyon olarak tanıtmaya çalışmaktadır ve İngiltere'deki göçmen öğretmenleriyle çalışmalar yapıp İngiltere'nin ELT sektörü için bir etkinlik programı yürütmektedir.

- Balkanlar'daki öğretmenler için profesyonel bir gelişim stratejisi oluşturan British Council Eğitim Bakanlıkları ile ortak çalışmaktadır ve ayrıca 25.000 okul, 400.000 öğretmen ve 12 milyon öğrenci için İngilizce öğrenimini desteklemek amacıyla da Güney Afrika hükümeti ile ortak çalışma yürütmektedir.
- 350.000 Pencaplı İngilizce öğretmenin mesleki gelişimi için Pakistan'da üç yıllık bir girişim başlatan kurum Finlandiya'da İngilizce dilini getirmeyi amaçlayan Nokia ile büyük bir küresel ortaklık kurmuş ve milyonlarca cep telefonu kullanıcıya hizmet vermektedir.
- 1,1 milyon Euro tutarında AB fonu desteğiyle, 1,500 İngilizce öğretmeni yetiştirmek için üç yıllık bir program için Saksonya Anhalt Eğitim Bakanlığı ile British Council arasında bir anlaşma imzalanmıştır. Bu program aynı zamanda İngiliz ile Alman öğretmenleri ve okulları arasında uzun vadeli daha etkili bağlar oluşturmayı amaçlamaktadır.
- British Council' girişimciliği sadece kazanç olarak değil aynı zamanda büyük etki yaratmanın yenilikçi yollarını bulmak olarak değerlendirmektedir. Bunu da hem denizaşırı hükümetlerle birlikte çalışarak kurumun tek başına yapabileceklerinden daha fazlasını yapmasına yardımcı olan ortaklarıyla ve dijital kanallar aracılığıyla yaptıklarını belirtmektedirler (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/english-effect-report-v2.pdf>).

İngiltere'nin uzun yıllar süren sömürge faaliyetleri kültürel diplomasi için ciddi bir avantaj teşkil etmektedir. Çok büyük bir coğrafyaya yayılması sebebiyle kültür ve dil İngiltere'nin en önemli yumuşak gücü konumundadır. Ayrıca tarih, siyasal sistem, değerlerini koruması ve sürdürmesi de diğer yumuşak güç unsurları olarak görülebilir (Demir 2012). İngiltere'nin sahip olduğu yumuşak güç etmenleri tüm faaliyetlerinde fikirlerini, siyasi ve kültürel kurum ve kuruluşlarını cazip bir duruma getirmektedir. Bu açıdan diplomasi, kültür, eğitim, tanıtım ve diğerlerine yardım ve destek gibi planlamalar kültürel ilişki ve milli çıkarlarının temelini oluşturmakta ve izlenen yaklaşım ise bütünsel bir hale gelmektedir (Aydemir, 2018).

Ülkenin sömürge geçmişinin, İngiliz "yumuşak güç" politikasının oluşumunda önemli ölçüde etkili olduğu bilinmektedir. İngiltere, dünyadaki sayısız uluslarla etkileşime girmiş ve kendi kurallarını oluşturup, idari yapılar yarattığı, çeşitli kamu ve devlet kurumları, eğitim

kurumları organize ettiği, kurallarını düzenlediği, diğer ülkelerdeki insanlara İngiltere kültürünü tanıttığı ve aynı zamanda kendi dilini de yaydığı bilinmektedir.

İngiltere uzun yıllar devam eden sömürgecilik faaliyetlerinden edindiği tecrübe ile dünyanın birçok ülkesini yönetebilmiş ender ülkelerden birisidir. Özellikle Hindistan gibi büyük bir kıtayı yöneten ayrıca buranın kaynaklarını ve zenginliklerini ülkesine kazandırabilmeyi başaran bir ülkedir. Bu bakımdan düşünüldüğünde İngiltere yumuşak güç kavramıyla ilgili araştırmacılar ve uzmanlardan oldukça olumlu eleştiriler almaktadır. Hatta dünyada yumuşak gücü uygulayan en başarılı ülkelerden biri olarak değerlendirilmektedir. (<https://www.britishcouncil.org/research-policy-insight/insight-articles/soft-power-superpowers>).

İngiltere yumuşak gücün yönetmek için ne kadar gerekli bir faaliyet olduğunu iyi bilen ve pratikte en iyi uygulayan ülkelerden biri olduğundan dolayı yumuşak güç ve kültürel diplomasi gibi kavramlara çok önem veren bir ülkedir. Bu durum İngiltere'nin yaptığı etkinlikler ve İngiltere hakkında oluşturulan raporlarda da görülebilir. Örneğin, 2013-2014 parlamento oturumunda İngiliz Lordlar Kamarası'nda "yumuşak güç" ve Britanya'nın etkisi üzerine bir komite oluşturulmuş ve kamuya açık oturumlar düzenlenip hükümete tavsiyelerde bulunan bir rapor hazırlanmıştır. (<https://publications.parliament.uk/pa/ld201314/ldselect/ldsoftpower/150/150.pdf7>)

Böyle bir raporun hazırlanmış olması da bize İngiltere'nin yumuşak güce ne denli önem verdiğini göstermektedir.

Yumuşak güç kavramını ortaya koyan ve bu yönde politikalar geliştirilmesinin önemine dikkat çeken Nye, İngiltere'de belirlenen yumuşak güç politikalarına karar verilmesinde etkili olmuştur. Özellikle 2013 yılında parlamentoda kurulan komitede konuşan J. Nye, İngiltere'nin başarılarını överek, İngiliz dilinin uluslararası düzeyde öncü rolünden, İngiliz Milletler Topluluğu'nun (Commonwealth) tarihsel öneminden, dünya medyasının İngiliz kraliyet ailesine olan ilgisinden, ulusal üniversitelerin otoritesinden ve British Council, BBC World Service gibi devlet kurumlarının uluslararası kalkınma ve organizasyon faaliyetlerinden bahsetmiştir. J. Nye, konuşmasında İngiltere'nin "yumuşak güç" alanındaki lider ülkelerden biri olduğuna inandığını ve ülkenin daha önemli başarılarla ulaşabileceğini vurgulamıştır (Archetti, 2014: 747-760) Nye'in konuşması ve mevcut durumu göz önüne alındığında kuşkusuz ki bu başarıların tümü, yalnızca "yumuşak güç" kavramının ortaya çıkmasından sonra değil, uzun bir süredir sürdürülen çalışmaların sonucudur.

Bu konuda yazılan raporlardan söz etmek gerekirse; İngiliz Akademisi 2014 yılında “Engage Art” raporunu yayınlamıştır. Rapor, yumuşak gücün niteliğini ve İngiltere için nasıl ve neden önemli olduğunu tartışmaktadır. İngiltere’nin yumuşak güç kaynaklarını, onları harekete geçirme kabiliyetini analiz edip, ana ikilemleri incelemektedir. Ayrıca politika yapıcılar ve daha geniş toplum için bir dizi öneri sunmaktadır (<https://www.thebritishacademy.ac.uk/sites/default/files/The%20Art%20of%20Attraction%20Full%20Report.pdf>). 2013 yılında yayınlanan ve oldukça dikkat çeken diğer bir rapor ise İngiltere’nin ulusal kültür, bilim ve eğitimini yurtdışında teşvik etmekten sorumlu kurumu olan British Council tarafından yayınlanmıştır. *Influence and Attraction; Culture and the race for soft power in the 21st century* başlıklı raporda oldukça etkileyici ifadeler yer almaktadır. Raporun sonuç kısmında Batıdaki kültürel anlayışın ve ilişkilerin değişiklik gösterdiği ve değişimin zorunlu olduğu bir dönemin başladığı ifadesi yer almaktadır. Bununla bağlantılı olarak kültürel ilişkilerin öneminden ve ülkelerin kendi çıkarları adına geliştirilmesi ve kullanımı açısından bazı öngörülerle rapor sonlandırılmaktadır. Bu öngörüler arasında ilk sırada hükümetlerin kültürel ilişkilerin öneminin daha çok farkına varıp bu konuyu ciddi olarak ele aldıklarında kültürel ilişkilere dair kendi rollerini netleştirecekleri ifade edilmektedir. Bu noktada hükümetlerin kültürel aktiviteleri desteklemek, daha geri planda durmak, değişim programları organize etmek, daha özgür ve demokratik ortamlar oluşturmak, kendi kültürüne daha çok sahip çıkıp, diğer kültürleri de desteklemek gibi bazı yükümlülüklerinin de olduğu ifade edilmiştir. Başka bir öngörü ise önümüzdeki on yıl içerisinde bireyler arasında kültürel etkileşimin ciddi oranda artış göstereceği ve bununla birlikte sivil toplum örgütlerinin girişimlerinde de artış olacağı şeklindedir. Bahsedilen başka bir nokta ise yeni oluşacak kültürel ağların yeni hükümet organları oluşturacağı şeklindedir. Son olarak yüz yüze kültürel etkileşimin artacağını yenileyen rapor bireylerin kültürel iletişim için çok temel rol oynayacağını ve her bir bireyin potansiyel olarak “sivil diplomat” olma özelliği taşıdığını belirterek sonlandırılmaktadır (<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/influence-and-attraction-report.pdf>)

Görüldüğü üzere yumuşak gücün İngiltere’nin dış politikasında aktif kullanımına etki eden ve avantaj sağlayan çeşitli faktörlerden söz edilebilir. Yumuşak güç kavramı 1990’larda ortaya çıksa da İngilizlerin yumuşak güç politikası uzun yıllara dayanan kurum ve kuruluşların politikaları içerisinde mevcuttur. Bu açıdan bakıldığında İngiltere’nin bu alanda yeterli tecrübesi olduğu görülmektedir. Diğer bir faktör ise ülkedeki uzmanların ve politikacıların yumuşak gücü sert güç, ekonomik ve askeri güç ile birlikte

değerlendirmeleridir. Bu açıdan yumuşak güç kavramı sadece soyut bir çekicilik veya etki olarak değil, aynı zamanda İngiliz vatandaşlarının refah, huzur ve güvenliğini arttırmanın bir yolu olarak da incelenmektedir. Devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının yumuşak güç kullanımıyla elde ettikleri gelirler (İngilizce eğitimi, yayıncılık veya turizm ihracatı gibi) kendi kendilerini finanse ettiklerini göstermektedir. Bu da oldukça önemli olarak değerlendirilmektedir. Son olarak ticari şirketler, sivil toplum kuruluşları (STK'lar), iş dünyası dernekleri, kültürel kurumlar, üniversiteler, okullar, medya ve ünlü insanlar gibi çok sayıda devlet dışı aktör, yumuşak gücün arttırılmasında rol oynamaktadır. Böylece, bu alandaki faaliyetin önemli bir kısmı devletten bağımsız olarak veya devletin asgari müdahalesi ile gerçekleştirilmektedir (Kharitonova, 2009: 7).

5. SONUÇ

Teknolojik gelişmelerin yaşanması iletişim ve ulaşım teknolojilerinde hızlı bir gelişimi sağlayarak küreselleşmenin önünü açmıştır. Böylelikle uluslararası güç kavramı da yeni bir evrim geçirmiştir. Klasik uluslararası ilişkiler modellerinde toplumlar güç olarak toprağı, askeri gücü ve doğal kaynakları görürken günümüzde bilgiye ve teknolojiye dayalı bir güç kavramı oluşmaya başlamıştır.

Bu değişimle birlikte özellikle ABD’nde ve daha sonra diğer batılı ülkelerde olmak üzere güç ilişkileri klasik modelin aksine askeri gücün tek başına kullanılmadığı ek olarak yumuşak güç olarak adlandırılan ekonomi, sosyo-kültürel ilişkiler ve diğer unsurların birlikte kullanıldığı kapsayıcı bir modelle açıklama gereğı duyulmuştur. Sanayileşme sürecini tamamlayamamış, totaliter rejimlere sahip ülkelerin buldukları coğrafyalarda güç değişimi henüz gerçekleşmemiştir. Brezilya, Hindistan ve Çin gibi ülkelerde bile hala askeri güç ön planda olmakla birlikte pek çok durumda yumuşak gücün daha etkin kullanıldığı görülmektedir.

Yumuşak güç kavramı ile birlikte yeniden ele alınan kültür ve kamu diplomasisi toplumların bilgi, gelenek, hukuk, eğitim, sanat, ahlak, dil, ekonomi, siyaset gibi birçok unsurun bir araya gelerek oluşturduğu yaşam tarzlarının diğer ülkelerdeki bireylere böylece devletlere ulaştırılması amaçlanmaktadır.

Çalışmada İngiltere’nin yumuşak güç politikaları incelenmiş ve en önemli araçlardan biri olarak British Council’in bu alandaki faaliyetleri ele alınmıştır.

1934’te eğitim ve kültürel ilişkiler adına kurulan British Council dünyada bilinen en eski kültürel ilişkiler kurumudur. Kurulduğunda adı The British Committee For Relations With Other Countries (İngilizler ve Diğer Ülkelerle İlişkiler Komitesi) idi. Bu isim bize görünen maksadın diğer ülke ve uluslarla bağ kurup, ilişkilerini güçlendirmek olsa da asıl amacın bilimden edebiyata üretimden teknolojiye kadar tüm alanlarda İngiliz dünya görüşü kültür ve ideallerini dünyaya yaymak ve kendine destek grupları oluşturmak olduğu görülmektedir. Nitekim kuruluş amacını kendi internet sitesinde şu şekilde açıklamaktadır; 1930’lu yıllar küresel istikrarsızlık dönemi idi ve düşen yaşam standardı, artan işsizlik ve ekonomik buhrandan dolayı İngiltere’nin etkinliği bu dönemde azalmıştır. Ayrıca komünizm ve faşizm gibi aşırı ideolojilerin yükselişte olması ve rağbet görmesi de İngiliz hükümetinin British Council’i kurmasının önemli sebepleri arasındadır. Aslına bakılacak olursa İngiltere için yurt dışında kültürel propaganda faaliyetleri için özel olarak tasarlanan bir kurum

oluşturma düşüncesi komünizm ve faşizm gibi agresif propagandaların İngiltere'nin ulusal çıkarlarına ve imajına olan zararlı etkilerine karşı alınmış bir önlemdir.

British Council kuruluş yıllarında amaçlarını ve hedeflerini resmi olarak açıklamıştır. Bu açıklamada öncelikli amaç olarak İngiliz dil ve edebiyatının kullanımını arttırarak İngiliz kültür ve medeniyetinin tüm dünyada değer görmesine ve önem kazanmasına katkıda bulunmak şeklinde açıklamıştır. Kuruluşundan bu yana düzenli olarak yıllık raporlarını tüm dünya ile paylaşan British Council 1940-41 yıllık raporunda ise hedefini insanların hayat tarzları ve felsefeleri, savundukları siyasi görüşleri, inançları ne olursa olsun, İngiltere'nin dış politikasına sempatiyle yaklaşmalarını sağlamak ve samimi ve anlayışlı bir ortam oluşturabilmek şeklinde ifade etmişlerdir. Bu da bize sömürgecilik dönemindeki prestijini yeniden kazanmak isteyen ve dünya siyasetinde yine söz sahibi olmak isteyen İngiltere'nin bu amaçlarını British Council üzerinden nispeten yumuşak politikalar aracılığıyla gerçekleştirmek olduğunu göstermektedir.

British Council'in kuruluşundan kısa bir zaman sonra II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi ve sonrasında ideoloji ve propaganda savaşının yoğun olarak yaşandığı iki kutuplu dönem de denilen soğuk savaş döneminin başlaması kurumun temsilcilik açmak istediği ülkelerde ciddi sorunlar yaşamasına sebep olmuştur. Bununla birlikte kurum İngiliz ideal ve ulusal çıkarlarını gözetmek adına inatla çalışmalarını sürdürmüştür. Bu duruma önemli bir örnek Türkiye'deki süreçtir. I. Dünya Savaşında karşıt gruplarda yer alan ve akabinde Musul Meselesi ile yine karşı karşıya gelen İngiliz ve Türk Devletlerinin arasında kültürel faaliyetlerin kurulması çok da beklenen bir durum değildi. Buna rağmen 1937 yılında dönemin Ankara Büyükelçisi Sir Percy Loraine ülkesinin Dışişleri ile irtibata geçip Türkiye'de kültürel faaliyetlere önem verilmesi gerektiğinin ve British Council temsilciliğinin Türkiye'de açılmasına öncelik verilmesini belirtmesinin altı çizilmelidir. Gerginliğin daha çözüme kavuşturulmadığı Türkiye ile bu denli yakından ilgilenilmesi sadece kültürel faaliyetlere indirgemek çok da gerçekçi olmayacaktır. Zaten Sir Percy Loraine'in ülkesiyle yaptığı yazışmalarda Türkiye ile gerçekleşecek kültürel ilişkiler dahilinde Bizans Sarayının bulunmasını amaçlayan Sultanahmet kazı çalışmaları için sondaj taleplerinin de gündeme getirilmesi British Council'in Türkiye'de öncelikli hedefinin kültürel etkileşim değil de İngiltere'nin ulusal çıkarları olduğunu kanıtlamaktadır. Türkiye ile olan ilişkilerde diğer önemli bir husus da Londra Halkevidir. 1942 yılında açılan Londra Halkevi, üzerinde düşünülmesi gereken bir husustur. Çünkü İngiltere önderliğindeki müttefiklerin Türkiye'yi II. Dünya savaşına dahil etmek istedikleri ve bundan dolayı yoğun

çaba sarf edip ciddi baskı kurdukları dönemde bu gelişmelerin yaşanması önemlidir. Bu bağlamda British Council Londra Halkevi'ni İngiliz ulusal çıkarları için propagandif faaliyet aracı olarak değerlendirmesi ve kurulması için yoğun çaba göstermesi bu ifadeyi kanıtlamaktadır. Londra Halkevi kurulduğunda yerleştiği binanın 3 yıllık kira bedeli British Council tarafından ödenmiştir. İngiltere'nin yoğun baskılarına rağmen Türkiye 1944 yılında savaşa girmeyince iki ülke arasındaki tansiyon iyice yükselmiştir. Bu olay üzerinde British Council Londra Halkevine yaptığı maddi desteği sonlandırmıştır. Ayrıca kira bedelinin artık İngiliz kaynaklarınca ödenmeyeceğinin de ifade edilmesiyle Londra Halkevi'nin İngiltere tarafından gözden çıkarıldığı ve asıl meselenin kültürel faaliyetten ziyade İngiltere'nin öz çıkarları ve dünya siyasetindeki gücü için mücadele olduğu gayet ortadadır.

British Council soğuk savaş döneminde de ilginç hamleler gerçekleştirmiştir. Siyasi gerilimin yoğun olduğu Etiyopya, İsrail ve Sovyetler Birliği gibi ülkelerde edebi etkinlik ve tiyatro faaliyetleri düzenlemiştir. Böylece farklı ülke vatandaşları birbirleriyle kültürel ilişkiler geliştirebilmiş ve bu temasların birleştirici ve negatif imajları yıkıcı etkisiyle halklar arasında olumlu yönde ilişkiler gelişmesinin önü açılmıştır. Bu durum da geleceğe bir yatırım olmuştur. Çünkü soğuk savaş sonrası dönemdeki politik rahatlamanın neticesinde halklar arasında daha önceden kurulan ilişkiler iyice gelişmiş ve kurum da faaliyetlerini çok daha hızlı bir şekilde sürdürebilmiştir.

British Council soğuk savaş döneminde ayrıca Ortadoğu, Afrika ve Asya'daki gelişmekte olan ülkelerle de yakından ilgilenmiştir ve buralarda da özellikle gençlere yönelik faaliyetler gerçekleştirmiştir. Üzerinde güneş batmayan bir sömürge imparatorluğunun bu hareketi çok da şaşırtıcı değildir. Zira sömürgecilik faaliyetlerinde ne denli başarılı olduğu dünya tarihinde tescillenmiş İngiltere'nin bu vizyonu ile etki altına aldığı gençleri gelecek adına önemli bir yatırım olarak gördüğü anlaşılmaktadır.

Tutumları kontrol altına almak, düşünceleri istenen yönde belirlemek ve algıları siyasal çıkarlar doğrultusunda yönlendirmek suretiyle sınırlayıcı bir pencereden işleyen kültür propagandası faaliyetlerinin, 2000'li yıllarda yerini fikir, bilgi, sanat ve kültürün dinamizmi temelinde daha şeffaf iletişim kanalları üzerinden birey ve toplumlar arasında müşterek anlayışın sağlanmasını, ilişkide biraz da baskın olan tarafı öne çıkartmak suretiyle önemseyen kültürel diplomasiye bıraktığı, bilinmektedir.

Bununla birlikte British Council günümüzde gerçekleştirdiği faaliyetlerini "kültürel diplomasi" olarak değil, "kültür ilişkisi" olarak adlandırmaktadır. Bunun sebebini ise kültürel ya da kamu diplomasi faaliyetlerini hükümetlerin düzenlediğini ve yönettiğini fakat

kendi faaliyetlerinin İngiliz hükümetinin faaliyeti olmadığını ve bundan dolayı da bunun kültürel diplomasi olarak ifade edilmesinin doğru olmadığı şeklinde belirtmiştir. Topluları analiz etme konusunda da gayet başarılı olan kurum diplomasi, güç gibi kavramların hükümetlerle eş değer tutulduğunun ve bu gibi kurumların faaliyetlerinin de direk hükümet faaliyeti olarak algılanıp politik tutum ve çıkarların gündeme geldiğinin farkındadır. Bu tür olaylar vatandaşlar üzerinde olumsuz bir bakış açısına sebep olduğu için British Council'ı bu negatiftikten kurtarmak adına kendi faaliyetlerini 'kültürel faaliyet' olarak adlandırmayı uygun görmüşlerdir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta ise şudur; her ne kadar hükümetten bağımsız, özerk bir kültürel faaliyet kurumu olduklarını ifade etseler de dışışleri bünyesinde ve onlardan da bir miktar maddi destekle faaliyet göstermeleri kurumun kültürel ilişkiler adı altında faaliyet gerçekleştirse de İngiliz hükümetinden bağımsız olmadığını ortaya koymaktadır.

British Council öncelikli olarak dil ve eğitim olmak üzere çok çeşitli alanlarda faaliyet göstermektedir. Eğitim ile bağlantılı olarak her türlü faaliyetlere dahil olan British Council her yıl yayınladığı yıllık raporlarda bu konularla ilgili makaleler yayınlamakta ve İngiltere'nin eğitim ihracatına verdiği desteği detaylandırmaktadır. British Council'ın öncelikli hedeflerinden olan dil ve eğitim politikaları aracılığıyla İngiltere'yi dünyanın en saygın ve popüler ülkesi haline getirme hedeflerini de raporlarında açıkça belirten kurum eğitimle alakalı olarak küresel çapta konferanslar düzenlemektedir. Örneğin bu yıl Mayıs ayında gerçekleşen Going Global konferansına 85 ülkeden 950 yükseköğretim alanında deneyimli liderler, iş adamı ve hükümet yetkililerinin katılması ilgi çekicidir. Çünkü eğitim alanında dünya çapındaki bir programa iş adamlarının ve hükümet yetkililerinden ziyade akademisyen, eğitimci, öğretmen ve eğitim alanından kişilerin katılması beklenirdi.

Sanatsal ve kültürel faaliyetlerin sosyal değişim ile iş birliği desteklediğini ve küresel ekonomiyi de büyüttüğünü iddia eden British Council bu alanda da yoğun faaliyetlerine devam etmektedir. Sosyal sorumluluk projelerine de dünya çapında destek veren kurumun kadınlar üzerinde yoğun çalışmaları vardır. Özellikle üçüncü dünya ülkelerinde kadının toplumda hak ettiği yeri ve statüyü alması adına ona ciddi destek veren kurum bu ülkelerdeki kadınların üzerinde oldukça olumlu bir etkiye sahiptir. Özellikle toplumda derin infial yaratan sosyal olaylara değinmek kültürel ilişkiler açısından güven inşa edebilmenin önemli bir noktasıdır ve bu farkındalık British Council için ciddi bir avantaj sağlamaktadır.

British Council'ın en çok üzerinde durduğu nokta olan dil eğitimi ve özellikle İngilizce dünyanın hegemon dili olmasının yanı sıra İngiltere için en büyük uluslararası kazanç olarak

değerlendirilmektedir. İngiliz kimliğinin temeli olan İngilizce İngiltere'nin en önemli yumuşak güç unsurudur. Dünyada yaklaşık 2 milyar insanın iyi seviyede İngilizce konuştuğu bilinmektedir ve bu gerçekten yüksek bir rakamdır. Farklı kültüre ait milyonlarca insan mesleği, dili, dini, ulusu ne olursa olsun İngilizce aracılığıyla birbirleriyle iletişime geçmektedirler ve bu durum da artarak devam etmektedir. British Council'ın yönetim kurulu üyesi olan Mark Robson bunu "küresel sohbetin işletim sistemi İngilizcedir" şeklinde ifade etmektedir.

British Council İngilizce'nin önemine dair çok sayıda rapor hazırlamıştır. Bunlardan en çok dikkat çeken ise "*English Effect*" isimli rapordur. Bu raporda "küresel güç olan İngilizce, kültürel bir süper güç olarak İngiltere'nin konumunu güçlendirmektedir." ifadesi dile verilen önemin altını çizmektedir. Bu durum İngiliz yumuşak gücünün akademide, sanatta ve çevrimiçi platformlarda ve bilim teknolojide etkisini arttırmasını ve sürdürmesini sağlamaktadır. Raporda bu durumu koruması için İngiltere'ye tavsiyelerde bulunan British Council bunun yolunun ancak İngilizceyi paylaşarak ve öğreterek, başka ulusların dillerini, kültürlerini ve geleneklerini öğrenerek ayrıca temas kurduğu tüm diğer ülke, kurum ve örgütlerle iletişimini koruyup güçlendirerek mümkün olacağını belirtmiştir. Aslına bakarsak bunu sağlayacak kurumun da British Council'dan başka bir kurum özellikle de hükümet ya da herhangi bir hükümet organının olması mümkün değildir. Bu durum da kurum ve hükümetin ortaklaşa hareket ettiğini bizlere göstermektedir.

İngilizce İngiltere için güven artırmanın ve bununla bağlantılı olarak da ticaret ve zenginliğin önemli bir bileşeni olarak değerlendirilmektedir. Bu açıdan İngilizce etkisini sürdürmek için dili beslemeye ve ona yatırım yapmaya devam etmek İngiltere için önemli bir politika olarak görülmektedir. Eskiden sömürgecilik faaliyetleri, Hristiyan misyonerlerin rolü ve ticaret aracılığıyla dünyaya ihraç edilen İngilizce günümüzde dünyanın en önemli kültürel ilişkiler kurumu olan British Council aracılığıyla tüm dünyaya ihraç edilmektedir. İngiltere bu açıdan kendini güvende hissetmekle birlikte British Council'a ciddi destek de sunmaktadır.

Yine British Council tarafından yayınlanan Trust Pays raporunda İngilizce konuşabilen insanların İngiltere'ye güvenme, İngiltere'de okuma, ziyaret etme ve hatta İngiltere ile ticaret yapmak konusunda yüksek bir orantı olduğunu belirtilmiştir. Ayrıca İngiltere'ye gelen ve orada eğitim alan öğrencilerin İngiltere'de edindikleri çevre ile bağlantılarını ülkelerine döndükten sonra da sürdürdüklerini ve İngiltere karşı daima olumlu perspektif geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu da yine British Council'ın ülke çıkarlarını

gözeten politikalar oluşturmak adına yaptığı araştırma ve bulgularına oldukça önemli bir örnektir.

Yukarıda açıklanan bu sonuçlardan hareketle British Council kurumunun yürüttüğü faaliyetlerin İngiliz dış politikasının yumuşak gücüne hizmet ettiği sonucuna ulaşılabilir. Ancak güneş batmayan ülke olarak adlandırılan ve 19. yy'ın en güçlü devleti olan İngiltere'nin yumuşak güç oluşturma yönünde Çin gibi günümüzde hızla gelişme gösteren ülkelerin gerisinde kaldığı söylenebilir. Son dönemde British Council kurumuna ait ofis sayısında düşüş gözlemlenirken Konfüsyus Enstitülerinin sayılarının her geçen gün arttığı bilinmektedir. Ancak dünya üzerinde hegoman dil haline gelen İngilizce ile British Council kurumu hala üstünlüğünü korumaktadır.

KAYNAKLAR

- Ağaoğulları, M. A., Akal, C. B., ve Köker, L. (1994). *Kral Devlet ya da Ölümlü Tanrı*. İmge Kitabevi.
- Akçadağ Alagöz, E. (2017). “Ekonomik Karşılıklı Bağımlılık Kapsamında AB-Çin İlişkileri”. *International Journal of Social Inquiry*, 9(2).
- Akçay, N. C. (2018). *A Comparison of The Cultural Diplomacy Policies of France and The United Kingdom Towards African Countries*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aktan, C. C. (1995). “Klasik Liberalizm, Neo-Liberalizm ve Libertarianizm”. *Amme İdaresi Dergisi*, 28(1), 3-32.
- Aladpoush, A. and Toutounchian, A. (1993). *Diplomat and Diplomacy*. Tehran: Ministry of Foreign Affairs Printing and Publications Organization.
- Albeni, M., ve Eroğlu, Ö. (2002). *Küreselleşme, Ekonomik Krizler ve Türkiye*. Isparta: Bilim Kitabevi
- Anadol, C. (2003). *İsrail ve Siyonizm Kıskaçında Türkiye* (Vol. 73). artcivic.
- Aral, A. E. (2014). *Kültür Propagandasından Kültürel Diplomasiye: British Council'in Türkiye'deki Faaliyetlerinin 1940-1950 ve 2005-2014 Dönemlerinde Karşılaştırmalı İncelemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Archetti, C. (2014). *Soft Power, New Media And Diplomacy: Evidence Submitted to The House of Lords Select Committee on Soft Power And The UK's influence*. Manchester: House of Lords.
- Arı T. (2017). *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*. Bursa: Alfa.
- Arı, T. (2002). *Uluslararası İlişkiler Teorileri*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Arı, T. (2009). *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*. MKM Yayıncılık.
- Arı, T. (2010). *Uluslararası İlişkiler Teorileri: Çatışma, Hegemonya, İşbirliği*. İstanbul: Marmara Kitap Merkezi.
- Arı, T. (2012). *Uluslararası İlişkiler Teorileri: Çatışma, Hegemonya, İşbirliği*. Bursa: MKM.
- Ateş, D. (2008). “Uluslararası İlişkilerde Konstrüktivizm: Ortayol Yaklaşımının Epistemolojik Çerçevesi”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 213-235
- Ateş, D. (2009). “Uluslararası İlişkiler Disiplininin Oluşumu: İdealizm/Realizm Tartışması ve Disiplinin Özerkliği”. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 10(1), 11-25
- Aydemir, E. (2016). *Dış Politikada Yumuşak Güç ve Medya*. İstanbul:Kalkedon Yayınları.

- Aydemir, E. (2018) *Cultural Diplomacy and British Council*. In The International Symposium Of Economy, Politics And Administration (ISEPA 2018), 10-13 October, Diyarbakır / Turkey.
- Aydemir, E. (2018). *Kamu Diplomasisi*. İstanbul:Kalkedon Yayınları.
- Aydın, M. (1996). “Uluslararası İlişkilerde Yaklaşım, Teori ve Analiz”. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 51(1), 89-90.
- Aydın, M. (2004). “Uluslararası İlişkilerin Gerçekçi Teorisi: Kökeni, Kapsamı, Kritiği”. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(1), 34-35.
- Aydoğan, B., ve Aydın, H. (2011). Güç Kavramı, Kamu Diplomasisi ve Güvenlik. Ekopolitik Uluslararası İlişkiler Masası (UİM)–Rapor No: 11-02.
- Baldwin, D. A. (1979). “Power Analysis and World Politics: New Trends Versus Old Tendencies”. *World Politics*, 31(2), 161-194.
- Banarlı, N. S. (1996). “Bir Dil Konferansı”. *Milli Eğitim, Eğitim Sanat Kültür*, (129).
- Barnett, M., ve Duvall, R. (2005). “Power in International Politics”. *International Organization*, 59(1), 39-75.
- Bauman, Z. (2010). *Sosyolojik Düşünmek*, (Çev: Abdullah Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- BCA, 030.10/117.817.21 (Londra Halkevi’nin mevcut durumu hakkında CHP Genel
- BCA, 490.01/1065.1086.1 (CHP Kars Milletvekili Tezer Taşkın’ın 3.12.1946
- BCA, 490.01/1065.1086.1 (Konya Milletvekili Muhsin Adil Binal tarafından Londra Halkevi’nin mevcut durumu ile ilgili 3.5.1949 tarihinde CHP Genel Sekreterliği’ne sunulan rapor); BCA, 030.10/117.817.21 (Londra Halkevi’nin mevcut durumu hakkında CHP Genel Sekreterliği’nin 13.11.1946 tarihli raporu)
- BCA, 490.01/1065.1086.1 (Londra Halkevi Başkanı Ruşen Eşref Ünyayın’ın
- BCA, 490.01/1065.1086.1 (Londra Halkevi Başkanlığı tarafından 1 Temmuz
- BCA, 490.01/1065.1086.1 (Londra Halkevi Başkanlığı tarafından CHP Genel Sekreterliği’ne 7.6.1946 tarihinde gönderilen rapor
- Bektaş, A. (1993). “Machiavelli ve Hobbes “Siyasal İktidar ve Güç” Analizleri”. *Marmara İletişim Dergisi*, 3(3), 177-188.
- Bell, E. (2016). “Soft Power and Corporate Imperialism: Maintaining British Influence”. *Race & Class*, 57(4), 75-86.
- Bostancı, M. (2012). *Stratejik Bir İletişim Aracı Olarak Kamu Diplomasisi: Kamu Diplomasisinde Medyanın Rolü ve Önemi*. Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Bozdağlıoğlu, Y., ve Özen, Ç. (2004). “Liberalizmeden Neoliberalizme Güç Olgusu ve Sistemik Bağımlılık”. *Uluslararası İlişkiler/International Relations*, 1(4), 59-79.

- Byrne, A. (2013). The British Council and the British World, 1939-1954. *Groupe de Recherches Anglo-Américaines de Tours*, (13), 21-43.
- Cleary Thomas, ve Sun Tzu, (2013). *Savaş Sanatı*. (Çev. A. Demir), 10. Baskı, İstanbul: Kastaş.
- Crystal, D. (2012). *English As A Global Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cull, N. J. (2009). Public diplomacy: Lessons from the past. *CPD Perspectives on Public Diplomacy*, 2(19).19-25
- Cummings, Milton C. (2003). *Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey*. Washington: Center for Arts and Culture.
- Çakmak, H. (2007). *Uluslararası İlişkiler: Giriş, Kavram ve Teoriler*. Ankara: Barış Kitapevi/Platin Yayınları.
- Çalış, Ş., ve Özlük, E. (2007). “Uluslararası İlişkiler Tarihinin Yapı Sökümü: İdealizm-Realizm Tartışması”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 230
- Çetin, H. (2001). “Liberalizmin temel ilkeleri”. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 219-237.
- Dahl, R. A. (1961). The Behavioral Approach in Political Science: Epitaph For A Monument To A Successful Protest. *American Political Science Review*, 55(4), 763-772.
- Demir, V. (2012). *Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç*. İstanbul: Beta.
- Diplomacy, C. (2005). *Cultural Diplomacy The Linchpin of Public Diplomacy*. Washington DC: US Department of State.
- Diplomacy, U. P. (2003). *State Department Expands Efforts but Faces Significant Challenges*. Washington, DC: General Accounting Office.
- Doeser, J., ve Nesbitt, M. (2017). *The Art of Soft Power: A Study of Cultural Diplomacy at the UN Office in Geneva*.
- Doğan, E. (2012). *Kamu Diplomasisinin Sunduğu Fırsatlar ve Kısıtlar Üzerine. Kamu Diplomasisi* (Ed: Abdullah Özkan-Tuççe Ersoy Öztürk). İstanbul: Tasam Yayınları
- Donaldson, F. L. (1984). *The British Council: The First Fifty Years*. London: J. Cape.
- Dosdoğru, B. (2018). *Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü 1938-1953*. Master's Thesis, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Erzurum.
- Efegil, E. (2018). *Dış Politika Analizi (Ders Notları)*. İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- Eilers, C. (Ed.). (2009). *Diplomats and diplomacy in the Roman World* (Vol. 304). Leiden: Brill.
- Erdoğan, İ. (1991). *İşletmelerde Davranış*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi.No:242

- Erdoğan, İ. (1997). *İşletmelerde Davranış*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi.No:272
- Ergin, F. (1998). *Uluslararası Politika Stratejileri*. İstanbul: Güryay Matbaası,
- Eroğlu, F. (2007). *Davranış Bilimleri*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Ertürk, K. Ö. (2010). *Küreselleşme Ekseninde Halkla İlişkiler*. Ankara: Ankara Birleşik Yayınevi.
- Ertürk, Y. D. (2010). *Davranış Bilimleri*. İstanbul: Kutup Yıldızı Yayınları.
- Erzen, M. Ü. (2012). *Kamu Diplomasisini kapsamı ve Geleceği*. İstanbul: Tasam.
- Feigenbaum, H. B. (2001). *Globalization And Cultural Diplomacy*. Şehir: Center for Arts and Culture.
- Fisher, A. (2009). *A Story of Engagement: The British Council 1934-2009*. London:British Council.
- Freeman, Chas W. (1993). *The Diplomat's Dictionary*. Washington D.C:National Defence University Press.
- Gans, H. J., (2005). *Popüler Kültür Yüksek Kültür* (Çev. Emine Onaran İncirlioğlu). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*, (Çev. Özel, H. ve Güzel, C.). Ankara: Ayraç Yayınları.
- Gilboa, E. (2008). "Searching for a Theory of Public Diplomacy". *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. (616), 55-77.
- Gönlübol, M. (2000). *Uluslararası Politika: İlkeler-Kavramlar-Kurumlar*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Gözen R. (2014). *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, (Editör Gözen, R.). İstanbul:İletişim Yayınları
- Gözen, R. (2016). *Uluslararası İlişkiler Teorileri*. İstanbul: İletişim Yayınları
- Gregory, B. (2008). "Public Diplomacy: Sunrise of an Academic Field". *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 274-290.
- Güney, S. (2015). *Davranış Bilimleri*. Ankara:Nobel Yayıncılık
- Güngör, N. (2011). *İletişim: Kuramlar ve Yaklaşımlar*. Ankara:Siyasal Kitabevi.
- Gürkaynak, M., ve Yalçın, S. (2009). "Uluslararası Politikada Karşılıklı Bağımlılık ve Küreselleşme Üzerine Bir İnceleme". *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 6(23), 72-92.
- Güvenç, B. (2011). *İnsan ve Kültür*. (14. Baskı). İstanbul:Boyut Yayınları.
- Güvenç, B. (2013). *Kültürün ABC'si*. (17. Baskı). İstanbul:Yapı Kredi Yayınları

- Haigh, A. (1974). *Cultural Diplomacy In Europe*. Council of Europe Strasbourg.
- Harvey, D. (2003). *The New Imperialism*. Oxford: Oxford University Press.
- Haviland, W. A., Prins, H. E., McBride, B. and Walrath, D. (2008). *Kültürel Antropoloji*. (Çev. Hüsamettin İnaç). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Held, D., ve Mcgrew, A. (2008). *Küresel Dönüşümler Büyük Küreselleşme Tartışması*, Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Heywood, A. (2013). *Küresel Siyaset* (Çev. Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir). İstanbul: Adres Yayınları.
- Heywood, A. (2016). *Siyasetin ve Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları*. Ankara: BB101 Yayınları.
- Hoffman, J. (1975). *Marxism and the theory of praxis: A critique of some new versions of old fallacies*. New York: International Publishers.
- Hurd, I. (2008). *After anarchy: legitimacy and power in the United Nations Security Council*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Ihator, A. (2000). "Understanding the cultural patterns of the world--an imperative in implementing strategic international PR programs". *Public Relations Quarterly*, 45(4), 38-44
- İnternet: Akçadağ, E. (2010). ABD'nin Kamu Diplomasisi Stratejisi: Akıllı Güç. Web:<http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/abdkdstratejisi.pdf> adresinden 22 Temmuz 2019'da alınmıştır.
- İnternet: British Council/Goethe-Institut (2018) Cultural Value Relations in Societies in Transition: A Literature Review. Web. https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/lit_review_short_working_paper_final_final.pdf adresinden 31 Mayıs 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Chakraborty, Kishore, (2013), Web: http://www.culturaldiplomacy.org/culturaldiplomacynews/content/pdf/Cultural_Diplomacy_Dictionary.pdf adresinden 31 Mayıs 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: DAAD Facts and Figures. Web. <https://www.daad.de/der-daad/zahlen-und-fakten/en/> 19 Ocak 2019 adresinden tarihinde erişilmiştir.
- İnternet: DW (2017). Deutsche Welle Annual Report 2016 and 2017. Web:www.dw.com/en/deutsche-welleannual-report/a-3530526 adresinden 10 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Goethe-Institut Annual Report 2017/18. Web:: https://www.goethe.de/resources/files/pdf155/gi_jahrbuch_17_18_web_doppelseiten.pdf adresinden 15 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: <http://udes.iku.edu.tr> adresinden erişilmiştir.

- İnternet: <https://foreignpolicy.com/2013/04/29/what-china-and-russia-dont-get-about-soft-power/> adresinden 10 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: <https://www.britishcouncil.org/about-us> adresinden 10 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: <https://www.britishcouncil.org/about-us/history> adresinden 10 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: <https://www.britishcouncil.org/research-policy-insight/insight-articles/art-soft-power> adresinden 10 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: <https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/influence-and-attraction-report.pdf> adresinden 10 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: <https://www.britishcouncil.org/society> adresinden 10 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Ivey, B., ve Cleggett, P. (2008). Cultural Diplomacy and The National Interest: In Search of a 21st-Century Perspective. The Curb Center for Art, Enterprise and Public Policy, <http://www.vanderbilt.edu/curbcenter/culturaldiplomacy>, 12. adresinden 10.8.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Kalın, İ. (2011). *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi*, Web:<http://kdk.gov.tr/sag/turk-dis-politikasi-ve-kamu-diplomasisi/20>, adresinden 01 Haziran 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Kang, H. (2013). *Reframing Cultural Diplomacy: International Cultural Politics of Soft Power and the Creative Economy*. Web: <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2011-08-loam/Reframing-Cultural-Diplomacy-International-Cultural-Politics-of-Soft-Power-and-the-Creative-Economy-Hyungseok-Kang.pdf>. adresinden 20 Temmuz 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: King Sejong Institute Federation We communicate with the world through King Sejong Institute. Web. <https://www.ksif.or.kr/ste/ksf/hkd/lochkd.do?menuNo=21101800>). adresinden 16 Ocak 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Korean Foundation for Advance Studies International Scholar Exchange Fellowship 2017–2018. Web. http://www.kfas.or.kr/download/board/isef_2017_2018.pdf adresinden 20 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Ministry of Europe and Foreign Affairs France France Diplomatie. Web: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/cultural-diplomacy/france-soverseas-cultural-network/> adresinden 16 Ocak 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Morrow. E. R. (2016). What is Public Diplomasi? Center of Public Diplomacy. <http://fletcher.tufts.edu/morrow/public-diplomacy.html> adresinden 12 Ağustos 2018 tarihinde alınmıştır.

- İnternet: Özdemir, H (2008). “Uluslararası ilişkilerde güç: Çok boyutlu bir değerlendirme”. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 63(3), 113-144 Web: www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423870245.pdf adresinden 20 Temmuz 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Reuters (22 August 2017) Paris revels in tourism surge, but cautious after Barcelona. <https://www.reuters.com/article/us-france-tourism/paris-revels-intourism-surge-but-cautious-after-barcelona-idUSKCN1B21GF> adresinden 10 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Rossotrudnichestvo, (2018). Web. <http://rs.gov.ru/en/about> 20 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: TDK (2019). *Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük* <http://www.tdk.gov.tr/> adresinden 26 Temmuz 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: The Council on Foreign Relations (2018) China’s Big Bet on Soft Power. Web: <https://www.cfr.org/backgrounder/chinas-big-bet-soft-power> adresinden 18 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: United Nations. GNI per capita PPP (\$), 2011. Gross national income converted to international dollars using purchasing power parity rates. Quoted in EF English Proficiency Index 2012, Web. www.ef.com/epi adresinden 20 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: What is soft power?, British Council, <http://solas.britishcouncil.org/about/contribution-uk-softpower> 10.10.2018 tarihinde alınmıştır.
- İnternet:<http://rs.gov.ru/en/about> adresinden 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İnternet:<http://solas.britishcouncil.org/about/contribution-uk-softpower> 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İnternet:<http://www.ashingtongroup.co.uk/about3.html> adresinden 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İnternet:http://www.kfas.or.kr/download/board/isef_2017_2018.pdf adresinden 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İnternet:<http://www.stratejikanaliz.com/peloponez-savasi/> adresinden 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İnternet:<https://connectforcreativity.eu/tr/> adresinden 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İnternet:https://issuu.com/bcturkey/docs/bcturkey_history adresinden 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İnternet:<https://publications.parliament.uk/pa/cm200405/cmselect/cmcaff/87/8702.htm> adresinden 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.

İnternet:<https://publications.parliament.uk/pa/ld201314/ldselect/ldsoftpower/150/150.pdf> adresinden 10 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet:<https://publications.parliament.uk/pa/ld201314/ldselect/ldsoftpower/150/150.pdf7> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:https://venicebiennale.britishcouncil.org/2019-exhibition?_ga=2.64378991.1110063804.1564865898-1771835450.1483472159 adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.hk/en/spark> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/80_years_british_council_in_egypt.pdf adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org.tr/en/english/mooc> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org.tr/en/english/the-english-channel> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org.tr/en/programmes/education/going-global-2019> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org.tr/programmes/arts/music/envision-sound-2019-20> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org.tr/programmes/education/technical-assistance-projects/etcep> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/about-us> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/about-us/history> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/partner/track-record/peacekeeping-english-project> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/research-policy-insight/insight-articles/soft-power-superpowers> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/school-resources/accreditation/international-school-award>. adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/2017-18-annual-report.pdf> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/2018-19-annual-report.pdf> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/annual-report-2012-13.pdf> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/annual-report-2014-2015.pdf>
2017-18 adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/corporate-plan-2019-20.pdf>
adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/corporate-plan-2019-20.pdf>
adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/influence-and-attraction-report.pdf> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/j119_thought_leadership_global_trends_in_soft_power_web.pdf adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/lit_review_short_working_paper_final_final.Pdf adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/society> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/society/governance-civil-society/active-citizens>
adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/society/governance-civil-society/hammamet-conference-new> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/society/governance-civil-society/ideas> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/society/womens-and-girls-empowerment>
adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/society/womens-and-girls-empowerment/our-work/addressing-violence-against-women-and-girls-through-football> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/society/womens-and-girls-empowerment/our-work/cssp> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.britishcouncil.org/society/womens-and-girls-empowerment/our-work/edge> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.daad.de/der-daad/zahlen-und-fakten/en/> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:https://www.goethe.de/resources/files/pdf155/gi_jahrbuch_17_18_web_doppelseiten.pdf adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

İnternet:<https://www.gov.uk/government/publications/international-education-strategy-global-potential-global-growth/international-education-strategy-global-potential-global-growth> adresinden 18.Ağustos 2019'da alınmıştır.

- İnternet:<https://www.gov.uk/government/publications/international-education-strategy-global-potential-global-growth/international-education-strategy-global-potential-global-growth> adresinden 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İnternet:https://www.justice-security.ng/sites/default/files/newsletter_mcn_febmar19.pdf adresinden 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İnternet:<https://www.ksif.or.kr/ste/ksf/hkd/lochkd.do?menuNo=21101800> adresinden 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İnternet:<https://www.personneltoday.com/hr/british-council-is-uks-most-gay-friendly-employer/> adresinden 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İnternet:<https://www.telegraph.co.uk/news/uknews/scotland/10625976/David-Cameron-take-pride-in-shared-roots.html> adresinden 10 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet:<https://www.thebritishacademy.ac.uk/sites/default/files/The%20Art%20of%20Attraction%20Full%20Report.pdf> adresinden 18 Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İnternet:<https://www.theguardian.com/books/2004/mar/27/featuresreviews.guardianreview16> adresinden 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İnternet:https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2019/world-ranking#!/page/0/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats adresinden 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İnternet:www.dw.com/en/deutsche-welleannual-report/a-3530526 adresinden 18.Ağustos 2019’da alınmıştır.
- İskit, T. (2007). *Diplomasi: tarihi, teorisi, kurumları ve uygulaması*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Joshua S. Goldstein., ve Jon C. Pevehouse (2017). *Uluslararası İlişkiler* (Çev. Haluk Özdemir). (2. Baskı) Ankara: Eksi Kitaplar.
- Kalın, İ. (2012). “Türk dış politikası ve kamu diplomasisi”. *Kamu Diplomasisi*, 43-56.
- Karabulut, B. (2017). “Uluslararası İlişkilerde Yumuşak Güç Olgusu: Kamu Diplomasisi Örneği”. *Turan-Sam*, 9(35), 333-340.
- Kartari, A. (2001). *Farklılıklarla Yaşamak. Kültürlerarası İletişim*. Ankara: Şahin Matbaası.
- Kaya, S. (2008). “Uluslararası ilişkilerde konstrüktivist yaklaşımlar”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63(3), 83-111.
- Kegley Charles, W., ve Blanton Shannon, L. (2009). *World Politics: Trend and Transformation*. Belmont: Cengage Learning
- Keohane, O. ve Nye, J. S. (2012). *Power and interdependence*. New York: Pearson Education (US)

- Keohane, R. O. (1984). *After Hegemony: Cooperation And Discord In The World Political Economy*. Princeton: Princeton Press.
- Keohane, R. O., ve Nye, J. S. (1989). *Power and Interdependence*. ed. Glenview, Illinois: Scott, Foresman & Company.
- Keohane, R., ve Nye, J. S. (2014). *Power, Interdependence, and Globalism*. New York: Power and interdependence.
- Keykavosiiranagh, S. (2015). *Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Hegemonya*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Kharitonova, E. M. (2009). "British Soft Power: Comparative Analysis Of Instruments, Mechanisms And Practices". *Сравнительная Политика Comparative Politics Russia*, (1), 20-27
- Kitsou, S. (2011). "The Power of Culture in Diplomacy: The Case of US Cultural Diplomacy in France and Germany". *Exchange: The Journal of Public Diplomacy*, 2, 21-39.
- Kongar, E. (2009). "Küreselleşme, mikro milliyetçilik, çok kültürlülük, Anayasal Vatandaşlık". *Varlık Dergisi*, (1073), 1. Web: https://www.kongar.org/makaleler/mak_kum.php adresinden 20 Temmuz 2019 tarihinde alınmıştır.
- Köksoy, E. (2013). *Halkla İlişkiler Bağlamında Kamu Diplomasisi Yönetimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Köksoy, E. (2014). "Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler İlişkisi: Kuramsal Bir Değerlendirme". *Marmara İletişim Dergisi*, (22), 213-214.
- Köktürk, M. (2006). *Kültürün Dünyası*. Ankara: Hece Yayınları.
- Kruckeberg, D., ve Vujnovic, M. (2005). "Public relations, not propaganda, for US public diplomacy in a post-9/11 world: Challenges and opportunities". *Journal of Communication management*, 9(4), 296-304.
- Kruckeberg, D., ve Vujnovic, M. (2006). *Toward an "organic model" of public relations in public diplomacy*. In 9th International Public Relations Research Conference, Miami, FL.
- Küçük, M. (2009). "Uluslararası İlişkiler Kuramında Konstrüktivist Dönüşü Anlamak". *Ege Academic Review*, 9(2).776-790
- Leonard, M., Stead, C., ve Smewing, C. (2002). *Public diplomacy*. London: Foreign Policy Centre.
- Machiavelli, N. (2004). *Prens*. İstanbul: Can Yayınları.
- Mark, S. (2009). *A greater role for cultural diplomacy (pp. 1-51)*. Clingendael: Netherlands Institute of International Relations.

- Mc Dowell, M. (2008). "Public diplomacy at the crossroads: Definitions and challenges in an open source era". *Fletcher F. World Aff.*, 32, 7.
- Melissen, J. (2005). *The New Public Diplomacy: Between Theory And Practice*. London: Palgrave Macmillan.
- Morgenthau, H. J. (1967). *Politics Among Nations*. New York: Knopf.
- Morgenthau, H. J. (1978). *Politics Among Nations: The Struggle For Power and Peace* (Fifth Edition, Revised). New York: Alfred A. Knopf Inc.
- Morgenthau, H. J. (2005). *Politics Among Nations: Striving For Power And Peace, Translated By Homeira Mashirzadeh*. Masters Thesis, Ministry of Foreign Affairs Printing and Publishing Institute. Tehran.
- Mutlu, E. (2005). *Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Mutlu, M. (2003). *Vietnam'dan Körfez'e:(Savaşlarda Kamuoyu Oluşumu)*. İstanbul: Okumuş Adam Yayıncılık.
- Nye Jr, J. S. (1990). "Soft Power". *Foreign Policy*, (80), 153-171.
- Nye Jr, J. S. (2003). *Amerikan Gücünün Paradoksu* (Çev.Gürol Koca). İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Nye Jr, J. S. (2003). *Amerikan Gücünün Paradoksu* (Çev.Gürol Koca). İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Nye Jr, J. S. (2004). "Soft power and American foreign policy". *Political Science Quarterly*, 119(2), 255-270.
- Nye Jr, J. S. (2005). *Dünya Siyasetinde Başarının Yolu:Yumuşak Güç*. : Elips Kitap.
- Nye Jr, J. S. (2006). *Daha Çok Yumuşak Güce Başvurmalyız*, The DailyStar, (Çev. Radikal Gazetesi, 08 Eylül 2006)
- Nye Jr, J. S. (2008). "Public Diplomacy and Soft Power". *The Annals Of The American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 94-109.
- Nye Jr, J. S. (2016). *Soft power and European-American Affairs. In Hard Power, Soft Power and the Future of Transatlantic Relations*. Abingdon: Routledge.
- Onuf, N. (1998). *Constructivism: A User's Manual In: Kubálková. Vendulka–Onuf, Nicholas–Kowert*. Abingdon: Routledge.
- Ozankaya, Ö. (1994). *Toplumbilim* (Genişletilmiş 8. Basım). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Özdemir, H. (2008). "Uluslararası İlişkilerde Güç: Çok Boyutlu Bir Değerlendirme". *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 63(03), 113-144.
- Özkalp, E. (1990). *Sosyolojiye Giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırmalar Vakfı.

- Potter, E. (2003). "Canada and The New Public Diplomacy". *International Journal*, 58(1), 43-64.
- Purtaş, F. (2013). "Türk Dış Politikasının Yükselen Değeri: Kültürel Diplomasi". *Gazi Akademik Bakış*, 7(13), 1-14.
- Rivera, T. (2015). *Distinguishing cultural relations from cultural diplomacy: The British Council's relationship with Her Majesty's Government*. Los Angeles: CPD Perspectives on Public Diplomacy.
- Rothman, S. B. (2011). "Revising the soft power concept: what are the means and mechanisms of soft power?". *Journal of Political Power*, 4(1), 49-64.
- Sancak, K. (2015). *Dış Politikada Bir Etki Aracı Olarak Yumuşak Güç: Türkiye'nin Yumuşak Gücünün Analizi ve Azerbaycan Üzerindeki Yumuşak Güç Kapasitesinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi Karadeniz Teknik Üniversitesi. Trabzon
- Sancak, K. (2016). "Yumuşak Güç Kaynağı Olarak Kültür ve Türkiye'nin Yumuşak Gücünde Kültür Faktörü". *Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 16-26.
- Sancak, K. (2016). *Uluslararası İlişkilerde Güç Kavramı ve Yumuşak Güç*. (Birinci Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Sancar, G. A. (2012). *Kamu Diplomasisi*. İstanbul:Beta Yayınları.
- Satow, E. M. (2009). *Satow's Diplomatic Practice*. USA: Oxford University Press.
- Seib, P. (2009). "Public diplomacy and journalism: parallels, ethical issues, and practical concerns". *American Behavioral Scientist*, 52(5), 772-786.
- Serdar, İ. (2015). "Neorealizm Konstruktivizm ve İngiliz Okulu Modellerinde Uluslararası Sistemsel Değişikliklere Bakış". *The Journal Of Europe, Middle East Social Science Studies*, 2149-6439.
- Sezgin K. (2008). "Uluslararası İlişkilerde Konstrüktivist Yaklaşımlar". *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 63(3), 84-96
- Signitzer, B. (2008). Public relations and public diplomacy: Some conceptual explorations. *In Public Relations Research* (pp. 205-218). Berlin: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Simon, M. 2008. *A Comparative Study of the Cultural Diplomacy of Canada, New Zealand and India*. New Zealand: University of Auckland.
- Snow, N. (2008). *Rethinking Public Diplomacy*. In Routledge handbook of public diplomacy (pp. 23-31). Abingdon: Routledge.
- Soysal, İ. (1999). *Çağdaş Türk Diplomasisi: 200 Yıllık Süreç*. Sempozyuma Sunulan Tebliğler, 15-17 Ekim 1997. Ankara, TTK.

- Susar, F. (2005). *Çok Kültürlü Ortamlarda Karşılaşılan İletişim ve Kültür Engelleri*. PE Yayınoğlu, İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları.
- Szondi, G. (2008). *Public Diplomacy And Nation Branding: Conceptual Similarities And Differences*. Masters Thesis, Netherlands Institute of International Relations Clingendael.
- Szondi, G. (2009). *Central And Eastern European Public Diplomacy: A Transitional Perspective On National Reputation Management*. In Routledge handbook of public diplomacy (pp. 312-333). Abingdon: Routledge.
- Şöhret, M. (2012). Realizm Çerçevesinde Avrupa Birliğinin Bütünleşmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 288-330.
- Taylor, P. M. (1978). Cultural diplomacy and the British Council: 1934—1939. *Review of International Studies*, 4(3), 244-265.
- Taylor, P. M. (2008). *Public Diplomacy and Strategic Communications*. Abingdon: In Routledge Handbook of Public Diplomacy Routledge.
- Tezcan, M. (1991). *Toplumsal Ve Kültürel Değişme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Uğrasız, B. (2003). Uluslararası İlişkilerde İki Farklı Yaklaşım: İdealizm ve Realizm. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 139-148
- Ülsever, C. (2000). *21. Yüzyılda Küreselleşen Dünya ve Türkiye Perspektifi*. İstanbul:Timaş Yayınları.
- Viotti, P. R. Kauppi, M. V. (2016). *Uluslararası İlişkiler Teorisi* (Çeviri ed. M. Aksoy) Ankara: Nobel.
- Waltz, K. N. (2014). “Anarchic Orders and Balances of Power”. *Realism Reader*, 113.
- Waltz, K. N. (2015). *Uluslararası Politika Teorisi*. (Çev: O.S. Binatlı, Ed: Ç. Özen), Ankara: Phoneix Yayınevi.
- Wendt, A. (1995). “Constructing international politics”. *International Security*, 20(1), 71-81.
- Wenger, A. (2001). “The Growth of Soft Power and the Challenges of Global Govenence”. *Information & Security*, 7, 5-11.
- Yaşar, H. (2010). “Yurtdışında Bir Kültür Kurumu: Londra Halkevi”. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 12(45), 177-215.
- Yaylagül, L. (2010). *Kitle İletişim Kuramları*. Ankara: Dipnot.
- Yılmaz, S. (2011). “Yumuşak Güç ve Evrimi”. *Turan-Sam*, 3(12), 31-36.

Yılmaz, S. (2012). *Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği'nde Kamu Diplomasisi Ve Güç Projeksiyonu, Kamu Diplomasisi*. Abdullah Özkan–Tuğçe Ersoy Öztürk, İstanbul: TASAM Yayınları.

Yurdusev, N. (2005). “Uluslararası İlişkilere Teorik Bakmak”. *Uluslararası İlişkiler/International Relations*. 2(6), 157-163.

1947 tarihinde CHP Genel Sekreterliği'ne Sunulan İdare Heyeti Raporu)

27.03.1945 tarihinde CHP Genel Sekreterliği'ne halkevinin mevcut durumu ile ilgili sunduğu rapor) Yurtdışında Bir Kültür Kurumu: Londra Halkevi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Seven, Ebru
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum tarihi ve yeri : Ankara
e-mail : eebruseven@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı Çeviri ve Kültürel Çalışmalar Bilim Dalı	Devam Ediyor
Lisans	Ege Üniversitesi	Haziran 2005

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2014-	Kırıkkale Üniversitesi	Öğretim Görevlisi

Yabancı Dil

İngilizce

